

PROTOKOLL

BYGG LANDET TRYGG FRAMTIDA

NORSK ARBEIDSMANDSFORBUNDS 35. ORDINÆRE LANDSMØTE 12.-17. JUNI 2003

PROTOKOLL

Norsk Arbeidsmandsforbunds
35. ordinære landsmøte

331.81(481)2

Ar17L

2. ex

Utforming: Stiftelsen Fri Fagbevegelse – LO Media
Trykk: PDC Tangen

Forord

Denne protokoll gir et kronologisk referat av forhandlingene ved Norsk Arbeidsmandsforbunds 35. ordinære landsmøte. Møtet ble avholdt i Haugesund 12. - 17. juni 2003. Under landsmøtet ble det laget referat for hver dag. Referatet ble trykket og utdelt til representantene. Det var anledning til å komme med merknader og foreslå rettelsler i de enkelte dagsreferater. Rettelsene er tatt hensyn til ved redigeringen av den endelige protokoll.

Innsendte forslag som ble tatt opp på landsmøtet, er gjengitt under det punkt på dagsordenen hvor de ble behandlet. Andre fremsatte forslag er gjengitt i tilknytning til forslagsstillernes innlegg.

Debattinnleggene er gjengitt i konsentrert form - unntatt i de tilfeller der manus er levert referentene i forkant.

Deltakerlisten er tatt inn til slutt i protokollen.

Referenter:

Jan Herdal, Geir Øvrevik og Lise Winther

Innhold

Åpningsmøtet torsdag 12. juni	7
Minnetalen	7
Ettermiddagsmøtet torsdag 12. juni	9
Forbundslederens åpningstale	9
Gjestene presenteres	16
Dagsorden pkt 1 - Konstituering	18
Navneopropp	19
Forretningsorden	19
Dagsorden	20
Dagsorden pkt 2 - Regnskap og revisjonsrapport	24
Debatten	28
Oppsummering	29
Dagsorden pkt 3 - Beretninger	30
Muntlig beretning 2003	31
Formiddagsmøtet fredag 13. juni	36
Dagsorden pkt 6 - Vedtektene	37
Debatten	41
Ettermiddagsmøtet fredag 13. juni	50
Dagsorden pkt 5 - «Et LO i forandring»	51
Debatten	58
Dagsorden pkt 6 - Vedtektene fortsetter	66
Formiddagsmøtet lørdag 14. juni	68
Ettermiddagsmøtet lørdag 14. juni	69
Formiddagsmøtet søndag 15. juni	84
Dagsorden pkt 6 - Vedtektene fortsetter	84
Dagsorden pkt 4 - Forbundets handlingsprogram	87
Utkast handlingsprogram	92
Generell debatt	99
Hilsen fra Sparebank1	111
Ettermiddagsmøtet søndag 15. juni	112
Dagsorden pkt 7 - Diverse innkomne forslag	112

Formiddagsmøtet mandag 16. juni	119
Dagsorden pkt 7 - Bevilgninger	129
Dagsorden pkt 8 - «Gjenreisning av sosialdemokratiet»	130
Debatten	135
Ettermiddagsmøtet mandag 16. juni	145
Formiddagsmøtet tirsdag 17. juni	146
De politiske uttalelsene	147
Generell debatt	149
Dagsorden pkt 10 - Valg	150
Valgkomiteens arbeid	150
Valgkomiteens innstilling	151
Generell debatt	158
Dagsorden pkt 11 - Avslutning	166
Landsmøtets deltakere	171
Talerliste	180

Åpningsmøtet torsdag 12. juni

Landsmøtet ble satt kl. 12.00, i Hotell Maritim, Haugesund.

Det åpnet med en variert, innholdsrik og engasjerende «privatisert kulturstund» over temaet «Først bygge - siden trygge». (Landsmøtets motto.)

Skuespillerne Jan H. B. Andersen, Sven Inge Gjerde og Bjørg Kulleseid sto for innslag om vekterrollen ned gjennom tidene. Dessuten rasjonaliserte, effektiviserte og konkurranseutsatte de både Henrik Ibsens «Peer Gynt» og Asbjørnsen og Moes folkeeventyr på en meget treffende måte ut fra dagens politiske virkelighet, slik at de nok knapt var til å kjenne igjen.

Solist Jannike Kruse, med støtte av musikerne Leiv Finne, Alexander Flotve, Rudolf Fredly og Harald Levang, framførte innslag som spente fra Nancy Drew til Ketil Bjørnstads vaker kjærlighetshistorie mellom Oda Lassen (Krogh) og Hans Jæger, og avsluttet med et heller rocka innslag der solisten fikk utnyttet sin flotte stemmeprakt til fulle.

Lyden var ved Karmøy Lyd v/Svein Flotve, lyset ved Candela Stagelight v/Stanley Skeie, kulisser ved Bjørn Nysveen, videoproduksjonen ved Jacob Hultgren, tekstforfattere var Kåre Nybakk og Dagfinn Nordbø, og produsent Terje Havrøy, AOF Norge.

Kulturinnslaget falt i meget godt jord hos delegatene, og forbundsleder Arnfinn Nilsen ga artistene stor takk og blomster for utmerket innsats.

Minnetalen

Forbundsleder *Arnfinn Nilsen* holdt følgende minnetale:

- Evne til samhold og viljen til å løfte i flokk, har vært og er vår styrke. Vår organisasjon er bygd opp av tusener av mennesker som bærer i seg drømmen om et bedre samfunn, hvor trygghet, rettferdighet, nærhet og menneskelig varme er viktige elementer.

Vår største styrke ligger i de manges innsats.

Tusener av kvinner og menn over hele landet bruker sin energi, sin entusiasme og sin arbeidskraft i arbeiderbevegelsens tjeneste. De fleste gjør jobben i det stille, og går bort uten stor oppmerksomhet.

Siden sist vi var samlet til landsmøte har 1 992 av våre medlemmer gått bort.

Det er umulig å nevne alle, men de er med når jeg nevner noen av dem som gjennom sine tillitsverv og sitt arbeid ble kjent for de fleste av oss.

Grete Øveraas døde 11. januar 2000. Grete var ansatt ved Arbeidsmandsforbundets hovedkontor i hele 42 år. Hun ble ansatt som yngstedame, med plikt til å koke og servere kaffe for mannfolka. Den gangen var det klare skiller mellom spisesal for gutta og matpakke ved kontorpulten for de andre. Fire tiår senere kunne hun oppsummere en utvikling der både medinnflytelsen og kvinnenes betydning på arbeidsplassene hadde bedret seg radikalt.

De siste årene før Grete ble pensjonist, i februar 1994, var avtalekartoteket hennes domene. Hun rakk å arbeide under 8 forbundsledere i sin tid ved forbundskontoret.

Distriktssekretær i avd. 17 Finnmark, **Odd Skum**, døde 29. desember i 2000. Odd ble innlemmet i forbundets medlemsstokk som 18-åring. Jobben hans i skiferindustrien førte ham et par år senere over til Bygning, der han fikk sammenhengende medlemskap i 21 år. Hele denne tiden var han tillitsvalgt. Fra 1. januar 1986 var ringen sluttet. Odd kom tilbake til Arbeidsmandsforbundet og ble ansatt som forretningsfører i Finnmark-avdelingen. De siste årene fikk han dessverre slite med mye sykdom, og han måtte altså til slutt gi tapt.

Sigfred Pedersen døde 13. januar i 2002. Han var forbundets første regionale verneombud i distrikt 12 Telemark og Vestfold, en stilling han hadde fram til han ble pensjonist i desember 1998. Sigfred var en glad og aktiv gutt som var opptatt av å holde kroppen i form. På sine eldre dager deltok han i «Den store styrkeprøven» - sykkeløpet Trondheim-Oslo.

Leder av LOs internasjonale avdeling, **Jon Ivar Nålsund**, døde 4. januar 2003, 60 år gammel. Nålsund har i flere tiår arbeidet med internasjonale spørsmål for fagbevegelsen og han ledet LOs internasjonale avdeling i ni år. Han har også vært statssekretær for Arbeiderpartiregjeringer i Næringsdepartementet og Utenriksdepartementet. Jon Ivar Nålsund hadde stor tillit i vår bevegelse, både på norsk og nordisk nivå, og han var en sann internasjonalist i hele sitt politiske virke.

Arne Martinsen døde 7. oktober i 2001, 69 år gammel. Arne var med på omorganiseringen fra stedlige avdelinger til såkalte storavdelinger og ble i den forbindelse ansatt som Hedmark-avdelingens første forretningsfører i 1972. Arne var en traust og solid hedemarking, som ikke slamret med dører i utide. Hans joviale opptreden og godlynte latter når ting toppet seg, gjorde at han hadde en egen evne til å løse problemer.

Etter lang tids sykdom døde **Svein Tore Djupnes** den 27. september i 2001. Svein var tillitsvalgt i Veidekke og var spesielt engasjert i vernearbeidet, blant annet som koordinerende verneombud under utbyggingen av Gardermoen. Han hadde en egen evne til å finne enkle og jordnære løsninger på vanskelige problemer. Hans varemerke gjennom alle år på anlegg var gitaren og hans gode humør.

Tidligere forbundsleder **Øystein Larsen** døde 16. juni 2002, nær 87 år gammel. Øystein kom inn i Norsk Arbeidsmandsforbund på landsmøtet i 1955 da han ble valgt til gruvesekretær. Et drøyt tiår senere overtok han som forbundsleder. Yrkeskarrieren startet Øystein som «plukkhus-ryss» ved Folldal Verk som 16-åring. Tre år etter begynte han i gruva. Der ble han i 10 år, til silikose-plagene tvang ham ut. Denne sykdommen hadde tatt livet av både faren og eldste broren hans. I 1952 begynte han likevel i gruva på nytt, til han tre år senere ble valgt til gruvesekretær i forbundet.

Den faglig-politiske aktiviteten startet han med allerede i 14 års-alderen, under Folldal-konflikten i 1929. Han ble aktivt medlem i AUF som 15-åring, senere leder i Dovre distriktslag av AUF og medlem av AUFs landsstyre. Godt plassert på Arbeiderpartiets venstreside var han med på å ivareta forbundets radikale tradisjoner.

De som opplevde Øystein gjennom hans 25 år i forbundet, gir ham følgende karakteristikk: Snill og beskjeden, engasjert og sterk. Han satte seg fort i respekt og la bak seg et mangeårig, godt utført faglig-politisk håndverk.

Vi minnes våre kamerater med ett minutt stillhet.

Formiddagens møte ble hevet kl. 12.50, og *Arnfinn Nilsen* ønsket velkommen tilbake til ettermiddagsmøtet etter lunsj med en henstilling om å finne plassene sine i god tid og minnet om møtet skulle starte kl 14.30.

Ettermiddagsmøtet torsdag

Forbundslederens åpningstale

Ettermiddagsmøtet ble satt kl. 14.30. Forbundsleder *Arnfinn Nilsen* holdt følgende åpningstale:

- Det er sagt at alt vi har fått til her i Arbeidsmandsforbundet, har vi klart ved hjelp av små skritt. Det er vel noe i det, men historisk sett er det noe beskjedent. I hvert fall når vi tar i betraktning at hvis veldig mange tar små skritt i samme retning på samme tid, så blir det til sammen et ganske stort og betydelig et.

Dette kan sies å ha skjedd da Norsk Arbeidsmandsforbund spilte hovedrollen i LOs eksplosive vekst i de første åra etter 1905. Til grunn lå en ny bølge av tung industrialisering, basert på utnyttelse av elektrisitet fra landets vannkraft. Den nye storindustrien førte også til en forsterket utbygging av veier og jernbaner og fornyet vekst i eldre industrier.

Utviklingen revolusjonerte landets unge faglige og politiske arbeiderbevegelse, som fra starten hadde vært preget av byenes håndverkere. I løpet av få år ble det skapt en ny og dominerende gruppe av ufaglærte fabrikk- og anleggsarbeidere som ikke passet inn i noen av de gamle fagforbundene, men som alle ble organisert i det eksisterende anleggs- og gruvearbeiderforbundet, Arbeidsmandsforbundet.

På bare 2 år, fra 1905 til 1907, førte dette til en 4-dobling av LOs medlemstall fra 10 000 til 40 000. Halvparten av disse var organisert i Arbeidsmandsforbundet, som med ett var blitt LOs overlegent største forbund. Året etter, i 1908, var forbundet blitt enda mer dominerende, med 25 000 av LOs 47 000 medlemmer.

Det som hele den moderne fagorganisasjonen hviler på, som sitt vesentlige eksistensgrunnlag, er kravet om kollektive tariffavtaler, til erstatning for individuelle arbeidskon-

trakter mellom overmektige arbeidsgivere og enkeltstående arbeidere. Det avgjørende maktmidlet arbeiderne har til å tvinge gjennom dette kravet, er trusselen om streik.

Allerede før 1900 hadde håndverkernes fagforeninger i byene klart å få arbeidsgivere med på en lang rekke lokale tariffavtaler, og fram til 1907 var det inngått en god del slike avtaler også i industrien. Men Norsk Arbeidsgiverforening, som var stiftet i 1900 som et svar på dannelsen av LO året før, hadde stadig nektet å inngå noen landsomfattende tariffavtale. Foreningen satset ennå på at LO ikke var kommet for å bli.

Men med LOs sterke vekst i ryggen følte Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund, som selv hadde økt fra 4500 til 7000 medlemmer bare i løpet av 1906, seg i 1907 voksen nok til på ny å reise kravet om en landsomfattende minstelønnsavtale. Og forbundet viste utvetydige tegn på, om nødvendig, å gå til streik for å få det igjennom. Stilt overfor dette, samt utsikter til videre økonomisk oppgang og økende knapphet på arbeidskraft, valgte Arbeidsgiverforeningen å komme LO i møte framfor åpen konfrontasjon. Resultatet var Jernoverenskomsten av 1907, landets første landsomfattende kollektivavtale, der de organiserte arbeidsgiverne anerkjente Jern og Metall og dermed fagorganisasjonen som part i avtaleforholdet, mens tillitsvalgte helt ned til klubbnivå ble anerkjent som representanter for arbeiderne.

Avtalen er blitt kalt det første store klassekompromisset i det moderne kapitalistiske Norge, der begge parter ga og tok. Arbeidernes bidrag besto i å anerkjenne arbeidsgivernes styringsrett i produksjonen, det vil si den private eiendomsretten, samt å binde seg til å opprettholde arbeidsfred i tariffperiodene, som etter krav fra arbeidsgiverne ble så lange som 4 år.

Liknende avtaler ble inngått allerede seinere samme år, blant annet i papirindustrien, der arbeiderne var organisert i Arbeidsmandsforbundet.

De første lange og bindende tariffavtalene førte i neste omgang til framveksten, ikke minst innen Norsk Arbeidsmandsforbund, av en fagopposisjon under Martin Tranmæls ledelse, som ville ha bort disse avtalene igjen, til fordel for kamp fra dag til dag på den enkelte bedrift.

Fagopposisjonen gikk også i brodden for en ny organisasjonsmodell for LO, der folk ikke lenger skulle være organisert etter fag, men etter industrier. Da denne modellen ble gjennomført med opprettelsen av nye industriforbund i 1923, mistet Arbeidsmandsforbundet sine siste store grupper av ufaglærte industriarbeidere og sto igjen med 4000 medlemmer i 1924. Forbundet besto på ny stort sett av sine opprinnelige medlemsgrupper i anleggs- og gruvebransjen.

Med gjenreisning og statlig industriutbygging etter 2. verdenskrig opplevde Arbeidsmandsforbundet en ny sterk vekst, ikke minst innen privat og offentlig anlegg. Men forbundet har i økende grad også blitt en organisasjon for en rekke tjenesteytende grupper innen den stadig voksende servicesektoren i dagens - dessverre - mer og mer avindustrialiserte Norge, som vaktjeneste og renhold. I renholdsbransjen har vi i dag forbundets største gruppe, med bortimot en tredjedel av forbundets aktive medlemmer. Vaktjeneste kommer på en solid tredjeplass - etter den tradisjonelt sterke veisektoren, men foran store grupper som bergindustri, maskin og private anlegg.

Arbeidsmandsforbundet er på en måte nok en gang, slik som på begynnelsen av 1900-

tallet, et forbund som samler opp en rekke voksende arbeidergrupper som ikke passer inn i andre forbund. Det er bare en helt annen type grupper det er tale om i dagens økende servicesektor enn de som ble skapt i storindustrien.

På anlegga og i fabrikkbygningene på Rjukan og liknende steder, var folk stuet sammen i store masser og med åpenbare felles interesser i forhold til den storkapitalen som hadde brakt dem under samme tak. De befant seg i til dels folketomme omgivelser der de faglige og sosialistiske agitatorene knapt hadde konkurranse fra andre enn Kong Alkohol. Det var i en slik sammenheng en pioner som Hans Berntsen kunne stifte over 300 faglige og politiske arbeiderforeninger før han bare 41 år gammel ble bevilget pensjon på Arbeidsmandsforbundets landsmøte i 1911, for så å tilbringe resten av livet i sjukesenga i sitt hjem på Sagene i Oslo.

Ganske annerledes er det i store deler av Arbeidsmandsforbundets organisasjonsområder i dag. Når vi ser bort fra bergindustrien, større anleggsvirksomhet og veisektoren, er medlemmene spredt på en lang rekke ulike felt og isolerte i forhold til hverandre i det daglige arbeidet.

Det gjelder for eksempel hos maskinentreprenørene, som er preget av mange små, dels familiebedrifter og vi har flere hundre tariffavtaler. Ved hjelp av et godt samarbeid med maskinentreprenørenes forbund har vi riktig nok hatt en god medlemsvekst i denne bransjen, men den byr stadig på et stort organisasjonspotensial.

Vaktjeneste er en voksende bransje. Denne bransjen er preget av vanskelige avgrensningsspørsmål overfor politiet, av stor utskifting og av store problemer med å oppnå brukbare forhold for de tillitsvalgte. Ved hjelp av god og aktiv verving har vi nå en bra framgang i antall medlemmer, og vi har tariffavtaler med 23 vaktbedrifter. Men det er stadig et stort og økende potensial i bransjen.

Det vanskeligste organisasjonsområdet er der vi i dag har vår klart største medlemsgruppe, nesten en tredjedel av medlemmene, nemlig renholdsbransjen. Det internasjonale storkonsernet ISS har så mange som ca. 9000 renholdere ansatt i Norge. Men disse er spredt på 3-4000 arbeidsplasser, med ofte bare 1-2 og 3 sammen om oppdraga. I 2002 var det for øvrig hele 236 tariffavtaler i bransjen. I tillegg er den preget av nesten alle andre forhold som kan tenkes å stå i veien for fagorganisering: Stor utskifting, svært mye deltidsarbeid, høy grad av innvandrere og store tilsvarende språkproblemer. Utenom mange belastningslidelser og stort sjukefravær, gir dette seg utslag i forholdsvis mange arbeidstvistsaker om oppsigelser, et stort antall avskjedigelser og konflikter, særlig med mellomledere.

I 2002 klarte vi endelig å snu de seinere års tilbakegang innen renhold til en ny framgang. Det er vanskelig å få folk til å stille opp som tillitsvalgte og bli værende i vervene. Det er ikke lett for enkelte tillitsvalgte som må dekke opp til 1000 ansatte, spredt over store områder.

Bare innen ISS aleine er kun ca. 40 prosent av de ansatte organiserte, og de organisasjonsmulige i bransjen som helhet teller i det minste tre ganger så mange som det nåværende antall medlemmer der. Samtidig er forholdene i bransjen i ferd med å endre seg og skape enda flere organisasjonsmulige ved at bedriftene utvikler levering av flere tjenester enn renhold.

Forholdene i bransjen er svært representative for store deler av den voksende service-sektoren i framskredne kapitalistiske land som Norge, der fagorganisasjonens gamle hovedbase i industri og blant industriarbeidere snart er flagget helt ut. Renholdsbransjen representerer derfor, sammen med liknende områder, en utfordring som fagbevegelsen er tvunget til å hankses med hvis vi skal ha noen videre eksistensberettigelse.

Det er minst like viktig å få organisert disse utpreget lavtlønnede kvinnearbeidsplassene som å vinne innpass blant akademikere og høyt utdannede av alle slag. Ellers faller bunnen ut av LO og fagorganisasjonen blir i beste fall en ren profesjonsorganisasjon, og det er det etter vår oppfatning mer enn nok av fra før, for ikke å si for mange.

Arbeidsmandsforbundet omorganiserte seg i slutten av 1960-åra for å bli bedre i stand til å takle utfordringene. Smådriftsstrukturen og spredningen av arbeiderne innen forbundets organisasjonsområder, har ført til at vi har hatt fast ansatte i alle landets fylker. I forrige landsmøteperiode gikk vi løs på vår egen avdelingsstruktur og Møllergt. 3. Utgangspunktet var mer fleksibilitet og endret bruk av ressurser. Vi brukte ressursene helt statisk som året før. Nedgangen i antall medlemmer hadde også ført til at vi uten sammenlikning var det forbund som hadde færrest medlemmer bak hver ansatt (340, mot for eksempel Fellesforbundets 665).

Dette brakte oss inn i en uholdbar økonomisk situasjon, der vi måtte bruke av forbundets sparepenger for å få driften til å balansere.

I løpet av det siste året er det foretatt en sammenslåing av de tidligere 15 avdelingene til ni storavdelinger. Fortrinnsvis ved hjelp av naturlig avgang har vi slanket organisasjonen med ni stillinger, sentrale og lokale. Forbundet ønsker å være mer til stede både der vi har medlemmer og der det er mer å hente.

Hvis landsmøtet vil, blir det også organisatoriske endringer på forbundskontoret, ved at hovedkasserer blir borte til fordel for en stilling som organisasjonsansvarlig.

Siden slutten av 1980-tallet har Norge, i likhet med andre vest-europeiske land det er naturlig å sammenlikne oss med, vært preget av en tidvis stor massearbeidsløshet. Det har brakt fagorganisasjonen på defensiven. Hyppigere og hyppigere bryter arbeidsgiverne lover, regler og avtaler som arbeiderne har kjempet fram, samtidig som de er på hogget for å få dem bort. På tarifffronten har det allerede i en årrekke vært NHOs strategiske mål å få bort de landsomfattende avtalene til fordel for bedriftsvis, og helst individuell, fastsetting av lønn og andre arbeidsforhold.

Også dagens regjering har i så måte spilt på lag med arbeidsgiverne.

For at arbeidsledigheten skal ha den disiplinerende virkning på arbeidskraften som arbeidsgiverne ønsker, må arbeidsledighetstrygden som kjent ikke være for god. Bondevik-regjeringen har da også sørget for å svekke ordningen på flere vis. Mens trygden tidligere ble gitt i tre år, utbetales den nå bare i to år før det bærer over på sosialtrygd og alt hva det innebærer. Ferietillegget er tatt bort, og den nedre grensen for å motta ledighetstrygd er hevet fra 67 500 kr. i årsinntekt til 81 000. Sammen med en høyning av kravet fra 40 til 50 prosent stilling for å kunne få trygd, rammer dette med full tyngde de store gruppene av deltidsarbeidende i vårt land - ikke minst lavtlønnede kvinner i tjenesteytende næringer som renholdsbransjen.

Regjeringen har dessuten skåret sterkt ned på antallet tiltaksplasser sett i forhold et raskt

økende antall ledige. Den har økt antallet ventedager på trygd fra tre til fem, og den har endret loven om permitteringer til bare å tillate 26 ukers permittering i en 18 måneders periode mot tidligere 52 uker.

Regjeringen har også endret overtidsreglene i Arbeidsmiljøloven i den fleksibiliserende og individualiserende retning, ut av fagorganisasjonens kontroll, som NHO lenge har arbeidet for. Regelen som begrenset overtida til ti timer i uka og 25 timer i fire sammenhengende uker, er fjernet. Arbeidsgiveren har fått rett til å lage skriftlig avtale med den enkelte om inntil 400 timers overtid i året, mot tidligere 200 timer. Det er gitt adgang til å se daglig arbeidstid og overtid i sammenheng, det vil si til å gjennomsnittsberegne arbeidstida til 48 timer pr. uke, slik at arbeidstida i enkelte uker kan bli mer enn dobbelt så lang. Samtidig er de tillitsvalgte fratatt innflytelse på antallet timer som kan jobbes overtid.

Gjennomsnittsberegningen av arbeidstida vil også føre til bortfall av overtidsbetaling og dermed undergraving av tariffavtalene.

Disse endringene har regjeringen gjennomført med full støtte fra det partiet den sitter på nåde av, Fremskrittspartiet. Alle de fagorganiserte, som i frustrasjon over de tradisjonelle arbeiderpartiene har gått over til å stemme eller til å ville stemme på Carl I. Hagens parti, bør merke seg dette. De bør også merke seg at mens Hagen og hans parti ser ut til å kunne snu kappa etter vær og vind i nesten alle andre saker, er det et spørsmål han aldri har skiftet standpunkt til - og det er fagorganisasjonen og de kollektive avtalene i arbeidslivet.

Fra første stund har Carl I. Hagen og Fremskrittspartiet gått inn for å få slutt på de landsomfattende kollektive avtalene. I tråd med dette gikk Hagen, på slutten av stortingsvalgekampen i 1993, så langt som til å lansere et forslag om lovforbud mot landsomfattende fagorganisasjoner. I sitt prinsipp- og arbeidsprogram for 2001-2005 sier partiet det samme når det slår fast at det er motstander av at «monopolnignende organisasjoner inngår avtaler sentralt for arbeidstakerne og arbeidsgiverne».

Det er på denne bakgrunn trist, men nødvendig, å slå fast at Norsk Sjømannsforbund sponser sin egen bøddel når det på grunn av Fremskrittspartiets standpunkt i enkelte skatrespørsmål som angår sjøfolk, gir partiet en valgkampstøtte på 25 000 kr. Fremskrittspartiets forslag om å suspendere hele årets mellomoppgjør mot at de politiske myndighetene overtok inntektsreguleringen ved å endre skatter og avgifter, er for øvrig typisk for partiet og dets fiendtlige holdning til fagorganisasjonen.

Fremskrittspartiet vil ha bort de landsomfattende kollektive avtalene og dermed LO og de landsomfattende fagforbundene som LO består av. På denne måten vil partiet skru klokka tilbake til tida før arbeidsgiverne i 1907 endelig gikk med på å inngå den første landsomfattende kollektivavtalen og dermed anerkjente fagorganisasjonen.

De vil også gi den enkelte bedriftsklubb lovlig rett til å kunne reservere seg mot deltakelse i landsomfattende streiker, med andre ord til å kunne opptre som streikebrytere. Hele fagorganisasjonens makt baserer seg i siste instans på et effektivt streikevåpen.

Ifølge partiet må en forening eller klubb som vil opprette tariffavtale, gjøre det alene på den enkelte bedrift. Men aller helst bør lønnsfastsettingen foregå på individuell basis.

Dette er nesten ord for ord identisk med det synet på forholdet mellom arbeidsgivere og arbeidere som Quisling og Nasjonal Samling forfektet i mellomkrigstida, ut fra sine teser om felles interesser mellom norske arbeidere og norske arbeidsgivere, mot arbeidere og ar-

beidsgivere av andre nasjonaliteter og raser.

Hagen er ikke aleine om disse standpunktene. Han er bare aleine om så åpent og konsekvent å forfekte det som er de organiserte arbeidsgivernes strategiske mål.

I en alt for lite påaktet innstilling fra 2001, om et såkalt arbeidsgiverpolitisk program for NHO, sies det at den overordnede målsettingen for NHO i framtida er størst mulig lokal avtalefrihet slik at ansatte/tillitsvalgte og bedriften selv kan bestemme utviklingen av egne lønns- og arbeidsvilkår. NHOs prinsipielle målsetting har lenge, heter det, vært at all lønnsdannelse skal skje lokalt og på den enkelte bedrift.

Men det stopper ikke der. NHO mener også at lønna i økende grad bør gjenspeile oppnådde og målbare resultater og vil derfor arbeide for at en større del av lønnsmidlene gis som resultatlønn. NHO vil med andre ord ikke bare desentralisere lønnsfastsettingen, men også individualisere lønna innen den enkelte bedrift. Det vil si: NHO vil innføre systematiske trynetillegg - og vil attpå til at de skal være hemmelige.

Desentraliseringen og individualiseringen skal vel å merke ikke bare gjelde lønnsforhold. Overenskomster, der det på sentralt hold fastsettes såkalte direktiver om både lønn, arbeidstid og ulike ulempetillegg, har ifølge NHO løpt ut på dato for de fleste bedrifter og et økende antall ansatte.

Også den økende fleksibiliseringen de siste åra begrunnes med nødvendigheten av å opprettholde konkurranseevnen. Som et ledd i dette har det i privat og offentlig sektor i lengre tid foregått to parallelle prosesser som har store likhetspunkter, i det private en økende outsourcing eller utsetting på anbud av en rekke virksomheter som ikke hører hjemme under bedriftenes såkalte kjerneaktivitet, i det offentlige en konkurranseutsetting og privatisering av virksomheter.

Dette er ikke minst måter å undergrave det generelle lønnsnivået og å slippe unna pensjons- og andre sosiale forpliktelser på, og det åpner for den fleksibilitet som ligger i å leie inn arbeidere ut fra behovet for arbeidskraft til enhver tid.

Et lite sidesprang her: Det er nødvendig å få til en skikkelig tjenestepensjonsordning i privat sektor.

På grunn av et generelt lovforbud mot ut- og innleie av arbeidskraft og et forbud mot privat arbeidsformidling, har det inntil for få år siden vært begrenset mulighet til å basere seg på å leie inn arbeidskraft. Men i desember 1999 vedtok Stortinget å avvikle det statlige monopolet på arbeidsformidling. Lovendringen ble foreslått og vedtatt på bakgrunn av en dom i EU-domstolen mot det statlige arbeidsformidlingsmonopolet i Italia, en dom som automatisk ble gjort gjeldende også for alle EØS-land.

Våren 2000 viste et tilsynelatende mindre viktig tilfelle av streikebryteri i NHO-bygningen på Majorstua i Oslo, hvilke konsekvenser disse lovendringene kan få for anvendelse av streikevåpenet. Det var jeg, som leder av Norsk Arbeidsmandsforbund, som under streiken hevdet at NHO drev streikebryteri ved å bruke egne ansatte til resepsjonsarbeid som ellers ble utført av innleide, men streikende Securitas-vakter. NHO svarte med å true med injuriersøksmål.

Ikke bare Arbeidsmandsforbundet, men hele fagbevegelsen har grunn til å bekymre seg når arbeidsgiverne under en streik, med lovene i hendene, kan erstatte innleide som er i streik, med ikke bare egne ansatte, men med innleid arbeidskraft fra arbeidsformidlings-

og utleieselskaper som ikke er omfattet av streiken, men baserer seg på uorganiserte.

Vi befinner oss med andre ord, på svært mange måter, i en periode da fagorganisasjonen ikke bare må kjempe for bedre lønns- og arbeidsvilkår, men for sin egen eksistens.

Da er det viktig å huske på at også ved fagorganisasjonens fødsel brukte arbeidsgiverne konkurranseevnen som hovedargument mot å inngå kollektivavtaler og dermed å godkjenne fagorganisasjonen. Den unge og hardt pressede fagorganisasjonens svar var ikke å legge seg flat og dermed død i fødselen, men å reise og stille seg solidarisk bak de samme kravene på flere og flere bedrifter, over flere og flere landegrenser.

Er LO organisert for å ta denne kampen for egen eksistens?

I Arbeidsmandsforbundet mener vi nei og har gått inn for et forbundsløst LO, en modell som uten tvil vil frigjøre store ressurser sentralt og over tid helt sikkert bidra til å styrke samholdet innad blant alle LO-medlemmer.

Jeg innsar at vi ikke er mange nok om det forslaget foreløpig. Den utviklingen vi nå ser, går i retning av færre og større forbund. Det sammenslåtte Kommune- og Helse- og Sosialforbundet, som forøvrig skal hete Fagforbundet, blir det største forbundet i LO og vil utgjøre halvparten av LOs medlemmer. Det arbeides med et serviceforbund, og vi holder på med å få til et praktisk samarbeid med Norsk Kjemisk, NNN og Treindustriarbeiderforbundet. I første omgang vil det dreie seg om data og rekneskap, men etter hvert er det tanken at i hvert fall noen av de andre kan flytte til Møllergata 3 der det kan bli tale om å dele både seng og bord.

Faren ved at utviklingen går mot sammenslåing til færre og større forbund, i stedet for mot et forbundsløst LO, er imidlertid at de nye storforbundene blir seg selv nok, og at LO dermed splitter seg selv, uten hjelp fra arbeidsgiverne eller Carl I. Hagen.

Avslutningsvis ønsker vi hverandre et godt landsmøte.

Gjestene presenteres

Forbundslederen presenterte landsmøtets gjester, og begynte med de utenlandske.

Fra Danmark:

John Larsen	Specialarbejderforbundet
Hanna Holgaard	Kvindeligt Arbejderforbund
Karsten Hansen	Dansk Funktionærforbund

Fra Sverige møtte:

Hans Øhlund	Fastighetsanställdas Forbund
Karl-Göran Mattson	SEKO
Rune Nyström	Svensk Byggnadsarbetareförbund

Fra Finland møtte:

Mauri Kivistö.	Byggnadsförbundet (Rakennusliitto)
----------------	------------------------------------

De innenlandske gjestene:

Hedersgjester fra forbundet:

Harald Øveraas	tidligere forbundsleder
Anders B. Rodal	tidligere nestleder
Kjell Holst	tidligere forbundssekretær
Oddvar Stølen	tidligere redaktør i Arbeidsmanden

Øvrige innenlandske gjester:

Gerd Liv Valla	LO
Jenny Ann Hammerø	LO
Bente N. Halvorsen	LO
Berit Berg	LO Service
Björg Stuen	LO Industri
Berit Tolg	LO Stat
Liv Undheim	Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund
Hans Johan Dahl	NNN
Eldbjørg Mesloe	Norsk Treindustriarbeiderforbund
Arne Klausen	Norske Tjenestemannslag
Eva Vida Berg	Norsk Kommuneforbund
Mari Ann Hamletsen	Norsk Transportarbeiderforbund
Ove Dalsheim	Norsk Jernbaneforbund
Ragnar Fanebust	Norsk Olje- og Petrokjemisk Fagforbund
Tore Gulbrandsen	El & IT-forbundet
Karin Torp	Handel og Kontor i Norge
Jens Hoel	Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet
Anders Kristoffersen	AOF
Nicolaas Kippenbroeck	LO Media
Morten Brenna	Sparebank 1
Finn Jota	Det norske Arbeiderparti

Hilsen fra innenlandske gjester

Liv Undheim, nestleder i Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund, var glad for å få hilsen fra Arbeidsmandsforbundets 35. landsmøte på vegne av de innenlandske gjester, takket for invitasjonen og så fram til å følge landsmøtets arbeid under disse dagene i Haugesund.

- Dette landsmøtet avholdes i en politisk meget turbulent tid. Det er bråk om mange saker og nå med behandlingen av revidert nasjonalbudsjett er regjeringen gått over til alpint og skal kjøre slalåm i Stortinget. Ved forrige valg fikk vi borgerlig regjering - Bondevik 2. Det er som med serien Politiskolen, Politiskolen 1 var bedre enn Politiskolen 2. Bondevik 2 har med Høyre i regjeringen, i en ledende rolle. Det merkes. Nå er det markedet som skal råde, offentlig styring skal reduseres, og resultatene ser vi, sa Liv Undheim, som bl.a. trakk fram situasjonen med bedrifter som legges ned, flyttes ut, arbeidsplasser som forsvinner. Samlet sett kan det bli en katastrofe. Bondevik 2, med Høyre, er i ferd med å skape et samfunn med voksende arbeidsledighet. Sysselsettingen i industrien synker drastisk.

Vi skal ikke være overrasket over at Høyre fører høyrepolitikk, sa hun, og regnet med at dette landsmøtet ville la høre fra seg på en kraftfull måte, fatte viktige vedtak, også med tanke på at vi ved neste valg må sørge for å bli kvitt Bondevik 2.

Et landsmøte i Arbeidsmandsforbundet er alltid viktig, det er mange i landet som følger interessert med i det som skjer her. Dette er et tradisjonsrikt og stolt forbund, og det spesielle med dette forbundet er at det også er «mor» til de fleste andre forbund - også til Kjemisk, som flyttet «hjemme fra» og ble eget forbund i 1923. Men tidene forandrer seg og nå er vi kommet dit at døtrene søker tilbake til et tettere samarbeid med mora, som Arnfinn var inne på i sin tale.

Hun rundet av med å ønske til lykke med landsmøtet og var sikker på at det ville bli fattet vedtak til gagn for både forbundet og fagbevegelsen som helhet. - Lykke til!

Hilsen fra utenlandske gjester

Hans Øhlund fra Fastighetsanställdas Forbund, Sverige, hilste på vegne av de utenlandske gjestene, en oppgave han takket for. Han hadde allerede fått se en del av det faglige samarbeidet i Norden.

- Det er et samarbeid som fungerer godt, det kjennes trygt at det er der, og det vil trenge enda mer i framtida med det arbeidslivet vi ser avtegner seg. Det er i det hele tatt meget viktig å arbeide internasjonalt, slik at vi i Norden kan dele våre erfaringer og kunnskaper med kamerater i andre land som trenger oss, sa han. Ikke minst tenke han da på fagforeningskamerater i de baltiske land.

Vi ser også problemer flere steder når det gjelder medlemsantallet. Hvorfor er det slik? Han trodde mye beror på mangel på informasjon og kunnskap om hva fagbevegelsen betyr. Mange tror at vi fortsatt kan beholde det vi har, at det nærmest går av seg selv. Dermed har de heller ikke noe motiv for å organisere seg. Han trodde at nettopp dette er meget viktig å informere om.

Et annet hovedområde er arbeidsmiljøspørsmål, som er et stort problem i dag. Høyt tempo medfører stress og stressykdommer. Det er viktig, både for den enkelte og for sam-

funnet, at arbeidsfolk orker å stå i arbeid fram til pensjonsalder. Arbeidsmiljøet er et viktig spørsmål, og det er de fagorganiserte som må sette det på dagsordenen.

- Store endringer skjer både i arbeidsmarkedet og i fagorganisasjonen. Nye kamerater kommer inn, eldre forlater oss, men ett er sikkert - fagbevegelsen vil bestå.

Öhlund var overbevist om at landsmøtet ville fatte mange kloke beslutninger, og takket for oppmerksomheten.

Forbundslederen takket for de mange fine orda fra gjestenes representanter, og fikk landsmøtets tilslutning til å «vise gjestene alminnelig høflighet».

Dagsorden pkt. 1 - Konstituering

Fullmaktskomiteens protokoll

Fullmaktskomiteens leder refererte følgende protokoll fra komiteen:

År 2003 den 11. og 12. juni, ble det avholdt møte i fullmaktskomiteen, på Rica Maritim Hotell, Haugesund.

Fullmakter med fortegnelser over representanter og vararepresentanter til forbundets 35. ordinære landsmøte ble gjennomgått. Representantenes medlemskap er kontrollert mot forbundets medlemskartotek.

Representant nr. 7, 11, 24, 117, 127, 128, 210 og 230 har meldt forfall, det samme har vararepresentanter.

Ut fra fullmaktene skal det være 222 stemmeberettigede representanter til stede.

Fullmaktskomiteen anbefaler Landsmøtet å godkjenne fullmaktene i samsvar med fullmaktskomiteens forslag, herunder også permisjonssøknadene for ovennevnte personer.

For fullmaktskomiteen,

Kjell Edvard Fixdal *Magne Berg*

Ett forfall var kommet inn i ettertid, dessuten ble en del permisjonssøknader innvilget. Landsmøtet godkjente både disse og fullmaktskomiteens protokoll.

Navneopprop

Nestleder *Erna C. Dynge* fikk dermed ordet og foretok navneopprop. Hun markerte for dem som hadde permisjon og forfall. En del av delegatene med forfall, ville ankomme landsmøtet senere.

Forbundsleder *Arnfinn Nilsen* takket for navneoppropet og bemerket at det var beklagelig at det på enkelte plasser manglet både delegater og vararepresentanter. Han viste til at fullmaktskomiteens innstilling var vedtatt.

Han opplyste at Oddbjørn Nilsen ville føre protokollen frem til landsmøtet er konstituert med dirigenter og sekretærer.

Forbundslederen refererte så forslag til forretningsorden for landsmøtet:

Forretningsorden

1. Landsmøtets forhandlinger er åpne for pressen. Likeledes har forbundets medlemmer adgang til ledige plasser som tilhørere. Landsmøtet beslutter om en sak skal holdes for lukkede dører. Representantene må forevise adgangskort ved inngangen.
2. Til å lede møtet velges 4 ordstyrere. Ordstyrerne ordner innbyrdes møtenes ledelse. Til å føre protokollen velges 4 sekretærer.
3. Møtene holdes fra kl 0900 til kl 1300 formiddag og fra kl 1430 til kl 1800 ettermiddag.
4. Ingen har rett til å få ordet mer enn 3 ganger i samme sak. Med unntak fra innledningsforedrag begrenses taletiden til 10 minutter første og 5 minutter for andre og tredje gang.
Ordstyrerne har for øvrig - når de finner det påkrevet - rett til å stille forslag om ytterligere begrensning og strek ved de inntegnede talere. Til forretningsorden gis ingen ordet mer enn 1 gang og høyst 2 minutter til hver sak. Talerne skal tale fra den dertil bestemte plass i salen.
5. Forslag skal leveres skriftlig til ordstyreren, undertegnet med vedkommendes navn og navnet på den avdeling representanten representerer. Ikke noe nytt forslag kan tas opp etter at det er besluttet satt strek med de inntegnede talere. Forslag som ingen forbindelse har med de på dagsorden oppførte saker, kan ikke behandles.
6. Alle beslutninger avgjøres med alminnelig flertall. I tvilstilfelle, eller når minst 10 personer forlanger det, foregår avstemningen skriftlig.
7. I protokollen innføres bare forslagene og avstemningene, samt de fattede beslutninger.
8. Protokollen oppleses ved hvert møtes begynnelse. Protokollen for siste møtedag oversendes forbundsstyret til godkjenning.
9. Referat fra foregående dags møte trykkes og forelegges den påfølgende dag.

Kjell Ludvigsen, landsstyret, ba om ordet og sa at lederen hadde lest 10 prosent istedenfor 10 personer under punkt 6. Det var en vesentlig forskjell.

Forbundslederen sa at det var fint å bli gjort oppmerksom på egne feil. Med denne bemerkning var forretningsordenen enstemmig vedtatt.

Han refererte så forslag til dagsorden for landsmøtet:

Dagsorden

1. Landsmøtet - åpning og konstituering
 - a Fullmaktskomitéens godkjenning
 - b Navneoppprop
 - c Godkjenning av dagsorden og forretningsorden
 - d Valg av 4 ordstyrere og 4 sekretærer
 - e Valg av komiteer:
 - Valgkomité
 - Bevilgningskomité
 - Redaksjonskomité for handlingsprogrammet
 - Redaksjonskomité for politiske uttalelser
2. Regnskap og revisjonsrapport
 - a Regnskap for 1999, 2000, 2001 og 2002
 - b Revisjonsrapport og kontrollkomitéens rapport for samme perioder
3. Beretning for 1999, 2000, 2001 og 2002
Muntlig beretning for 2003
4. Forbundets handlingsprogram - Innkomne forslag
5. «Et LO i forandring»
 - Innledning v/LOs leder Gerd Liv Valla
6. Vedtektene - Innkomne forslag
7. Diverse innkomne forslag
8. «Gjenreisning av sosialdemokratiet»
 - Innledning v/Jens Stoltenberg
9. Bevilgninger
10. Valg
11. Avslutning

Dagsordenen ble enstemmig vedtatt.

Forbundslederen viste til innstillingen på landsmøtekomiteer og bemerket at man hadde mange kriterier å ta hensyn til når man skulle sette sammen komiteene. Man måtte ta hensyn til en bra utvikling av landsmøtet, man måtte søke å hente inn den beste erfaring som

var i landsmøtet, men også sørge for at komitéarbeidet fungerte som lærested for nye folk. Verden går tross alt videre, sa Nilsen som pekte på at det meste hang sammen, som Gro en gang hadde sagt: Alt henger sammen med alt. Grupper og avdelinger er forsøkt representert på en balansert måte, sammen med administrasjonen og ledelsen.

Vi har også en uskreven regel om å la begge kjønn være godt representert. Det er mange kriterier i å ta hensyn til, men alt i alt trodde han at man hadde kommet frem til en god innstilling. Så kan man spørre om alle de foreslåtte var spurt på forhånd? Nei, det var ytterst få som var spurt på forhånd. Han hadde naturlig nok snakket med ham som var foreslått som leder av valgkomiteen, Kjell Borglund. Lederen av valgkomiteen kommer vanligvis fra forbundsstyret og skulle ikke representere noen gruppe. Det var naturlig at man denne gang fant en fra maskin siden man tidligere hadde hatt folk fra vei og bergverk.

- Kjell Borglund har for øvrig lang ansiennitet, la han til. Når det gjelder forslaget på Helge Haukeland som dirigent, så er han spurt, og har gitt sitt endelige svar. Ellers, når det gjelder dirigentbordet, så har vi i siste liten ringt rundt til avdelingene og sagt hvem vi har forslått. Ingen har ringt forbundet for å si nei. Dette var det generelle, det blir siden anledning til å stille motforslag, men først er ordet fritt til å kommentere det generelle, sa forbundslederen.

Innstillingen var som følger:

Landsstyrets innstillinger på dirigenter, sekretærer og komiteer under landsmøtet:

DIRIGENTER:

Helge Haukeland	avd. 6 Vest	veg
Heidi Mortensen	avd. 4 Nordland	renhold
Runar Sjøstad	avd. 9 Nord	distriktssekretær
Johnny Myrvold	avd. 1 Øst	privat anlegg

SEKRETÆRER:

Per Ørnulf Andersen	avd. 3 Møre og Romsdal	distriktssekretær
Anne Brit Raaen	avd. 8 Midt-Norge	renhold
Charlotte Magnus	avd. 2 Oslo/Akershus	vakt
May Pedersen	avd. 9 Nord	kyst

VALGKOMITE:

Kjell Borglund, leder	forbundsstyret/ avd. 5 Innlandet	
Odd Olsen	avd. 9 Nord	veg
Karl S. Olsen	avd. 3 Møre og Romsdal	kyst
Johnny Gotteberg	avd. 6 Vest	bergindustrien
Bjørn Smevold	avd. 2 Oslo/Akershus	vakt
Henry Olsen	avd. 4 Nordland	privat anlegg
Arild Kjelbotn	avd. 8 Midt-Norge	maskin
Rolf Madsen	avd. 2 Oslo/Akershus	asfalt

Lise Severinsen	avd. 1 Øst	renhold
Anne Karin Johannessen	avd. 7 Sør-Vest	renhold
Wenche Ottesen	avd. 8 Midt-Norge	renhold

REDAKSJONSKOMITE FOR HANDLINGSPROGRAMMET:

Erna C. Dynge	leder	forbundet
Endre Kulleseid		forbundet
Anita Johansen	avd. 142 Svalbard	bergindustrien
Ingolf Rotlid	avd. 1 Øst	veg
Nils Solevåg	avd. 3 Møre og Romsdal	asfalt
Odd Arne Olafsen	sekretær	LO Media

REDAKSJONSKOMITE FOR POLITISKE UTTALELSER:

Arnfinn Nilsen	leder	forbundet
Svein Johansen		forbundet
Karen Marie Tvedt	avd. 5 Innlandet	veg
Inge Ramsdal	avd. 7 Sør-Vest	privat anlegg
Gudny Fagerhol	avd. 3 Møre og Romsdal	veg
Kirsti Mandal	sekretær	forbundet

BEVILGNINGSKOMITE:

Kjell Edvard Fixdal	leder	forbundet
Eva Jenssen	forbundsstyret	rebhold
Magne Berg	landsstyret	veg

Endringsforslag

Bjørn Håkon Smevold, avd. 2 Oslo/Akershus, ba om ordet og sa at dette var hans siste landsmøte. Like etter landsmøtet skulle han dra utenlands. Han ville foreslå at han selv byttet plass med Charlotte Magnus, fra samme avdeling, som var foreslått som sekretær, at hun isteden tok hans plass i valgkomiteen.

Arnfinn Nilsen sa at det fra en del avdelinger kommer inn forslag på representanter til komiteer og dirigentbordet. Dette er både godt og vondt. Godt fordi det viser at forbundet har ressurser ute, vondt fordi det ikke er alt som kan tas hensyn til, bl a fordi forbundet må tenke mer helhetlig.

Elisabeth Eriksen, avd. 2, fikk ordet og sa at det i landsstyrets innstilling har skjedd en forveksling mellom to av avdelingens kandidater. Avdelingen har bestrebet seg på å foreslå sine beste kandidater til de ulike vervene, og derfor ønsker avdelingen at landsmøtet kunne gå med på at Charlotte Magnus, av landsstyret innstilt til sekretær, og Bjørn Smevold, av landsstyret innstilt til medlem av valgkomiteen, byttet plass. Begge kommer fra vakt, slik at fordelingsnøkkelen blir ikke forrykket. Hun framsatte forslag om dette.

Votering

Forbundslederen tok opp landsstyrets innstilling til avstemning. Landsstyrets innstilling ble vedtatt, med unntak av at forslaget fra avd. 2 ble vedtatt, slik at Charlotte Magnus og Bjørn Smevold byttet plass. Magnus ble med dette valgt inn i valgkomiteen og Smevold som sekretær.

Dermed var landsmøtet kommet fram til pkt. 2 på dagsordenen, og forbundslederen foreslo kaffepause til kl. 17.00. Møtet hevet 16.35.

Møtet ble satt igjen kl. 17.00, og startet med allsang - «Det er kraft i vårt forbund» - tradisjonen tro med Sven Pettersen som forsanger.

Dirigent *Johnny Myrvold* takket for tilliten på vegne av dirigenter og sekretærer, og oppfordret til godt samarbeid mellom dirigentbord og sal. Han fikk videre fullmakt fra salen til å endre på rekkefølgen i dagsordenen om det skulle vise seg nødvendig, og også til å samordne votering av likelydende forslag osv. Det ville bli gitt klar beskjed og forklart når slikt ble nødvendig.

Dirigentene hadde valgt å «kjøre stafett», og Heidi Mortensen overtok nå som dirigent. Hun gikk gjennom landsmøtemappen med innhold, og forklarte nærmere hva som lå bak de enkelte skillearkene.

Deretter overtok Helge Haukeland dirigentrollen, og gikk nærmere inn på prosedyren i forbindelse med valg, siden det var en god del nye i salen som ikke har erfaring fra tidligere landsmøter: Den røde lappen i mappen benyttes når det stemmes ved håndsopprekking. Er ikke resultatet helt klart, blir det kontra, da benyttes også lappen. Er resultatet jevnt, trer tellekorpene i sving. De som sitter innerst ved midtgangen har ansvaret for «sitt» bord. Er det fortsatt uklart, kan landsmøtet gå til skriftlig avstemning. Av og til kan det være fint å slippe å stemme, men det er bare under valgene at det er lov å stemme avholdende. Ellers må man stemme for eller mot et forslag.

Møtet i dag skulle avsluttes kl. 18.00, men av hensyn til framdriften måtte landsmøtet gjennom regnskap og beretninger i dag, og dirigenten kunne allerede se at møtet måtte fortsette ut over fastsatt tid. Videre var det nødvendig å starte med vedtektene i morgen fredag, da valgkomiteen er avhengig av en del av det som skjer der.

Endelig beklaget dirigenten at noen av delegatene ikke hadde fått posen som var utlagt på stolene.

Dagsorden pkt. 2 - Regnskap og revisjonsrapport

Runar Sjøstad overtok som dirigent og gikk over til dagsordenens pkt. 2 og ga ordet til hovedkassereren.

Regnskap 1999 - 2003

Hovedkassererens innledning

Hovedkasserer Kjell Edvard Fixdal innledet dramatisk:

- Det er vel ingen grunn til å forsøke å holde det skjult. Det har vært store motsetninger inne i forbundet sentralt - mellom meg og hovedkassereren. Vi har strevd og forsøkt å finne en felles plattform. Det har ikke vært lett. Jeg har mange ganger kritisert hovedkassereren for ikke å ha vyer, for å ha glemt den djupere politiske hensikten med fagbevegelsen - å være redskapet for arbeiderbevegelsens frihetskamp, økonomisk, sosialt, kulturelt, politisk. Jeg har sagt til hovedkassereren - du må løfte hodet, du må kaste blikket framover, du må ha perspektiv hvor du ser målet langt der framme. Nå er du snautt mer enn en pengeteller, har jeg sagt til ham.

Og hva svarer han: Når motbakken er bratt nok, da løfter du ikke blikket. Tvert om, da ser du godt etter hvor du plasserer føttene. Og er det enda brattere, stirrer du stivt inn i fjellveggen etter utspring der du kan få grep. Du kan ikke koste på deg perspektiv.

Hovedkassereren har følt at det både har vært motbakke og turbulent. Det skal jeg komme tilbake til, sa hovedkasserer Fixdal.

- For noen dager siden tok jeg meg tid til å lese igjennom tilsvarende innlegg som det jeg holder på med nå, på de to foregående landsmøtene - og det slo meg at begge mine forgjengere hadde stor innsikt i detaljene i regnskapene. Og det krydde av tall. Slik måtte det kanskje være. Men ikke nå lenger. Tidligere landsmøter skulle vedta regnskapene. Slik er det ikke lenger. Nå skal det gjøres av landsstyret. Og det er gjort. For så vidt kunne vi avslutte her og jeg kan si takk for oppmerksomheten. Men det skal jeg ikke gjøre, uansett hvor fristende det kunne være. (Det er ikke noe moro å stå her oppe, skal jeg si dere.) For det er gode grunner for å gi landsmøtet en orientering og innblikk i den økonomiske situasjonen - før vi går i gang med å gjøre vedtak som kan ha store økonomiske konsekvenser. Det er nemlig ingen hjelp i å vedta nye reformer, dersom det ikke finnes ressurser til å gjennomføre dem. Det er ikke få handlingsplaner som har vært umuliggjort fordi de ikke var i samsvar med de økonomiske og menneskelige ressurser til disposisjon.

Foreløpig har forbundet god økonomi, en solid egenkapital og - til nå - et stabilt inntektsgrunnlag. Men skal vi ha en sunn drift, må det være balanse mellom inntekter og utgifter. Det har det ikke vært i forbundet i denne perioden. Og for så vidt var det heller ikke det i den forrige, sa han og gikk over til å vise plansjer for å illustrere noe av situasjonen:

- Denne plansjen viser at vi i 1999 brukte 6 millioner mer enn vi fikk inn i kontingenter. I år 2000 brukte vi 16 millioner mer enn vi fikk inn. I forhold til den økonomien vi har, er dette dramatisk. Hva skyldes det? En rekke forhold. Kanskje først og fremst at forbundet - i forhold til medlemstallet - har langt flere på lønningslista enn noe annet LO-forbund.

Det har nøye sammenheng med utviklingen i medlemstallet.

I år 2000 hadde vi dessuten en streik som varte i en uke og kostet 5 millioner, en million per dag for en liten gruppe medlemmer. Og når medlemstallet samtidig sank, viste det hvor sårbare vi er. Når det ikke oppsto noen krise i år 2000, skyldes det et gunstig aksjesalg, men det skjer som kjent bare en gang. Siden har aksjene falt.

Da underskuddet på 16 millioner kroner kom for en dag våren 2001, satte vi i gang en nødvendig snuoperasjon. Det skjedde etter en enkel, men ikke behagelig, trippelstrategi. Vi måtte redusere antall årsverk. Vi må stoppe nedgangen i antall medlemmer gjennom en aktiv dialog med distriktskontorene og vi måtte få ned utgiftene. Å få effekt av et slikt opplegg skjer ikke over natta, særlig ikke når man helst vil unngå oppsigelser.

Medlemsnedgangen fortsatte til oktober 2001. Og selv om det hadde vært lønnsoppgjør og lønnsøkninger som vi fikk den fulle effekten av i år 2001, så økte ikke inntektene våre. Forbundsstyret og landsstyret var, tross den dystre situasjonen, likevel fornøyd da driftsunderskuddet ble mer enn halvert i forhold til året før. I løpet av 2001 og 2002 reduserte vi staben med ca. 10 årsverk. Det begynte å gi økonomisk effekt i 2002. Da sank lønnsutgiftene til under 23,5 millioner. En reduksjon fra 1999 på 3,4 millioner.

Når vi samtidig hadde en medlemsvekst på 600, fikk vi i 2002 halvert driftsunderskuddet enda en gang. Det er vi glade for, men ennå er det ikke godt nok. Nå må vi dessuten regne med at finansinntektene våre vil synke - (renta går ned, aksjeverdien er redusert), så er vi nødt til å bruke av sparepengene våre for å få det til å gå rundt.

Hvert år taper vi litt av sparepengene. I stedet for å bygge oss opp økonomisk, slik at vi kan skape stor handlefrihet - så svekkes vi. Det synes ikke på oss, men vi råtner innenfra.

Selv om det ikke er noe mål i seg selv for forbundet å ha masse penger på bok, så gir det oss handlefrihet, og det er et viktig forhandlingskort. I tilfelle konflikter skal våre motparter vite at vi kan tåle mye og holde ut lenge. I seg selv er dette et viktig argument for å finne fornuftige løsninger.

Vi har altså bedret situasjonen - men vi er ikke kommet i mål. Det grunnleggende problemet er ikke skaffet av veien. Vi bruker mer enn vi får inn i kontingent. Vi taper ressursene våre. Det må vi gjøre noe med. Hvis forbundet skal være et effektivt redskap for medlemmene, må vi gjøre noe med det.

Et fagforbund har et begrenset antall muligheter. I praksis dreier det seg om følgende:

Vi kan redusere utgiftene. Det kan vi gjøre på følgende måter: Vi kan redusere antall årsverk ytterligere. For å løse hele problemet vårt på denne måten, må 12-14 årsverk bort. Det er bare det at med den strukturen forbundet har, så er det behov for et størst mulig antall ansatte som arbeider i distriktene.

Vi kan eventuelt effektivisere driften. Noe bør kunne hentes ut på denne måten, men det er begrenset hva vi kan få til. Vi kan f. eks. spare noe på å få til felles revisjon i avdelingene. Vi må prøve å redusere husleiene. Her har man gjort gode erfaringer i Sør-Vest og Øst-avdelingene. Vi kan bruke færre tellerskritt, søke billigere dataløsninger. Noe er det å hente, men neppe nok til å løse problemet. Vi kan finne mange ting å spare på, men vi må ikke ordne oss slik at vi sparer oss til handlingslammelse.

Vi kan få ned aktiviteten. Ha færre samlinger, kutte i kursvirksomhet og møter. Det smaker ikke helt godt. Noe kan vi vel effektivisere, men vi må være forsiktige. Kanskje det viktigste på dette området er å følge innstillingen landsstyret har gjort på bakgrunn av utredningskomiteens forslag.

Vi kan spare noe, men det finnes grenser som vi ikke må tre over. Besparelser som går ut over medlemsaktiviteten og arbeidet i forholdet til medlemmene, er ikke bra. Dessverre har vi følt det alle - vi kunne gjort så mye mer. Men vi gjorde det ikke - for vi fikk ikke penger.

Vi veit så vel fra våre egne daglige liv: Det er dyrt å være fattig. Og det er dette hovedkassereren mener med at vi ikke klan løftet hodet - at vi ikke kan stille oss store mål, at vi ikke kan trekke opp langsiktige strategier for å følge opp de gode intensjonene det er i handlingsprogrammet vårt, for vi har mer enn nok med å plassere føttene slik at vi ikke snubler og forårsaker økonomisk elendighet. Tiltak som settes i gang, sulteforer vi ofte - og mislykkes. Men poenget er at vi må ha fotfeste.

Kan vi så øke inntektene? Det vil si: sørge for at det kommer inn mer kontingent. Det er neppe aktuelt å øke kontingentsatsen. Det tror jeg ikke vil føre til at kontingentinngangen øker. Jeg tror det vil føre til færre innmeldinger. Kanskje det endatil fører til flere utmeldinger. Det aller beste hadde vært å øke medlemsmassen. Men det har vi visst i alle år.

Og like fullt så øker vi ikke. Hva gjør vi galt? Jeg har ikke svaret. Men jeg ser til min undring at det ikke er noen systematikk i utviklingen i de ulike avdelinger. Det synes ikke å være noen sammenheng mellom ressursutvikling og medlemsutvikling. Dette er en uløst gåte som jeg mer enn gjerne kunne brukt tid på å analysere. Dessverre er det slik at landsmøtet ikke kan vedta en medlemsøkning, men landsmøtet har et ansvar for at dette forbundet blir et så effektivt redskap for medlemmene som mulig.

For å få dette til, hender det at man må gjøre upopulære vedtak. Et slikt vedtak har et enstemmig landsstyre gått inn for, nemlig innføring av en minimumskontingent for pensjonister. Det er klart det ikke er populært å svekke gode ordninger. Men dette ble innført i en tid da de færreste tenkte seg muligheten av en AFP-ordning. Nå er situasjonen den at flere går av tidligere, samtidig som folk lever lenger enn før. Vi har fått flere nye årsklasser som de yrkesaktive må betale for. Det er tungt å bære. Og verre blir det når de store etterkrigskullene blir pensjonister om få - svært få - år. Da sier det bare utsj!

For 40 år siden døde min bestemor. Da arvet jeg et og annet fra henne, bl.a. et lite hefte som hadde tittelen «Hvad vi haver». Det var et lite linjert hefte hvor de skrev på hva de eide. Jeg kom på dette da jeg begynte å arbeide med innlegget. Min bestemor hadde god plass til sin fortegnelse. Men da jeg fant igjen heftet og begynte å se hva jeg kunne føre inn, oppdaget jeg at jeg ikke engang ville fått plass til det jeg har på kjøkkenet mitt i dag. Vi har så mye mer i dag. Og så tenkte jeg på min datter som bor like ved. Hun er 20 år og lavtlønnet, men hun kunne umulig ha fått plass til mye av sitt. Nei, det gamle heftet hadde nok mistet sin aktualitet. Tenk på hva min datter vil ha når hun blir gammel.

Pensjonister flest er i en helt annen gunstig situasjon i dag enn da denne reformen ble innført. Jeg vert det er unntak, dessverre, men vi kan ikke bygge et økonomisk system basert på unntakene.

Det er, som sagt, stor forskjell på å tjene 100 kroner og bruke 99 og det å tjene 100 og

bruke 101 kroner. Vi er i en slik situasjon at vi bruker litt mer enn vi tjener. Men det skal så lite til for å snu utviklingen. Grovarbeidet er gjort i de to foregående årene. Vi er på vei opp, hvis vi vil og tar de riktige håndgrepene. Men gud så enkelt det vil være å ødelegge - og bringe oss tilbake til en situasjon hvor vi har mer enn nok med å tenke på å spare.

Nei, kamerater - nå viser vi et kollektivt ansvar og bringer oss tilbake i en situasjon hvor vi ikke bare skal spare, men også bruke forbundets ressurser for å forbedre de økonomiske, sosiale og kulturelle forholdene for våre medlemmer. Vi må fortsatt sette føttene varsumt foran oss ennå en stund, sa hovedkassereren.

Han la til at det ikke hadde noen hensikt å lese opp revisjonsprotokollen ettersom regnskapet var godkjent i landsstyret. Han regnet med at de fleste hadde lest revisjonsberetningen.

Kontrollkomiteens beretning for landsmøteperioden 1999-2002

Kontrollkomiteens leder *Jon Berger* fikk ordet og la fram følgende beretning:

Kontrollkomiteen har etter beste evne utført de oppgaver den er pålagt i.h.h.t. forbundets vedtekter og instruksen for kontrollkomiteen.

Komiteen har gjennomgått alle protokoller fra landsstyret og forbundsstyret, samt fra de øvrige organer som har fullmakt til å disponere over forbundets midler.

Komiteen har i perioden hatt 16 møter, og har i tillegg møtt på landsstyrets møter.

Komiteen har fått stilt til rådighet det materiale og de opplysninger den har ønsket, og har møtt velvilje og service fra såvel tillitsvalgte som ansatte under sine undersøkelser og kontroller.

Komiteen har hatt et nært samarbeide med revisjonen når det gjelder oppfølging og kontroll på økonomi- og regnskapssiden.

Etter landsmøtet i 1999 har forbundet gjennomgått en vanskelig periode på regnskaps-siden. I 1999 - 2000 ble regnskapet lagt om i følge bestemmelsene i den nye regnskapsloven. Dette falt sammen med langtidssykefravær og skifting av personer i nøkkelstillinger, noe som medførte ekstra problemer. I 2000 og i 2001 var det store driftsunderskudd, noe som krevde en snuoperasjon. Komiteen har ofret spesielt meget tid på oppfølging av dette og er av den oppfatning at forbundet har lykket med omleggingen.

Det er også gjort en betydelig innsats når det gjelder å tilpasse øvrige rutiner til dette, noe som har gitt bedre intern kontroll og styring av økonomien.

Når det gjelder faglig-politiske beretninger og regnskap for det enkelte år i landsmøteperioden, vises det til komiteens årsberetninger som er avgitt til landsstyret og følger regnskapet i de trykte faglig-politiske beretningene. De forhold som er bemerket her i løpet av landsmøteperioden, er tatt hensyn til på en tilfredsstillende måte.

Komiteen er av den oppfatning at beretninger og regnskap for landsmøteperioden skul-

le gi et godt bilde av den virksomhet forbundet har drevet med.

Gjennomgang av de ulike organers protokoller og de undersøkelser og kontroller komiteen har foretatt, viser at virksomheten har vært i samsvar med forbundets vedtekter og vedtak i besluttede organer, samt fulgt vanlig organisasjonsmessig praksis.

Komiteen anser derfor at de faglig-politiske beretningene for årene 1999-2002 kan fastsettes som forbundets beretninger for denne perioden.

Oslo 20. mai 2003

I kontrollkomiteen

Jon Berger Toril B. Viken Christian Heinecke

Debatten

Jan Klemetsen, forbundsstyret, fikk ordet og takket hovedkasser Fixdal for innlegget. Etter hans syn var det to måter å angripe situasjonen på: Enten i redusere utgiftene, og det har forbundet gjort i stor grad. Det andre er å øke inntektene. Det har vært riktig å fokusere på reduserte utgifter, men på den andre sida er det er gjort for lite for å øke inntektene. Forbundet har et stort potensial for å øke medlemsantallet.

- Vi i avdeling 2 mister 1000 medlemmer hvert år. Det betyr at vi må verve 1000 nye bare for å holde stillingen, sa han. Han mente også at det måtte fokuseres mer på storbyproblematikken. Her er det stort potensial både innen vakt og reingjøring, og en satsing her vil være en god investering.

Distriktssekretær *Harald Bell Solaas* ga honnør til forbundsledelsen som har greidd å få ned utgiftene, og Fixdal har utvilsomt stått sentralt, men tallene og beretningene i seg selv gir likevel grunn til bekymring. Selv om de er bedre enn på lenge, ligger mange problemer og venter, og økonomien kan fort ta en vending til det verre igjen. Den delen av landsmøtet som gjelder dette, må sees i sammenheng med andre deler av landsmøtet som behandler andre saker. Det gjelder den organisatoriske satsingen framover og særlig forholdet til andre deler av LO-familien og samarbeidet ute, og da særlig deler av LO-familien som passer for forbundet. Ledelsen har drøftet forslag i så måte, og det foreligger også andre forslag til landsmøtet om dette.

Et annet forhold er de med hvilende rettigheter og de kostnader dette medfører for forbundet. Av regnskapene framgår at det er en god del millioner. Han mente det måtte gjøres noen refleksjoner i forhold til forslag om dette, forslag som er blitt avvist på tidligere landsmøter.

Svein Jarl Liestøl, avd. 214 Sandbekk, syntes Fixdal hadde holdt et fantastisk innlegg. I Liestøls avdeling er de vant til å gjøre ting på dugnad. Da de gikk gjennom tallene på forhånd, skjedde det helt gratis på fritida.

- Det er i disse baner vi må tenke. Det går helt enkelt ikke om vi skal ha betalt for hver minste ting som skal gjøres, sa han. De hadde da også fått klar beskjed med på veien til landsmøtet at forbundet drives på en helt uakseptabel måte. Det er veldig fokus blant folk på hva det koster å være medlem, og vi konkurrerer med andre forbund. Han hadde også registrert at det var blitt gjort forskjell på deltakere på landsmøtet - han håpet det var et engangstilfelle.

Kåre Johnsen, avd. 2 Oslo/Akershus, hadde notert enkelte ting under Fixdals innlegg. Uteapparatet syntes han fungerer ganske greitt. Husleie må vi jo ha, vi kan ikke bo i telt, særlig ikke med det utstyret som nå finnes rundt omkring. Men bemanninga - den er skremmende lav noen steder. Når du ringer Hafslund får du høre at «du rykker stadig framover i køen». Slik kan vi ikke ha det i et forbund. Det går heller ikke å drive folk så hardt at det blir sykemeldinger av det. I dag koster en sykemeldt 2500 kroner dagen, så vi må tenke oss om nøye før det nedbemannes. Når krybba er tom, bites hestene. Når arbeidsledigheten øker, blir det også færre som kan betale kontingent til fagforbund. Selv hadde han vært arbeidsledig siden januar, så han visste hva det medførte.

Svein Kai Fedje, avd. 6 Vest, hadde gjort seg noen tankeeksperimentene og mente fordelingen når det gjaldt medlemsvervingen i forbundet kunne gjøres bedre. I avdeling 6 Vest er det ca. 2 600 medlemmer, pengene som brukes til å reise rundt for å verve medlemmer kan føres tilbake og brukes der det trenges bedre. - Våre medlemmer kjenner til oss.

Dette var siste innlegg og hovedkassereren fikk ordet til oppsummering.

Oppsummering

Kjell Edvard Fixdal hadde ikke noe særlig å tilføye, sa han, men kunne tenke seg en kommentar til Klemetsen om å sette i gang verveoperasjon. Det har vi gjort, men man er for utålmodige. Det tar mer tid før man ser resultater.

Når det gjaldt medlemsutviklingen, hadde han en plansje som viste hvor det er gjort besparinger. - Det tragiske med det er lønnskostnadene vi har knepet mest på, når det gjelder virksomheten og aktiviteten for medlemmene er det ganske flatt, forsikringer nokså flatt og kontingent til andre organisasjoner er gått litt ned.

Medlemsutviklingen - antall medlemmer er gått ned med 1000 i løpet av perioden, det gikk ned med 800 i løpet av ett år. Nå er vi oppe igjen i 21 500. Det går den riktige veien.

Husleie og slikt er det ikke noe å spare på, sa han og gjorde det klart at nå hadde han ikke mer å si.

Landsmøtet tok regnskaper og revisjonsberetning til etterretning.

Dagsorden pkt. 3 - Beretninger

Dirigenten Heidi Mortensen gjennomgikk beretningene kapittel for kapittel:

Faglig - politisk beretning og regnskap 1999

Det var ingen merknader til beretningen.

2000

Elisabeth Eriksen, avd. 2 Oslo/Akershus, tok opp situasjonen i forbindelse med tariffoppgjøret der vaktbransjen var tatt i streik - og uenigheten om hva som skal defineres som streikebryteri.

- Jeg satt som nestleder i streikekomiteen for Securitas i Oslo/Akershus og streikebryteri var et faktum fra første dag. Selv fikk jeg trusler fra nærmeste overordnede om oppsigelse. Vi rapporterte til forbundet, uten at det førte til noe, sa hun. Og dispensasjoner - det var OK når det gjaldt trygghetsalarm, men dispensasjon ble også gitt i forbindelse med heisalarm. Går heisalarmen, er alle vektere straks på plass. Det hjalp da man dannet felles streikekomite med Falken.

Hun trakk så fram vanskeligheten etter at streiken ble avblåst 9. mai. Mange meldte seg ut i misnøye med manglende service fra forbundet under streiken, noen meldte overgang til andre forbund.

- Da streiken var slutt, ventet vi at streikebryterne skulle bli tatt, men det skulle glemmes. Ja, vi sliter med rekruttering. Mitt håp er at forbundsstyret og landsstyret ikke heretter fatter vedtak som har store konsekvenser for medlemmene uten å innhente råd fra bransjene først. Hastverk er lastverk.

Jan Klemetsen, forbundsstyret, ba delegatene se på forsida på beretningsheftet, på bildet av streikemøtet i avd. 2 med over 800 tilstede.

- Vekterstreiken ble belemt med massivt streikebryteri, og som Arnfinn sa, tok vi NHO for streikebryteri fra første dag. Vi opplevde at turnuslister ble endret og uorganiserte satt inn, det samme ble ledere på aller laveste nivå for å gjøre jobben til dem som var i streik. Har vi streikerett når streikebryteri ikke får konsekvenser, grundig dokumentert streikebryteri? Det ble skrevet protokoll mellom LO og NHO om at det ikke skulle føre til konsekvenser for noen av partene. Burde ikke noen saker ha vært prøvet for retten, spurte han. (Applaus fra salen).

2002

Elisabeth Eriksen, avd. 2 Oslo/Akershus, sa at her i salen sitter selve ryggraden i forbundet, og da tenkte hun på distriktssekretærene. Er vi klar over at denne ryggraden blir nektet en tariffavtale der Hovedavtalen er innbakt? Dette skulle være en selvfølgelig rett, og hun ble indignert da hun ble klar over situasjonen. Slikt ville hun ikke være bekjent av, og

på vegne av avdeling 2 la hun fram forslag om at landsmøtet krever at alle ansatte i forbundet sikres sine rettigheter ved at det inngås tariffavtale med hovedavtalen innbakt, og at dette innføres pr. 1. januar 2004.

Dirigenten sa at forslaget var mottatt, men siden landsmøtet nå behandlet beretningene, kunne det ikke tas opp til votering.

Elisabeth Eriksen sa at hun var klar over at det var beretningene som nå var til behandling, men samtidig er landsmøtet forbundets høyeste myndighet, og kan selv avgjøre om det vil behandle forslaget nå.

Fra dirigentbordet ble det sagt at forslaget kunne sendes over til det nye forbundsstyret. Det er tross alt skjedd en del. Det er nedsatt et lønnsutvalg, som etter alt å dømme får fortsette sitt arbeid.

Forbundslederen fikk ordet. Han ville ikke gå i detalj inn på dette. Om de regionale verneombudene skal få tariffpolitisk ordnede forhold må de trolig organiseres i et annet forbund, mest sannsynlig HK. Det er ikke helt tilfeldig at dette er som det er. Ellers har forbundet vedtekter og en forretningsorden som avgjør hva landsmøtet kan behandle.

Dirigenten sa at forslaget med dette var avvist, og gikk videre med behandlingen av den faglig/politiske beretningen for 2002.

Martin Skårstad, avd. 4 Nordland, viste til Maskin, side 25, der det blir vist til at den positive medlemsutviklingen hadde fortsatt i 2002, på et område som tradisjonelt har vært vanskelig å organisere. Han viste til vedtak som var gjort for 3 landsmøter siden, om at for å få tariffavtale med en maskinentreprenør må 30 % være organisert. Det var å gå feil vei, det skulle ha vært 20 % opp, ikke 20 % ned. Maskinentreprenørene går inn på avtaler for privat anlegg, og kjører rått løp på dette. De uorganiserte gjør store penger, mens de organiserte betaler hele potten. Om det kalles 9/12, Nordsjøordning eller hva - det er helt borti i hampen. Han kunne ikke se at det lå inne forslag om dette til landsmøtet, men det må gjøres noe med. Folk sier at dette holder ikke, vi melder oss ut. For medlemskontingenten kan vi skaffes oss en ulykkesforsikring i stedet.

Med dette var fagligpolitisk beretning 2002 gjennomgått.

Muntlig beretning 2003

Forbundsleder Arnfinn Nilsen fikk ordet og ga følgende muntlige beretning for den delen av 2003 som er gått til nå:

- Nyåret har, spesielt for leder og hovedkasserer, vært brukt på avdelingssammenslåinger og organisering av arbeidsoppgaver. Alle i uteapparatet er nå tilsatt i forbundet, og det er viktig at vi kan bruke ressursene våre mer samordnet og felles. Det er vi godt i gang med. I de avdelinger der det er to distriktssekretærer, bør minst den ene stillingen brukes ute. Organisasjonsbygging, vedlikehold og verving av nye medlemmer skal være en prioritert oppgave.

For øvrig har vi for det aller meste gjennomført arbeidsplassbesøk når vi besøker års-

møtene i avdelingene. Hvorvidt det skal fortsette i en ny modell, må et nytt regime ta stilling til, men jeg har ment at det er viktig at forbundskontoret treffer medlemmene.

Og det bør bli spennende å se hva vi kan få til med en organisasjonstillitsvalgt på heltid i forbundet.

Tariffoppgjøret 2003 - Privat sektor

- I årets oppgjør ble industriens rammevilkår og kampen mot arbeidsledigheten prioritert. På LOs representantskapsmøte oppfordret Gerd Liv Valla til kollektiv fornuft, men sa klart nei til ensidig moderasjon. Dette resulterte i at oppgjøret fikk en klar lavlønnsprofil.

For våre grupper ga oppgjøret følgende resultat:

Renhold fikk kr 2,85. Vakt, tunnel-, bom og bru, skianlegg og service- og vedlikehold, samt serviceavtalen på Svalbard fikk kr 1,95. Maskin fikk et generelt tillegg på kr 1,50. Myndighetene bidro med å øke skattefradraget for fagforeningskontingenten til 1450 kroner i 2003 og videre til 1800 kroner i 2004.

Twistesaker

- Saksmengden i forbundet øker for hvert år. Vi har ca 160 twistesaker gående pr. dato i privat sektor. Yrkeskader, samt oppsigelses- og avskjedssaker er de dominerende. Servicesektoren sliter med å få tillitsvalgte. De har arbeidsforhold som er under enhver kritikk, noe som medfører stor turnover - også på de tillitsvalgte.

Bergindustrien

- På Skaland Grafittverk ble det 2. januar sendt ut permitteringsvarsel til alle ansatte i bedriften. Det ble iverksatt nedkjøring av gruve og oppredningsverk med planlagt stans den 17. januar 2003. Bedriften har 31 ansatte, 22 er medlemmer i NAF.

Det er ført forhandlinger med North Cape Minerals om mulig overtagelse, men den 21. mars 2003 ble det gitt signal om at NCM ikke var villige til å gå inn i Skaland Grafittverk. Fortsatt er det ikke kommet i gang drift.

I disse dager har vi fått melding om at den siste andelen staten eide i A/S Olivin er solgt. For denne regjering er det farlig at staten eier virksomhet som går godt.

Anlegg

- Anlegg rammes hardt av dårlig tilgang på nye oppdrag, noe som bl.a. skyldes manglende bevilgninger fra det offentlige.

Endringer i permitteringsloven fra 52 til 26 uker bidrar til at det er mange som blir oppsagt fordi lønnsplikten igjen inntreffer.

Situasjonen kan snu litt med bakgrunn i virksomhet på Snøhvit og nytt operabygg i Oslo. OPS-prosjektet i Sør-Trøndelag, som er igangsatt i regi av Selmer Skanska vil også bidra til aktivitet.

Selv om det dessverre blir en begrenset utbygging av Sauda, hjelper det noe. Knefallet for Kristelig Folkeparti og Venstre betyr at et lite mindretall på Stortinget styrer utbygging og tilgang på kraft.

Maskin

- Vi kan glede oss over medlemsvekst og positiv utvikling i antall tariffavtaler innenfor maskintreprenørene. Vi har videre forventninger til det pågående prosjektet for å få flere medlemmer og avtaler i MEF-bedrifter i Agder, Rogaland og Hordaland.

Asfalt

- Asfalt rammes hardt av de nye permitteringsbestemmelsene. En rekke oppsigelser vil komme som følge av dette. I Kolo Veidekke har bedriften gått til oppsigelse av mange ansatte i Trøndelag.

Nytt angrep på landslinjene

- I 2002 foreslo Utdanningsdepartementet på nytt å avvikle Landslinjeordningen. I forbindelse med statsbudsjettet ba Stortinget om å få en gjennomgang av tilskuddsordningen til landslinjene. En arbeidsgruppe med representanter fra UFD og NSU la frem en rapport som ble slaktet av berørte bransjeorganisasjoner, statsetater og de fleste fylkeskommuner. Det ble en voldsom aktivitet, og ny kamp om denne saken.

I forbindelse med Revidert budsjett fikk vi et enstemmig vedtak i Stortinget om at landslinjeordningene skulle videreføres etter samme kriterier som tidligere. Budsjettet for 2003 ble vedtatt med et lite løft i rammene, som har stått stille siden 1994. 15. mai 2003 ble så Revidert budsjett lagt frem uten forslag til endringer, og vi trodde saken nå var grei. Så finner vi, til vår forferdelse, at St.prop. 66 Komuneproposisjonen, har forslag om å innlemme det direkte tilskuddet til landslinjene i rammetilskuddet til fylkeskommunene.

Å kunne beholde landslinjene som et statlig ansvar er viktig for å sikre et godt opplæringsstilbud i anleggsbransjen. Dette er meget kostbare utdanningsplasser, som staten må holde en hand om.

Ren Utvikling

- Vi har igjen startet samtaler med SBL om en videreføring av ordningen Ren Utvikling, men i noe annen form. Vårt krav i denne omgang, er at bedriftene må ha tariffavtale for å bli godkjent. Dette har ikke SBL avvist.

Statssektoren

- I statlig sektor ble det ikke krevd generelle tillegg, men en lønnsutviklingsgaranti, som vi fikk. Lønnsutviklingsgarantien skal sikre arbeidstakere i det statlige tariffområdet en gjennomsnittlig lønnsutvikling for 2003 på linje med det som blir resultatet for industriarbeidere og funksjonærer i industrien. I januar 2004 skal det opptas forhandlinger om eventuelle lønnsreguleringer. Eventuelle tillegg skal gis med virkning fra 1. januar 2004. Regjeringen har også forpliktet seg til å kutte i boliglånsrenta i Statens Pensjonskasse i forbindelse med budsjettrevisjonen senere i vår.

Vegsektoren

- Vegproduksjon AS har nå skiftet navn til Mesta AS, og etter lang tautrekking og diskusjon har styret i Mesta AS gjort vedtak om at bedriften skal søke opptak i hovedorganisa-

sjonen NHO. Søknad er formelt ikke sendt, men NHO har sendt brev til LO med krav om at hovedavtalen mellom LO og NHO skal gjøres gjeldende for Mesta AS med virkning fra 1. juli 2003.

Vi mente at med den bakgrunn vegvesenets produksjon hadde, ville våre medlemmer være best tjent med NAVO (arbeidsgiversammenslutning for statlige bedrifter). Dessuten ville det være mulig å gå fra NAVO til NHO, om de var misfornøyd der. Vi tviler sterkt på om det motsatte lar seg gjøre.

Statnett entreprenør AS

- Statnett Entreprenør er nå solgt til Eltel Networks AS, med det forbehold at salget kan stoppes av konkurranseilsynet. Med dette vil tidligere Linjebygg og Statnett Entreprenør komme sammen i en bedrift. Linjebygging og vedlikehold vil med dette oppkjøpet bli monopolisert.

Oslofjordtunnelen AS og E 18 Vestfold AS

- Det nå sluttført lønns og arbeidsavtaler i forhandlinger med Oslofjordtunnelen AS og E 18 Vestfold AS, som går ut på at begge bedriftene følger kommunale avtaler.

Kystverket

- I april ble det bestemt at Kystverket produksjon skal bli AS. Det er nedsatt et prosjekt der forbundet er representert i styringsgruppa. AS-prosjektet skal også vurdere om Kystverket Rederi skal konkurranseutsettes.

Informasjon og verving

- I de senere årene har vi lagt vekt på å profilere oss og være synlige på messer og utstillinger. I år har vi deltatt på Anleggsdagene i januar, og nå sist på Vei og Anlegg på Helle-rudsletta i mai. Vi ser at det er viktig at vi kommer ut og møter medlemmer og dem som kan bli våre medlemmer, også på slike arrangementer.

Som til forrige landsmøte, kan vi nå presentere en helt ny utgave av Verv og vinn. Blant de papirene dere har fått utlevert, vil dere finne en ny brosjyre. Det er lagt vekt på å få et solid premieutvalg, slik at ververne virkelig får noe igjen for strevet. Vi har mange ildsjeler som gjør en stor og viktig innsats for forbundet på dette området. Verv og vinn-kampanjen har vært effektiv, og vi håper at det nye premieutvalget vi presenterer skal friste enda flere til å skrive sine kolleger på verveblokka.

Strek og to minutters innlegg

Dirigenten sa at av hensyn til tidsplanen, måtte taletiden etter beretningen settes til to minutter. Middag skulle serveres kl. 20.00. Enstemmig vedtatt.

Distriktssekretær *Harald Bell Solaas*, avd. 1 Øst, sa at det var en total mangel på industri-

satsing i perioden, og dette burde komme frem i beretningen. Man sto overfor store utfordringer. I beretningen savnet han særlig ett punkt, nemlig bygging av en gassrørledning fra Vestlandet til Grenland. Han trodde dette kunne få stor betydning for mange. Når det regner på presten, drypper det som kjent litt på klokkeren. Regjeringen hadde utvist en total handlingslammelse og utsatt hele vedtaket og saken. Til og med SVs ledelse hadde støttet Regjeringen. Man hadde forsøkt å få et skikkelig svar fra SVs ledelse, men ikke fått det. Han leverte et forslag om dette:

«Regjeringens forslag, støttet av SV, om å utsette forslaget om å videreføre en gassledning fra vestlandet til Grenland, forsterker de negative konsekvenser for sysselsettingen i sør-øst Norge. Det får også følger for energiforsyningen og resulterer i at vi må kjøpe mer foredlet gass fra utlandet samt importere mer energi.»

228 *Svein Lierstøl*, avd. 214, ville takke forbundslederen for en engasjert innledning. Han syntes det var greit å komme med klare politiske signaler, men de måtte ikke bare rettes en vei. Han minnet om at det var en Ap-regjering som privatiserte Statoil, et selskap som nå er blottet for samfunnsansvar og bygger ned for fote i Rogaland. Det var en feil av Ap-regjeringen.

Dirigenten sa at det innleverte forslag kunne oversendes forbundsstyret, eventuelt til komiteen for handlingsprogrammet.

Arnfinn Nilsen sa at han ikke hadde noe imot at man fikk med seg et punkt om gassrørledningen til Grenland. Det ville være et godt tiltak. Til Lierstøl ville han bare si: Vi kjenner våre adressater!

Dirigenten konstaterte at strek var satt og at debatten var over.

Beretningene ble tatt opp og godkjent.

Til slutt foreslo dirigenten å syngte Stein Ove Bergs «Ta hverandre I handa og hold». Sven Pettersen akkompagnerte utmerket på trekkspill.

Møtet hevet kl.19.45.

Formiddagsmøtet fredag 13. juni

Formiddagsmøtet fredag startet kl. 0900 og Sven Pettersen fikk oppgaven med å akkompagnere åpningssangen - «Frihetens forpost».

Sekretær *Per Ørnulf Andersen* leste opp protokollen fra torsdagens møter.

Elisabeth Eriksen, avd. 2 Oslo/Akershus, hadde noen rettelser til referatet, men dirigenten sa at det var protokollen som var til behandling, ikke referatet. Hun ble henvist til referentbordet, slik det står fremst i referatheftet.

Protokollen ble enstemmig godkjent.

Helge Haukeland tok en oppklaringsrunde: Det var riktig at man hadde reservert bord for gjester, arbeidende funksjonærer, landsstyret og forbundsstyret. Det var imidlertid ikke riktig at det ble servert ulike menyer i restauranten. Man hadde satt frem mineralvann til gjestene. Fra nå av ville det fortsatt bli reservert bord til gjester og arbeidende funksjonærer, men ikke til landsstyret og forbundsstyret. Han ba om forståelse for at man viste gjestene vanlig høflighet og han mente at de arbeidende funksjonærer ofte måtte spise før de andre. For øvrig skulle det fortsatt være samme matservring for alle.

Dirigenten kom så med noen praktiske opplysninger for dagen. Gjestefesten skulle starte kl. 19.30 i Høvleriet, til venstre ved utgangen fra hotellet. Turen for gjestene kl. 11.00 gikk som planlagt. Gensere og eventuelle adgangskort ble utlevert i infosranken i resepsjonen. Han refererte så et par permisjonssøknader, som ble innvilget.

Valgkomiteens leder *Kjell Borglund* fikk ordet.

Han takket for tilliten, og sa det var et stort og viktig oppdrag komiteen var pålagt. For å kunne gjøre en god jobb, var komiteen avhengig av hjelp fra landsmøtet. Den trengte gode forslag, og det var lite tid. En tidsfrist ville bli satt, sannsynligvis søndag formiddag, slik at komiteen ville ha to døgn å utarbeide et forslag på. Det er laget skjema for forslag i år, og han så helst at disse ble brukt, det ville gjøre komiteens arbeid enklere. Forslag kunne leveres både til komiteen og til landsmøtets funksjonærer.

Dagsorden pkt. 6 - Vedtektene

Dirigenten gikk videre med behandling av dagsordenens pkt. 6 Vedtektene. Først ville det bli to innledninger, en fra administrasjonen ved hovedkasserer *Kjell Edvard Fixdal*, og en ved *Helge Haukeland*, som har ledet utredningskomiteen i perioden. Etter innledningene ville det bli åpnet for generell debatt, men det ville etter hvert fokuseres på paragrafene 4, 6, 7, 8 og 9, som var av betydning for valgkomiteens arbeid.

Dirigenten konstaterte at det var 219 stemmeberettigede i salen.

Kjell Edvard Fixdals innledning

Hovedkasserer *Kjell Edvard Fixdal* sa innledningsvis at samfunnet endrer seg hele tiden. En organisasjon som ikke endrer seg, blir en umoderne organisasjon. Det er fint å ta vare på tradisjoner, og det skal vi gjøre, men det er ikke organisasjonens formål. Formålet er spikret i vedtektene, og for å nå målene i et stadig foranderlig samfunn, må vi hele tiden gjøre strategiske og taktiske endringer.

Vedtektene våre forteller ikke hvordan det daglige arbeidet blir gjort, men de setter opp rammene vi skal arbeide innenfor. Og ikke minst, i vedtektene er prinsippene vi skal arbeide etter nedfelt.

Så er da også vedtektsdebattene ofte omfattende. I år er landsstyrets forslag til endringer mer omfattende enn på lenge. Antallet forslag fra avdelingene er også stort. Det skulle borge for en langvarig og temperamentsfull debatt, men det blir ikke nødvendigvis tilfelle. Jeg tror nemlig at det er få kontroversielle forslag.

Bakgrunnen for at endringene måtte bli mange denne gangen, skyldes ikke minst det omorganisingsarbeidet som har pågått de siste par årene. I den forbindelse har jeg registrert at forslagene som Utredningskomiteen la fram, stort sett er blitt fulgt opp, uten de store protestene. Det være seg i forbundsstyret, eller i de fleste avdelingene.

Det har ført til at landsstyret nå kan legge fram forslag til endringer i hele 25 paragrafer - (tror jeg) og i alle - unntatt i to tilfeller - er innstillingene fra landsstyret, enstemmige. Og i de to tilfellene der det er dissenser, har mindretallet bestått av henholdsvis ett og to medlemmer.

Dessuten har jeg merket meg at en anselig del av de forslagene som er kommet inn fra avdelingene, blir fanget opp av landsstyrets innstillinger.

Så til forslagene. Vi kan dele forslagene inn i fire kategorier.

Ryddeforslag

Endringer i den daglige forbundsledelsen.

Endringer i de styrende organene, forbundsstyret, landsstyret, landsmøtet etc

Enkeltforslag som skaper reelle endringer i forhold til i dag.

Til den første kategorien: rydding. Det dreier seg om helt uproblematisk ting, som å få en mer logisk oppbygging av de enkelte paragrafer. Samle ting som hører sammen, fjerne

unødvendige setninger og gjøre enkelte språklige forbedringer.

Jeg har spekulert en del på hvor jeg skal få flettet inn dette i innlegget mitt. Det må bli her. Hele vedtektskomiteen sitter nå salen, de kan korrigere meg hvis jeg tar feil. Kirsti Mandal har vært komiteens sekretær. Ikke bare det, hun har vært komiteens motor, og ikke noen hvilken som helst motor - det er som en Ferrari. Jeg skal uttrykke det enkelt: Du har gjort en storartet jobb!

Endringene i forbundsledelsen er omfattende. Det foreslås at det skal velges en forbundsleder, en nestleder, en organisasjonsleder og det antallet forbundssekretærer landsmøtet bestemmer.

Det betyr at den tradisjonsrike stillingen «hovedkasserer» blir borte. Men vær sikker - arbeidsoppgavene blir ikke borte. Jeg slutter helt opp om forslaget. I dag er denne stillingen nærmest en umulighet for et alminnelig vettugt forbundsmedlem. Jeg har følt det på kroppen. Du skal styre en hundremillioners økonomi. Du skal være eiendomsforvalter, personalsjef, museumsvakt for vedtektene, overvåke aktiviteter i avdelingene, med mye mer. - mye, mye mer. Og hvis vi skal følge demokratiske prinsipper - så må vi nå velge en skadedyrsbekjemper fra Finnmark.

For å være alvorlig: Det å skjøtte en så omfattende økonomi krever en del kunnskap. Noe av det som har trøstet meg i den tiden jeg har sittet som hovedkasserer, er at jeg har hatt en siviløkonom - en fagmann - som min høyre hånd.

Den andre endringen er at det velges en organisasjonsleder. Ikke noe revolusjonerende i seg selv, men en markering av at den nå skal være en person som tar seg av det enhetlige organisasjonsarbeidet - og at ikke det blir liggende som en sekundæroppgave, tertiæroppgave - for hovedkassereren.

Dette forslaget innebærer også en nedbygging av de skottene (veggene heter det på innlandsk) det har vært mellom privat og offentlig sektor. Jeg behøver neppe begrunne det nærmere når vi ser på utviklingen som har skjedd de siste årene.

Så var det punkt 3. Reduksjon av deltakerantall i de styrende organene. Dette er å følge opp utredningskomiteens forslag som landsstyret har sluttet seg til. Det dreier seg først og fremst om reduksjon i antall medlemmer i forbundsstyret, landsstyret, tariffrådene - og ikke minst antall delegater på landsmøtet. Landsstyret har sett på dette som udramatisk. Det er en naturlig oppfølging av det langvarige arbeidet som er gjort for å skape en enklere og mer smidig organisasjon.

Så til noen enkeltforslag:

Tariffrådene: Disse er blitt valgt av landsmøtet. Nå foreslås det at de skal velges av landsstyret. Et - etter landsstyrets mening ukomplisert forslag. Når vi har sett de utskiftingene det er i medlemsmassen må dette være fornuftig.

Revisjon: Etter LOs bestemmelser skal fagforbundene ha felles ekstern revisjon. I de gjeldende vedtektene står det imidlertid at vi også skal ha revisjon av LOs revisjonskontor. Alt så dobbeltrevisjon. Det betyr ikke nødvendigvis at det blir dobbelt så dyrt. LOs revisjonskontor er mye billigere enn Ernst & Young. Og tanken bak det er nok at først tilrettelegger LOs revisjonskontor - og så bruker EY mye mindre tid - og totalt blir det billigere. Det er

bare det at sånn er ikke virkeligheten. Men kanskje det kan bli det - hvis en er flink nok til å få til gode avtaler. Jeg har ikke greid det. Endringsforslaget ødelegger ikke mulighetene for å fortsette som i dag. Men det tvinger oss ikke til å fortsette praksisen dersom det er u hensiktsmessig og fordyrende. Og så vil jeg føye til: Det er lederen for LOs revisjonskontor som har utformet paragrafen.

Arbeidsstans: Her foreslår Landsstyret at det ved streik og lockout skal utbetales dagpenger fra første dag arbeidsstans inntreffer. Hvis landsmøtet tror at hovedkassereren har strittet i mot dette av økonomiske årsaker, så tar dere feil. Jeg støtter forslaget fullt og helt - med de økonomiske konsekvenser det måtte ha. Det er to grunner til det.

For det første at mange av våre medlemmer får problemer dersom de skal gå inntil en uke uten noen inntekt. Det andre er at flere andre fagforbund betaler stønad fra og med første dag. Tenk dere anleggsarbeidere og bygningsarbeidere på samme arbeidsplass. Bygningsarbeiderne i Fellesforbundet får stønad fra første dag, mens våre folk kan risikere å gå pengeløse i opp til en uke. Det er vel ikke nødvendig å si noe mer.

Om pensjonistkontingenten vil jeg si at jeg ville se det som en hån om jeg ikke skulle få lov til å støtte forbundet fortsatt. De fleste av oss kommer til å leve mange år etter fylte 75, og da vil de ikke betale noe som helst til forbundet.

Til slutt vil jeg henlede oppmerksomheten mot et punkt som ikke er foreslått endret og som en enstemmig vedtektskomite - et enstemmig forbundsstyre og et enstemmig landsstyre står bak. Og så vidt jeg har sett - ingen har ønsket å endre. Nå må jeg lage en aldri så liten kunstpause.

Det var kunstpausen. Det jeg sier nå er ikke illojalt mot de forslag til vedtak jeg tidligere har støttet. Jeg skal følge innstillingene. Men jeg vil at dere skal forstå hva vi vedtar.

Fixdal viste så til at de valgte har 62 års pensjonsalder, og de er ekskludert fra å få avtalefestet pensjon. Da blir det et spørsmål om hvor lenge du har arbeidet i forbundet. Selv hadde han fått vite av forsikringsselskapet at hans egen pensjon var kr. 4 576 i måneden. De trodde han fikk AFP i tillegg, men det er jo ikke tilfellet. Pensjonen slår først inn når du er 65, så det er snakk om 3 magre år. Selv fikk han ordnet det med forbundet, men de som måtte stille til valg her på landsmøtet og som var over 42 år, måtte være klar over at de trengte en avtale med arbeidsgiver for å være sikret.

Helt til slutt sa han at det var en plandsje han ikke hadde fått lagt på i går. Den viste at hvis ikke aksjene var blitt solgt i 1999, ville forbundet i dag ha sittet igjen med bare 30 millioner av de 80 millionene det hadde i 1995. Nå har vi bortimot 60. På 8 år er forbundets kapital tappet med 20 millioner, men med litt hjelp fra landsmøtet var han sikker på at det ikke ville gå mange år før forbundet var sterkere enn noen gang før.

Dirigenten foreslo 10 minutters pause. Møtet hevet kl. 10.10.

Orientering fra utredningskomiteen

Møtet ble satt igjen kl. 10.20 og ordet ble gitt til *Helge Haukeland*, landsstyret, som har

ledet utredningskomiteen.

Haukeland sa innledningsvis at utredningskomiteen var et litt oppbrukt ord, arbeidet har pågått i årevis. Han ville prøve å si litt om det komiteen har arbeidet med og bakgrunnen for oppdraget.

Utgangspunktet var å se på omorganisering og sammenslåing av avdelinger, men det ble langt mer enn det. Opplegget gjaldt kostnader, demokrati, historikk, framtid, tilsetninger, tilsetninger i avdelinger sett i forhold til tilsetninger sentralt. Komiteen brukte også mye tid på å se hva som var gjort i andre forbund, det viste seg at det er mange forbund som har røde tall og omorganiseringsarbeid i gang.

- Vi så at det krevdes en del gjort med sammenslåing av avdelinger og regioner, samtidig med tanke på og hensyn til spesielle geografiske forhold, så som de store avstander i nord, at Møre og Romsdal er fergefylket osv.

Det som ligger som forslag, går på forbundsstyret, landsstyret og landsmøtet. Landsstyret har ikke akkurat fått noen glimrende omtale i rapporten, de blir betraktet som nikkedukker. I en periode var hele landsstyret ute, men så kom det inn igjen senere. Vi hadde en stund modellen arbeidsutvalg og forbundsstyre. Landsstyret møter to ganger i året, og vi har regner frem og tilbake på kostnadene ved landsstyremøtene. Vi hadde et forslag om et forbundsstyre som et landsstyre i miniatyr. Det skulle bli mer effektivt, men på siste møtet i komiteen var landsstyret inne igjen. Vi har analysert økonomien grundig i forhold til demokrati og representasjon. Vi har også foretatt en historisk vurdering av landsstyrets betydning. Vi forutså at det denne gangen blir store endringer i forbundsledelsen.

Det har også skjedd endringer i organisasjonen gradvis. Tallene står i rapporten. Vi har endt opp med å foreslå minus 50 delegater til landsmøtene, en reduksjon fra 230 til 180. Vi tror at forbundet likevel kan være oppegående. Vi har foreslått landsstyret redusert fra 31 til 23, og forbundsstyret fra 13 til 11. Vi må samtidig ha den sikkerhetsventil både i forbundsstyret og landsstyret, at minst halvparten skal komme utenfra i organisasjonen. Dette er tross alt de høyeste beslutningsorganer i forbundet mellom landsmøtene.

- Jeg kommer fra vegsektoren og har vært med i forbundet siden 1985. I vegsektoren har man den leveregel at man aldri ser seg tilbake. Endringene skjer så raskt at ingen evalueringer av gjennomførte endringer kan gjennomføres, sa han, men mente at forbundet måtte gjøre det motsatte og kanskje evaluere endringene allerede på neste landsmøte - ikke vente i 40 år. Han mente videre at det meste av politikken kunne behandles i forbunds- og landsstyre mens detaljene kunne tas ute. Han mente at også de ansattes antall måtte reduseres.

- Endringene må tas så raskt som mulig, for forbundet står overfor store politiske utfordringer i tiden fremover. Det er det vi må bruke mest krefter på, sa han.

Dirigenten refererte noen permisjonssøknader og ga noen praktiske opplysninger før han foreslo 4 minutters taletid under debatten. Dette ble enstemmig vedtatt.

Han opplyste at endelig antall stemmeberettigede i salen var 250. Da hadde man også tatt med forbunds- og landsstyret. Han refererte også en hilsen fra medlem Morten Antonsen fra avd. 8 Midt-Norge som ville være til stede under landsmøtet, men ble forhindret. Han hilste og takket landsmøtet.

Så var det klart for vedtektsdebatten.

Debatten

Elisabeth Eriksen, avd. 2 Oslo/Akershus, sa at avd. 2 har et forslag 37 om hvordan personalvalg skal gjennomføres. Siden dette kommer i konflikt med forslag 15, punkt 9, ønsket avdelingen sitt forslag behandlet først.

Gudny Fagerhol, avd. 3 Møre og Romsdal, ville ta opp to punkter. Det gjaldt vedtektene § 8 og landsstyrets arbeidsforhold. Hvis det er slik at vi fortsatt ønsker at det skal være vårt høyeste organ mellom landsmøtene, må de ha skikkelige arbeidsvilkår, og minst to møter årlig. Videre ville hun inn på § 19 og pensjonistkostnadene.

- Hele fire landsmøter og heller ikke landsstyret har til nå gjort de grep som er nødvendige. Da er det litt rart at vi nå skal vedta at pensjonistene skal redde forbundets økonomi. Det er av betydning for oss som arbeider lokalt om de skal få beholde de rettighetene de har hatt til nå.

Hun hadde forstått det slik at Sør-Trøndelag ikke ville fremme sitt forslag igjen. Det var synd, fordi det ville trolig fått støtte av hele Møre-benken, i hvert fall. Det ville ha vært et steg i riktig retning. I stedet framsatte Møre forslag om at de som er pensjonister i dag skal betale 50 kroner måneden, mens de nye som blir pensjonister skal betale 100. Det mente hun var et greit kompromiss. I tillegg framsatte hun forslag om at landsstyret skal ha 2 møter årlig.

Thorbjørn Jungård, avd. 9 Nord, sa at han ikke skulle snakke om hovedkassererstillingen. Man hadde i Troms og Finnmark gjennomført en sammenslutning til avd. 9. Det hadde vært en stor omstilling. Avdelingen, med to ansatte, dekket et område på 1100 kilometer fra russergrensen til Lofotveggen. Omstillingen hadde ikke vært smertefri, men det hadde gått seg til på en måte. Man måtte ta hensyn til både medlemmene og økonomien. Geografien i nord var den samme, men kommunikasjonen var blitt bedre, teknologien mer moderne. Økonomien var imidlertid så dårlig at det gikk ut over kontakten med medlemmene og kursvirksomheten.

- Avd. 9 har store problemer fordi det blir mye reising. Vi hadde ikke så god tid til å sitte ned sammen og utarbeide vedtektsforslag til landsmøtet, sa Jungård.

Han trodd at et forbundsløst LO hadde vært nyttig. De hadde gode samarbeidspartnere i Fellesforbundet, som er sterke i nord. Flere steder var man i gang med å omdanne bedriftsklubber til områdeklubber, som i Harstad.

- Vi ser også at andre faggrupper har mye å tjene på å slå seg sammen. Det er som regel mer som man har felles enn det som skiller mellom LO-folk i ulike forbund. Det er sagt at vi ikke skal velte alle stener, sa Jungård, og ble avbrutt av dirigenten som sa et halvt minutt igjen - 500 kroner, altså, sa Jungård og fortsatte:

Han mente man kunne greie seg uten landsstyret og redusere forbundsstyret til 18 personer. Videre at forslag til § 6,6 om attføring skulle strykes og han støttet forslaget fra Rogaland angående § 5.

Ronald Breivik, avd. 4 Nordland, viste til forslag 15 som vil utelukke RVOene fra deltakelse på landsmøtet, og gikk sterkt i mot forslaget. RVOene har blant annet tilgang til en-

treprenørene i sitt daglige virke. De er døråpnere og kan hjelpe til med å få i stand tariffavtaler, og de er gode å ha i vervearbeidet. Da er det ikke rett først å utelukke dem fra landsmøtet og deretter fra å møte i styremøter i avdelinger.

Han viste videre til forslag 82 angående pensjonistkontingent. - Da vi fremmet forslaget i fjor høst, var grunnen forbundets dårlige økonomi. I følge hovedkassererens orientering i går, står det nå litt bedre til. Vi må gjennomføre tiltak for å gjøre forbundsøkonomien bedre, men medlemmene må også få noe igjen for kontingenten - derfor vil vi foreslå pensjonistutvalg ute i regionene. Pensjonistene kan ses som støttespillere og ressurspersoner i regionene. Men det koster penger, og vi vil derfor foreslå tilbaksending av 100 kr. pr. medlem pr. år til avdelingen. Hvis man foreslår kontingentheving uten at pensjonistene får noe igjen for det, vil det antakelig komme masse utmeldinger - og hva er vitsen da? Han pekte så på at man må være flinke til å orientere på forhånd, slik at regningen i postkassa ikke kommer som et sjokk.

Bjørn Sørli, avd. 1 Øst, minnet om at Vestfold tidligere ble kalt for frimerkeavdelingen, men man skulle ikke fleipe med små avdelinger, nå er der medlemmer som brøyter fra svenkegrensa i Østfold til Hardangervidda. - I Vestfold har vi fremdeles penger på bok. På landsmøtet for 4 år siden hadde han fremmet RVOenes sak. - De har gjort en utmerket jobb i vår avdeling, og kjære landsmøte, ikke hiv dem på sjøen!

Ingar Eira, avd. 9 Nord, sa at det var greit nok, når det gjaldt vedtekter, virkeområder og organisasjonsopplegg, at man måtte foreta noen endringer for å klare det. Men han fant det ikke riktig å legge opp til at pensjonistene, som har bygd opp organisasjonen, skal belastes med utgifter når de før er forespeilet at det skal være fritt.

- Det skyldes underskudd i forbundet. Pensjonister har sagt at de vil være med og ta ansvar, men det er disse som har bygd opp forbundet og har tatt det ansvaret. Vi bør vokte oss vel for å gå over i historien som det landsmøtet som la ansvaret for forbundets underskudd på pensjonistene. Når de skal være med, må de vite at de bidrar til noe reelt, og det må ikke koste mer enn det som dekke forsikringsdelen.

Kjell Magne Svendsen, avd. 7 Sør-Vest, gjorde oppmerksom på at det ikke bare var forslag 37 som kolliderte med forslag 15. For å unngå problemer ved avstemningen, satte han fram følgende forslag:

« Ved avstemning på forslag som har flere punkter, for eksempel forslag 15, stemmes det punkt for punkt. »

Svein Liestøl, avd. 214 Sandbekk, syntes det var helt håpløst at pensjonistene skulle stilles til ansvar for forbundets økonomi i dag. Fixdal hadde møtt pensjonister som hadde sagt at de hadde lyst til å betale kontingent, men selv hadde han ikke møtt dem. Det er nok forskjell på dem som tjener sitt brød i forbundet og dem som må betale inntil 10 000 kroner i året i kontingent. Hans erfaring var tvert imot at folk var rasende og truet med utmelding hvis forslaget ble gjennomført.

- Dette er totalt uakseptabelt, spesielt at det skal ha tilbakevirkende kraft. Det er lagt

fram noen kompromissforslag. Det beste er fra Trøndelag, som sier nei til tilbakevirkende kraft. Bli ikke dette vedtatt kan vi gå for forslaget fra avd. 2 som setter opp 25 års ansienitet som grense.

Eva Jensen, forbundsstyret, trodde nok at om det hadde vært pensjonister i salen i dag, og de hadde fått innblikk i forbundets økonomiske situasjon, så ville de sikkert ha vært med på å bidra.

- Pensjonister er viktige, men om ikke forbundet har økonomi til å drive faglig/politisk arbeid er vi dømt til å tape. Forbundet trenger rett og slett disse pengene for å komme på rett kjøp. Det er tragisk, men slik er det, så landsmøtet må støtte dette forslaget. Alle må være med og bidra. På dette landsmøtet er det 230 delegater, neste gang blir det bare 180.

Hun ville også si litt om sammenslåingen av avdelinger. Det er brukt lang tid på denne prosessen. I utvalgets forslag så hun noe som hun trodde kunne gjøre forbundet bedre.

- Vi er blitt mer innadvendte. Flere og flere av de tillitsvalgte sitter og ser på dataskjermer, i stedet for å dra ut og gjøre en jobb ute blant medlemmene, noe som virkelig trenges. En klapp på skulderen til en tillitsvalgt er verdifullt. Ved sammenslåinger blir det flere mennesker under ett og samme tak, og da vil det være lettere å sette av folk til dette, mente hun, og var derfor glad for at det var kommet forslag som sammenslåinger som de fleste så ut til å kunne enes om, og hun hadde tro på framtida.

Ole Kristoffersen, avd. 2 Oslo/Akershus, framsatte følgende forslag til ny tekst, punkt 7:

« Det nedsettes et forhandlingsutvalg til å forhandle lønns- og arbeidsvilkår for forbundets sentralt ansatte sekretærer, distriktssekretærer, organisasjonsarbeidere og regionale verneombud (Med hovedavtalen som en del av tariffavtalen). »

Jan Klemetsen, forbundsstyret, registrerte at det ble sagt noe om enigheten i landsstyret og at det bare var uenighet om 2 forslag. Selv hadde han kommet til 16, men det var nå så. Han ville komme tilbake til forslag 44 om tariffråd.

- En del forslag må vi se nærmere på når det gjelder konsekvenser, det gjelder f eks forslag 141 om at vedtektsendringer skal tre i kraft umiddelbart. Det har vært en del diskusjon om pensjonistkontingent. Vi har mye å takke pensjonistene for, men vi har også en økonomi å ta hensyn til i forbundet, sa han og mente at 25 års medlemskap og aldersgrense på 67 år kunne være et rimelig kompromiss.

Distriktssekretær *Kjell Sagstad* minnet om at pensjonistdebatten har vi vært gjennom tidligere, forrige landsmøte endret fra 10 til 15 år. Han hadde vært imot da, men nå er den økonomiske situasjonen endret. Når vi nå ser avgang ved 62 år, er vi nødt til å se på situasjonen. Han oppfordret til å støtte landsstyrets forslag.

Møtet hevet for kaffepause kl. 11.00.

Møtet ble satt igjen kl. 11.30 med *Helge Haukeland* som dirigent. Han ga ordet til forbundsleder *Arnfinn Nilsen*.

Arnfinn Nilsen sa at han ikke skulle holde noen lang avrundingsinnledning, men noen kommentarer måtte han få lov å komme med. Han takket Kjell Edvard Fixdal og Helge Haukeland for godt utførte jobber og for gode innledninger til debatten. Han ville anbefale landsmøtet å følge landsstyrets innstillinger på begge områder. Til Svein Lierstøl ville han si at forbundets regnskap og økonomi ikke var noe ukjent stoff. Når han sier at forbundets økonomi er kjørt i grøfta, så må han ha en begrunnelse for å si det, utover at han ønsker å si det. Det hadde han ikke.

- Jeg har vært med på å rette opp økonomien i forbundet to ganger tidligere, i 1987 og 1995. Begge ganger var det stagnasjon og endog nedgang i antall medlemmer som var hovedårsaken. Inntektene gikk nedover, mens utgiftene steg. Både forbundsstyret og administrasjonen fikk begge ganger juling, men fikk lov å bli sittende. Det er altså ikke noe nytt at økonomien blir vanskelig når medlemstilgangen stagnerer. Utgiftene stiger igjen mer enn inntektene.

Vi har mistet mange medlemmer, men det er ikke hele forklaringen. Også medlemsstrukturen er kraftig endret. Før hadde vi mange som betalte godt fra kraftsektoren. Denne er som kjent blitt mer eller mindre borte. Gruvesektoren er betydelig redusert, mer eller mindre borte sett i forhold til i gamle dager. Veg er halvert fra 1980 til nå - og så er vi da der vi er. Dette gapet må vi tette. Uten å ha finregnet på det, så dreier det seg om 3- 5 millioner, for det er ikke bare snakk om å tette gapet, men også om bygge opp igjen.

Da er det fire muligheter: Vi kan legge på kontingenten, ca 5 prosent (vi har ikke finregnet på tallet) ville bidra til å løse problemene. Jeg anser det som fåfengt å be landsmøtet gå med på det. Vi kan redusere antall ansatte med 10 - eller vi kan øke medlemstallet med 5-6000, noe som er lettere sagt enn gjort. Eller vi kan innføre pensjonistkontingent, som vi har foreslått. Og dere må ikke gå herfra uten at vi har gjennomført det. Det er snakk om forbundets fremtid og om at vi skal gå framover som et selvstendig forbund, sa Arnfinn Nilsen.

Når det gjelder omtanken for de ansatte, skjønte han at forslaget fra Kristoffersen var godt ment. - Vi har valgt å gjøre det slik at komiteen som ble opprettet, tar seg av det.

Som han hadde sagt i går - vi har ikke fulle tariffrettigheter, f eks ikke konflikttrett. Det må grundig gjennomtenkes om en egentlig ønsker endringer her. Hvordan skulle det ta seg ut om forbundsleder og hovedkasserer gikk til streik mot forbundet? Han mente forbundet må holde på de ordningene som ligger der, og som de aller fleste er fornøyd med.

Svein Jarl Lierstøl, avd. 214 Sandbekk, fikk ordet til forretningsordenen, og sa at han hadde siddet i bedriftens styre i 16 år, og hadde litt kjennskap til tall. Tallenes tale var klar. I 1999 hadde forbundet et underskudd på 7 millioner, i 2000 minus 15 millioner, i 2001 minus 7 millioner, og i 2002 minus 3 millioner, så han trodde han hadde dekning for det han hadde sagt.

Dirigenten sa ta det kunne ha vært ønskelig å begynne fra start når en nå gikk over til de enkelte paragrafene, men av hensyn til valgkomiteen var det som tidligere nevnt nødvendig å prioritere paragrafene 4, 6, 7, 8, 9, og dessuten § 5, viser det seg. Når det gjaldt prosedyren, nevnte han s. 20 og § 8 som eksempel. Der var forslaget 51, men dessuten lå for-

slagene 52-58 bak. Det blir her sett slik at disse er samlet i forslag 51, slik at det ikke automatisk vil bli stemt over de bakenforliggende forslagene. Disse må forslagsstillerne selv i så fall reise på nytt.

Det er kommet forslag fra Kjell Magne Svendsen om å stemme over punkt etter punkt der det er forslag i flere punkt. Dette er umulig av tidshensyn, men der det er snakk om endringer vil en selvsagt stemme over det enkelte punkt. Først tar vi endringene, så paragrafen som helhet.

Han viste videre til at det ligger et forslag fra adv. 2 Oslo/Akershus, Elisabeth Eriksen, om å behandle forslag 37 foran 15. Dette må landsmøtet ta stilling til. Det foreligger også en del forslag til paragrafene 2 og 17, de vil komme til behandling i sin tid, men når var umulig å si.

Dirigenten repeterte også kort forholdet når det gjaldt tellekorpset. Taletiden ble satt til 4 minutter. Han gikk så på de enkelte paragrafene:.

Voteringer

§ 4 Forbundets oppbygning,

FORSLAG 10, LANDSSTYRETS INNSTILLING.

Distriktssekretær Per Ø. Andersen understreket at vi er på et landsmøte, der medlemmene settes i sentrum. Det er medlemmene som er vår organisasjon, og som avgjør om forbundet har livets rett. Han ville fremme et lite steg i denne retning fra avd. 3 Møre og Romsdal gjennom følgende forslag til § 4.1, organisasjonskart:

«*Organisasjonskartet snus slik at «Medlemmer» settes øverst og «landsmøtet» nederst. Tilsvarende resten av organisasjonskartet «.*

Ingen flere hadde bedt om ordet. Dirigenten refererte forslaget fra Andersen og gikk til votering.

Votering

Forslaget falt. Landsstyrets innstilling vedtatt.

Dirigenten satte forslag fra representanten K. M. Svendsen om votering over punkt etter punkt opp mot dirigentens forslag til framgangsmåte.

Forslaget fra Svendsen falt. Dirigentenes framgangsmåte vedtatt.

Dirigenten satte forslaget fra representanten *Elisabeth Eriksen* om å ta forslag 37 før forslag 15 opp mot dirigentenes forslag til framgangsmåte.

Forslaget fra Eriksen falt. Dirigentenes framgangsmåte vedtatt.

§ 5.

Dirigenten refererte forslag fra Thorbjørn Jungård, avd. 9 Nord. Det er forslag 15, punkt 3 og landsstyrets forslag 30 som reises her. Dirigenten refererte forslag 30.

Elisabeth Eriksen, avd 2 Oslo/Akershus, viste til at avdeling 2 i forslag 23 foreslår en endring i teksten i den opprinnelige § 5 punkt 4. - Etter at delegatene fra avdeling 2 på samlinger før landsmøtet hadde debattert forslag 15 fra vedtektskomiteen, er avdelingen blitt enig om å fremme følgende endringsforslag til forslag 15 pkt. 3:

Ny tekst:

« De 180 delegatene med vararepresentanter, i nummerert rekkefølge, fordeles forholdsvis mellom avdelingen etter gjennomsnittlig antall betalende medlemmer siste kvartal året før landsmøtet holdes. Inntil 5 delegater av de 180 kan brukes som utjevningsmandat. Representasjonen skal søkes fordelt mellom de ulike yrkesgrupper i avdelingen.»

- Avd. 2 ønsker å endre dagens praksis med personlige vararepresentanter. Ved hvert landsmøte mangler det delegater, da både delegaten og dennes vararepresentant er blitt forhindret i å møte. Dette er svært uheldig både for landsmøtet og den avdelingen som mister en stemme.

Når vi går inn for å redusere landsmøtet fra 230 til 180 delegater, er hver delegat desto viktigere. For å sikre oss at landsmøtet er fulltallig, foreslår avd. 2 at vi innfører en nummerert vararepresentantliste. Andre forbund har praktisert denne ordningen i mange år allerede, sa Eriksen.

Hun satte videre fram avdelingens forslag til ny tekst til forslag 15 pkt. 3:

«Landsmøtet består av 180 valgte delegater fra avdelingene og av landsstyrets medlemmer. Forbundets valgte og ansatte sekretærer, inkludert distriktssekretærene samt de regionale verneombud og kontorsekretærer som ikke er valgt til som delegater, møter på landsmøtet med tale- og forslagsrett.»

Om RVO sa hun:

- Skal vi ha regionale vernombud? I forslag 15 pkt. 2 fra vedtektskomiteen kan man nesten få inntrykk av at forbundet ikke ønsker at de skal ha noen påvirkningskraft.

I forbundet har vi 13 regionale verneombud. Disse 13 har en lovpålagt oppgave og er de i forbundet som har den bredeste medlemskontakten. De sitter med uvurderlig kunnskap, og nå må Norsk Arbeidsmandsforbund bestemme seg hvorvidt vi skal benytte oss av denne kunnskapsbanken eller ikke. Ønsker vi å benytte oss av deres kunnskap, så er ikke løsningen å utelukke 12 av 13 fra landsmøtedeltakelse. Hvilke signaler sender vi da fra oss? Avd. 2 ønsker at RVOene skal ha samme representasjon som resten av de kontoransatte og distriktssekretærene, derfor fremmer vi endringsforslaget.

Ronald Breivik, avd. 4 Nordland, sa at avdeling 2 her kom ham i forkjøpet. Han frafalt dermed ordet og trakk det likelydende forslaget.

Kjell Magne Svensen, avd. 7 Sør-Vest, mente det var viktig at så mange som mulig kunne få møte på landsmøtet. På forrige landsmøte ble det fremmet et forslag, som fikk stort fler-

tall, men som siden ble forkastet på grunn av saksbehandlingsfeil.

Han satte derfor fram dette forslag: Det velges tre vararepresentanter i tillegg til personlig vara.

Dirigenten gjorde oppmerksom på at strek var satt etter neste taler.

Eva Jenssen, forbundsstyret, mente det var galt å øke antall forbundsansatte i landsmøtesalen å kutte ned på medlemsrepresentanter. Kontorpersonalet er organisert i Handel og Kontor og har landsmøtet der å forholde seg til.

Elisabeth Eriksen fikk ordet til forretningsordene og sa at hun hadde som en hovedoppgave på landsmøtet å fremme forslag 37, men på veg ned ble det satt strek før hun rakk å gjøre det. - Kan jeg bare få levere forslaget, spurte hun.

Dirigenten gjorde oppmerksom på at det gjaldt § 6, nå skulle man først gjøre seg ferdig med behandlingen av § 5.

Dirigenten refererte så forslagene som var blitt framsatt, før landsmøtet tok fatt på voteringen.

Votering

Avstemningsresultatet viste at forslaget fra Oslo/Akershus hadde fått 115 stemmer og var falt. Landsstyrets innstilling vedtatt.

Under pkt. 3 var det foreslått to endringer fra Oslo/Akershus. Utjevningsmandatene foreslås økt fra tre til fem.

Forslaget falt. Landsstyrets innstilling vedtatt.

FELLESFORSLAG 30, som ble reist av avdelingene 9 og 7 om 3 vararepresentanter i tillegg til delegater og vara.

Forslaget vedtatt.

Samlet votering over punktet:

Enstemmig vedtatt.

§ 6

Forslagene 36-50 og landsstyrets innstilling

Dirigenten refererte landstyrets innstilling. Han refererte videre forslag 35 og forslaget fra Thorbjørn Jungård. Han refererte videre forslag 35 og forslaget fra Thorbjørn Jungård. Det siste måtte han ha hjelp av Jungård til å tyde. Jungård lese selv opp forslaget.

Det forelå også forslag om å opprettholde forslag 46 fra Rogaland.

Elisabeth Eriksen, avd. 2 Oslo/Akershus, sa at avd. 2 sendte inn et endringsforslag til vedtektenes § 6, som går på landsmøtets myndighetsområde. Dette forslaget ble ikke tiltrådt av landsstyret da de behandlet de innkomne forslagene.

Da avd. 2 hadde samling av sine delegater for å gå gjennom alle innkomne forslag, ble forslag 37 gjenstand for stor debatt. En tverrfaglig gruppe satte seg ned og så forslaget i sammenheng med forslag fra vedtektskomiteen og andre avdelinger.

- Kontroversene i forslaget gikk på navneendring av Landsstyret og Forbundsstyret, og de ansattes representasjon. Etter noe debatt, kom avdelingens delegater til at en navneendring bare ville skape forvirring. En spade er en spade selv om noen ynder å kalle det et graveredskap. Stor var derfor overraskelsen da det kom for en dag at noen av de ansatte ikke har tariffavtale hvor Hovedavtalen er innbakt. Avd. 2 ønsker å fremme følgende forslag:

§ 6 pkt 2 ny tekst:

Landsmøtet skal

«velge forbundets ledelse bestående av leder, nestleder og to sekretærer, velge inntil 18 medlemmer til landsstyret fra de geografiske avdelingene, maks to fra hver avdeling med personlige vararepresentanter. Avdelinger med inntil 1500 medlemmer har rett til representasjon i landsstyret

Det skal velges en representant med personlig vararepresentant fra avd. 142, en fellesrepresentant med personlig vararepresentant fra avdelingene 111, 206, 214 og 220.

Til sammen skal landsstyret bestå av inntil 23 medlemmer. Av disse skal ni være medlemmer av forbundsstyret, som består av leder, nestleder og en sekretær, samt seks medlemmer fra avdelingene.

Over halvparten av medlemmene i landsstyret/forbundsstyret skal ikke være lønnet av forbundet

Landsstyret/forbundsstyret møter så ofte det er nødvendig av hensyn til saksmengden

Ved valg av tillitsvalgte kreves det absolutt flertall. Har en ikke oppnådd det ved første gangs avstemning, foretas det bundet valg mellom de to som har oppnådd det høyeste stemmetall. Får disse to samme stemmetall, skal valget avgjøres ved loddtrekning».

- Avdelings 2 sitt forslag har utspring fra utredningskomiteens dokument om endring i forbundets organisasjon. Med bakgrunn i de organisatoriske endringene som er foretatt i avdelingene, er det også naturlig å endre struktur og oppbygging av forbundets ledelse.

Vi har i vårt forslag sett på medlemstall, antall avdelinger og forbundets sentrale ledelse. Med avdeling 2 sitt forslag sikrer vi at forbundsstyret kan ansette det antall sekretærer som er nødvendig og at de kan bruke distriktssekretærer ved tarifforhandlinger med NHO. Når det gjelder valgte sekretærer, er vi villige til å diskutere antallet.

Mye av saksbehandlingen kan føres ute i avdelingene og ved i enkelte tilfeller å gi fullmakt til distriktssekretærene.

Forslaget tar hensyn til at forbundets økonomi ikke har vært god de siste årene. Ytterligere besparelse vil komme etter hvert som man får trimmet organisasjonen ute. Ved den foreslåtte valgmate sikrer vi at antall representanter i forbundsstyret ikke blir større.

Erna C. Dynge, nestleder, sa at man har tradisjoner i forbundet også når det gjelder den valgte ledelsen. Når det i dag er 7-8 personer i ledelsen, avspeiler det de bransjene eller yrkesgruppene man representerer. Man skal velge folk blant de aktive tillitsvalgte. Alle bransjene skal også være representert i forbundsstyret. De skal ikke representere avdelingene først og fremst. La oss følge tradisjonene videre og være representanter for bransjene, sa Dynge.

Kjell Borglund, forbundsstyret, sa seg helt enig med nestlederen i at man fortsatt måtte representere bransjene. Derfor støttet han henne 100 %. Han ønsket videre en presisering under punkt 2 hvor det skal stå velger leder, nestleder, organisasjonsleder pluss sekretærer. Landsmøtet må bestemme antallet sekretærer. Han mente det ville bety 8 sekretærer. Man må ikke redusere mer i huset. Man trenger 8 sekretærer.

Terje Mikkelsen, avd. 7 Sør-Vest, sa til å begynne med at han representerte Rogaland. Han måtte vise til at Ringnes nylig hadde bestemt at Tous bryggeri i Stavanger skulle legge ned og produksjonen overføres til Gjelleråsen. Som kjent var det tre ting som telte i Stavanger, det var Viking, det var domkjerka og det var Tous bryggeri. På denne bakgrunn hadde man i Stavanger gått inn for boikott av Ringnes sitt øl i Rogaland fylke. Dette var også støttet av hovedtillitsvalgt i Ringnes. Når man drakk i Rogaland, fikk man velge Hansa eller CB, sa Mikkelsen, som oppfordret landsmøtet til å følge boikottvarselet fra Stavanger.

Så tok han opp forslag 46 om bransjeråd. Forslaget går ut på å legge ned tariffråd og å opprette bransjetråd isteden.

- Vi skal som sagt representere bransjene. Det er bransjene selv som skal sette dagsorden. Bransjerådene skal være bindeleddet mellom medlemmene og forbunds- og landsstyre. I dag drives det for mye distriktspolitikk og for lite bransjepolitikk, sa Mikkelsen, som ba om støtte til forslag 46.

Dirigenten sa at strek var satt og man kunne gå til votering. Han viste til de innkomne forslag under dette punktet.

Votering

Dirigenten redegjorde: Det dreide seg altså om § 6, pkt. 2 og Jungårds forslag om utvidelse til 19 representanter, Oslo/Akershus sitt forslag om landsstyrets sammensetning, og Borglunds forslag 35 om valg av 5 forbundssekretærer, i tillegg til leder, nestleder og organisasjonsleder.

Thorbjørn Jungårds forslag falt, landsstyrets innstilling vedtatt.

Oslo/Akershus sitt forslag falt, landsstyrets innstilling vedtatt.

Kjell Borglunds forslag falt.

Dirigenten sa at dette var et isolert forslag som ikke ble satt opp mot noe, men at alternativet er det som er utsendt, og skal en gå etter rubrikkene der, skal i alt 7 velges.

Pkt. 6 - Jungårds forslag om å stryke attføring og rehabilitering falt, landsstyrets innstilling vedtatt.

Forslag 46 fra Terje Mikkelsen falt.

§ 6 som helhet enstemmig vedtatt.

§ 7.

Ingen tok ordet.

Paragrafen enstemmig vedtatt i sin helhet.

§ 8, pkt. 2.

Forslag fra Gudny Fagerhol om minst 2 landsstyremøter i året falt, landsstyrets innstilling vedtatt.

§ 9.

Forslagene 43 og 44 var egentlig avgjort, men bak dem lå også forslag 60.

Ole Kristoffersen, avd. 2 Oslo/Akershus, fremmet forslag 60 om pkt. 7 igjen.

Kristoffersens forslag falt, landsstyrets innstilling vedtatt.

Dirigenten konstaterte at landsmøtet var i rute, og hevet møtet kl. 12.50.

Ettermiddagsmøtet fredag

Møtet ble satt kl. 14.30 og innledet med allsang, ledet av Sven Pettersen - «De unge slekter».

Dirigent Helge Haukeland hadde fått noen merknader om tvil og ville derfor klargjøre at det var satt av 7 plasser når det gjaldt valg på ledelse og sekretærer, ifølge vedtaket.

Dirigent Johnny Myrvold rettet opp en forglemmelse fra i går og kunne nå ønske Anders Kristoffersen velkommen tillandsmøtet.

Ordet ble så gitt til forbundsleder Arnfinn Nilsen, som sa det var med spent forventning han nå ønsket LOs leder hjertelig velkommen til å holde innledning.

- Vi hadde et problem, hvis det går an å kalle det det, når vi skulle fastsette tema, men når vi nå har LOs leder her, står hun selvfølgelig veldig fritt i forhold til oppsatt tema - «LO i forandring».

Hjertelig velkommen, Gerd Liv. Ordet er ditt.

Dagsordenen pkt. 5 - «Et LO i forandring»

LO-leder Gerd Liv Vallas innledning

- Kjære landsmøte. Det er god å stå på dette forbundets talerstol igjen. Da jeg var på landsmøtet på Lillehammer for 4 år siden, var det en opptur for meg. Ikke bare fordi jeg der opplevde stor støtte, men også fordi debattene var så gode, de unge var så framtrepende og at alle forbunds mor (godt gjort av en Arbeidsmann) satte likestilling på dagsordenen, sa LO-lederen, og la til: - og fordi det var så mange der som var så gode til å danse.

- Tittelen på innlegget er satt til «LO i forandring», vanligvis er det den faglig/politiske situasjonen som er temaet når jeg holder innlegg på forbundslandsmøtene. Nå er det slik at Arnfinn Nilsen skal gi seg etter mange og tyve år i forbundet. Hva er typisk for Arnfinn? I alt han gjør har han fagbevegelsen og arbeiderbevegelsens beste for øye.

Når han har satt tittelen «LO i forandring», representerer det en radikal og konstruktiv tilnærming til hva vi bør snakke om. Vi må forandre oss for å bevare vår styrke. Vi har et arbeidsliv i endring. Privat og offentlig tjenesteyting dominerer. Vi står overfor liberalisering, outsourcing og konkurranseutsetting. Det er blitt mindre kultur for å organisere seg. Det er blitt mer deltid, økt innvandring av arbeidskraft og et politisk landskap i sterk endring. Da må vi selvsagt ha en organisasjon som tilpasser seg denne nye tida, med et faglig og politisk innhold som gjør at vi beholder medlemmene våre og rekrutterer nye - kvinner, ungdom, innvandrere og ellers fra hele arbeidslivet.

Vårt mål må fortsatt være at alle arbeidsfolk i landet skal si: - Ja, LO er vår organisasjon. Da må vi være best. Best på kjerneområdene våre, som er skikkelige lønns- og arbeidsvilkår for medlemmene våre. Vi må være tydelige i samfunnsdebatten på fagbevegelsens verdier. Vi må skaffe oss allianser, både i Stortinget, kommunestyre og blant arbeidstakerne. Vi må opptre slik at myndighetene aldri er i tvil om hvor vi står, men samtidig kunne inngå samarbeid der det er riktig og nødvendig og tjener våre interesser.

Vår viktigste ressurs er en god organisasjon, dyktige tillitsvalgte og mange medlemmer.

Hvor og hvordan må LO forandre seg? Hva er de mest brennende spørsmål i dag, organisatorisk og politisk?

Hun skulle si litt om det, men først ville hun slå fast, med bred penn, at LO fortsatt er den desidert største og mest innflytelsesrike arbeidstakerorganisasjonen i dette landet.

- LO ble spådd undergang for noen år siden. Forskere fra vårt eget FAFO spådde for 10-15 år siden om LOs snarlige død. Vi skal selvsagt analysere slike ting, men må heller ikke bli for negative. Vi har kanskje litt for lenge sagt at det går feil vei.

LO har 800 000 medlemmer, og tirsdag øker det til 850 000, med sammenslutningen mellom Kommuneforbundet og Helse og sosial. Da har vi 600 000 flere medlemmer enn nærmeste konkurrent, og nesten dobbel så mange som de andre til sammen.

Dette skal vi ha med oss, pluss at vi har store muligheter for å rekruttere. Kanskje den gode gamle vervearbeideren skal komme til heder og verdighet igjen? Pluss at vi må få fram fordelene ved å være fagorganisert. Vi må antagelig - slik dere selv sier i utkastet til prinsi-

pielt handlingsprogram - i større grad se på muligheten for at «tariffestede ytelser skal gjelde bare for organiserte».

Dermed kommer vi inn på gratispassasjer-problemet. Jeg var involvert i en diskusjon i Dagens Næringsliv for ei tid tilbake. Det var en anleggsarbeidsplass der organiserte i NAF hadde fått til et godt lønnsoppgjør - for de fagorganiserte. Organisasjonsprosenten gikk kraftig opp etterpå.

Det var et par leserreaksjoner i samme avis. Ei som arbeidet på et konditori på Oslo City sa at hun ikke var organisert, hun hadde ikke behov for det, fordi hun var fornøyd med de resultatene LO forhandlet fram uansett!

Noen tror at LO er en slags statlig virksomhet som forhandler for alle, og det er et stort problem for oss. Dette må vi komme ut av, det er urimelig at noen skal betale, mens andre nyter godene gratis.

Fradragnet for fagforeningskontingenten er ett forhold her. Vi fikk iallfall økt beløpet til 1800 kroner igjen, det samme det var før Bondevik I-regjeringen halverte det. Det fikk vi til som ledd i det inntektspolitiske samarbeidet. I fagbevegelsen sa vi klart at vi kunne godta og være tjent med en lønnsvekst på nivå som hos våre handelspartnere. Dette ville vi gå med på, forutsatt at ledersida i samfunnet også viste måtehold og at myndighetene også bidro.

Vi hadde som første krav at grensen for fagforeningsfradragnet skulle heves. Det fikk vi til. Det var litt overraskende at vi skulle få dette til med en Høyredominert regjering, ettersom både Høyre og Fremskrittspartiet i alle år har ønsket å fjerne dette fradragnet.

Jeg vil oppfordre landsmøtet til å følge dette opp med Jens Stoltenberg på mandag, når han kommer til Haugesund. Vi synes det er bra at vi fikk økt fradragnet til 1800, men vi ønsker en ytterligere økning til 3600 slik at det dekker omtrent i gjennomsnitt det som folk i dag betaler. Jeg har sett at det foreligger forslag på dette landsmøte til en økning, men skulle vi få samme effekt som da dette ble innført via en Kleppepakke på 70-tallet, ville vi måtte 12-doble beløpet, ikke fordoble det, sa Valla. Dere må utfordre Stoltenberg på dette, sa hun. Dette er et eksempel på at vi i fagbevegelsen har noen klare saker som vi utfordrer partiene på fram til valget i 2005.

Organisasjonen vår

- Hvilke utfordringer er det vi står overfor i organisasjonslivet? På LOs kongress i 2001 ble det nedsatt en organisasjonskomite som skulle utrede organisasjonsendringer. Jeg vet at Norsk Arbeidsmandsforbund ønsker seg mer samarbeid lokalt med andre forbund i LO. Dere vedtar sikkert igjen at man skal arbeide for et forbundsløst LO, men jeg tviler på at det blir løsningen. Det hadde vært fint på den måten at man kunne unngå forbundstviser. Men er alternativet karteller?

Arnfinn Nilsen har kalt kartellene et forum for bruk av enda mer tid. Jeg sier ikke mer enn det, sa Valla, som viste til at mange forbund har slått seg sammen. Dette er en selvgående prosess, som skjer på initiativ fra forbundene, ikke fra LO. Vi har sett samarbeidet mellom Norsk Kommuneforbund og Helse- og Sosialforbundet og vi har sett fusjonen mellom Elektrikerforbundet og Tele- og Dataforbundet. Vi har også eksempler på prak-

tisk samarbeid mellom Kjemisk og Arbeidsmandsforbundet. Det har vært lansert ideen om et serviceforbund.

Arnfinn Nilsen har alltid vært en talsmann for bedre lokalt samarbeid på tvers av forbundsgrensene. Vi har gjennom avvikling av de tidligere samorganisasjonene og opprettelsen av LO-sentrene, fått en bedre lokal plattform. Siden kongressen er det opprettet 43 LO-sentre, og innen kongressen i 2005 skal det være etablert 60 sentra. Disse er med på å styrke samarbeidet i LO. Noen ønsker også at disse sentrene skal være aktive med rekruttering og verving av nye medlemmer. Noen forbund ønsker imidlertid å drive med dette på egen hånd - i egen regi.

Organisasjonsutredningen skal behandles endelig på kongressen i 2005. Noen sier at når forbund slår seg sammen, vil vi kunne oppleve at fellesskapet i LO blir mindre. Man får så store forbund at det undergraver forholdet til LO. Selv var hun ikke engstelig for dette.

- Det viktigste er at vi ikke stripper fellesskapet for oppgaver. Det er viktig å vise økonomisk styrke og har sterke virkemidler for hånden.

Arnfinn nevnte problemet med streikebryteri under konflikten i 2000. Streikevåpenet er utsatt i ei tid med innleie av arbeidskraft, uthuling av arbeidsgiverbegrepet m.m., men jeg mener at streikevåpenet ble brukt effektivt den gangen, og vi fikk et annet resultat enn det vi hadde før streiken.

Vi så det ikke minst under Hotell og Restaurants konflikt på Aker Brygge hvor DS Louise nektet de ansatte tariffavtale. I LO sa vi at vi ville gå til en sympatiaksjon, slik at restauranten ikke fikk levert sine varer. Transport og NNN var selvsagt med på dette. Da fikk vi til en tariffavtale med bedriften. Dette viser at maktmidler kan brukes på en ny måte og gi resultater. Det er sjelden vi har brukt dette våpenet tidligere, sa Valla. En ny kombinasjon av virkemidler som er tilpasset en moderne tid. Dette er et resultat av at man er i det store fellesskapet, av vår evne til å opptre samlet, ta samfunnsansvar og samtidig vise styrke og muskler gjennom streikevåpenet.

Men ikke stripp LO for oppgaver! Ikke det at vi har for lite å gjøre, men hvis vi ser oss om i dag er det nesten bare norsk LO som har sentral forhandlingsrett. Andre steder er denne ivaretatt av forbund. Jeg tror det er svært viktig at vi har denne sentrale forhandlingsretten. Vi har avvist å gi den til kartellene, og det tror jeg er bra, sa Valla.

Hun var ikke redd for sammenslutninger til store forbund:

- Jeg tror ikke store forbund vil forlate oss. Og hva er det som gjør at vi klarer å holde sammen som vi gjør i LO? Jeg tror at limet i en organisasjon som vår, med så mange forskjellige yrker og interesser, er at vi har et felles verdigrunnlag. Vi har noe som binder oss sammen, det dreier seg om rettferdighet, likeverd og solidaritet. Vi skal forandre oss, gjøre noen endringer, men vi skal kjennes igjen på vårt verdigrunnlag.

Kraftig beskjed

- Det er et grunnlag å stå på for å ta fatt med problemene vi ser i dag, med stor og økende arbeidsledighet. Arbeid til alle er fortsatt jobb nr. 1. Og her har forbundet valgt et treffende motto for landsmøtet - «Bygg landet - trygg framtida». La det være en kraftig beskjed til de politiske myndigheter. Ledigheten ligger nå på over 100 000, og den vokser. Den rammer

alle yrkesgrupper, og over hele landet. Særlig utsatt er industrien og konkurranseutsatt næringsliv. Mange av bedriftene som nå går overende, er hjørnesteinsbedrifter i distriktene. Når de forsvinner, får det ringvirkninger for underleverandører, samtidig som grunnlaget for de kommunale tjenestene, service og tjenesteyting svekkes. Slik rammes hele lokalsamfunn av krisen i det konkurranseutsatte næringslivet.

Heller ikke de områdene som dere organiserer, går fri. I den siste måneden har veksten i ledigheten vært særlig stor innenfor bygg og anlegg. Og innenfor renhold er ledigheten langt høyere enn gjennomsnittet.

Når enkelte politikere og økonomer snakker om ledighet, kan en få inntrykk av at det handler om tall og statistikk. Som en direktør i Bankforeningen uttrykte det nylig:

«Arbeidsledigheten er vårt største makroøkonomiske problem».

Vi vet hva det handler om, og det handler ikke om statistikk. Det handler om mennesker. Våre tillitsvalgte rundt om i det ganske land møter dem hver eneste dag.

Ledigheten handler om mennesker som ikke får sove om natten fordi de bekymrer seg over hva framtiden kan bringe, om familier som ikke har råd til å dra på ferie, barn som ikke får delta i det andre barn driver med fordi det koster penger, om selvbilder som går i stykker, sosiale nettverk som går i oppløsning. Det handler om mennesker, mennesker som fagbevegelsen er til for, må kjempe for og aldri svikte.

Ungdomsledigheten

- Ledigheten er tung for absolutt alle, men kanskje verst for ungdom. I dagens arbeidsmarked vil mange oppleve at de avslutter en utdannelse med å gå ut i arbeidsledighet. Ledigheten er høyest og vokser mest i aldersgruppen 20 til 24 år. Tusener på tusener av unge mennesker møter stengte dører i arbeidslivet. - Vi har ikke bruk for deg, er meldingen. Og hva slags holdninger kan det føre til da, vil de stille opp for samfunnets verdier siden, når vi har avvist deres hender, hode og vilje til å bidra? Det kan gå ille om vi ikke får gjort noe med ledigheten blant ungdom. Tiltak må settes inn. LO har krevd at regjeringen ta opp igjen ungdomsgarantien som Arbeiderpartiet innført i 1995, men som Bondevik avskaffet i 1998.

Vi sier: *Gjeninnfør ungdomsgarantien som sikrer alle under 25 år rett til arbeid eller utdanning.* Vi har ennå ikke fått svar på kravet.

Arbeidsplasser må skapes

- Hva har vi i LO har gjort? Vi har gjort vår del av jobben for å snu den uheldige utviklingen på arbeidsmarkedet. Vi har gjennomført et mellomoppgjør i solidaritet med de ledige og dem som sliter tyngst økonomisk. De midlene vi hadde til fordeling, brukte vi til å sikre de lavest lønte et lønnsloft som monner. Og vi skal gjøre vårt videre.

Når har sentralbanksjef Gjedrem kommet på bedre tanker enn dem han har hatt altfor lenge, vi får renta ned og lavere kronekurs. Det vil bety mye for arbeidslivet, men det er ikke nok. Som dere sier i mottoet til landsmøtet - Vi må bygge landet. Vi trenger en offensiv nærings- og industripolitikk, med vekt på forskning og nyskaping. En politikk som kan gi nytt håp og optimisme. Hvorfor kan vi ikke ha en levedyktig industri i Norge? Vi har gode arbeidsfolk, rike naturgitte ressurser - vannkraft, fisk, olje, fjell og fjorder. Vi må

ta dette i bruk. Ikke minst naturgassen.

Naturgassen har en nøkkelrolle. Derfor er det tragisk at vi har en regjering og et stortingsflertall som ikke evner å ta denne ressursen i bruk. Regjeringen har, med SVs hjelp, sagt nei til ny gassrørledning. De vil ha utredninger før staten skal på banen. Det er å gå baklengs inn i framtida. Det er å svikte industrien i en skjebnetid. Vi bør bruke vår egen naturgass i stedet for å sende alt utenlands. Den, som vannkraften i sin tid, kan gi grunnlag for ny industri og styrke den som er. Men også vannkrafta må vi kunne utnytte bedre. Vi er glad for at Arbeidspartiet fulgte vårt råd og gikk inn for en større utbygging av Sauda, men stortingsflertallet mente noe annet.

I det hele tatt er DNA blitt tydeligere. Det skal vi sørge for skjer også videre framover.

Denne regjeringen er altfor passiv, sitter stille med hendene i fanget og ser at industri blir nedlagt eller flytter ut, at norske arbeidsplasser forsvinner og flytter ut.

Derfor sier jeg som Støylen, forbundslederen i Kjemisk: «Den beste industripolitikken vil være å bli kvitt industriminister Ansgar Gabrielsen».

Forsvar av rettigheter

- Bondevik sier ofte - «Vi må bry oss». Med Bondevik 2 - regjeringen har vi fått en kraftig høyredreining i norsk politikk. Tidens høyredreining i norsk politikk angriper nå selve kjernen i velferdspolitikken. Regjeringen har gitt oss mer, ikke mindre av det «forskjells-Norge» Bondevik så sterkt ville bekjempe i 1998.

Og så har vi Hagen som påstår at Fremskrittspartiet er så opptatt av arbeidsledigheten. Han var frekk nok i en tale 1. mai i år til å gi LO skylda for arbeidsledigheten. Hva har Bondevik og Hagen gjort for de arbeidsledige? Jo, de har gjort situasjonen enda vanskeligere ved å ta 20 000 fra de ledige. Og vi har fra før av lavt nivå på ledighetstrygden i Norge. Tore Sanner begrunnet kuttet i ledighetstrygden med at folk trenger et spark bak! Tror de folk går ledige fordi ledighetstrygden er så raus?

Vi ser også at regjeringen selger og konkurranseutsetter statlig og kommunal virksomhet. Og enhetsskolen er under angrep. Alle må skjønne at betydningen av at datteren av direktøren og sønnen til arbeideren går på samme skole. Nå skal offentlige midler brukes til å bryte opp enhetsskolen.

Vi har en regjering som setter offentlige tjenstepensjoner under press. Victor Norman mener vi må få mer likhet mellom offentlige og private pensjoner, og det vil han oppnå ved å gjøre offentlige pensjoner dårligere. For å få mer flyt i arbeidsmarkedet, som han sier. Slik lærer man på Handelshøyskolen. Når det gjelder oppsplitting av private aksjeselskaper, skal vi gjøre det som er mulig for at de ikke skal miste opparbeidede rettigheter. (Applaus fra salen).

Vi vil aldri akseptere at man omdanner selskaper for deretter å frarøve de ansatte deres opparbeidede rettigheter. Og vi akseptere ikke at det tas inn arbeidskraft fra utlandet på elendige vilkår. Det er sosial dumping. Det trenger vi en sterk fagbevegelse for å hindre.

Og vi trenger en sterk fagbevegelse for å skape et mer likestilt Norge. Dette kan gjøres på mange måter. Vi har høy yrkesdeltakelse blant kvinner i Norge, men det er en utfordring at veldig mange arbeider deltid. Noen ønsker det, det kan være fordi de i tillegg har omsorgsansvar, eller at jobben er for tøff til at de orker heltid. Dette fikk jeg et godt innblikk

i da jeg besøkte Thorunn og Eva på ISS tidligere i år. Noen ønsker full stilling uten å få det. I kommunene ser vi ofte bitte små stillingsbrøker for å få turnusen til å gå opp. Heltid er en rettighet, deltid er en mulighet.

I tillegg må vi skape et arbeidsliv som gjør det mulig for alle som vil, å ha en full jobb - uten at det går ut over helsa! Et bedre og inkluderende arbeidsliv. Vår solidaritet skal bidra til at alle skal ha en jobb å gå til, en jobb som gir ei lønn til å leve av og framtidige pensjonsrettigheter.

Vi må ha et bedre og mer inkluderende arbeidsliv. For to år siden inngikk vi en avtale om et inkluderende arbeidsliv, hvor flere yrkeshemmede skulle komme i jobb og der eldre skulle få mulighet til å stå lenger i arbeid. Og det virker! Sykefraværet går ned i disse bedriftene, derfor er det viktig at enda flere inngår avtale om bli IA-virksomhet. men jeg vil her og nå tydelig slå fast: LO har aldri skrevet under på en avtale der vi går med på at sykelønnsordningen kan svekkes hvis sykefraværet ikke går ned. De får ikke røre sykelønnsordninga! (Applaus).

Allianser

- Skal vi vinne fram trenger vi allierte - i kommunestyre, i fylkesting, Stortinget og regjeringa. Det fagligpolitiske samarbeidet med Ap har vært vår styrke i mer enn 100 år. LO-kongressen vedtok å fortsette dette samarbeidet, men tilpasse det i formen. Dette er et område som inngår i et LO i forandring.

LOs leder skal ikke lenger sitte i Arbeiderpartiets sentralstyre. Jeg mener dette gir reinere linjer og gjør tydelig at min lojalitet helt klart ligger hos LOs medlemmer. Jeg kan da også kritisere Ap om vi finner det nødvendig, det kunne jeg ikke om jeg satt i Aps sentralstyre. Dette diskuterte jeg med Arnfinn før jeg tok beslutningen. Jeg sa at vi kanskje hadde litt for dårlig tid til diskusjonen. Da svarte han at om vi sitter her i 10 år, så kan du ikke overbevise meg om at LOs leder ikke bør sitte i Aps sentralstyre. Så der er vi uenige, men vi er enige om at det faglig-politiske samarbeidet skal fortsette. Vår innflytelse er ikke svekket, vårt forhold er klarere. Det er et fellesskap i politiske verdier og vegvalg.

I LO har vi medlemmer fra alle politiske partier. Alle må kjenne seg velkommen hos oss. Jeg stiller i alle fora hvor jeg blir invitert, for å tydeliggjøre hva LO står for.

De to årene med borgerlig regjering har vist oss at det fortsatt er store og grunnleggende forskjeller mellom partiene på høyresida og venstresida i norsk politikk. Det er ikke vanskelig å se de politiske sporene i hverdagen. Men vi har muligheter til å gjøre noe med det! Til høsten er det kommunevalg. La oss bruke valget til å si klart fra om hva vi mener. La oss gi dem en forsmak på stortingsvalget om to år!

Jeg tror at utfordringen framover blir å starte den lange valgkampen. Hvorfor kan 40 % av LOs medlemmer tenke seg å stemme Frp? Arnfinn hadde en god gjennomgang av Frps politikk i går. Har vi i LO vært tydelige nok? Har de andre politiske partiene vært det? Er vi blitt en grå masse, der det liksom ikke er så farlig hva vi stemmer på?

Foran valget i 2005 kommer vi til å spørre alle de politiske partiene hvor de står, når det gjelder sykelønnsordningen, når det gjelder overtidsgrensene og tillitsvalgtes innflytelse, om AFP-ordningen og de offentlige tjenestepensjonene. Vi krever klare svar fra alle politiske partier.

Skal vi vinne frem med våre saker, må vi også ha venner i politiske organer, både sentralt og lokalt. Olav Støylen i Kjemisk sa det slik: - La 2005 blir det år da solnedgangsregjeringen går ned for aldri mer å komme opp igjen. Det handler om makt til å styre samfunnsutviklingen fremover, og vi må sikre oss denne makten, sa Valla som avsluttet med et dikt av Kolbein Falkeied - noe uvanlig for en LO-leder kanskje, bemerket hun. I diktet «Privat huskeregel» sier han noe som passer for oss:

«Du skal ikke klistre fine øyeblikk på veggen
og forgylle dem med lengselen din.
Du skal kjøpe spettet hardt innunder arrete hverdager
og vippe dem opp, en etter en.
Det er derfor livet har deg på mannsapslista.»

Våre forfedre og formødre hadde mange «arrete hverdager». Men de trodde på en bedre framtid. Arnfinn Nilsen snakket om forbundets historie ved innledningen til landsmøtet. Våre forfedre hadde ikke bare tro på kollektive tariffavtaler, de hadde også det nødvendige mot til å stå på kravene og sørge for at de ble gjennomført. De hadde mot til å stå opp i mot etablerte sannheter, mot overmakt. Vi trenger det samme pågangsmotet.

- Vår tids største utfordring ligger utvilsomt i fattigdommen og undertrykkelsen i de fattigste deler av verden. Det er langt igjen til en rettferdig verden. Krig, barnarbeid, slavearbeid, nød og fattigdom. Fagforeningskamerater som fengsles, tortureres og drepes.

LO-lederen så det også som en utfordring at det nå er færre innvandrere på de politiske valglistene. Det er grobunn for rasisme. Og hvem skal bekjempe fremmedfrykt og intoleranse om ikke fagbevegelsen skal gjøre det?

- Arbeiderbevegelsen må gå videre inn i dette århundret - i kamp for et solidarisk samfunn. Et samfunn der alle har en plass i fellesskapet og ingen faller utenom. Og med en solidaritet som strekker seg over landegrensene til alle som kjemper for faglige rettigheter, mot undertrykking, utbytting og mot nød. Vi må tørre å ha en visjon og arbeide for at de neste hundre år skal bli bedre for fattige og undertrykte i hele verden.

Våre forgjengere vant sin tids kamp for rettferdighet, likeverd og solidaritet.

Kjære venner: Det er vår oppgave å gjøre jobben slik at våre etterkommere kan si det samme om oss.

Lykke til med resten av landsmøtet, lykke til med valgene - takk for oppmerksomheten!

LO-lederens innledning ble etterfulgt av langvarig applaus og takk fra dirigenten. Han foreslo så 15 minutters pause før debatten og ba delegatene tegne seg på talerlisten i pausen. Møtet hevet kl. 15.32.

Debatten

Møtet ble satt kl. 15.50. Dirigenten sa at 18 hadde tegnet seg, og taletida ble satt til maks 4 minutter, det skulle gi en debatt på 1 time og 12 minutter.

Svein Kai Fedje, avd. 6 Vest, takket for et kjempegodt innlegg fra Valla. Hun hadde allerede sikret seg første dans, og ville antakelig få alle tiders dansekveld.

- Når det gjelder fratrekk for fagforeningskontingenten, er det på høy tid at det skjer noe. Avd. 6 krever fullt fradrag fra 2005. Dette ser vi på som utgift til inntekts ervervelse. Ikke minst når vi ser hva høyrekreftene har gjennomført av skattelettelser, er dette helt på sin plass. Selvstendige næringsdrivene trekker jo fra for både bil, båt og campingvogn. Vi venter at LO fronter dette kravet, sa han, og støttet også fullt ut at innvandrere må få bedre arbeidsvilkår.

Lise Solvang, forbundsstyret, takket Valla for et inspirerende innlegg. Hun hadde vært så heldig å bli valgt til å representere sitt forbund på LO-kongressen i 2001 da Valla ble valgt til ny LO-leder. Resultatene i løpet av 2 år hadde overbevist henne om at det var et riktig valg som da ble foretatt. Selv kom hun fra reinhold, og forholdene der er en årsak til at hun har engasjert seg. Mange reinholdere har fortsatt dårlige arbeidsvilkår, ofte slik at det er umulig å klare full tid, og det er ikke lett å være tillitsvalgt heller.

Hun hadde registrert at Valla hadde deltatt på et møte med ledelsen i landet største reinholdsbedrift, der Solvang selv er ansatt. Dette selskapet har over 7000 serviceansatte her i landet, og storparten av NAFs medlemmer innen reinhold arbeider trolig der.

Store ressurser går med til å løse de enkleste ting for våre medlemmer. Det må vurderes å sette inn ekstra bemanning på dette området, og føre ressursene dit sakene bør løses. Dette selskapet bør ha en hovedtillitsvalgt på heltid som kan gjøre mer enn å drive brannsløking. Dessuten trodde hun vi må lære litt av gutta i anlegg. De jobber også i store konsern, men de har fått til bedre betingelser. LO - still i front for reinholderne!

Nestleder *Erna C. Dynge* ville også takke Gerd Liv for et usedvanlig godt innlegg, og var veldig enig i at vi må satse på å få organisert innvandrere, særlig ungdom og kvinner.

- De jobber ofte i serviceyrkene der vi finner mange kyniske arbeidsgivere. Lønna kan være 40 - 50 kroner timen og om de vil organisere seg, er det rett ut. Det dreier seg om til dels store bedrifter med flere hundre ansatte, og med denne utviklingen er vi i ferd med å få et klassesamfunn. Vi gjør hva vi kan for å organisere dem, men det er ikke lett. Andre forbund som organiserer i serviceyrkene, har gjort de samme erfaringer.

Jan A. Klemetsen, forbundsstyret, takket også for et veldig bra innlegg. Han var enig i at vi må få slutt på gratispassasjerene, og et godt redskap er å arbeide for 100 prosent organisering. Streiken på DS Louise på Aker Brygge fikk støtte fra hele LO i Oslo. Det er viktig at vi står sammen, og han var stolt av den aksjonen. Det samme med vektrestreiken over 6 dager i år 2000. Hadde den vart en dag til, ville hele Oslo ha vært blokkert.

- Vi har den svakeste regjering på mange år - en regjering fra Manpower ville ha gjort en bedre jobb, mente Klemetsen. Bondevik-regjeringen raserer faglige rettigheter. Han skul-

le ikke gi så helt bestemte valgtråd i forbindelse med høstens lokalvalg, men vær bevisst og stem ikke på partier som vil rasere faglige rettigheter det har tatt lang tid å bygge opp.

Ole Kristoffersen, avd. 2 Oslo/Akershus, takket Gerd Liv for en god innledning. Han savnet imidlertid ett punkt i innledningen, det gjaldt endringene av permitteringsbestemmelserne. Endringen i permitteringsreglene har store og alvorlige konsekvenser for folk i anleggsbransjen. Ved at man ikke kan være permittert mer enn 26 uker i en 18 måneders periode, vil det medføre at flere blir oppsagt. Det vil føre til en vesentlig svekkelse av pensjonsrettighetene for mange arbeidstakere. For å få friplise må man også være ansatt et sted i minst ett år.

- Dette stanser også rekrutteringen til vårt fag. Et annet problem er at man importerer mer arbeidskraft fra utlandet, og dette er arbeidstakere vi har liten kontroll med.

Bondevik 2-kameratene bør helst gå ned for evig, slik Støylen sa det. For bransjen er det også slik at mange har brukt opp permitteringskvoten før vinteren. Derfor kan vi vente oss en strøm av oppsigelser utover vinteren. Vi vil be LO og hele fagbevegelsen engasjere seg sterkere for å belyse disse problemene, sa han, og syntes heller ikke at Ap hadde vært klar nok på dette punktet. Her handler det om å trygge arbeidsplassene og å sikre menneskelige og faglige rettigheter. Slik som vi har det nå, vil vi ikke ha det, sa Kristoffersen.

Thorbjørn Jungård, avd. 9 Nord, var glad for de punktene Gerd Liv hadde poengtert, problemet med gratispassasjerer i LO, kampen om et forbundsløst LO og at arbeid til alle er jobb nummer en. Ved hans arbeidsplass i Finnmark var det mange som måtte være organisert i Handel og Kontor, fnyste han.

- Vi i fagbevegelsen i Finnmark har engasjert oss sterkt for den største utbyggingen i landsdelen på mange år, Snøhvitutbyggingen. Vi har sett på dette som et viktig løft for Finnmark. Vi har gitt positive signaler fra fagbevegelsen, men vi har også vært opptatt av utfordringene. Vi har sett behovet for ansettelse av en anleggssekretær, slik det har vært ved alle store utbygginger i Norge. Endelig - i februar i år - ble det ansatt en, men hadde man bare ikke fjernet innholdet i stillingen hans. Han ble ansatt som såkalt koordinerende verneombud, og hva er det for noe? Det finnes på den annen side ingen koordinering av faglig arbeid i fylket og vi står overfor store utfordringer og ekstraarbeid for LO i Finnmark. Det er ikke satt i gang velferdstiltak for medlemmene som rekrutteres. Vi har bedt forbundet om hjelp. Spørsmålet er: Er det LO som skal koordinere eller hvem er det som skal drive anleggskontoret, spurte Jungård, som samtidig ba Gerd Liv rydde plass på dansekortet sitt for kvelden.

Distriktssekretær *Harald Bell Solaas*, sa at langsomt ble landet vårt eget. Vi har bygget våre sosiale og faglige rettigheter møysommelig opp fra bunnen av. Fagbevegelsen har utgjort tyngdepunktet i LO og Det norske Arbeiderparti siden Nygaardsvolds dager. Gjennom utbygging av industriprosjekter og kraft har arbeiderbevegelsen sikret grunnlaget for vekst og velferd i samfunnet.

- Vi er blitt beskyldt for å være lite opptatt av miljø, men betegnes heller som kraftsosialister.

Samtidig vet vi at utbyggingen av Norge har vært med å legge grunnlaget for de sosiale reformer i landet vårt. Disse reformene må vedlikeholdes. Vi må holde liv i eksportindustrien, som er livsnerven i dette samfunnet. Vi må finne allierte som kan støtte vår kamp. Vi kan derfor ikke lefle over en bred sko i Stortinget, men flagge hvem som er våre allierte i den politiske og faglige kampen. Vi må også engasjere oss i det partiet som kan bidra til å verne om våre faglige og sosiale rettigheter. Vi må samarbeide med det eneste partiet vi kan stole på. Vi kan ikke overlate til akademikerne å stå for vår politikk og internasjonal solidaritet. Våre yrker er ikke representert blant de 165 på Stortinget, heller ikke industrien er representert på Stortinget. Vi må gjenreise kjerringa og ikke overlate alt til andre miljøer. Vi må ta vare på vårt skjebnefellesskap. Når det går dårlig for den politiske arbeiderbevegelse, går det også dårlig for fagbevegelsen og oss, sa Solaas, som viste til forholdene i renholdsbransjen.

Endre Kulleseid, forbundsstyret, viste til temaet - LO i forandring.

- Ja, heldigvis at vi klarer å tilpasse oss samfunnet og utviklingen, sa han, og det som da er veldig viktig, er å ta vare på det faglig-politiske samarbeidet om vi skal ha noen innflytelse. Innen statlig sektor skjer stadig konkurranseutsetting, og uten LO til å hjelpe oss da ville det gå ille. Du er tydelig i samfunnsdebatten, og det er bra. Du bad om råd, og da vil jeg si at LO bør prøve å få til en bedre koordinering av ressursene i forbundene, i arbeidet med å få til en bedre næringspolitikk.

Det er også klart at vi må få til en synliggjøring av medlemsfordelene, og hvorfor kan vi ikke lage en ad hoc gruppe i den forbindelse? Det fungerte bra når det gjaldt miljø.

Om ny lov for arbeidslivet sa han: - Der bør LO sette ned foten, følge godt med, for der kan det gå litt vel fort. Vi har en regjering i nedgang, er det sagt, noen sier solnedgang, men jeg vil ikke ha med noen sol i den forbindelse, kall det heller formørkelse.

Bjørn Sørli, avd. 1 Øst, mente han hadde fått såpass mye rynker her og der at han ikke kunne kalle Gerd Liv Valla for landsmoder, heller søster. En person som etter hans mening hadde hatt stor betydning, var Gro Harlem Brundtland, og ja: - Jeg ser på deg som en ny landsmoder. Vi trenger det, sa han.

Han jobbet i Mesta, og det er trist når en hører om visse sluttpakker. Tilsvarende skulle det da bli 500 millioner om 500 gamle medarbeidere sluttet. Han oppfordret LO-lederen til å bruke media, vi trenger det for å få fram visse ting.

Terje Tyriberget, avd. 5 Innlandet, takket også for et fint innlegg.

- LO i forandring og samfunnet i forandring. Samfunnet forandrer seg veldig fort. I vårt forbund har vi hatt evne til forandring. Vi har fått større enheter - og større avstander. Forandringene er ikke skjedd uten smerte, men det må vi legge bak oss, vi må se framover. Sette oss mål for framtida - og hvis vi skal få til forbundløst LO, må vi sette det som et mål og arbeide oss framover, med små skritt eventuelt, sa han.

- Vi har en næringsminister som ligger i dvale og en stadig hurtigere stigning i arbeidsløshetstallene. Med 90 000 barn under fattigdomsgrensen i dag, må vi spørre hvordan det skal ende. Vi er enige om at sykelønnsordningen skal stå på kartet og vernes om, og jeg

tror at vi videre må tenke på fleksibel pensjonsalder fra 60 år. Alt for mange går av med uføretrygd i tidligere alder.

Hva er et offentlig ansvar egentlig? Statlige arbeidsplasser blir vekkliberalisert. Det gjelder Mesta f.eks. Privatskoler kommer snart, det samme gjør vel eldreomsorg på anbud. Nå må vi få politisk styring, gjør Bondevik til en parantes i historien!

Gudny Fagerhol, avd. 3 Møre og Romsdal, syntes det var kjekt og på tide at vi fikk en LO-søster som leder, det satte hun pris på. Valla hadde ønsket signal for valgkampen. Da kunne hun nevne at hun selv nylig hadde vært på et møte i FO-regi i Møre og Romsdal. Representanter for partiene var invitert, men bare en til, i tillegg til henne selv hadde møtt.

- Temaet var hva partiene gjør for å opprettholde dagens velferdssamfunn. Er politikere i Norge i det hele tatt interessert i hva LO styrer med? Vi hadde en god dialog vi som var der, men det ble ikke mye tautrekking. Vi skulle selvsagt ha ønsket at de var der som er mest aktive i å legge ned velferdsstaten. Spørsmålet til politikere burde vel heller ha vært: Hva har du gjort de siste 4 år for å beholde velferdsgodene?

Hun hadde også vært i Mesta, men fått beskjed om at det ikke var mer å gjøre der, så nå jobbet hun i Statens Vegvesen! Inkluderende arbeidsliv er fint. Det er bra at flere funksjonshemma kan få jobb, og at eldre som vil det kan stå lengre i jobben. Men hvorfor sendes det da ut brev til eldre arbeidstakere i Mesta om å slutte. Dette er dårlig politikk. Ellers mente hun at siden det var så mye snakk om dans, kunne vel også hun og Gerd Liv ta seg en svingom - det er jo full likestilling i forbundet!

Per Arne Berge, avd. 6 Vest, takket for et meget godt innlegg. Det ligger mange store utfordringer foran oss. Ord som privatisering, konkurranseutsetting og omorganisering går igjen. Markedet skal styre, samfunnsmessige konsekvenser spiller ingen rolle. Men da må vi i fagbevegelsen stå sammen og være på hugget som aldri før, vi må ikke tillate en utvikling som bærer så galt av sted. Det har enorme konsekvenser når industribedriften blir lagt ned i ei bygd der det ikke fins andre arbeidsplasser. Men trygge arbeidsplasser er blitt et fyord i visse kretser.

- Når det gjelder konkurranseutsetting er det den enkelte arbeidstakeren som blir den store taperen. Arbeidsfolk settes opp mot hverandre og dette fører til knallharde lønns- og arbeidsvilkår. Flere har vært inne på sosial dumping. Et eksempel: Tunnelarbeidere i Norge er blitt en dyr arbeidsgruppe, så nå snakkes det om å få inn spanjoler i stedet.

Til slutt ville han oppfordre hele fagbevegelsen til å stå sammen for å ta tilbake makta fra den borgerlige sida.

Helge Haukeland, landsstyret, kunne punkt for punkt slutte seg til det Valla hadde tatt opp, men ville nøye seg med å ta opp to forhold, private skoler og arbeidsløsheten. I statsbudsjettet fikk hver privatskoleelev 15 000 kroner ekstra. Det høres ikke så mye ut, men skulle de offentlige skolene ha fått tilsvarende, ville det ha utgjort 30 milliarder kroner, og det er en ganske bra sum.

Når det gjelder ledigheten, er det ungdomsledigheten som er mest skremmende. Den øker mest, og 15 000 under 20 år er nå uten jobb. Totalt er 87 000 nå helt ledige. For før-

ste gang i Norge går de offentlige tiltakene ned samtidig som ledigheten øker.

Organisasjonssekretær *Oddbjørn Nilsen* ville begynne med å omskrive et ordtak: Hun kom til sine egne, og de ville vite av henne! Valla hadde vært inne på mange ulike sider ved dagens situasjon og ved vår egen organisasjon.

- Noe av det viktigste for oss er skoleringsen av medlemmer og tillitsvalgte. Noen deler av den er bra, feks i LO Stat. De har ikke gitt seg til å tulle med eksperimenter av ulike slag. Privat sektor vekker mer bekymring. De gode faglige grunnkursene ble kuttet ut, og vi fikk FA-skolen. Mange sa tidlig at dette går ikke, og det gjorde det da heller ikke. Nå heter det Moto, en ny modell som vel er tenkt ut i en mørk kveld eller hos AOF. Elefantysken er tydelig, og det hele går ikke opp, sa han. Da snakket han ikke om innholdet, men om formen på det hele. Han oppfordret til at det ble sett på selskapsformen innen utdanninga.

Til dette om å snakke med alt og alle: Vær litt forsiktig med det. Hagen gjør det, og han framstår som LOs mann! Han er så sleip, sleipere enn «snørrgjørsen» i Glomma, som er en kloakkfisk!

Kåre Johnsen, avd. 2 Oslo/Akershus, sa at arbeid er todelt, det er teori og det er praksis. Folk med teorien i orden går ut i arbeidslivet, og det fungerer ikke. I praksis får de det ikke til.

- Vi må få dem ut i praksis tidligere, kanskje fra 10. klasse, slik at de kan gjøre seg kjent med hvordan arbeidslivet arter seg i praksis. Ellers er det snart valg, og forbunda setter inn ganske mye penger. Bruk litt pressmiddel i forbindelse med dette - at vi holder igjen litt hvis vi synes de gjør for lite. Vi må si klart ifra hva vi mener, kreve litt mer av styringa. Penger er makt, slik er det.

Han ville også takke for den gode talen til Valla. Siden alle snakket så mye om dans, trodde han at forbundet kanskje burde spandere på LO-lederen joggesko og joggedress, det kunne nok trenge! Til slutt støttet han det som var sagt om gratispassasjerer. De må vekk.

Distriktssekretær *Geir Gamborg-Nielsen*, takket *Gerd Liv* for innledningen som hadde inneholdt veldig mange interessante emner. Man levde etter hans mening ikke bare i et arbeidsliv i endring, men i et arbeidsliv i omveltning. Han hadde inntrykk av at høyreliberalismen gikk som et hurtigtog uten styring - bortsett fra at det gikk på skinner i en viss retning.

- Vi må gjøre noe med dette allerede ved valget i høst. LO i Oslo samarbeider med de partiene som deler de samme verdiene som fagbevegelsen. Det gjelder Ap, SV og RV. Det jobbes også med et lignende prosjekt i Akershus. Og dette er veldig bra - at vi kan legge vekk de gamle kjepphestene og samarbeide om felles mål. Det er skremmende om vi ikke snart får til en endring.

Et annet problem han ville reise, var det som vedkom de etniske minoritetene, særlig i storbyene. Også LO hadde fått kritikk for at man ikke har gjort nok for de etniske minoritetene i f. eks. renholdsbransjen. Han syntes kritikken var uberettiget. Innen serviceyrkene gjør man noe med det, slik at man kan møte utfordringene. Men: - Se utover i salen her og se hva forbundet har maktet når det gjelder integrering av etniske minoriteter. Det

var et stykke arbeid igjen.

- I Oslo og Akershus er det 10-12 bedrifter i servicebransjen som har jobbet i samarbeid med oss i renhold, Hotell og Restaurant og Handel og Kontor. Vi jobber med et prosjekt som heter mangfold i arbeidslivet, et samarbeidsprosjekt som er en utfordring for bl.a. renholdsbransjen. Vi skal ikke tåle så inderlig vel den urett som ikke rammer oss selv, gjentok *Gamborg-Nielsen*. I neste omgang er det vi selv som får svi. Ryker en, ryker flere!

Svein Nordvik, avd. 6 Vest, sa innledningsvis at han var bergenser og derfor burde være naturlig beskjedent, men han ville iallfall spandere en tusenlapp i taletid. Etter å ha takket og rost *Gerd Liv Valla* for foredraget, tok han opp temaet gratispassasjerer.

- Vi kaller dem for hønsetjuver. Men spørsmålet er, hvordan går debatten i LO for å komme dette til livs? Får jeg et godt svar, byr jeg opp til dans.

Dirigenten gjorde oppmerksom på at strek nå var satt og introduserte siste taler.

Ingar Eira, avd. 9 Nord, roste også Vallas innlegg. - Jeg vet ikke om det er tilfeldig eller ikke, men en merker seg at de som får poengene godt fram, kommer nordfra. Takk for at du har beholdt saften i språket ditt.

Mange hevder at fagforeninger har overlevd seg sjøl. Jeg mener motsatt. Særlig nå som vi ser hvordan arbeidsplasser og boplasser forsvinner. Det gjør de ikke av seg sjøl, det er resultat av den politikken som føres. Før, da vi var fattige her i landet, fikk vi til både det ene og det andre. Nå er vi så rike at vi ikke har råd til ramme på bildet.

Fagbevegelsens berettigelse er helt klar, men hva skal vi gjøre for å befeste vår grunn? Det er moderne og populært å tilpasse seg den nye tiden, ikke si noe, ikke bråke. Men det er ikke vår kultur, vi skal bråke, vi skal høres, så: *Gerd Liv*, sørg for at fagbevegelsen tar opp igjen de gamle måtene, slå i bordet og bann når det går helsikes for gæli. Og husk, hjelp oss til å berge arbeidsmiljøloven!

Gerd Liv Vallas oppsummering

- LO-lederen takket for veldig mange fine innlegg. Hun kunne svare på alle, men det ville ta tid. Hun kunne i stedet forsikre at hun hadde skrevet opp det som ble tatt opp og ville ta det med seg, her ville hun nå bare kommentere noen spørsmål som var reist.

Hun tok først opp det om renholdsbransjen og tillitsvalgtressursene. Det var riktig det som var kommet fram, at ressursene var for få.

- Og i den grad LO sentralt kan bidra, vil vi stille opp. Uten et godt tillitsvalgtapparat kommer vi ikke langt i det arbeidet, sa hun.

Flere hadde vært inne på problemet med å få organisert etniske minoritetsgrupper. Det ble hevdet at forbundet og LO hadde gjort for lite for innvandrere og understreket hvor viktig det var å få rekruttert tillitsvalgte fra disse gruppene.

- Det er forbundene som må drive vervingen, men vi bør absolutt se på hva som kan gis av hjelp fra fellesskapet i den sammenheng.

Hun merket seg at flere hadde snakket om gratispassasjerer og spurt om hvilke tiltak som diskuteres i den forbindelse.

Når det gjaldt permitteringsloven, pekte hun på at det tidligere var ubegrenset rett til permittering, med betaling fra staten. Mange arbeidsgivere utnyttet det.

- Da var det et krav fra LO at det skulle begrenses i tid til 52 uker, og deretter skulle arbeidsgiveren selv betale. I fjor ble denne tidsrammen halvert til 26 uker, etter det går lønnsplikten tilbake til bedriften. Det betyr igjen at bedriften sier opp folk i stedet for å permittere. Da det gjaldt Aker Verdal i 1991, fikk vi regjeringen med på å gi dispensasjon og gi lønnsstøtte i lengre tid. Det ble da lagt inn at det skulle være tiltak med kompetanseopp-læring i permisjonstiden. Vi har nå gått inn på å få til det som en ordning, og mulig gå tilbake til en tidsramme på 52 uker som en prøveordning. Det har vært ulike syn på dette, men nå har vi stilt klart krav til revidert statsbudsjett - og da regner vi med at vi snart har et svar på dette om permisjonsloven.

Det var stilt spørsmål om koordinering av anleggssekretærordningen og hun lovet å sjekke hva som var skjedd i forhold til Snøhvitutbyggingen.

Ny lov om arbeidslivet var tatt opp. Det var en sak på siste LO-kongress.

- Vi mente den gamle arbeidsmiljøloven burde tilpasses, den tok ikke høyde for alt som er skjedd, men med den sammensetningen Stortinget fikk, var vi ikke så sikre på om vi skulle gå videre med det. Det vi må se opp for, er angrep på helt spesielle rettigheter.

Hun trodde at man i fagbevegelsen særlig ble utfordret på to områder. Det gjaldt midlertidige stillinger og retten til å stå i stilling. De borgerlige hadde allerede endret overtidsreglene og skapt grunnlag for enda større stress i arbeidslivet. Det positive var at arbeidstakerorganisasjonene står ganske samlet mot endringene, mens departementets folk også står som en blokk.

- Vi mener at det ikke er riktig å forlate det offentlige utvalget nå. Vi skal heller formulere våre krav til arbeidslivsloven og så stå på dette standpunktet i utvalget. Vi må skaffe oss noen vimpler vi kan vifte med fremover. Et stort problem er våre faglige rettigheter ved bedriftsnedleggelse som følge av konserndannelse. Vi får nok ikke flertall for dette i utvalget, men det er riktig at dette blir nedtegnet i et offentlig utvalg og utredning. I 2005 vil vi spørre hvem som vil støtte våre krav til endring av arbeidsmiljølov og arbeidstvistloven.

- Når det gjelder overtidsreglene, har vi allerede utfordret Arbeiderpartiet som har lovet å arbeide for å endre reglene hvis de kan få flertall for det i Stortinget. Vi skal verne om arbeidsmiljøloven og bedre arbeidslivsloven. Når det gjelder sykelønnsordningen, så er det ikke slik at vi alene kan sikre denne. Denne er en lov som Stortinget kan endre. Vi avgjør først gjennom avtaler, mens Stortinget avgjør lovtekster. De som tror at LO allerede har sikret sykelønnsordningen, gjør opp uten vert.

- LO bør i fremtiden vurdere mer nøye når man skal forsøke avtalefesting og når det er fornuftig med en lovfesting. Tradisjonelt har det vært LOs linje, at etter at man har kjempet frem reformer, har man lovfestet dem. Sykelønnsordningen er et eksempel på en lov som kanskje heller burde vært en avtale.

Hun viste også til det som var sagt om gratispassasjerer, og drøftet ulike måter å løse dette på. Det var ikke noen stemning i LO for tariffavgift. Det kunne fort bli et slags b-medlemskap. Det er heller ikke opplagt at lønnsdifferensiering er det riktige. Det kan føre til at arbeidsgiverne kunne bedrive sosial dumping for uorganiserte. Da fraviker vi ikkefravikelighetskravet hvis vi tillater underbetaling av uorganiserte.

AFP-ordningen er ikke en ordning som er forbeholdt organiserte medlemmer, men den er reservert bedrifter som har tariffavtaler. Skal vi stille spørsmål ved dette?

Gratispassasjerproblemet kan løses på ulike måter. Hun visste ikke om dette svaret holdt til en dans, men dette var svaret uansett. Transport forsøkte å gjennomføre tilleggsavgift for uorganiserte men fikk det ikke til.

Det gjelder lønn, reformer, en form for tariffavgift og fagforeningsfradragets økning. Man måtte videre fokusere på fordelene ved å være medlem. Å få hjelp av tillitsvalgte er en fordel, av juridisk kontor m.v. Gratispassasjerene hadde vært tatt opp som stort problem også på forrige landsmøte i NAF, husket Valla

Til Gudny Fagerhol, som hadde reist spørsmålet om forholdet mellom IA-avtalen, yrkeshemmede, eldre og syke. Hun hadde spurt om den ene hånden visste hva den andre gjorde. Hun trodde ikke det. Det var ikke noe mål for LO å ha et høyt sykefravær, tvert imot. Men man blir ikke mindre syk av å fjerne sykepengene. Tvert imot. Hun trodde ikke skulking var hovedårsak til høyt sykefravær, men det syke og brutaliserte arbeidslivet i Norge. Det gir flere syke og uføre.

Om AOF-utdanningen regnet hun med at dette kunne drøftes nærmere med representantene for AOF, som var til stede på landsmøtet. Både leder og styreleder ble nevnt.

Til slutt ville hun takke dem i forbundsledelsen som nå skulle gi seg, det gjaldt Arnfinn Nilsen, Kjell Edvard Fixdal og Toralf Årdal. Det var fortsatt slik at tariffforhandlingene foregår om nattaHun hadde tilbrakt mange, seige nattetimer sammen med disse, særlig Arnfinn Nilsen og Toralf Årdal. I likhet med Arnfinn hadde hun ikke noe særlig sans for de lange nettene, at det skulle være nødvendig, men det hadde det vært. Hun husket godt at hun hadde stønnet sammen med Arnfinn da de hadde holdt på som verst, sa hun - og fikk utilsiktet applaus på denne replikken.

- Arnfinn er ikke den som forsnakker seg, men når han snakker, lytter folk. Han er en traust fagforeningsmann som har verdiene i ryggmargen. Jeg vet ikke om mange som ham, sa Valla, og hun var glad for at han ikke forble helt passiv, men engasjerte seg i politikken i Bamble etter at han skulle slutte i forbundet. Han er også hjertelig velkommen til Sekretariatets torskemiddag i januar neste år.

Til slutt: Takk for mange fine ord!

Avslutningen ble etterfulgt av applaus.

Forbundsleder *Arnfinn Nilsen* repliserte at det ikke var alle netter i tarifforehandlingene han husket like godt. Han hadde håpet at når det kom nye regimer, ville dette med nattarbeid forsvinne. Men nei, det hadde fa'n meg blitt verre og verre.

- Jeg kan fortelle at det var medlemmer i NAF som tok med Kystverket ut og dannet Norsk Tjenestemannslag. Gerd Liv er medlem av NTL og dermed mener vi at vi har litt av eiendomsretten til deg, sa Nilsen. Kom over hit, så skal jeg si resten med blomster. Du har fått så mange gode ord her på landsmøtet for øvrig at det er nok å si det med blomster. Bare så synd at du ikke kunne ta ein natt til og bli med på gjestefesten, sa Nilsen.

Landsmøtet reiste seg og brøt ut i stående applaus for LO-lederen, som fikk nok en klem fra forbundslederen.

Dirigenten hevet møtet for en ti minutters pause kl. 17.30. Han regnet med at 20 minutter ville gå med til vedtektsbehandling etter pausen.

Dagsordenen pkt. 6 - Vedtektene forts.

Møtet ble satt kl. 17.40 og tok fatt på den videre behandling av vedtektene.

§ 1.

Av to forslag til paragrafen opprettholdt *Jan Klemetsen*, forbundsstyret, forslag nr. 2 om å endre siste avsnitt til *Øvrige grupper som ikke kommer inn under bestemte fag- eller industriforbunds virkeområder, herunder nye grupper relatert til forbundets bransjer. Videre ungdom som er under utdanning rettet mot forbundets virkeområder.*

- Det skjer store endringer i samfunnet og vi må fange opp de yngre gruppene, sa Klemetsen.

Votering

Klemetsens forslag falt, landsstyrets innstilling til § 1 vedtatt.

§ 2.

FORSLAG NR. 3, der forslagene 205, 145, 4 og 8 lå bak. Landsstyret innstilte på forslag 3.

Helge Sverre Moen, avd. 3 Møre og Romsdal, opprettholdt forslag 8 om at «Å forhandle fram lønns- og arbeidsvilkår som bare skal komme medlemmene til gode.»

I sin innledning i går hadde forbundslederen vært inne på at det gjelder å løfte i flokk for et bedre samfunn. - Ja, vi i fagbevegelsen er villige til det, men de stadig flere gratispassasjerene holder på å kvele oss, sa han, og håpet landsmøtet kunne få dette punktet inn i vedtektene.

- Vi må ha lov til å verne om våre rettigheter og vår egen eksistens, noe annet vil nesten være å godta Frps program om å bekjempe fagbevegelsen.

Elisabeth Eriksen, avd. 2 Oslo/Akershus, sa at avd. 1 foreslår i sitt forslag nr. 4 å ta inn et nytt pkt. 5 under formålsparagrafen i vedtektene.

- Ordlyden om at «*forbundet har til formål å...arbeide for å øke kvinneandelen i forbundets styrende organer, også i forbundet sentralt*», er faktisk viktig å få med.

Kjønnskvoltering har alltid vært et kontroversielt tema, og på et tidspunkt var det en gluping som punkterte denne ballongen ved å lansere «kvalifikasjonsteorien». Denne teorien er det mange som kjøper uten helt å se konsekvensene på sikt.

Det er et faktum at kvinner må jobbe dobbelt så mye som menn for å nå opp og frem. Fagbevegelsen er ingen enkel organisasjon å nå frem i som kvinne. Noen få har klart det, og står der som lysende eksempler for oss andre som har forvillet oss inn i de mørke skoger av mannlige hersketeknikker og forbundets tradisjoner.

Likestillingen er på langt nær oppnådd i Norge, og som en signaleffekt både til våre medlemmer og til samfunnet for øvrig, er det viktig å prioritere kvinnerepresentasjon i styret. Jeg vil være med Norsk Arbeidsmandsforbund og gå fremover... Inn i fremtiden. Hvem ønsker vel å gå bakover?

Sjelden får menn kommentarer for klesvalget. Sjelden får menn beskjed om å dempe seg fordi de er engasjerte i saken. Dette opplever stadig vi kvinner. Likestillingskampen døde ikke ut på 70-tallets BH-bål, den har fortsatt i andre former.

Dette landsmøtet burde si klart og tydelig ifra til alle sine medlemmer og LO for øvrig at vi prioriterer likestilling - NAF tar både kvinner og menn på alvor.

Jeg håper derfor landsmøtet kan støtte forslaget fra avd. 1 om at kvinneandelen i forbundets styrende organer og forbundet sentralt skal økes, slik at dette kommer inn i vedtektene.

Kjell Magne Svendsen, avd. 7 Sør-Vest, tok opp forslag nr. 6.

- Forbundet kan ikke engasjere seg i tvister som er oppstått før innmelding i forbundet. Vi kan ikke godta en ordning der folk sitter og venter med å melde seg inn til det oppstår problemer. En del vil nok fortsette som medlemmer etterpå også, som takk for hjelpen, men ikke alle. Det er en kultur som er fremmed for oss. Støtt forslag 6, sa han.

Ole Kristoffersen, Oslo/Akershus, tok ordet i forbindelse med forslag 8 og det som var sagt om at man skal forhandle bare for organiserte.

- Men det er en hake ved det, for da har vi ikke kollektiv avtale. Da er det fritt fram for de uorganiserte å inngå egne avtaler med arbeidsgiver.

Det var siste innlegg før votering.

Votering

FORSLAG 4. Landsstyrets innstilling: Oversendes som forslag til handlingsprogrammet.

Forslaget 4 fikk 121 stemmer og falt, og landstyrets innstilling om oversendelse til handlingsprogrammet ble vedtatt.

Dirigenten gjorde oppmerksom på at forslag 6, som var fremmet, skulle overflyttes til behandling under § 3.

FORSLAG 8, framsatt av Helge Sverre Moen, falt. Landsstyrets innstilling vedtatt.

Dirigenten takket for en god møtedag og minnet om frammøte i morgen kl. 09.00.

Møtet ble så hevet kl.18.08.

Formiddagsmøtet lørdag 13. juni

Landsmøtet startet kl. 09.03 med *Heidi Mortensen* som dirigent. Hun ønsket god morgen og foreslo at man sang «Sleggene synger og hamrene slår», den såkalte Samholdssangen. *Sven Pettersen* akkompagnerte.

Protokoll fra fredagens møte

Bjørn Smevold, avd 2 Oslo/Akershus leste protokollen fra fredagens møte.

Elisabeth Eriksen, avd. 2 Oslo/Akershus, tok ordet til protokollen og sa at forslaget om økt kvinnerepresentasjon falt med 121 stemmer mot 127. Det gikk nok litt fort i svingene på slutten av møtet i går, mente hun, og flere hadde etterpå sagt at avstemningen var tvilsom. Valgkomiteen, som egentlig hadde permisjon, var til stede og avga sine stemmer, og det var registrert feil i opptellingen. Hun ba om at forslag ble tatt opp til ny behandling.

Dirigent *Helge Haukeland* mente det ikke gikk å omgjøre vedtak som landsmøtet hadde fattet, men landsmøtet kunne heller ikke leve med tvilsomme avstemninger. Ved kommende avstemninger skulle derfor opptellingen organiseres på en mer betryggende måte. Dirigenten oppfattet det slik at det som skjedde i går var godkjent av landsmøtet, og ny behandling av forslag 4 var med dette å anse som avvist. Det kunne komme flere slike krav, og da vil situasjonen fort bli uholdbar.

Elisabeth Eriksen siterte en tidligere LO-sjef som på et landsmøte i Hotell og Restaurantarbeiderforbundet hadde sagt at landsmøtet er suverent. Det er dere som bestemmer dette, sa hun, og hun ville gjerne ha realitetsbehandlet med en gang om forslag 4 skulle opp til ny votering eller ikke.

Dirigenten ba om at saken ble tatt opp igjen på ettermiddagsmøtet, og at programmet ble fulgt for formiddagsmøtets del. Landsmøtet ga sin tilslutning til dette.

Protokollen ble godkjent med bemerkningen om at spørsmålet om forslag 4 skal opp til ny behandling eller ikke tas opp på ettermiddagsmøtet.

En permisjonssøknad ble innvilget, og dirigenten refererte en melding fra valgkomiteen om at frist for forslag var satt til søndag kl. 09.00. Videre ble valgkomiteens medlemmer innvilget permisjon fra kl. 14.30 i dag.

Dirigenten minnet om valgkomiteens utfordring og ba lederne ta en kort opptelling før ettermiddagsmøtet startet kl. 14.30.

Dirigenten gjorde oppmerksom på en feil i referatet fra fredagen, på side 12. Fellesforslaget fra avdelingene 9 og 7 ble vedtatt. Landsstyrets innstilling falt.

Møtet hevet kl. 09.30.

Ettermiddagsmøtet lørdag 13. juni

Ettermiddagsmøtet ble satt kl. 14.40 med *Helge Haukeland* som dirigent. *Sven Pettersen* åpnet møtet med å lede allsangen - «Vil du være med».

Dirigentbordet bad om å få inn navnelistene. Når det gjaldt flaggene som var etterlyst i går, viste det seg at det var hotellet som hadde tatt dem ned.

På vegne av Sparebank 1 ble det opplyst at besvarelser til konkurransen måtte leveres ved bankens stand i 1. etasje i første pause, og at trekning ville bli foretatt umiddelbart.

Gjestene ble oppfordret til å møte i hotellets resepsjon litt før kl. 11.00 i morgen for utfukt. Det ble videre opplyst at representanten May Helen Østvik, avd. 8 Midt-Norge, var tilbake fra permisjon.

Valgkomiteen hadde søkt om permisjon. - Det har ikke vært vanlig at komiteer i arbeid på landsmøtet søker permisjon. Det vil alltid bli litt til og fra, det er noe vi må leve med, sa dirigenten.

Han sa videre at man skulle vurdere om forslag 4 skulle tas opp på nytt. Det var kanskje så at det hadde gått litt fort, men forslaget var behandlet på vanlig måte. Hvis landsmøtet ønsket det, skulle man kunne behandle dette på nytt, selv om det var prinsipielt betenkkelig. Han ville redegjøre kort for stemmeoppfølgingen videre. To distriktssekretærer ville nå starte bak i salen og telle bord for bord ved avstemninger, og det måtte være fullstendig ro i salen under votering.

Dirigentene hadde brukt tid på å diskutere hva som hadde skjedd i forbindelse med forslag 4, gått gjennom lov- og regelverk, og hadde kommet til at det som var skjedd i går måtte respekteres. I vedtektene § 5 punkt 9 heter det helt klart at «Ved avstemning på landsmøtet har hver representant en stemme. Sakene blir avgjort ved stemmeflertall». Likeens ville dirigentene gjerne ha en god dialog med salen, og i samme paragraf i vedtektene heter det også at landsmøtet er forbundets høyeste myndighet. Dirigentene vill derfor invitere

salen til å ta stilling til om forslaget fra Elisabeth Eriksen skulle tas opp til ny votering, eller om saken skulle anses som avsluttet.

Forbundsleder *Arnfinn Nilsen* fikk ordet til forretningsordenen og syntes han måtte ta seg anledning til det, fordi landsmøtet nå kunne være på vei inn i vanskeligheter.

- Jeg er enig i at et landsmøte er helt suverent, men det vi nå er på vei inn i og som kan resultere i ny behandling av et forslag som er ferdigbehandlet, er helt i strid med vanlig organisasjonspraksis. Og hvorfor? For det første er det den praktiske siden, bruk av tid på landsmøtet. Det andre er at en slik behandling kan gi grunnlag for mistanke om manipulerings. Det synes jeg ikke vi skal tillate oss selv.

Dette forslaget ble det brukt rimelig lang tid på i går. Det ble først votert ved handsopprekning, deretter votert på nytt med tellekorps. Det ble stemt over to ganger, og det kom da ingen innvendinger mot avstemningen. Ved en avstemning og telling kan det være mange muligheter for at stemmetallet blir slik eller slik, det kan være noen som stemmer blankt. Når det gjelder godkjenning av protokollen, så er prosedyren at det er det som står i protokollen, som skal godkjennes, denne posten åpner ikke for forslag om ny avstemning over et forslag.

Dirigenten sa at forbundslederen hadde gitt klar uttrykk for hva også han mente om saken.

Flere ba om ordet til «saken». Dirigenten spurte om det var til forretningsorden. Alle svarte at det var «til saken.»

Først ut var *Arne Fosstveit*, avd. 2 Oslo/Akershus, som sa at han støttet forslaget fra Elisabeth Eriksen.

Thorbjørg Michelsen, avd. 1 Øst, sa at hun var litt skuffet over dirigentens orientering, men hun støttet forslaget.

Jan Arthur Klemetsen, forbundsstyret, sa at man normalt ikke skulle ta opp saker på denne måten. Han ønsket likevel forslag 4 behandlet på nytt, så det ikke var tvil om hva landsmøtet mente, men advarte mot at man gjorde det slik flere ganger i fortsettelsen.

Dirigenten sa at man ikke skulle ha en ny debatt nå hvor alle sa det samme.

Forslag 4 - ny behandling?

Dirigenten sa at man først skulle votere over om forslag 4 skulle behandles på nytt eller ikke. Det ble votert. For ikke å skape noen usikkerhet, ble tellemannskapet engasjert.

Voteringsresultat:

90 stemte for å foreta ny behandling, 147 stemte mot. Dermed var saken endelig avgjort

med fredagens votering - oversendes Handlingsprogrammet.

Vedtektene forts.

Dirigenten sa at han hadde en innrømmelse å komme med og det var at det hadde gått litt fort i svingene under voteringen kvelden i forveien. Man hadde behandlet forslag 4, forslag 6 på § 3 og forslag 8, som falt. Man hadde imidlertid ikke votert samlet over § 2. Han spurte om dette kunne gjøres nå?

Det var landsmøtet enig i.

Votering:

§ 2 enstemmig vedtatt.

§ 3

FORSLAG 9

Forslaget gikk ut på å ta inn som nytt punkt: «*Forbundet skal ikke engasjere seg i tvister som har oppstått før innmelding*».

Anita Paula Johansen, avd. 142 Longyearbyen, sa at hun hadde fått opplyst i forbundet at dette var praksis i dag, men det kan være greit å ha det med i vedtektene likevel. Vi legger jo ned masse ressurser på tvister.

Votering:

Forslag 6 som eget punkt ble vedtatt.

Landsstyrets innstilling med tillegg. Det ble enstemmig vedtatt.

Dirigenten sa at paragrafene 4,5,6,7,8 og 9 dermed var ferdigbehandlet.

§ 10

FORSLAG 61

Votering:

Landsstyrets innstilling med tillegg ble enstemmig vedtatt.

§ 11

FORSLAG 66.

Votering

Landsstyrets innstilling, med tillegget at pkt. 15 strykes, ble enstemmig vedtatt.

§ 12

Ingen endring.

§ 13

Forslag 69. Landsstyrets innstilling: Tiltres.

Votering

Enstemmig vedtatt.

§ 14

Ingen endringer.

§ 15

FORSLAG 70. Landsstyrets innstilling : Tiltres.

Votering

Enstemmig vedtatt.

§ 16

Ingen endringer

§ 17

FORSLAG 77 og landsstyrets innstilling.

Tore B. Pedersen, avd. 2 Oslo/Akershus, fremmet forslag 77, om stønad under arbeidsstans og på vegne av avdelingen.

- Jeg brenner for et mest mulig aktivt LO og under arbeidsstans har vi de beste muligheter til å markere oss og vise krefter. Streikevåpenet skal ikke misbrukes, men når man først går til streik må det settes inn penger når kampen er i gang, for å gi streiken mest mulig styrke, sa han. Han trodde ikke det ville dreie seg om så mange penger, det er ikke så ofte det er streik. Han viste bl. a. til streiken i 2000, og til streiken i Hotell og Restaurant der tillitsvalgte fra Arbeidsmandsforbundet hadde gitt støtte som han var stolt at. Han mente det var greit å få nedfelt retningslinjer om dette i vedtektene.

FORSLAGENE 71 - 73 - 75 - 76

Elisabeth Eriksen, avd. 2 Oslo/Akershus, sa følgende til forslagene - stønad under arbeidsstans:

- Vedtektskomiteen har i sitt forslag nr 71 gått inn for å øke grunnsatsen under arbeidsstans til 1800,- kroner/uke, og å øke forsørgertillegget til 350 kroner. Avd. 2 foreslår i sitt forslag 72 at forsørgertillegget økes til kr. 400,-.

Begrunnelsen for dette er at man ikke ønsker å ramme tredjepart. De av oss som har barn, vet at de koster atskillig mer enn 350 kroner uka. De skal ha mat og bleier, og både barnehage og skolefritidsordning skal betales. Dette er regninger man ikke får utsettelse på, da mister barnet plassen sin. Jeg vet at forbundet ikke er rikt, men hvor er streikeviljen hos barnefamilien, hvis den får valget mellom en sårt tiltrengt barnehageplass eller plass på skolefritidsordningen, eller noen knapper og glansbilder i lommeboka? Vi snakker faktisk om reell streikemulighet her! Avd. 2 ønsker derfor å fremme vårt forslag på nytt. For øvrig støtter vi vedtektskomiteens forslag.

Dirigenten sa at ikke flere hadde bedt om ordet, og at det forelå to forslag, nr. 72 fra Elisabeth Eriksen og avd. 2, samt forslagene 77 og 79 som var likelydende. Han ville votere over de to forslagene først, for deretter å ta hele paragrafen.

Votering

FORSLAGENE 77 OG 79

Det ble opptelling av stemmene.

Forslagene fikk 116 stemmer og falt.

FORSLAG 72 fra avd. 2 ble vedtatt.

Hele § 17 med det vedtatte tillegg ble deretter vedtatt.

§ 18

Ingen endring.

§ 19

Dirigenten regnet med at behandlingen her ville ta en del tid og bevilget landsmøte en kort pause først. Møtet ble satt igjen kl. 15.30.

Før behandlingen, viste dirigenten til forslagene fra 81 til 89, og der utfallet av forslag 88 også ville ha virkning for § 25.

May Britt Nakken, avd. 3 Møre og Romsdal, fremsatte følgende forslag:

«*Forslag nr. 88 under Forbundets vedtekter § 19 ønsker avd. 3 skal lyde slik: Kontingenten er 1,6 % av brutto arbeidslønn, lønn under sykdom, militærtjeneste, fødselspenger, adopsjonspenger og av ferielønn. Dersom ferielønn ikke tas med i grunnlaget, skal satsen være 1,7 %. Med brutto arbeidslønn forstås all lønn som legges til grunn for beregning av ferielønn. Kontingenten skal dog være minst 100 kroner per måned.*»

Kristoffer Skjørestad, avd. 7 Sør-Vest, viste til forslag 80 om kontingenten. Han hadde akseptert at på grunn av forbundets økonomi var dette noe vi måtte ha. Men han kom fra vegvesenet, og der har forbundet en gul konkurrent, og det var formuleringer i forslaget som kunne skape vansker med rekrutteringen. Han ville derfor foreslå en liten endring i forslag 80, som gikk på at medlemskap i forbundet skulle være gratis fra fylte 75 år eller sammenhengende 30 års medlemskap i forbundet. Han hadde ikke regnet på økonomien i dette, men så det som et rimelig kompromiss.

Geir Damsgaard, avd. 2 Oslo/Akershus, foreslo følgende tilleggstekst til vedtektskomiteens forslag til § 19, pkt. 3: «*Har et medlem gått arbeidsledig over 6 måneder, eller hatt permisjon/svangerskap/fødsel over 12 måneder kan forbundet kreve dette dokumentert skriftlig av arbeidskontoret/trygdekontoret.*»

- Begrunnelsen er at de fleste avdelingene har medlemmer som går på minstekontingent år etter år. Ved utsendelse av spørsmål/skriv hvor vi ber om deres status på et skjema, får vi ofte til svar at de fortsatt er arbeidsledige eller har begynt på fødselspermisjon. Dette har vi ikke kunnet kreve dokumentert fra offentlig myndighet. Vi ønsker en slik mulighet inn i våre vedtekter.

Svein Jarl Liestøl, avd. 214 Sandbekk, sa at dette var en spesielt vanskelig sak. Han kom fra et lite samfunn hvor foreningen er selve midtpunktet og hvor man er medlem fra vugge til grav. Her har man en organisasjonsprosent på 100. Problemet med denne saken er at de pensjonister som har betalt i alle år, og som nå har stolt på at de er gitt hvilende rett, igjen skal måtte betale - at man gir vedtaket en tilbakevirkende kraft. Derfor ville ha be delegatene tenke seg godt om før man gikk inn for landsstyrets innstilling. Han skjønte at forslaget fra landsstyret ikke ville bli totalt avvist, men han ønsket å fremme et mellomforslag som sa at med minst 25 års medlemskap, skulle man slippe kontingenten. Forslaget hadde denne ordlyden:

«Kontingent for pensjonister innføres fra 1.1.04 for alle nye med mindre enn 25 års medlemskap i forbundet.»

Liestøl sa at Arbeidsmandsforbundet ikke bare var det eneste forbundet som innførte kontingent for pensjonister, det var det første forbundet som gjorde det.

- Hvis vi gjennomfører dette, vil vi få store problemer.

Sigmund Steinnes, avd. 9 Nord, sa at pensjonistkontingent var en følsom sak og en svært vanskelig sak. Det er de samme argumentene som går igjen, om at man har hatt en lang og tro tjeneste og arbeidet frem velferden. Man skal også lytte godt til argumentene, men etter hans mening var det uansvarlig ikke å gjøre noe med kontingenten for pensjonistene. Arnfinn Nilsen hadde fortalt om de fire alternativene forbundet hadde for å skaffe seg nok midler. Alle andre alternativer var urealistiske bortsett fra dette med å rekruttere nye medlemmer. Men om man skulle kunne rekruttere nye medlemmer, som selvsagt er målsettingen, må en ha et skikkelig tillitsmannsapparat i forbundet - og da må man også ha en solid økonomi. Hans konklusjon var at pensjonistene måtte betale kontingent. Situasjonen blir ikke bedre av å vente med dette vedtaket. Dette uttalte han på vegne av avdeling 9, sa Steinnes som fremmet følgende forslag:

«Kontingenten for pensjonister settes til forsikringsdelen. Medlemmer over 75 år skal ha gratis forsikring.»

- Hvis vi mister pensjonister som medlemmer, blir vi et fattigere forbund - og da tenker jeg ikke på penger, sa Steinnes.

Ronald Breivik, avd. 4 Nordland, ville fremme forslag om at medlemmene fikk tilbake 100 kroner per år slik at man kunne opprettholde pensjonistutvalg i avdelingene. Han viste til forslagene 116 og 122. Han sa at det var en alvorlig sak man diskuterte.

- Vi går inn for at pensjonistene får noe tilbake som følge av kontingentinnføring. Tenk over dette! Sa Breivik.

Trond Karlsen, avd. 2 Oslo/Akershus, viste til forslag 91. Han ville foreslå et tilleggspunkt som ga avdelingene hjemmel for å gripe inn overfor medlemmene. På vegne av avd. 2 ville han støtte forslaget om at man skal betale kontingent av all sin arbeidsinntekt.

Årsaken var at det har vært medlemmer som betaler minstekontingent også etter at de er gått tilbake i arbeid.

- Det er også medlemmer som har flere arbeidsgivere innenfor forbundets organisasjonsområde. Disse betaler kun kontingent fra en arbeidsgiver. Her er det også snakk om en slags gratispassasjerer. Vi kan kanskje ikke kalle dem opp etter den fisken Nilsen nevnte i Glomma, men vi kan kalle dem luringer.

- Avdelingen ønsker med dette å synliggjøre det de fleste av oss oppfatter som riktig, gi oss hjemmel for å nevne det vi mener er riktig, kunne påpeke forhold og i ytterste konsekvens si nei til uberettiget hjelp.

Vi har respekt for landsstyrets innstilling og den erfaring og kunnskap landsstyrets medlemmer har. Vi vet nødvendigvis ikke alt om konsekvensene av forslaget, men hvis det ikke er andre konsekvenser enn de intensjoner som ligger i forslaget, ønsker vi å be om landsmøtets støtte til forslaget - dette for å sette oss i bedre stand til å møte en av våre utfordringer - selv om dette ikke er noe kjempeproblem, sa Karlsen.

Hovedkasserer *Kjell Edvard Fixdal* fikk ordet sa at det fremgikk av fredagens referat hva han mente om pensjonistkontingenten.

- Jeg må bare si: Liestøl er helt håpløs når han sier at pensjonistene ikke kan stilles til ansvar for forbundets økonomi. Dette er helt håpløst. Han er heller ikke etterrettelig. Han sier at NAF vil bli det første forbundet i LO som innfører kontingent for pensjonister. Det er ikke sant. Fellesforbundet, Kommuneforbundet og Hotell- og Restaurant har innført dette for flere år siden.

Tror dere det er hyggelig for meg som skal gå over i pensjonistenes rekke om noen dager, å stå her og fronte pensjonistkontingent? Jeg vil selv bli rammet av dette fra og med tirsdag. Dette er en sak som bare må tas opp - den skulle ha vært tatt opp for 16 år siden. Om fire år kommer også etterkrigskullene, og situasjonen ville blitt enda mer håpløs.

Jeg skulle gjerne heller ha innledet om veteranene som bygde landet, men jeg må forholde meg til realitetene. Jeg tror jeg har mer kunnskap om dette enn hele landsmøteasalen til sammen. Jeg har regnet frem og tilbake på ulike aldersgrenser. Vi har opplevd her at over 100 medlemmer stemte for å redusere landsmøtet med 50 delegater og samtidig øke antallet kontorsekretærer med 20!. Hvis vi ikke gjennomfører dette fra 1.1.04 i full bredde, vil vi ikke oppnå noen effekt før om kanskje 7-8 år, og da er det for sent.

Det er fremmet forslag om fritak for dem som har 25 års medlemskap, medlemskap i hva?

I forbundet, i LO, i et annet forbund? Hva med de med 20 års medlemskap, som av en eller annen grunn var medlem av et annet forbund de første årene? Nei, her må vi gjennomføre for alle. Jeg blir som nevnt rammet av dette selv, men jeg synes det er en æressak å kun-

ne yte noe i forbundet - også som pensjonist fra tirsdag av, sa Fixdal.

Dirigenten viste til at det forelå 8 forslag til § 19, i tillegg til landsstyrets innstilling. Han sa at dirigentene vill rydde litt og finne fram til den mest mulig hensiktsmessige framgangsmåten. Om det var mulig å samordne noen av forslagene ville de gjøre det, og om nødvendig be om samarbeid med forslagstillerne.

Møtet hevet kl. 16.00 og satt igjen kl. 16.20 med *Helge Haukeland* som dirigent.

Hovedkasserer Kjell Edvard Fixdal ba om ordet og sa at noen av oss har det med å snakke i store bokstaver - det gjaldt bl a han selv. Han hadde i sitt innlegg kommet med en karakteristikk som var ment å være morsom, men han hadde fått vite at vedkommende det gjaldt tok det som et forsøk på å være ubehagelig. Det var slett ikke meningen. Det hele var sagt med et glimt i øyet, men salen var kanskje så stor at det glimtet var vanskelig å oppfatte.

Dirigenten ønsket velkommen en gjest, - Arne Klausen fra NTL. Dessuten opplyste han at distriktssekretær *Axel Jessen* var den heldige vinner av Sparebank 1s konkurranse. Han sa videre at dirigentene hadde gått gjennom de 8 foreliggende forslag til § 19 og ville foreslå en framgangsmåte.

Når det gjaldt forsterket forslag nr. 88 fra May Brit Nakken er det slik at landsstyret tiltrer forslaget, og han trodde at også salen ville slutte seg til det, så han ville behandle det etterpå.

Forslaget fra Trond Karlsen, avd. 2 Oslo/Akershus, om å reise forslag nr. 91 igjen, kan tas stilling til uavhengig av størrelsen på kontingenten.

Forslaget fra Ronald Breivik, avd. 4 Nordland, er også et isolert forslag uten motforslag, og som kan behandles for seg.

Forslaget fra Geir Damsgaard, avd. 2 Oslo/Akershus, om å få dokumentert status for medlemmer som går lang tid på minstekontingent, ble referert av dirigenten. Dette er et tilleggsforslag som kan tas seinere.

- Da står vi igjen med fire forslag som kan stilles opp mot landsstyrets innstilling når det gjelder pensjonistkontingent.

Det mest vidtgående av disse sett i forhold til landsstyrets innstilling, er Liestøls forslag om fritak ved minst 25 års medlemskap i forbundet.

Nr. 2 i så måte er forslaget fra Truls Wettre, avd. 2 Oslo/Akershus, om fritak fra fylte 75 år eller 30 års ansiennitet i forbundet.

De to siste er heller like i konsekvens, det fra Gudny Fagerhol om 50 kroner måneden for eksisterende pensjonister og 100 kroner for dem som blir pensjonister fra 1/1 2004, og det fra Sigmund Steines om at pensjonistkontingenten skal dekke forsikringskostnaden, utregnet til 75 kroner i måneden.

Dirigenten sa at det kunne vært raskere å ta en prøvevotering over landsstyrets innstilling, men man hadde valgt den mer langsomme, mer demokratiske måten, og ville ta disse forslagene ett for ett og sette dem opp mot landsstyrets innstilling.

Votering

Svein Liestøls forslag.
Forslaget fikk få stemmer og falt.

Kristoffer Skjørestads forslag.
Forslaget fikk få stemmer og falt.

Gudny Fagerhols forslag.
Forslaget falt.

Geir Damsgaards forslag.
Forslaget vedtatt.

Sigmund Steinnes` forslag.
Forslaget falt.

Ronald Breiviks forslag.
Forslaget falt

FORSLAG 91 reist av Trond Karlsen.
Forslaget vedtatt med overveldende flertall.

FORSLAG 80.
Forslaget vedtatt.

FORSLAG 88 med endring fra May Britt Nakken.
Vedtatt med overveldende flertall.

Etter disse voteringene ble § 19 i sin helhet vedtatt mot 1 stemme.

§ 20
Forslag 98 og landsstyrets innstilling.
Innstillingen vedtatt.

§ 21
Forslag 103 og landsstyrets innstilling.

Arvid Thue, avd.3 Møre og Romsdal, viste til landsstyrets tilføyelse til pkt. 4 i forslaget, om at i tillegg til avdelingen kan forbundsstyret, i tillegg til forslag og begrunnelse fra avdelingene, komme med forslag på pristaker.

Han mente det ble smør på flesk og satte fram forslag fra avd. 3:

«Avd. 3 foreslår at det blir stemt over forslag 103 uten landsstyrets tilføyelse i punkt 4 siste setning.»

Kirsti Mandal, forbundet sentralt, fikk ordet til en klargjøring: - Begrunnelsen for forslaget er at det skal deles ut 1 pris i landsmøteperioden og dersom det ikke er kommet inn noen forslag fra avdelingene, kan forbundsstyret foreslå.

Votering

Landsstyrets innstilling vedtatt.

§ 22

FORSLAG 105

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

§23

FORSLAG 109. Landsstyrets innstilling: Tiltres.
Enstemmig vedtatt.

§24

Ingen endring

§25

FORSLAG 110. Landsstyrets innstilling: Tiltres
Enstemmig vedtatt.

§26

FORSLAG 118. Landsstyrets innstilling: Tiltres
Enstemmig vedtatt.

§27

Ingen endring

§28

Ingen endring

§29

Ingen endring

§30

FORSLAG 120. Landsstyrets innstilling: tiltres.
Enstemmig vedtatt.

§31

Ingen endring

§32

FORSLAG 121

Paal Frammes, avd. 2 Oslo/Akershus, opprettholdt forslag 121, om ny tekst:
«*Ansvarlig redaktør for Arbeidsmanden er den som er ansatt i stillingen*».

- Nå står forbundslederen oppført som ansvarlig redaktør. Dette er en ordning som må skrive seg fra tiden før det ble ansatt redaktører og det var forbundslederen som skrev det meste. Nå er det mye som er forandret, allmennutdannelsen er økt og det er også respekten for andre yrker. Redaktøren har både plikter og rettigheter, sa han og leste fra redaktørplakaten.

- Vi er vel enige om at redaktør skal vi ha og da bør denne også ha det fulle ansvar. Hvis det skulle være tilsvarende i LO, måtte Gerd Liv Valla stå som ansvarlig redaktør av LO Aktuelt. Det ville ikke være praktisk. Vi bør vise redaktøren og redaktørstillingen respekt, sa Framnes..

Votering

Forslag 121 ble vedtatt med overveldende flertall.

§ 33

Dirigenten konstaterte at det ikke forelå motforslag til landsstyrets innstilling til § 33, og dermed var den vedtatt.

Møtet hevet for pause kl. 16.55.

Møtet ble satt igjen kl. 17.10. Dirigent *Runar Sjøstad* fastslo at det var 247 stemmeberetigede i salen, da en representant ble permittert, mens en var kommet tilbake fra permisjon. Han gikk dermed videre i vedtektsbehandlingen.

Avdelingenes vedtekter

Votering

§ 1.

FORSLAG NR. 122.

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

§ 2.

FORSLAG NR. 123

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

FORSLAG NR. 124

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

FORSLAG NR. 125

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

§ 3.

FORSLAG NR. 126

Distriktssekretær *Kjell Sagstad* foreslo at forslag nr. 126 ble gjeninntatt. Apparatet ute har mye å gjøre, med landsstyrets forslag blir det altfor kort tid til å ta kontakt med medlemmene, dette går ikke. Det må være 3 måneder.

Trond Karlsen, avd. 2 Oslo/Akershus fremmet følgende endringsforslag til pkt. 3, forslag nr. 126: «*Skylder et medlem kontingent for mer enn 3 måneder, tapes alle rettigheter til forbundet. Herunder forsikringsrettigheter i LO Favor kollektiv hjem og LO Favor grunnforsikring. Skylder et medlem kontingent for mer enn en måned, skal det sendes innbetalingsgiro. Blir denne ikke betalt innen den angitte frist sendes strykevarsel.*»

Han grunnga dette med at vedtektskomiteens forslag vil føre til at vi mister langt flere medlemmer enn vi gjør i dag. Dette fordi det vil bli for liten tid til å ta kontakt for å fange opp medlemmer som har falt ut av kontingenttrekk.

- Et medlem kan opparbeide kontingentrestanse av mange forskjellige grunner og det vil som regel ta noe tid før vi ser det. Slik forslaget fra vedtektskomiteen er utformet, vil det lett kunne skje at et medlem får strykevarsel uten å ha fått en vanlig giro først. Dette vil være svært uheldig. Vårt forslag presiserer at det først skal sendes en vanlig giro før strykevarsel sendes. Ved å beholde 3 måneder før rettigheter tapes får vi noe tid til å fange opp mange av disse medlemmene og beholde dem.

Ofta har medlemmet betalt kontingent, men hos en annen arbeidsgiver. Spesielt innenfor anlegg bytter medlemmene ofte arbeidsgiver. Ved samarbeidsprosjekter vil et strykevarsel oppfattes negativt og skape irritasjon som igjen kan føre til utmelding.

Flere bedrifter sender lister for 2 eller 3 måneder pr. gang. Disse kan komme til oss i ettertid. Da kan medlemmet, av ulike årsaker, i verste fall allerede skyldte for 2 eller 3 måneder. Medlemmet kan være sykemeldt. Mange bedrifter er dårlige til å gi trygdekontorene beskjed om trekk før vi oppdager det og sier ifra. Medlemmet kan være permittert av bedriften og ha rett på fritak. Bedriftene gir sjelden beskjed til oss om dette. Medlemmet kan også ha sluttet/fått slutte i bedriften og være arbeidsledig. Bedriftene gir sjelden beskjed når vi får listene.

Lars Børseth, avd. 8 Midt-Norge, sa at foregående taler hadde sagt akkurat hva han selv hadde ment å si, så han ville bare slutte seg til *Karlsen* i denne saken.

Kirsti Mandal ville kort fortelle litt om bakgrunnen for landsstyrets innstilling. Forbundet taper mye penger på at det går for seint å få ut dem som ikke betaler for seg, eller få dem tilbake i trekk. Det er blitt arbeidet mye med å få inn kontingenten raskere. I dag står det 3 måneders frist, men det kan i virkeligheten gå både et halvt og et helt år før noe skjer. Hun mente at det i hvert fall ikke burde ligge hindringer i veien i vedtektene for å få inn kontingenten raskere og dermed gi forbundet bedre økonomi. At de kontoransatte i forbundet gjør en utmerket jobb var helt klart. I Midt-Norge har avdelingen innført, som rutine,

å ha med informasjon på den vanlige innbetalingsblanketten. Hun ba landsmøtet tenke nøye gjennom saken.

Distriktssekretær *Kjell Sagstad* fikk ordet 2. gang og sa at han trakk sitt forslag og gikk for forslaget fra avd. 2.

Distriktssekretær *Alex Jessen*, avd. 2, sa at det var viktig for hans avdeling at man ikke måtte sende for mange purringer på kontingent. Det kostet tross alt 5,50 hver gang i frimerke. Han sa at kontingentlistene kom inn 2-3 måneder etter at endringer hadde skjedd.

- Vi har som praksis å sende kontingentkrav bare hver annen måned. Støtt derfor vårt forslag! sa *Jessen*.

Det var ingen flere på talerlisten under dette punktet.

Dirigenten satte forslagene opp mot hverandre. Han refererte landsstyrets innstilling om 1 måneders frist og forslaget fra *Trond Karlsen* om tre måneder.

Votering

Trond Karlsen's forslag ble vedtatt.

§ 4

FORSLAG 127. Landsstyrets innstilling: Tiltres. Enstemmig vedtatt.

FORSLAG 128. Landsstyrets innstilling: Tiltres ikke. Landsstyrets innstilling ble enstemmig vedtatt.

FORSLAGENE 129, 130 OG 131.

Dirigenten sa at her henviste man til innstillingen på forslag 127, slik at disse var å anse som ferdigbehandlet.

Terje Tyriberget, avd. 5 Innlandet, sa at han ikke kunne se at forslag 131 var nok ivaretatt i innstillingen på forslag 127. Derfor ville han fremme dette på nytt.

Dirigenten gjorde ham oppmerksom på at selv om man ville reise «gamle» forslag, måtte det skje skriftlig.

Jan Klemetsen, forbundsstyret, sa klart ifra at forslaget var behandlet. Innstillingen på forslag 127 var vedtatt. Forslag 131 kan derfor ikke tas opp på nytt.

Terje Tyriberget, avd. 5 Innlandet, sa at han nå trakk forslaget.

Christian Heinecke, kontrollkomiteen, ville be dirigentene samle forslagene under hvert punkt slik at det ikke oppsto tvil om de enkelte paragraferne.

Dirigenten, som var fersk i rollen, sa at dette kanskje også var en del av læreprosessen.

§ 5 FORSLAG 132

Elisabeth Eriksen, avd. 2 Oslo/Akershus, sa at avdeling 2 ønsket å fremme et endringsforslag til vedtektskomiteens forslag 132. Endringen gjaldt punkt 2, andre setning.

- Vårt forslag lyder:

«*Distriktssekretærer/organisasjonsarbeidere med daglig ledelse, samt regionale verneombud for fylket/regionen, tiltrer styret med tale- og forslagsrett.*»

- Begrunnelsen for dette er at det i noen tilfeller kan være at organisasjonsmedarbeideren som har den daglige ledelsen og/eller distriktssekretæren ikke har anledning til å møte.

Når det gjelder RVO, utgjør disse en betydelig ressurs for avdelingen og forbundet. Spørsmålet er rett og slett: Skal vi ha RVO eller ikke? Selvfølgelig skal vi ha RVO, vi trenger dem, ja de har sågar en lovpålagt oppgave. Og når vi har en slik ressurs, med så bred medlemskontakt, skal vi ikke dra nytte av deres kunnskaper?

Avd. 2 er av den oppfatning at våre regionale verneombud er av uvurderlig verdi og ønsker derfor at de skal tiltre avdelingsstyret med tale- og forslagsrett. Takk, sa Elisabeth Eriksen.

Ronald Breivik, avd. 4 Nordland, viste til forslag 132. Vedtektskomiteen ønsker ikke at RVO skal delta på styremøtene i fagforeningen.

- Jeg synes absolutt at de må møte. Ellers mister de tilhørigheten til forbundet og avdelingene, sa Breivik. Han foreslo et nytt punkt 9 om tale- og forslagsrett:

«*Regionalt verneombud for fylket/region tiltrer styret med tale og forslagsrett. I regioner med flere regionale verneombud, velger de en representant som tiltrer styret med tale- og forslagsrett.*»

Terje Tyriberget, avd. 5 Innlandet, sa at han ikke behøvde si så mye. Avdeling 2 hadde levert et forslag som var etter hans ønske. - Vi også ønsker å trekke veksler på de regionale verneombudene, sa han og støttet forslaget fra Elisabeth Eriksen og avdeling 2.

Lise Solvang, avd. 1 Øst, sa at hennes avdeling hadde tre regionale verneombud. De var representert i styret, hver seks måneder, på omgang - slik at alle fikk delta. Dette var en ordning som fungerte utmerket.

- Det vil gi feil signaler til verneombudene hvis dette tas ut av vedtektene. En grunn er at det bør være lik praksis overfor RVO-erne over hele landet, sa Solvang. Hun støttet også forslaget fra Ronald Breivik.

Distriktssekretær *Harald Bell Solaas* sa at kameratene, RVOene, var en enorm ressurs for forbundet.

- Vi har brukt dem i vår avdeling både ved planlegging, kartlegging av brudd på tariff-avtaler. Vi har brukt dem også i strategitenkning og overfor nye medlemsgrupper som vi ikke trodde vi skulle få kontakt med. Vi har brukt dem overfor organiserte og overfor eiere. Vi har mange vellykkede eksempler på samarbeid mellom avdeling og RVO. Vi vil styrke organisasjonsarbeidet med å samarbeide med RVO-ene. De må være med i de styrende organer i forbundet.

Thorbjørn Jungård, avd. 9 Nord, sa at han ikke visste om han var så glad i RVO i avdelingen, men vi trenger i hvert fall alle RVO-ene med i de styrende organene. Han støttet forslaget fra Nordland.

Jan Klemetsen, forbundsstyret, sa at landsmøtet tidligere hadde vedtatt å hive RVO ut av landsmøtet. Skal vi nå også kaste dem ut av styrene? - Jeg synes vi bør behandle dem litt bedre enn som så. Til Lise Solvang sa han at kan ikke skjønne rulleringen av regionale verneombud. - Det står i vedtektene at de skal møte i styremøtene. De har en enorm kompetanse som det er viktig å ta med i styremøtene, sa Klemetsen.

Dirigenten sa at strek var satt for debatten. Dirigentene hadde nå behov for å konferere litt for neste avstemning.

Han mente forslaget reist av Elisabeth Eriksen, var det mest vidtgående og burde settes opp mot pkt 2 i innstillingen. Deretter forslaget fra Ronald Breivik til votering.

Harald Bell Solaas fikk ordet til forretningsordenen og var forundret over den praksis dirigenten la opp til her. Det riktig måtte være å sette landsstyrets innstilling opp mot forslagene. Hvis innstillingen falt, var neste skritt å sette de to forslagene opp mot hverandre.

Dirigenten følte ikke at det ble lagt opp til noen annen praksis enn den som var fulgt hittil, og mente at alle med det ville få anledning til å stemme for sitt forslag.

Ronald Breivik, til forretningsordenen: Det riktige må være, etter mitt skjønn, å sette de to forslagene opp mot hverandre og at det som går videre settes opp mot landsstyrets innstilling.

Dirigenten tolket reaksjonen fra salen som at den sluttet seg til denne voteringsmåten.

Votering

Elisabeth Eriksens forslag ble satt opp mot Ronald Breiviks forslag.

Resultat: Overveldende flertall for Breiviks forslag.

Innstilling til nytt punkt 9 ble deretter vedtatt med overveldende flertall.

Med den vedtatte tilføyelsen ble landstyreets innstilling vedtatt.

Ettermiddagens møte ble deretter hevet kl. 17.55.

Formiddagsmøtet søndag 15. juni

Landsmøtet startet søndag morgen presis kl. 09.00. Dirigent Runar Sjøstad ønsket velkommen, og *Sven Pettersen* ledet allsangen - «Vi bygger landet».

Distriktssekretær *Per Ø. Andersen* refererte protokollen for lørdagens møte. Protokollen ble enstemmig godkjent uten bemerkninger.

Dirigenten hadde noen faktiske opplysninger. Valgkomiteen hadde bedt om permisjon umiddelbart, men som det ble sagt i går var det ikke nødvendig for komiteen å be om permisjon, den fikk automatisk fri for å gjøre sitt arbeid. Dirigenten bekjente lokaleiteter for komitemøtene, og minnet avd. 1 om at den ennå ikke hadde levert navneliste.

Med det var det klart for fortsatt behandling av vedtektene.

Dagsordenen pkt. 6 - Vedtektene forts.

Voteringer

§ 6

FORSLAG 134 og landsstyrets innstilling: Tiltres.
Enstemmig vedtatt.

§ 7

Ingen forslag

§ 8

FORSLAG 135. Landsstyrets innstilling: Tiltres.
Enstemmig vedtatt.

§ 9

Ingen forslag

§ 10

Ingen forslag

§ 11

FORSLAG 136. Landsstyrets innstilling: Tiltres.
Enstemmig vedtatt.

§ 12

FORSLAG 137. Landsstyrets innstilling: Tiltres.
Enstemmig vedtatt.

§ 13

Ingen forslag.

§ 14

Ingen forslag

§ 15

Vedtektskomiteen hadde fremmet sitt forslag. Landsstyrets innstilling: Tiltres.
Enstemmig vedtatt.

Dirigenten ga så ordet til formannen i valgkomiteen, *Helge Haukeland*, som ville orientere om forslag 140 A, om regler for valg av representanter og vararepresentanter til LO-kongressen. Der står det at disse valgene skal foretas på forbundets ordinære landsmøte, som særskilt valg. Det vil si at valgkomiteen får en jobb å gjøre her.

- Men landsmøtet har allerede vedtatt, under § 9, forslag 59 som gjelder landsstyrets myndighetsområde. Med det vedtaket er det allerede sagt at dersom ikke landsmøtet har valgt representanter, skal landsstyret gjøre det. Myndighetsoverføringen kan også begrunnes med muligheten til å foreta oppdaterte valg, sa han, og ba om at landsmøtet ikke gjorde motstridende vedtak, men vedtak som har sammenheng. Han viste til begrunnelsen, med utgangspunkt i vedtak på LO-kongressen 2001.

Votering

FORSLAG 139

Landsstyrets innstilling: Tiltres.
Enstemmig vedtatt.

FORSLAG 140

Landsstyrets innstilling enstemmig: Tiltres.
Enstemmig vedtatt.

FORSLAG 141

Elisabeth Eriksen, avd. 2 Oslo/Akershus, framsatte endringsforslag.

- Forslag 141 omhandler vedtektenes ikrafttreden og hvordan de skal endres.

Det er et tilsynelatende greit forslag, men ser vi på konsekvensene, er ikke forslaget fullt

så greit. At vedtektene skal tre i kraft umiddelbart etter at de er vedtatt vil utelukkende skape trøbbel. Vi fra avd. 2 ønsker derfor å endre denne setningen til å lyde: «...30 dager etter at de er vedtatt». Da rekker vi å summe oss etter alle endringene, og de nyvalgte rekker å forberede seg.

Den andre delen av forslaget sier noe om når vedtektene kan endres. Her må vi trå varsomt. Tenk dere følgende situasjon: Om to år er vi blitt enige med et annet forbund om at vi skal slå oss sammen. Det innkalles til ekstraordinært landsmøte for å legge ned vårt forbund, men nei, det går ikke. Vi har jo i vedtektene våre at disse bare kan endres på ordinært landsmøte!

Løsningen blir enten å fjerne hele setningen eller å føye til at vedtektene også kan endres på ekstraordinært landsmøte. Avd. 2 har valgt det siste alternativet og foreslår: «Disse vedtektene trer i kraft 30 dager etter at de er vedtatt. Vedtektene kan kun endres på et ordinært eller ekstraordinært landsmøte.»

Hovedkasserer *Kjell Edvard Fixdal* så poenget i at vedtektene må kunne endres på et ekstraordinært landsmøte, men at vedtektene først skal tre i kraft etter et visst antall dager ville han ikke gå med på. - Det vi har vedtatt må vi kunne stå for med en gang.

Informasjonssekretær *Kirsti Mandal* sa at landsmøtet hadde startet med å behandle først de paragrafene i vedtektene som valgkomiteen trengte avklaring på, før de satte i gang sitt arbeid. Det er *det* grunnlaget de nå er satt i gang med å jobbe etter. En konsekvens av forslaget fra Elisabeth Eriksen ville være at valgkomiteen ikke kan forholde seg til de endrede vedtektene, men må sette opp sitt forslag etter de gamle. - Eller så må landsmøtet vente her i 30 dager før det kan foretas valg.

Dirigenten sa at forslagstilleren Elisabeth Eriksen, avd. 2, hadde tatt invitten fra hovedkassereren om at man delte opp voteringen i to punkter. Det første punktet gikk på at vedtektene skulle iverksettes etter 30 dager, det andre gikk på endring av vedtektene på et ordinært eller ekstraordinært landsmøte.

Voteringen

Dirigenten tok opp 1. del av forslaget. Forslaget falt.

Del 2. Forslaget vedtatt med overveldende flertall. Landsstyrets innstilling m/vedtatte endring ble enstemmig vedtatt.

FORSLAG 142

Landsstyrets innstilling: Tiltres. Innstillingen enstemmig vedtatt.

FORSLAG 143

Landsstyrets innstilling: Tiltres. Innstillingen enstemmig vedtatt.

FORSLAG 144

Landsstyrets innstilling: Tiltres. Innstillingen enstemmig vedtatt.

Dirigenten konstaterte at man var ferdig med behandlingen av vedtektene og kunne gå løs på en generell debatt på handlingsprogrammet. Han foreslo først et kvarters pause og ba delegatene tegne seg i pausen. Møtet hevet kl. 09.35. Fremmøte i salen 09.50.

Møtet ble satt igjen kl. 09.55. *Dirigenten* sa at nestleder Erna C. Dynge først skulle innlede om handlingsprogrammet - før den generelle debatten.

Dagsorden pkt. 4 - Forbundets handlingsprogram

Innledning ved Erna C. Dynge

Nestlederen holdt følgende innledning:

- Dirigenter, gjester, landsmøtedelegater og andre deltakere.

Jeg leste for en tid tilbake om en undersøkelse der folk ble spurt - Hva er viktigst for deg for å oppnå et godt liv?

«Man må ha noe å tro på - og kjempe for», sier en. En annen sier: «Dersom jeg er tilfreds med mitt arbeid, mitt familieliv og mine omgivelser der jeg bor, og føler at jeg kan bruke mine evner og krefter til beste for folk og land - da synes jeg meningen med livet begynner å vise seg...»

Nesten alle som er sitert i den omtalte undersøkelsen har nevnt arbeid og arbeids glede, samt god helse og kjærlighet som grunnlag for det gode liv.

Penger og rikdom, er derimot ikke nevnt. Nå vil ikke jeg gi våre motparter forhåpninger til neste tariffoppgjør - om at våre medlemmer ikke lenger er opptatt av å få lønn for arbeidet de utfører. Nei, vi tolker det langt fra slik. Men undersøkelsen viser at arbeid er et gode. Det å ha arbeid er helt grunnleggende for vår trivsel - og derved vår helse.

Arbeid til alle er og skal være jobb nr 1!

Arbeidsledighet er sløsing med våre felles ressurser. Det at alle har arbeid - og et arbeid som er til å trives med - det handler om selve grunnpilarene for arbeiderbevegelsen;

Rettferdighet, likeverd og solidaritet. - En rettferdig og solidarisk fordelingspolitikk sørger for arbeid til alle.

Bygg landet - trygg framtida, dette er slagordet for landsmøtet. Det er ikke ord til pynt og dekor. Nei, det er signaler til politikerne om å sette i verk tiltak for å få flere hender i arbeid.

Vårt handlingsprogram skal handle om det gode liv - det gode arbeidsliv spesielt. Om det blir mye kjærlighet av dette tør jeg ikke love.

Men skal vi oppnå det gode arbeid, må vår hverdag være tilstrekkelig preget av rettferdighet, likeverd og solidaritet. Det er dette vi tror på og kjemper for. De gamle og like aktuelle begrepene er fundamentet i vårt arbeid - og grunnlaget for et nytt handlingsprogram som trekker opp hovedlinjene for de kommende årene.

Det handlingsprogrammet vi hadde fram til nå, hadde utviklet seg til å bli detaljert med lange opplister av gode formål og saker vi skal jobbe med og for. Vi bør nå få et mer prinsipielt og mindre detaljert handlingsprogram, på linje med det LO og flere andre forbund har gått over til. Det er bakgrunnen for forslaget til nytt handlingsprogram som nå ligger til behandling.

Det gode arbeidsliv

- Vi må etterstrebe å få det gode arbeidsliv slik at alle kan ha et arbeid de trives med. LO har tatt initiativet til en ny lov for arbeidslivet, og dette arbeidet er i gang i samarbeid med myndighetene. Men midt under det pågående arbeidet, opplevde vi at den sittende regjeringen sørget for å åpne for utvidet bruk av overtid. Det ropes på fleksibilitet og de vil overlate til den enkelte arbeidstaker å bestemme hvor mye overtid de skal jobbe Er det noen som tror at det er så enkelt?

Nei, vi har ikke behov for større fleksibilitet på dette området. Arbeidsmiljøloven var tilstrekkelig fleksibel slik den var. Og det viser seg ofte at de arbeidsgivere som roper høyt om mer fleksibilitet - ja, de kjenner ikke bestemmelsene i loven og mulighetene til fleksible løsninger som ligger der.

Fra vår side har vi gitt klare meldinger under arbeidet med en ny lov. Mest mulig må være regulert i loven og ikke bli overlatt til partene i arbeidslivet. Overlates det til partene, eller til den enkelte, vil det svekke arbeidstakernes vern og utsette dem for større press.

Vi mennesker er ikke laget med av- og påknapp - slik at vi kan yte like mye, alle dager gjennom livet. Vi må derfor få et arbeidsliv som har plass også til dem som ikke kan stå på 110% i hele arbeidstiden - for ikke å si langt ut over normal arbeidstid. Et ledd i dette er avtalen om Inkluderende arbeidsliv.

Inkluderende arbeidsliv

- Det sentrale miljørådet har hatt ansvar for oppfølging av dette arbeidet i forbundet. Vi har laget en egen handlingsplan som er vedtatt av forbundsstyret. Et av punktene i handlingsplanen var å få til samarbeid med våre tariffmotparter. Der vi har kommet lengst er på servicesiden, der vi i samarbeid med SBL har utarbeidet en brosjyre for å sette søkelyset på, og være aktive pådrivere for, flere «IA- virksomheter» innenfor våre områder.

Vi har avviklet 4 regionsamlinger; i Oslo, Bergen, Stavanger og Trondheim, der det ble satt søkelys på Inkluderende Arbeidsliv. Deltakere var representanter fra ledelse og tillitsvalgte i aktuelle bedrifter.

Inkluderende arbeidsliv, og oppslutningen om dette arbeidet, ser vi på som svært viktig. Vi ser at det tar svært lang tid å få ideene satt ut i livet - så de gode resultatene har så vidt begynt å melde seg. Inkluderende arbeidsliv ser vi som nøkkelen til å ivareta sykelønns-

ordningen for framtida. Vi vet at de politiske kreftene som vil forringe arbeidstakernes rettigheter, ikke sover. Så jeg vil gjerne rette oppfordringen til alle og enhver også her, om å ta et ekstra tak. Medvirk til inngåelse av avtaler på din arbeidsplass - dersom de ennå ikke finnes!

Maskinførerprosjektet

- Dette prosjektet har også miljørådet vært engasjert i. Våre regionale verneombud har æren for at dette prosjektet kom i gang. En undersøkelse som de foretok, viste at maskinkjørerne forsvant fra yrket før oppnådd pensjonsalder. Dette ble presentert for arbeidsgiversiden, som også fattet interesse for temaet. RVO-erne fikk skryt for sitt arbeid, noe som var vel fortjent.

Fondet for RVO bevilget midler til et forskningsprosjekt, noe som førte til Arbeidsforskningsinstituttets rapport «Maskinføreres arbeidsmiljø på godt og vondt» .

Det er en undersøkelse om rekruttering, tidlig avgang, arbeidsmiljø og helseforhold blant maskinførere i anleggsektoren. Rapporten peker i hovedsak på at maskinførere har et mer fysisk belastende arbeidsmiljø enn andre arbeidstakere. Mange forhold kan forbedres, som støy, vibrasjoner, varme, kulde, trekk.

Rapporten kommer med flere anbefalinger og forslag til tiltak som det bør jobbes videre med.

Vakt

- Vekterne er den medlemsgruppen som er i sterkest vekst. Tidligere var det mye dominert av ett selskap, men nå kan vi glede oss over flere nye bedrifter med tariffavtaler.

Flere og flere ser viktigheten av å ha fagbrevet. Utdanning er et tema som står høyt på dagsorden, også i det nordiske samarbeidet. Forbundet har startet arbeidet med et forsøk på utvikling av en egen vekterskole i Norge, tilsvarende det de har i Sverige og Danmark. Vi har startet et samarbeidsprosjekt med SBL og bransjen, der tillitsvalgte fra de største aktorene deltar.

Renhold

- På renholdssida har det i lengre tid vært jobbet for å få en standard på renhold, og Insta 800 som den heter, er nå innført. Denne ble presentert på vårt bransjekurs i 2002. Vi ser at bedriftene hittil i liten grad har gjennomført opplæring på standarden blant renholderne. Opplæring må til før en kan vente noe resultat av arbeidet som er lagt ned.

Ren Utvikling nedlagt

- Ren Utvikling er dessverre nedlagt. Når en av partene ikke lenger ønsket å være med, ble det vanskelig å opprettholde prosjektet. Begrunnelsen til vår motpart SBL, var at Ren Utvikling ikke lenger var tjenlig for flere. Videre mente de at de nye reglene for offentlig anskaffelse slo bena under det omfang av kontroll Ren Utvikling sto for. De mente videre at det ble negative konkurransebetingelser for SBLs medlemsbedrifter, da disse måtte betale medlemskontingent i SBL i tillegg til godkjenningsgebyr til Ren Utvikling. Dette ble en ekstra kostnad for SBLs medlemsbedrifter, som ikke fikk noen fordeler i anbudskonkurranser.

Nå gir imidlertid SBL signaler som kan tyde på at vi kan få blåst liv i Ren Utvikling igjen, om enn i en annen form. Fra vår side vil det da bli et klart krav at bedriftene må ha tariffavtale.

Likestilling

- For Arbeidsmandsforbundet er renholdernes arbeidsforhold ikke bare en arbeidsmiljø-sak, det er også et likestillingsspørsmål. Det blir stadig flere mannlige medlemmer blant renholderne, men renhold er likevel en kvinne-dominert yrkesgruppe, og den gruppa som i størst grad sørger for at kvinneandelen i forbundet holder seg på ca 30%.

Det er viktig for oss å bidra til at kvinners arbeidsmiljø utformes slik at det blir mulig for dem å oppnå ei lønn de kan leve av! Skal kvinner kunne forsørge seg ved egen arbeidsinnsats, må arbeidsplassene utformes slik at de ansatte makter å jobbe i heltidsstillinger, og greier stå i yrket sitt fram til de går av med pensjon.

Vi må ha et arbeidsliv som har plass til begge kjønn. Det er en myte at vi har likestilling i Norge. Hundretusener av kvinner har ei urettferdig lav lønn. Titusener av kvinner ønsker mer arbeid, slik at de kan ha full jobb og kunne leve av den.

Ufrivillig deltidsarbeid

- Serviceyrkene, som ofte er typiske kvinneyrker, er fortsatt i alt for stor grad preget av ufrivillig deltidsarbeid.

Vi ser at mange arbeidsgivere er helt bevisste på å ansette i lave stillingsprosent fast. Så forventer de at arbeidstakerne står klar og villige til å steppe inn på kort varsel når og om det blir behov for folk. Dette skaper en uholdbar og uforutsigbar hverdag for dem som utsettes for det. De er avhengig av inntekt, og kan vanskelig si nei til arbeid. Men mange er avhengig av barnepass eller har andre hensyn å ta, slik at de får problem og havner i konflikter. Dette skaper utrygghet og unødig stress og bekymring. Vi har alle behov for å ha en noenlunde forutsigbar hverdag - og et minstekrav må være retten til å vite om man skal på jobb i dag, eller ikke.

Tariffarbeidet

- Kampen mot grådighet og skyhøye lederlønninger må vi fortsette. Moderasjon er for dem et fremmedord - unntatt når de får bruk for å kreve moderasjon fra de ansatte.

Er det ikke rart dere, at det er så mange uunnværlige ledere - at de må ha sånne astronomiske beløp for å bli værende i jobben sin? Jeg har ofte lurt på hvor det hadde blitt av dem dersom styrene kun bevilget dem en mer normal lederlønn. Er det virkelig slik at de utenlandske bedriftene står i kø ved våre grenser for å hente norske ledere til sine bedrifter?

Det tekniske beregningsutvalget for inntektsoppgjørene har i år, for første gang, presentert statistikk på lønnsvekst for ledere. Denne viser at de som allerede tjener mest, også har den høyeste lønnsøkningen. Lederne i de største bedriftene fikk 8,2 prosent mer i lønnsposen i fjor - Det er likevel nedgang fra året før da lønnsveksten var på 14,2 prosent.

Tallene viser at i hvert fall gjennomsnittet av lederne i bedrifter med over 25 ansatte, hadde en lønnsvekst som var på linje med resten av befolkningen: 5, 4 prosent i fjor, mot 7, 2 året før. For lønnstakere var snittet i fjor en vekst på 5,5 prosent. Denne nedgangen hos

lederne kan vi glede oss over, men den kommer først etter mange år med store lønnsøkninger. Lønnsutviklingen for topledere er fortsatt alt for høy, og det er behov for å følge lederlønnene nøye framover.

Tariffarbeid er ikke av det enkleste tillitsvalgte driver med, men det er noe av det som er mest spennende. Og det er jo opprettelse av tariffavtaler og utviklingen av disse som er selve hovednerven i forbundet. Det er vårt viktigste arbeid. Derfor er det så skuffende at oppslutningen om tariffoppgjøret er så svak. Vi må klare å få gjort noe med deltakelsen i uravstemning.

De tillitsvalgte

- En av våre store utfordringer de kommende år, er å sette søkelyset på de tillitsvalgtes arbeidsbetingelser.

Vi har fått klare signaler, blant annet om behovet for klart definert tid til å utføre oppgavene.

I enkelte bedrifter er tillitsvalgtes arbeidspress så stort at de ikke orker å stå løpet ut, og slik kan vi ikke ha det. Vi må klare å skaffe bedre betingelser og verktøy for å utføre tillitsvalgtoppgavene.

Vårt videre arbeid med tillitsvalgtes arbeidsbetingelser, skal fremfor alt handle om de tusener som hver dag gjør en fantastisk innsats i klubber og fagforeninger. De er fagbevegelsens ryggrad. Uten deres store innsats er vi ingen ting.

Pensjoner i privat sektor

- I arbeidet med å få pensjonsavtaler må vi passe på at vi ikke steller oss sånn at arbeidsgiverne kan spekulere i den billigste avtalen. Den utviklingen vil vi ikke være med på. Fagbevegelsens metode har alltid vært å løfte de svakeste gruppene oppover. Det kan ikke gjøres omvendt

Vi ser av Victor Normanns uttalelser at det er slik regjeringen vil ha det.

Men vi vil aldri akseptere at utviklingen skal skje ved å skyve fra toppen og nedover og forringe vilkårene for de som har oppnådd mest.

Internasjonalt arbeid

- Fagbevegelsen har alltid vært internasjonal. Det ligger i dens natur. Kampen for rettferdighet, likeverd og solidaritet strekker seg over landegrensene. Og i dag kreves det internasjonalt engasjement i enda større grad.

Vårt forbund har lange og gode tradisjoner internasjonalt. I noen grad har arbeidet dreiet seg om solidarisk hjelp og støtte til dem som er verre stilt enn oss.

Men brutaliteten i hverdagen kommer nærmere oss. Det er ikke lenge siden en av våre fagforeningskamerater i Sverige ble drept. For oss er det viktig ikke å la oss true av slike krefter, men bekjempe dem der de viser seg.

Det rent praktiske tillitsvalgtarbeidet blir også mer internasjonalt. Bedriftene er i rask forandring, og styrommene kan plutselig befinne seg helt andre steder enn i Norge. Dette gir oss utfordringer, både som forbund og for de tillitsvalgte i bedriftene, som er helt annerledes enn de var før. Vi må forholde seg til en annen kultur og andre forhold for ar-

beidstakere enn vi er vant til. Dette krever andre forberedelser - og det krever et mer utstrakt samarbeid med våre søsterorganisasjoner.

Nedleggelse av miljørådet?

- Det mest oppsiktsvekkende miljørådet har gjort i denne perioden er nok at vi har foreslått å legge oss selv ned På et av møtene våre diskuterte vi forbundets miljøarbeid i framtida. Vi konstaterte at det er liten aktivitet i de lokale rådene i dag - noe som også kan skyldes at det aktive arbeidet med slike spørsmål foregår i bedriftene.

Vi foreslo at avdelingene oppretter bransjeutvalg i stedet for miljøråd. - et eget utvalg for bransjene. I dag er det ikke noe forum der de kan diskutere aktuelle problemer som er spesielle for den enkelte bransje, og et slikt utvalg vil være til stor hjelp. Det viktigste vil være at en klarer å øke all aktivitet innen tillitsvalgtsapparatet.

Våre forslag skulle debatteres ute - og signalene ble gitt på avdelingenes planleggingskonferanser samme år. Blant forslagene vi nå skal behandle er det et som går på å legge ned det sentrale miljørådet.

- Nye tider krever nye løsninger. Vi har lett for å gå i gamle spor, så noen ganger må vi snu litt på saker og prøve å se dem fra en litt annen vinkel. Så det beste er gjerne å snu helt om for å få til noe nytt og mer produktivt

Når vi nå ser i forslagsheftet og innstillingene fra landsstyret, så vil kanskje mange synes at deres forslag har fått en brutal behandling - i og med at innstillingen er: «Tiltres ikke»

Jeg ber dere imidlertid om å ta med dere det jeg nå sier. Det er ikke sånn å forstå at vi er uenig i at vi skal gjøre alle de bra tingene som er foreslått. Men vi har villet holde fast på det at vi ikke skal ha så mange detaljerte strekpunkt som før.

Vi ønsker inderlig å få til en arbeidsform der vi får aktivisert forbundsstyret og landsstyret i arbeidet med å sette opp årlige handlingsplaner. Da skal det programmet vi vedtar her være en rettesnor - vise de langsiktige, prinsipielle målene. Mens det årlig skal settes opp en handlingsplan som viser hva vi helt konkret skal gjøre i 2003 - og hva vi skal gjennomføre i 2004.

Det er vanskelig for oss her og nå å si hva som kommer til å bli den viktigste saken i 2005 og i 2006. Ikke sant?

Lykke til med behandlingen!

Følgende utkast til handlingsprogram forelå til behandling:

Utkast handlingsprogram

Norsk Arbeidsmandsforbund ble stiftet i 1895 som en fagorganisasjon først og fremst for veg- og jernbaneanleggsarbeidere. Det viste seg snart at også andre fagforeninger søkte til forbundet fordi de manglet en egnet organisasjon. Blant de første var gruvearbeiderne og stein- og jordarbeiderne. Forbundet fikk sitt nåværende navn i 1900.

NAF ble et oppsamlingsforbund for mange nye fagforeninger blant ufaglærte ved fa-

brikker og verksteder - blant andre hermetikkarbeidere, sagbruks- og høvleriarbeidere, tekstilarbeidere, elektrokjemiske arbeidere, papir- og tremassearbeidere og kommunalt ansatte.

Særkrav fra enkeltgrupper førte etter hvert til at noen brøt ut av NAF og stiftet egne forbund, bl.a. Sag-, Tomte- og Høvleriarbeiderforbundet i 1911 og Papirindustriarbeiderforbundet i 1914. I 1919 var NAF likevel størst i LO med ca. 40.000 medlemmer.

I 1920 brøt en ny gruppe ut og stiftet Norsk Kommuneforbund. Etter at LO-kongressen i 1923 vedtok den såkalte industriforbundsformen, gikk enda flere ut og stiftet Bygningsarbeiderforbundet og Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund. Året etter ble Tekstilarbeiderforbundet og Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund dannet, og ved utgangen av 1924 var det bare 5.500 medlemmer igjen i NAF. Etter andre verdenskrig økte medlemstallet jevnt til det igjen nærmet seg 40.000 mot slutten av 1980-årene.

Formålsparagrafen

NAFs vedtekter ligger til grunn for virksomheten, og særlig § 2, den såkalte formålsparagrafen.

NAF vil motarbeide ulovlig kontraktørvirksomhet og privatisering av offentlig virksomhet. Forbundet skal, utover lønns- og arbeidsvilkår, bl.a. ivareta medlemmenes sosiale og kulturelle interesser, helse og arbeidsmiljø og likestilling mellom kjønnene, sikre frihet, rettssikkerhet og stadig utvidelse av de demokratiske rettigheter og arbeide for økonomisk demokrati.

Forbundet har rike tradisjoner i internasjonalt solidaritetsarbeid og var det første LO-forbund som nedfelte freds- og nedrustningsarbeid i vedtektene. Det skjedde på forbundets landsmøte i 1982 og gjenfinnes i formålsparagrafen.

Det internasjonale engasjementet er forankret bl.a. i økonomisk støtte til utviklingsprosjekter, gjennom bevilgninger på annen måte og via bred støtte og solidaritet med fagorganiserte i andre land.

Egen organisasjon

Debatten om LOs organisasjonsstruktur pågår uavbrutt. Flere kongresser har gjort ulike vedtak gjennom tidene, uten at det har skjedd vesentlige endringer. Noen forbund har slått seg sammen, men hovedsakelig som følge av egne initiativ.

Hvert enkelt forbund kan ikke hver for seg være sterkt uten et sterkt LO, som med tyngde kan samordne faglige og politiske mål til fellesskapets beste. NAF har siden LO-kongressen i 1989 gått inn for et forbundsløst LO. På kongressen i 1993 gikk flertallet inn for den såkalte kartellmodellen. NAF er tilsluttet tre av dem - LO Stat, LO Service og LO Industri.

Etter nærmere 30 år med oppdeling i fylkesavdelinger, ble det mot slutten av 1998 gjennomført en organisasjonsdebatt i NAFs lokalapparat. Svarene og reaksjonene forelå i et hefte framlagt på landsmøtet i 1999.

Landsmøtet vedtok å utrede endringer i forbundets organisasjon. Forbundsstyret nedsatte en utredningskomitee som skulle legge fram forslag til tiltak for å styrke organisasjonen.

I juni 2001 la Utredningskomiteen fram sin innstilling til forbundsstyret og landsstyret.

Forbundsstyret vedtok følgende:

- Innen 1. januar 2004 skal sammenslåingen av avdelinger være gjennomført.
- Antallet avdelinger skal maksimalt være det komiteen har foreslått.

Landsstyret vedtok følgende:

- Landsstyret pålegger forbundsstyret å arbeide videre med organisasjonsendringer på grunnlag av rapporten fra Utredningskomiteen.
- Forbundsstyret fatter de nødvendige vedtak om sammenslåing av avdelinger, etter hvert som forholdene ligger til rette for dette.
- Forbundsstyret rapporterer til landsstyrets neste møte om utviklingen i prosessen.
- Vedtektsendringer, herunder valg av sentrale tillitsvalgte, forberedes til og behandles på vanlig måte av landsmøtet.

Forbundet vil i perioden 2003-2007 prioritere:

1. arbeidet for å ha en sterk og slagkraftig organisasjon. Virkemidler for dette kan være nært samarbeid i det praktiske, faglige arbeidet med andre forbund sentralt, også med tanke på evt. sammenslåing. Videre samarbeid med andre fagforbund lokalt, særlig om kurs, medlemsverving og aktivitetsfremmende tiltak.

Informasjons- og opplysningsvirksomheten

Moderne teknologi fører til at den enkelte stiller større krav til informasjonens innhold og raske tilgjengelighet. Fagbladet, informasjonsarbeidet og opplysnings- og kursvirksomheten må tilpasses behov og ønsker fra medlemmene, men skal stå for en politisering av forbundets og fagbevegelsens mål.

«Arbeidsmanden» utgis 10 ganger i året og sendes gratis til medlemmene, slik det er gjort siden 1898. I flere mediavaneundersøkelser siden 1998 er det gitt klare signaler om at LO-familiens fagblader er blant medlemmenes viktigste informasjonskilder. NAF er utgiver av «Arbeidsmanden» og forbundets leder er ansvarlig redaktør.

NAF har i siste periode åpnet sitt nettsted www.arbeidsmandsforbundet.no

Forbundet vil i perioden 2003-2007 prioritere:

2. å videreutvikle fagbladet og informasjonsvirksomheten
3. styrke informasjonsarbeidet overfor skoleverket, særlig overfor lærlinger og andre ungdomsgrupper

Opplysnings- og kursvirksomheten preges av et samfunn i stadige omstillinger, og endringene skjer hurtig. Nye utfordringer krever utstrakt skolering av medlemmer og tillitsvalgte for fortsatt å kunne ha samfunnsinnflytelse.

NAF har vært med i avtalen om opplysnings- og utviklingsfondet mellom LO og NHO siden starten i 1970. I tilknytning til forbundets 100-års jubileum i 1995 ble det opprettet et utdanningsfond hvor den årlige avkastningen gir kursstipend for NAFs medlemmer.

Forbundet vil i perioden 2003-2007 prioritere:

4. utvikle kunnskapsnivået hos medlemmer og tillitsvalgte, rekruttere nye tillitsvalgte, verve og engasjere nye medlemmer.

Medlemsverving skal være en høyt prioritert oppgave. I tillegg til egne kampanjer skal forbundet også delta i de sentrale opplegg LO iverksetter.

NAF prioriterer agitasjon og medlemsverving, å få etablert klubber og få valgt tillitsvalgte. Oppfølgingen etter verving skal ha høy prioritet

Forbundet vil i perioden 2003-2007 arbeide for:

5. at avdelingenes ressurspersoner engasjeres sterkere i vervearbeid og besøk på arbeidsplasser og i klubber
6. at nye medlemmer følges opp innen tre måneder og at klubber/tillitsvalgte holdes informert, samt styrke oppfølgingen av medlemmer som skifter arbeid/bosted eller blir arbeidsledige
7. at verveaktiviteten i større grad rettes mot firmaer uten tariffavtaler og med uorganiserte arbeidstakere, herunder å opparbeide større forståelse hos den enkelte arbeidsgiver for fordelene med organisering
8. å fortsette den sentrale Verv og vinn-kampanjen med premiering

Forbundets overordnede mål er å skape trygghet og økonomisk sikkerhet i medlemmenes arbeidssituasjon. Medlemskapsfordeler utover dette kan være en hjelp til å øke medlemstallet, som igjen legger grunnlaget for en slagkraftig organisasjon.

En av forbundets største utfordringer er å nå nye ungdomsgrupper. Utviklingen gir stadig sterkere preg av et utdanningssamfunn, og tradisjonelt håndverks- og industriarbeid er avløst av mer servicerte yrker.

Forbundet vil arbeide for rekruttering av ungdom. Innsatsen og aktiviteten på lokalt nivå vil bli avgjørende, særlig nærkontakten med ungdom der den finnes - i skole-, fritids- og lærlingemiljøene. NAF har nesten 6.000 medlemmer under 30 år. Denne aldersgruppen må aktiviseres for å sikre nye medlemmer og kontinuitet gjennom opplæring av tillitsvalgte. På landsmøtet i 1999 ble Det sentrale ungdomsutvalget opprettet.

Forbundet vil i perioden 2003-2007 prioritere:

9. å styrke aktiviteten i Det sentrale ungdomsutvalget, påse at alle avdelinger velger ungdomsutvalg og få valgt inn flere unge i styrer og utvalg
10. å få opprettet flere lærlingeplasser, få nye fag inn under Lov om fagopplæring, og bevisstgjøre bedrifter sterkere om nytten av å ha faglært arbeidskraft
11. at forbundet og avdelingene skal ha ungdomsrettede aktiviteter i sine aktivitets- og handlingsplaner, samordnet med LOs ungdomsutvalgs planer på riks- og fylkesnivå, og prioritere unge søkere ved kursopptak
12. at avdelingenes ungdomskontakter brukes til informasjon om forbundet og fagbevegelsen i skolene, samt å få inntatt kunnskap om arbeidslivets lover og regler som pensum i samfunnsfag i videregående skoler

Miljøpolitikk

Arbeidsmiljø og helse henger nøye sammen. Arbeidstakernes helse, miljø og sikkerhet (HMS) må ha høy prioritet.

Omkostningene ved et dårlig arbeidsmiljø er et samfunnsansvar. Det å delta i arbeidslivet pålegger også både arbeidsgiver og den enkelte arbeidstaker et ansvar for HMS-arbeidet.

Stadig økende konkurranse og krav til økt profitt, fører til et press mot dette HMS-arbeidet. Fortsatt betrakter noen arbeidsmiljøtiltak som ensidig økonomiske belastninger og konkurransehennende tiltak. Vi ser stadig hardere krav til effektivitet, men også tegn til at den enkelte arbeidstaker er villig til å påta seg større belastninger og dårligere arbeidsmiljøforhold generelt.

For NAF, med store medlemsgrupper i yrker der en er særlig utsatt for belastningslidelser, kjemisk helsefare og risiko for ulykker, må derfor HMS-arbeidet ha høy prioritet. Spesielt innenfor bransjer der virksomhetene mangler evne og/eller vilje til å følge opp på dette området.

I perioden 2003-2007 vil forbundet prioritere:

13. HMS-arbeidet gjennom Miljørådets virksomhet
14. at tillitsvalgte/verneombud får nødvendig bistand ved etablering og oppfølging av internkontroll, at opplæring av verneombud og medlemmer i arbeidsmiljøutvalg blir mer bransjerettet, med spesiell vekt på de psykososiale miljøfaktorene, og at arbeidsforholdene for tillitsvalgte og verneombud styrkes
15. at arbeidstidsordninger innen forbundets virkeområder praktiseres i samsvar med arbeidsmiljølovens bestemmelser, herunder at alt arbeid i tunneler og bergrom samt etterarbeid, skal omfattes av AML § 46.4
16. at IA-avtalen (inkluderende arbeidsliv) skal omfatte så mange bedrifter som mulig
17. at forskriften om verne- og bedriftspersonell skal omfatte alle ansatte
18. at det blir stilt krav om dokumentert sikkerhetsopplæring når arbeidstakere skal utføre arbeid innenfor nye arbeidsområder
19. at AKAN-arbeidet i virksomhetene styrkes, bl.a. gjennom samarbeid med AKAN om opplæring og skoloring av AKAN-kontakter
20. at tiltak mot all mobbing, trakassering og rasisme prioriteres høyt
21. at Arbeidstilsynet styrkes slik at det blir i stand til å oppfylle sine revisjonsplikter

Størst mulig trygghet for helse og miljø kan ikke oppnås uten å ta hensyn til det ytre miljøet som omgir oss. Fagbevegelsens miljøpolitikk har vært drevet fram for å sikre folks helse, sikkerhet og medbestemmelse i arbeidslivet, men med ansvar også for det ytre miljøet. Verneombud må derfor få myndighet til å gripe inn overfor uheldige forhold som gir forurensninger av det ytre miljøet.

Fagbevegelsen må være pådriver overfor myndighetene som fastlegger rammebetingelsene for så vel næringslivet som forskningsmiljøene og våre egne handlinger. Det må bl.a. gjøres mer attraktivt å bruke kollektive transportmidler.

Forbundet vil prioritere satsning på mer energiokonomisering og fornybare energikilder. Gasskraft må kunne benyttes som alternativ energikilde i Norge.

Internasjonal solidaritet

Fagbevegelsen har sterke tradisjoner i internasjonalt solidaritetsarbeid og samarbeid over landegrensene. Fagbevegelsen er internasjonal av natur. Dette vises best når faglige og demokratiske rettigheter for enkeltmennesker trues, og blir møtt med solidarisk støtte fra fagbevegelsen verden over. Det vises også gjennom prosjekter i utviklingsland, hvor økonomisk bedre stilte fagorganisasjoner bruker store ressurser på å sikre livsvilkårene for andre arbeidstakere.

NAF har lange tradisjoner i solidaritetsarbeid. Forbundet opprettet et Solidaritetsfond i 1983. Fondet ble vedtektsfestet på landsmøtet i 1987.

Forbundet er tilsluttet fire faglige internasjonale, - ISKA (for stats- og kommuneansatte), IBTU (for bygnings- og trearbeidere), ICEM (for gruvarbeidere) og UNI (for ansatte i private servicebedrifter — med renholdere, vektere og vaktmestere).

NAF er også med i europeiske og nordiske sammenslutninger for disse gruppene.

Forbundet vil i perioden 2003-2007 prioritere:

22. å støtte initiativ og aksjoner gjennom internasjonale faglige organisasjoner i praktisk solidaritetsarbeid, arbeide for fred og nedrustning og motarbeide rasisme og fremmedfrykt i enhver form

Tariffpolitikk og næringspolitikk

Bedring av lønns- og arbeidsvilkår er en bærebjelke i det forbundet driver med.

Siden tidlig på 1990-tallet har fagbevegelsen jobbet med en etter- og videreutdanningsreform. Ved tariffoppgjøret 1999 lyktes det å få gjennomslag for denne reformen, med deltakelse både fra arbeidstaker- og arbeidsgiversiden og myndighetene. Kunnskapsbygging og kompetanseutvikling må fortsatt ha høy prioritet.

Tariffpolitikken gjennom 1990-årene ga, gjennom solidaritetsalternativet, det store flertall av arbeidstakerne betydelig bedre kjøpekraft og bedre levestandard, økt sysselsetting og redusert arbeidsledighet. Kravet om den 5. ferieuken ble også innfridd i denne perioden. Et viktig mål i framtidige tariffoppgjør må være å fortsette utjevningen mellom inntektsgruppene.

Et sterkt og moderne næringsliv er en forutsetning for sysselsetting og verdiskaping. Næringsstrukturen kjennetegnes bl.a. av for lite videreføring av norske ressurser her i landet. Sårbarheten overfor svingninger i markedene er stor. En større grad av industriell bearbeiding må derfor være et prioritert mål.

Forutsigbarhet og stabile rammevilkår står sentralt for næringslivets vilje til å satse i Norge. Langsiktige og konkurransedyktige rammevilkår er god distriktspolitikk. Det er samtidig viktig å sikre et balansert og variert eierskap i næringslivet, hvor langsiktighet må være et nøkkelord. Her må Staten bidra - også gjennom offentlig eierskap.

Satsing på grunnforskning og forskning med langsiktig perspektiv er en forutsetning for å skape nye arbeidsplasser - både i industrien, servicesektoren og øvrig næringsvirksomhet.

Forbundet vil i perioden 2003-2007 prioritere:

23. et tariffpolitisk samarbeid med myndighetene, basert på garantier og gjensidige forpliktelser, der alle samfunnsgrupper underlegges like rammer
24. at tariffestede ytelser skal gjelde bare for organiserte
25. at det innføres full fradragsrett for fagforeningskontingent
26. at lavlønnsgarantien beholdes og videreutvikles
27. at opparbeidede rettigheter beholdes ved omorganiseringer og overgang til nye overenskomster
28. at faglige rettigheter/tariffavtaler sikres ved arbeid som norske firmaer har utenlands
29. å motarbeide sosial dumping

Fagbevegelsens overordnede mål er et samfunn med arbeid for alle. Ikke minst er det viktig å gi tilbud til dem som er blitt ledige og som trenger å oppdatere sin kompetanse. Fagbevegelsen har tatt dette ansvaret og etablert et utdanningsfond på nærmere 350 mill. kroner i privat sektor.

For landets økonomi og full sysselsetting er utdanning og kompetanseheving sentrale virkemidler. Utdanning er en langsiktig investering for samfunnet. Utstøringen av eldre arbeidstakere, målt opp mot de samlede pensjonsforpliktelser samfunnet vil måtte bære, kan bare løses ved at den kompetansen og erfaringen eldre arbeidstakere sitter med, brukes aktivt gjennom å legge til rette for at de som vil skal få anledning til å være i arbeid langt utover det som er vanlig i dag. Det må legges til rette for at alle som ønsker det, skal ha fulltidsstilling.

Full sysselsetting er bl.a. avhengig av hvordan offentlige ressurser brukes. For NAF er det avgjørende at ressursene utnyttes effektivt for å gi de samme tilbud til folk uavhengig av bosted. En mer rettferdig skattepolitikk for pendlere er et viktig element i denne sammenheng.

Norge må ha en sterkt utbygd offentlig sektor med etater som kan brukes som korrektiv overfor frie markedskrefter.

Forbundet vil i perioden 2003-2007 prioritere:

30. utbygging av veg, havner og vannkraft, samt modernisering av eldre linjenett og kraftanlegg
31. at arbeidstakernes stillingsvern styrkes gjennom lovverket, for bl.a. å stå bedre rustet til å forsvare rettigheter ved konjunktursvingninger
32. fleksibel pensjonsalder med fulle rettigheter fra 60 år, med mulighet for lavere grense for særlig belastende yrker
33. å utvikle faglig-politisk kontakt med aktuelle politiske miljøer
34. å bekjempe alle former for «svart økonomi» og sikre gjennom lovverket at offentlig og privat virksomhet bruker firmaer med ordnede lønns- og avtalevilkår

Arbeidet med å få arbeidstakere med fremmedkulturell bakgrunn sterkere inkludert i arbeids- og organisasjonslivet, skal ha høy prioritet.

- For å kunne nå målet om lik lønn for likt arbeid, må vi se på det faktum at det fremdeles er tradisjonelle kvinneyrker, som i gjennomsnitt ligger lavere med hensyn til lønn. Det

må derfor tilrettelegges for holdningsendringer som gir like muligheter til deltakelse på kurs og møter, i utdanning og engasjement i samfunnet, slik at det blir større valgfrihet i forhold til arbeid og familie.

Forbundet vil i perioden 2003-2007 prioritere:

35. at mer av arbeidstiden legges til normalarbeidstid
36. at overenskomstene i lavlønnsykker blir likt med gjennomsnittet i industrien
37. at reglene for omsorgspermisjon utvides
38. å bedre pensjonsrettighetene
39. å motarbeide ufrivillig deltidsarbeid
40. å velge likestillingsansvarlig både i forbundet og i avdelingene og få etablert likestillingsavtaler på flest mulig områder.

Dirigenten takket Erna C. Dyrge for innledningen og landsmøtet applauderte. Han ga så ordet fritt til en generell debatt om handlingsprogrammet.

Generell debatt

Lars Børre Vangen, avd. 4 Nordland, sa at den største grunnen til at han tok ordet, var at han var ungdom og ungdomskontakt. Under middagen dagen før hadde han blitt provosert av dem som etterlyste ungdommen på dette landsmøtet. Han viste til pkt. 4 i utkastet til handlingsprogram og hadde følgende endringsforslag til annet avsnitt:

«Medlemsverving skal være høyt prioritert oppgave i tillegg til egne kampanjer skal forbundet også delta i de opplegg LO iverksetter».

Han hadde også forslag om å endre betegnelsen ungdomskontakt til ungdomstillitsvalg. Det var slik at det var vanskelig å få fri til faglig arbeid og verving når man var ungdomskontakt. Arbeidsgiverne henviste til Hovedavtalen hvor det het at tillitsvalgte kunne få fri til nødvendig faglig arbeid. Skulle han få fri, måtte han søke gjennom avdelingen, og dette ble meget tungvint.

Han viste også til målsettingen i punkt 9 i utkastet, om «å styrke aktiviteten i Det sentrale ungdomsutvalget, påse at alle avdelinger velger ungdomsutvalg og arbeidet med å få valgt inn flere unge i styrer og utvalg. Dette var han enig i og minnet om at det var Ungdommens år i LO. Han mente at forbundet måtte være med på de sentrale oppleggene i LO. Han viste også til ordningen med elev- og studentmedlemskap. Det var neppe mange studenter som var medlemmer i forbundet, men en del elever hadde rettigheter. Til slutt minnet han om slagordet for Ungdommens år: « Rett skal være rett ».

Anita Paula Johansen, avd. 142 Longyearbyen Arbeiderforening, håpet det ville bli satt fokus på bergverk når handlingsprogrammet skal settes ut i livet. - Det kan se ut som om

bergverk er en utdøende næring. Det er den ikke, men den står overfor store utfordringer, sa hun og nevnte fordeling av prosjekteringsstøtte og miljø.

- Vi har en miljøkåt minister som er opptatt av å markere seg og lanserer en verneplan for Svalbard som betyr nedlegging av gruvedriften, den norske gruvedriften. Den russiske berøres ikke. Vi ønsker at Arbeidsmandsforbundet lager en egen handlingsplan for bergverk. Alternativet kan ellers være at de pengene som nå skal tas inn fra pensjonistene, går til et kulturminnefond for bergverk.

Svein Kai Fedje, avd. 6 Vest, støttet det Erna hadde sagt om Arbeidsmiljøloven gir muligheter til å jobbe så mye som det trengs. Det er anledning til å ta i bruk overtid om det er fare for liv, helse, eiendom, og dersom arbeidspresset er stort. Dessuten misbrukes force majeure av arbeidsgiverne. Dette skal egentlig bare gjelde i krig og ikke i noen andre sammenhenger. Arbeidsgiverne tar i bruk overtid slik at det sliter ut dem som er ansatt, og sperrer for nyansettelser. Det må strammes inn igjen på arbeidsgivers anledning til å pålegge overtid.

Bjørn Smevold, avd. 2, sa at Erna hadde holdt et godt innlegg som de aller fleste sikkert var enige i. Han ville si litt om dette med den dårlige oppslutningen om tariffoppgjørene. Medlemmene føler ofte at det ikke oppnår noe. Samfunnet har tatt over litt av styringen med tariffoppgjørene. LO legger sine føringer når det gjelder prosentvis vekst. De innbyrdes forskjellene mellom gruppene synes å bli opprettholdt.

- Våre rettigheter svekkes. Det er snakket mye på landsmøtet om at alt skal konkurranseutsettes. Staten skal ikke styre lenger. Alt er penger - en utrolig endimensjonal verdimåler. Aftenposten hadde i fjor en helside om hva det egentlig heter, dette som vi alle er imot, men som vi ikke helt vet hva heter. Det ble der kalt new public management, og det kommer opprinnelig fra New Zealand. Alt skal være økonomisk lønnsomt, menneskeverdet teller ikke. Nå må vi stå sammen og alle hjelpe til så vi kan få våre rettigheter tilbake.

Gudny Fagerhol, avd. 3 Møre og Romsdal, var litt usikker på behandlingen av handlingsprogrammet, men hun regnet med at ingenting skulle vedtas før redaksjonskomiteen kom med sitt endelige forslag. Rent generelt syntes hun det var et godt forslag til handlingsprogram, men hun ville gjerne ha med et punkt til under internasjonal solidaritet, og det gjaldt barnarbeid. LO har vært veldig opptatt av dette sorgens kapittel. Mor og far må ha arbeid, det er så, men når 5-åringer arbeider fra soloppgang til solnedgang, da er det noe som rører seg i mor og fars hjerte her i Norge.

Hun fremmet med dette et oversendelsesforslag om at det under punktet Internasjonal solidaritet i handlingsprogrammet tas inn et nytt punkt, der NAF sier klart i fra at barnarbeid ikke aksepteres.

Axel Jessen, distriktssekretær avd. 2, registrerte at Erna viste til den dårlige oppslutningen om avstemninger over tariffoppgjørene. Han mente at avdelingens forslag nr. 200 kunne være et bidrag i arbeidet med å få til en endring av det. Forslaget, under «tariffpolitikk og næringspolitikk», lyder:

«Avstemning om tarifforslag. Forbundet må i landsmøteperioden prøve ut andre former for avstemning over tarifforslag. Det bør nedsettes en gruppe til å jobbe med forskjellige metoder for avstemning».

- I dag kan vi levere skattededelen pr. SMS og bruke Internett. Vi må se om vi kan få til noe av dette vi også, sa han, og anbefalte forslag 200.

Harald Bell Solaas, distriktssekretær avd. 1 øst, syntes at handlingsprogrammet uttrykker bra det forbundet står for og den politikken samfunnet må regne med at dette forbundet vil stå for, både sentralt og lokalt.

- Dette forbundet har stått i første rekke når det gjelder å utnytte våre naturressurser. Vi ser nå at industriarbeidsplasser legges ned og viktige velferdsgoder forsvinner. Den viktige naturressursen gass føres i stor grad ut av landet, uten å brukes til verdiskapning her til lands.

- I vår avdeling har vi diskutert dette, sa Solaas, og både NAF og medlemmer av LO-familien for øvrig har deltatt i aksjoner. I Grenland deltok 6000 industriarbeidere i aksjon for å få overført gass fra Vestlandet til industriformål i Grenlandsområdet.

Han framsatte følgende forslag under pkt. 30 i handlingsprogrammet: «Utbygging av veg, havner, vann- og gasskraft, samt modernisering av linjenettet og opprustning av eksisterende kraftanlegg. Videreføring av naturgass til andre deler av landet, bl. a. til Sør-Øst-Norge.»

Eva Jenssen, forbundsstyret, var opptatt av to forhold. Hun trodde pensjonen ville bli veldig viktig i åra som kommer. Mange risikerer å havne som minstepensjonister som 62-åringer, og minstepensjon i dag er 97 000 kroner. Hva er det å leve av?

Hun håpet av pensjonsspørsmålet ville komme fram i de kommende tariffoppgjørene, og hun håpet på gode forslag i så måte. - De som sitter her i salen må ta opp dette, og ikke minst begynne å snakke med de unge om hva de kan vente å få i pensjon når de blir 62.

Det andre forholdet som opptok henne var arbeidsforhold og ytelse i hennes egen bransje, reinhold.

- Det er visst ikke grenser for hvor fort vi skal løpe. Seks timers arbeidsdag lar seg bare gjennomføre på sju og en halv time, noe arbeidsgivere innrømmer. Da må vi heller kreve å få betalt for det vi yter.

Dirigenten gjorde oppmerksom på at strek nå var satt, og ga ordet til siste taler i debatten.

Terje Mikkelsen, avd. 7 Sør-Vest, sa at han også var litt usikker på behandlingsmåten og ville her sette fram følgende forslag i tilknytning til forslag 156:

«Nytt punkt 7 i landsstyrets innstilling til Prinsipielt handlingsprogram:

Forbundet vil prioritere å bygge opp og støtte tillitsvalgtapparatet i de bedrifter vi har tariffavtale med. Øvrige punkter forskyves.»

- Forslaget dreier seg om støtte til tillitsvalgte, forbundets ryggrad, og spesielt utslitte tillitsvalgte i servicebransjene. Det er ikke nevnt i handlingsprogrammet, der tas det sikte på tillitsvalgte i bedrifter som ikke har tariffavtale. Mitt forslag til landsstyrets innstilling går

på å prioritere tillitsvalgtapparatet i de store servicebedriftene med tariffavtale. Der er det også et kjempepotensial for verving av nye medlemmer, sa han.

Dirigenten slo fast at den generelle debatten nå var ferdig, og hevet møtet for en pause kl. 10.45. Han hadde behov for å konferere med representant 109 Lars Børre Vangen om hans forslag. Han minnet også om gjesteturens avreise til gruvemuseet kl. 11.00.

Møtet ble satt igjen kl. 11.20

Dirigent *Johnny Myrvold* kom med en oppfordring. Han krydret ofte sjøl sine innlegg, men han ville likevel oppfordre delegatene til ikke å banne fra talerstolen. - Det er ikke så ålreit. og jeg vil oppfordre dere til ikke å banne mer.

Christian Heinecke, kontrollkomiteen, sa at han ikke skulle banne, spesielt siden han kom fra det blide Sørland eller bibelbeltet, som man kaller det. Han tok ordet for å si at kontrollkomiteen hadde mottatt en merknad om dissens i forslag nr. 141 med forslag 15. Hvis man skal være så firkantet, betyr det at landsmøtet må reduseres med 50 representanter med øyeblikkelig virkning, eventuelt at man tar rettighetene fra dem. Forslaget om å kutte det sittende landsmøtet med 50, ville rasere landsmøtets arbeid og kunne ikke anbefales. Han henviste til forslaget om at vedtektene trer i kraft umiddelbart etter at de er vedtatt.

- Kontrollkomiteen mener at en reduksjon ikke må skje under landsmøtet. Det skal bestå av 230 delegater. Vi har mottatt forslag om det motsatte, men dette er avvist av komiteen med bakgrunn i sunn fornuft. Jeg håper dere er enig med komiteen!

Dirigenten tolket påfølgende applaus som en tilslutning til den sunne fornuft.

Dirigenten sa videre at man nå skulle bli enige om hva som skulle sendes videre til redaksjonskomiteen for handlingsprogrammet. Endelig behandling vil bli etter at komiteen har gjort sitt arbeid og kommet med sin innstilling. Nå skulle ett og ett av de innkomne forslag til handlingsprogrammet behandles.

Votering

FORSLAG 145

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

FORSLAG 146

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

FORSLAG 147

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

FORSLAG 148

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

FORSLAG 149

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

FORSLAG 150

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

FORSLAG 151

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

FORSLAG 152

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

FORSLAG 153

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

FORSLAG 154

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

FORSLAG 155

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

FORSLAG 156

Avdelingen reiste forslaget på nytt, men med noe endret ordlyd.

Terje Mikkelsen, avd. 7 Sør-Vest, sa at det var egentlig samme forslag det dreide seg om, bare med en ny og bedret ordlyd som bl a fikk fram at det var de bedrifter som har avtale det dreier seg om.

Christian Heinecke, kontrollkomiteen, sa at de fleste som hadde vært på talerstolen hadde sagt seg enig i innholdet i forslaget, og da kunne han ikke forstå at landsstyret innstilte på avvisning. Han oppfordret landsmøtet til å støtte forslaget.

Dirigenten refererte forslaget med sin nye ordlyd.

Vedtak

Forslaget fra avd. 18 Rogaland med ny ordlyd vedtatt med stort flertall.

FORSLAG 157

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

FORSLAG 158

Landstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

FORSLAG 159

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

FORSLAG 160

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

FORSLAG 161

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

FORSLAG 162

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag 163

Pål Sture Nilsen, avd. 8 Midt-Norge, sa at avdeling 8 hadde behandlet det prinsipielle handlingsprogrammet i fjor høst, og hadde kommet til at punktet om informasjon og opplysningsvirksomhet er utrolig viktig for om forbundet skal greie å overleve.

- Vi må ta i bruk ny informasjonsteknologi. Det gir oss mulighet til å møte bedriftene på en bedre måte. NAF var tidligere lokomotivet i det faglige arbeidet. Vi må igjen føre an i fagforeningsarbeidet, sa han. I Veritas, som var hans arbeidsplass, opplever de tillitsvalgte at bedriftsledelsen under forhandlinger aktivt bruker datateknologien, mens de tillitsvalgte blir stående igjen.

Men avdelingen hadde vært litt rask med sitt forslag. Som hovedkassereren hadde vært inne på, villedet påføre forbundet store utgifter. De hadde derfor justert forslaget slik at det ikke skulle medføre så store kostnader.

Med dette fremmet han, og refererte, dette forslaget med sin nye ordlyd: «*Videre skal forbundet arbeide for at tillitsvalgte får tilgang til, og skolering i bruk av IKT. På denne måten får man raskere og bedre informasjonsflyt i organisasjonen.*»

Vedtak

FORSLAG 163 fra avd. 8, med ny ordlyd slik den var referert, ble enstemmig vedtatt.

FORSLAG 164

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

FORSLAG 165

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

FORSLAG 166

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

FORSLAG 167

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

FORSLAG 168

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

FORSLAG 169

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

FORSLAG 170 og landsstyrets innstilling

Torbjørgh Eigestad Støyva, avd. 6 Vest, fikk ordet og ba delegatene støtte forslag 170.

Lars Børseth, avd. 8 Midt Norge, viste til forslaget som var innsendt fra avdelingen.

- Vi mener det er behov for regionale verneombud i flere bransjer enn rengjøring, sa han, og ville be redaksjonskomiteen se forslagene fra 170 til 173 i sammenheng og utarbeide nye tekst ut fra det.

Helge Haukeland, landsstyret, viste til behandlingen i landsstyret, der innstillingen ble vedtatt mot 12 stemmer. Det snudde fra behandlingen i forbundsstyret til landsstyret. Debatten i landsstyret dreide seg om at man måtte begynne et sted, og i første fase konsentrere seg om rengjøring - for å være sikrere på å få det til.

Heidi Mortensen, avd. 4 Nordland, sa at de ble kjempeglade da dette forslaget endelig gikk igjennom i landsstyret. - Vi er i mot å blande inn andre bransjer i denne sammenheng. De trenger sikkert også regionale verneombud, sa hun, men ba landsmøtet støtte opp om forslag 170 slik det står.

Tore Pedersen, avd. 2 Oslo/Akershus, sa at avdeling 2 ville støtte forslaget fra avdeling 8 om ny tekst. Det er mange bransjer som har behov for en god ordning. Flere i servicebransjene ville ha nytte av regionale verneombud, nyttig også å knytte bånd mellom bransjene i en bedrift.

Gudny Fagerhol, avd. 3 Møre og Romsdal, advarte mot at votingen ble ordnet slik at man ble nødt til å stemme mot noen grupper, man måtte verne om solidariteten. Hun håpet dirigenten ville legge opp til en saksbehandling slik at man unngikk å stemme mot den ene for å stemme for den andre.

Forbundssekretær *Endre Kullseid* sa at det var viktig at man støttet forslag 170. Man hadde kommet litt lenger i arbeidet med en ny lov for arbeidslivet og forbundet har kommet med et initiativ for å få RVO innen renhold. Dette arbeidet må ikke forkludres. - Vi må ikke skusle bort det som er gjort av innspill på RVO for renhold.

Jan Klemetsen, forbundsstyret, sa at han husket behandlingen av forslag 170 i forbunds- og landsstyre. I forbundsstyret ble forslaget avvist mens man i landsstyret drøftet ressursbruken i forhold til et slikt forslag. Innføringen av RVO i anleggsektoren fungerer aldeles

utmerket. RVO-erne gjør en veldig god jobb. På sikt må vi også få dette til innen renhold. Han støttet på sin side både landsstyrets innstilling på 170 og de andre forslagene som var fremmet på andre bransjer.

Dirigenten sa at man var blitt enig meg seg sjøl hvordan man skulle behandle forslagene. Som Gudny Fagerhol hadde påpekt, burde ikke forslagene settes opp mot hverandre. Etter dirigentenes mening var forslagene 170, 173 og 176 like, men man anbefalte forslagene oversendt for at komiteen for handlingsprogrammet kunne se på tekstene.

Votering:

Forslagene ble vedtatt oversendt redaksjonskomiteen - med overveldende flertall.

FORSLAG 171 - tiltres ikke.

Innstillingen enstemmig vedtatt.

FORSLAG 172 - intensjonen i forslaget tiltres, men forslaget endres.

Innstillingen enstemmig vedtatt.

FORSLAG 174. Landsstyrets innstilling var at dette var ivaretatt.

Svein Kai Fedje, avd. 6 Vest, sa at han ikke ønsket å virke belærende, men han måtte påpeke at forslaget ikke var ivaretatt i innstillingen fra landsstyret. I forslaget er denne formuleringen fremmet: «*Forbundet vil prioritere satsing på mer energiøkonomisering og fornybare energikilder. Gasskraft må kunne benyttes som energikilde i Norge. Der det legges opp til alternative energikilder, må ordningen med tilbakebetaling av moms og tilskudd - ca. 50% gjennomføres - jf. Stortingsmelding 29.*

Fedje sa at en alternativ oppvarming i dag kostet 120.000 for et hus. Av dette var 30.000 kroner bare i moms - 24 %. Han mente man kunne spare 10 millioner kwt i året på å innføre alternativ energikilde.

- Den kraftkrisen vi hadde i vinter svei i hvert fall i den eine pungen, og vi ønsker ikke å komme i den situasjonen igjen. Kraftselskapene har ikke en nedre magasingrense som tidligere, de tapper helt ned og lar markedskreftene overta styringen. Jeg har holdt på å mase om dette i 10 år og jeg gir meg ikke, sa Fedje.

Votering

FORSLAG 174 mot landsstyrets innstilling.

FORSLAG 174 ble vedtatt, med solid flertall.

Gudny Fagerhol, avd. Møre og Romsdal, fikk ordet til forretningsordenen og fryktet at det nå gikk for fort i svingene. Det var vedtatt oversendelse av forslagene 170, 173 og 176, men så ble forslag 170 vedtatt enstemmig etterpå. Hvilke konsekvenser kan dette få? Forslag nr. 170 måtte da være utstemt.

Dirigenten sa at det var mulig det var gjort en dobbeltgreie, men kunne ikke se at det lå noen problemer i dette, og fortsatte med behandlingen i hht. dagsordenen.

FORSLAG 175

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

FORSLAG 177

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

FORSLAG 178

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

FORSLAG 179

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

FORSLAG 180

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

Møtet hevet for kaffepause kl. 12.00.

Møtet ble satt igjen kl. 12.20.

Dirigenten kom først med en påminning om å levere kopi av forslagene til referentbordet. Deretter fortsatte voteringen:

FORSLAG 181

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

FORSLAG 182

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

FORSLAG 183

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

FORSLAG 184

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

FORSLAG 185

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

FORSLAG 186

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

FORSLAG 187

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

FORSLAG 188

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

FORSLAG 189

Landsstyrets innstilling vedtatt mot 1 stemme.

FORSLAG 190

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

FORSLAG 191

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

FORSLAG 192

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

FORSLAG 193

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

FORSLAG 194

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

FORSLAG 195

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

FORSLAG 196

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

FORSLAG 197

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

FORSLAG 198

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

FORSLAG 199

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

FORSLAG 200

Ole Kristoffersen, avd. 2 Oslo/Akershus, la fram følgende forslag:
«Forslag 200 reises på nytt til votering.»

Avstemning over tarifforslag. Forbundet må i landsmøteperioden prøve ut andre metoder for avstemning over tarifforslag. Det bør nedsette en gruppe til å jobbe med forskjellige metoder for avstemning.»

Han viste bl. av til det Erna Dyrge hadde vært inne på innledningen, om liten deltakelse ved avstemningene, og forslag 200 går på å ta i bruk ny teknologi. I anleggsbransjen kan det for eksempel dreie seg om store avstander. Det er behov for at avstemningen kan gjøres elektronisk, på en enklere måte.

Dirigenten sa det forelå to identiske forslag til 200. Bare ett ble derfor satt opp mot landsstyrets innstilling.

Votering

Landsstyrets innstilling falt. Forslaget vedtatt med stort flertall.

FORSLAG 201

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

FORSLAG 202

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

FORSLAG 203

Terje Tyriberget, avd. 5 Innlandet, sa at sykelønnsordningen er en viktig reform som er satt under sterkt politisk press, og det er usikkert hva Stortinget kan komme fram til.

- Vi har også avtalen om det inkluderende arbeidsliv, som skal redusere sykefraværet. Mange bedrifter har ikke kjent sin besøkestid og har ikke skrevet under på avtalen. I forslag 203 fra Oppland står det at forbundet skal arbeide for å opprettholde «*dagens sykelønnsordning*», mens innstillingen fra landsstyret hadde tatt bort «*dagens*». Dette kan medføre at ordningen kan svekkes, mente han, og ville derfor holde fast på forslag 203 i sin opprinnelige form.

Magne Venås, avd. 3 Møre og Romsdal, sa at han støttet det opprinnelige forslaget fra Oppland. Endringsforslaget kunne tolkes som om man ville støtte en svekket sykelønnsordning. Forslaget fra Oppland inneholder en helt nødvendig presisering, der det heter at dagens sykelønnsordning ikke må røres. Men den Regjeringen vi har i dag, kan hva som helst skje med ordningen - støtt forslag 203!

Kirsti Mandal, administrasjonen, foreslo at forslag 203 ble oversendt redaksjonskomiteen, sammen med de andre forslagene. - Alle vet hvilken sykelønnsordning vi ønsker. Vi kan ikke støtte en svekket sykelønnsordning. Den må ikke bli dårligere enn det vi ønsker alle sammen, sa Mandal.

Dirigentene hadde drøftet behandlingsmåten seg imellom og ville foreslå at alle forslag - også forslaget fra Terje Tyriberget - kunne oversendes redaksjonskomiteen. Dirigentene

mente at komiteen burde kunne finne frem til en fornuftig formulering etter at man hadde oversendt alt.

Ronald Breivik, avd. 4 Nordland, fikk ordet til forretningsordenen. Etter hans mening burde det voteres på følgende måte: Det forelå tre forslag, forslaget fra Oppland, forslaget fra landsstyret - innstillingen - og forslaget fra Kristi Mandal om oversendelse av forslaget fra Oppland. Hvis man fikk flertall for oversendelse, var det greit. Hvis ikke, fikk man sette forslaget opp mot landsstyrets innstilling.

Dirigenten foreslo at man oversendte de nevnte forslag til redaksjonskomiteen. Dette ble enstemmig vedtatt.

FORSLAG 204

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt

FORSLAG 205

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

FORSLAG 206

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

FORSLAG 207

Thorbjørn Mortensen, forbundsstyret, sa at dette forslaget ikke var noen ny sak. Jernbaneforbindelse videre fra Narvik til Tromsø og Nikkel. Her er det enorme muligheter, ikke minst for å skape sysselsetting i distriktet. NAF må være med på denne utviklingen.

- Vær klar over at Tromsø søker om OL i 2014, og da ser jeg frem til å gå på nattoget i Oslo og våkne opp i Tromsø under OL, sa Mortensen - til stor applaus.

Votering:

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt

FORSLAG 208

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

Dirigenten konstaterte at man nå var ferdig med behandlingen av de innsendte forslag. Nå skulle man behandle forslag som ikke var knyttet til bestemte forslag eller innstillinger, men til handlingsprogrammet som sådan.

ANDRE FORSLAG

Forslaget fra *Lars Børre Vangen*, avd. 4 Nordland, var referert tidligere. Det gikk på en presisering i forhold til pkt 4 i handlingsprogrammet. Forslaget ble tatt opp, men falt.

Nils Jarle Solevåg, avd. 3 Møre og Romsdal, sa at vi har en organisasjon som har bestått i 100 år, og grunnen til det er at den har vært framtidrettet. Vi må nå fram til ungdommen, og da må vi bruke ungdommens egne virkemidler og ha deres premisser for øye. Han støttet derfor forslaget.

Forslaget fra *Harald Bell Solaas* om utbygging av vei, vann og gasskraft, modernisering av linjenett, opprustning av eksisterende kraftanlegg og overføring av gass til bl a Sør-Øst-Norge ble vedtatt oversendt redaksjonskomiteen for handlingsprogrammet.

Forslaget fra *Gudny Fagerhol* om barnarbeid ble vedtatt oversendt redaksjonskomiteens for handlingsprogrammet.

Hilsen fra Sparebank 1

Dirigenten ga ordet til meddirigent Runar Sjøstad som leste opp følgende hilsen fra Sparebank 1 til delegater og gjester på Norsk Arbeidsmandsforbunds landsmøte:

Kjære landsmøte!

SpareBank 1 Gruppen hilser Norsk Arbeidsmandsforbunds 35. ordinære landsmøte og ønsker dere lykke til med forhandlingene!

Norsk fagbevegelse er en viktig kunde og samarbeidspartner for SpareBank 1. Dette er et samarbeid som har gått over flere tiår. I de siste årene har vi i fellesskap etablert og videreutviklet merkenavnet LO-favor.

Dette er i første rekke medlemsfordeler innen bank og forsikring, men også bensin, reise, kultur, strøm og en rekke andre fordeler er en del av LO-favor. Sammen med norsk fagbevegelse ønsker SpareBank 1 og LO-favor å videreutvikle disse fordelene!

Besøk gjerne standen vår. Her vil vi presentere noen av disse fordelene. I løpet av landsmøtet vil det bli avholdt en uhøytidlig spørrekonkurranse. Hovedgevinsten vil være kr. 3 000,- i aksjefond i Odin Norge.

I 2003 har vi valgt ikke å gi gaver til det enkelte landsmøte. I stedet er det besluttet å gi en samlet solidaritetsgave på kr. 100 000,- til Norsk Folkehjelp. Dette som en anerkjennelse for det arbeidet denne organisasjonen gjør i mange land. Det er vårt ønske at gaven øremerkes minerydningsarbeid.

Lykke til med landsmøtet!

Med hilsen SpareBank 1 Gruppen

Gunn Wærsted, adm. dir. (sign) Morten Brenna, storkundekonsulent (sign.)

Formiddagsmøtet ble hevet kl. 12.55.

Ettermiddagsmøtet søndag

Møtet ble satt kl. 14.30 med Heidi Mortensen som dirigent. Hun ønsket velkommen og så ble det ble allsang - «Fra land til land» - ledet og akkompagnert av Sven Pettersen.

Hovedkasserer *Kjell Edvard Fixdal* fikk ordet til en praktisk opplysning:

- Det skulle dreie seg om en vanlig, ordinær middag i dag, men hotellet kom med forslag om å flytte det ut av hotellet og til Høvleriet. Der skal det ikke serveres middag men Tapas.

Høvleriet er en gammel sjøbod, så ingen behøver å pynte seg - snarere tvert i mot, hadde jeg nær sagt. Dessuten, Haugesund er blitt en av de store jazzbyer i Haugesund - jeg mener i landet - derfor kommer også et jazzorkester.

Dirigenten formidlet også noen praktiske opplysninger før landsmøtet gikk over til neste punkt på dagsordenen.

Dagsorden pkt. 7 - Diverse innkomne forslag

Dirigenten tok fatt på behandlingen av diverse innkomne forslag (øvrige forslag - som det heter i forslagsheftet), med landsstyrets innstillinger:

Arbeidsmiljøloven

FORSLAG 209

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt

FORSLAG 210

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt

FORSLAG 211

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt

FORSLAG 212

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt

FORSLAG 213

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt

Diverse

Ingen tok ordet til generell debatt, og dirigentbordet kunne gå rett på avstemning.

FORSLAG 214

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt

FORSLAG 215

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt

FORSLAG 216

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

FORSLAG 217

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt

FORSLAG 218

Erik Molstad, avd. 5 Innlandet, opprettholdt forslaget med denne ordlyd: «*Dekning av dokumentert tapt lønn/arbeidsfortjeneste for deltakere på forbundets LO/AOF-kurs.*»

Han ønsket forslaget oversendt redaksjonskomiteen for handlingsprogrammet. Selv hadde han skolert seg både i AOF og LO, og da hadde han undret seg over hvorfor det er så stor forskjell forbundene imellom. Noen har tilnærmet full dekning for å gå på kurs, og enkelte har til og med vel så det.

- Vi bør gi folk økt mulighet til å skolere seg, det er en del av vår framtid, vi må være skolerte om vi skal inn i styrer og verv. Med dagens familiebudsjetter er det ikke alle som kan ta seg råd til kurs om de må finansiere mye av dette selv. Det er dyrt å leve i dette landet som vi skal bygge. Tenk på framtida, uten skoling blir vi lett bytte for sleipe og smarte arbeidsgivere.

Organisasjonssekretær *Oddbjørn Nilsen*, forbundet, hadde stor forståelse for problematikken som avd. 13 Hedmark tok opp.

- Men det er ikke så enkelt. Er det som Erik sier, at noen får noe og noen litt mer? Det har ikke jeg sett noe til. Det skulle jeg gjerne se dokumentert. Det er noen, de er gjerne fra offentlig sektor, som bibeholder lønn - og så er det andre, fra privat sektor, som får det til i forhandlinger med en grei arbeidsgiver. Noen får stipend etter AOFs bruttosatser, som nok ikke alltid dekker lønna. Dette spørsmålet hadde vi oppe til drøfting på landsmøtet i 1995 og det ble da satt i gang en utredning. Å gå inn og dekke brutto lønn, vil belaste forbundet for mye. Vi kan ikke gå ut over AOFs bruttosatser. Særlig med det regimet vi har nå, risikerer vi da at stipendordningen blir skattlagt. Det er derfor grunn til å advare mot vedtak som kan rokke ved den ordningen vi har, det kan gi konsekvenser som vi ikke ser utgang av. Vi må heller jobbe i fellesskap for å få best mulig ordning.

Elisabeth Eriksen, avd. 2 Oslo/Akershus, sa at det for henne var utenkelig å dra på kurs. Hun hadde fire unger, hus og gjeld, så vi trenger hvert øre. - Jeg har to jobber for at familien skal klare byrdene. Jeg skjønner at det er galt å kreve penger når vi har gitt merutgifter til pensjonistene, men vi ønsker en løsning. Forbundet har dårlig råd, så her må forbundet ut og lete etter samarbeidspartnere for å finansiere tapt arbeidsfortjeneste.

Dette handler om likestilling, ikke mellom kjønn nødvendigvis, men mellom lavlønte og høytlønte i forbundet. Avd. 2 ønsker derfor at forslaget skal oversendes redaksjonskomiteen for handlingsprogrammet for videre behandling. Takk!

Votering

Forslag 218 fra avd. 13 ble tatt opp og vedtatt oversendt redaksjonskomiteen - mot landsstyrets innstilling.

FORSLAG 219

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt

FORSLAG 220

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt

FORSLAG 221

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt

FORSLAG 222

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt

FORSLAG 223

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt

FORSLAG 224

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt

FORSLAG 225

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt

FORSLAG 226

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt

FORSLAG 227

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

Dirigenten foreslo en kort pause for nærmere dirigentdrøftelser. Møtet hevet 15.07.

Møtet satt kl. 15.25. Dirigent *Heidi Mortensen* ba delegat *Svein Kai Fedje* møte på hotellets møterom Utsira. Vinner av dagens SpareBank 1-konkurranse var Bjørg Nordby.

Dirigent *Helge Haukeland* sa det var snakk om små nyanser, men det var viktig å være helt nøyaktig, så han gikk litt tilbake i avstemmingen. Han viste til at når det gjaldt forslag 217 på s. 72 hadde landsmøtet sluttet seg til landsstyrets innstilling. Dermed skulle det, når det

gjaldt forslag 226 egentlig ikke stå «tiltrede ikke» men «anses ivarett» - bare så salen var klar over det.

Egen organisasjon

Ingen ønsket ordet til generell debatt under «Egen organisasjon», så dirigenten gikk videre med behandling av de enkelte forslagene.

FORSLAG 228

Kristoffer Skjørestad, avd. 7, framsatte følgende forslag: «*Landsmøtet ber forbundets valgte ledelse vurdere å redusere fremtidige landsmøter med minst 1 døgn.*»

Han viste til at det tidligere på landsmøtet er gjort konkrete vedtak om å styrke forbundets økonomi, både gjennom forslag 15 og forslaget om pensjonistkontingent.

- Det er et viktig signal tilbake til medlemmene om at vi er villige til å ta noe av innsparingen. Når landsmøtekostnadene totalt er på ca 6 millioner kroner, vil en dag kunne spare inn ca 1,2 mill. kroner.

Dirigent *Helge Haukeland* tok en oppklaringsrunde på behandlingsmåten og viste til at forslag 228, som landsstyret har avvist, i siste del har med forslag om å redusere landsmøtet med 1 dag. Skjørestads forslag går ut på at landsmøtet skal be forbundsstyret ta stilling til å foreta denne reduksjonen. - Landsmøtet må derfor avgjøre om forslaget skal oversendes det nye forbundsstyret.

Votering

Med klart flertall ble det vedtatt å oversende Skjørestads forslag.

Landsstyrets innstilling til 228 ble enstemmig vedtatt.

FORSLAG 229

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

FORSLAG 230

Landsstyrets innstilling vedtatt mot 5 stemmer.

FORSLAG 231

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

FORSLAG 232

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

Forsikringsordninger

Ingen forlangte ordet til en generell debatt på forsikringene.

FORSLAG 233

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

FORSLAG 234

Forslaget var likelydende med forslag 233 og behøvde ikke behandles.

FORSLAG 235

Vidar Trengereid, avd. 6 Vest, hadde et tilleggsforslag til landsstyrets innstilling. Han refererte forslaget:

«*det burde være en kollektiv forsikring som dekket gapet mellom arbeidsledighetstrygd og full lønn. Dette ville kunne skille uorganiserte gratispassasjerer og organiserte arbeidstakere. En slik ordning må enten finansieres gjennom arbeidsgiver eller økt kontingent*»

- Som skytebas var det ikke akkurat på det teoretiske plan han hadde styrken, sa Trengereid, man han ville sei det slik at no «hadde han skote tomte, så fekk LO byggja huset».

Dirigenten foreslo at man først tok opp spørsmålet om å oversende dette forslaget til det nye forbundsstyret og til eventuell behandling i forbundets forsikringskomite. Det ble godkjent.

Votering

Enstemmig vedtatt oversende Trengerids forslag til det nye forbundsstyret. Landsstyrets innstilling til forslag 235 ble enstemmig vedtatt.

Hovedavtalen

Dirigenten ga rom for generell debatt, men ingen ba om ordet, og landsmøtet tok fatt på behandlingen av de enkelte forslag..

FORSLAG 236

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt

FORSLAG 237 - her var det ikke nødvendig med vedtak. Forslaget var nesten helt likt forslag 236.

Kursvirksomhet

Ingen forlangte ordet til generell debatt og møtet gikk direkte til votering:

FORSLAG 238

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

FORSLAG 239

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

Pensjonssaker

Ingen forlangte ordet til generell debatt.

FORSLAG 240

Dirigenten Henrik Haukeland mente det også lå en invitasjon til LO i forslaget og at det derfor også burde oversendes LO. Han satte fram forslag om det:

«*Oversendes forbundet og LO*»

Votering

Haukelands forslag ble vedtatt med klart flertall.

Landsstyrets innstilling til forslag 240 ble enstemmig vedtatt.

FORSLAG 241

Ole Kristoffersen, avd. 2 Oslo/Akershus, framsatte forslag om å tilføye «samboere» i forslaget, i tillegg til ektepar.

Landsstyrets innstilling ble vedtatt med denne tilføyelsen.

Dirigentbordet luftet forslaget om kaffepause, men salen ga klart til kjenne at den gjerne ville gjøre seg ferdig med resten av dagsordenpunktet så raskt som mulig, så forhandlingene gikk videre.

Politiske forslag

Dirigent Runar Sjøstad gikk til behandling av «Politiske forslag» Ingen ønsket ordet til generell debatt, og landsmøtet gikk på de enkelte forslagene.

FORSLAG 242

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

FORSLAG 243

Distriktssekretær *Kjell Sagstad* viste til at det tidligere på dagen var gjort vedtak om at sykelønnsordningen må opprettholdes som før 2003, og det måtte da også gjøres her. Han framsatte forslag om dette.

Dirigenten sa at han i realiteten hadde behandlet et oversendelsesforslag som et utsettelsesforslag. Han mente at dette forslaget burde oversendes sammen med det andre forslaget. Dette ble bifalt.

Forslag 243

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

FORSLAG 244

Ingar Elling Eira, avd. 9 Nord, sa at utnyttelsen av ikke fornybare ressurser var et brennbart emne i nord, og det hadde det vært lenge. Etter hans mening burde naturressursene komme folket og landsdelen til gode. - I dag ser vi at arbeidsplasser forsvinner i fiskeindustrien, i lakseoppdrett og andre steder. Kysten legges øde, butikker nedlegges, skoler forsvinner. Folk flytter sørover.

- I Nord-Norge er det rike forekomster av mineraler som har kunnet gi grunnlag for vekst og velstand. Men det er også et annet problem. Norge har ratifisert internasjonale konvensjoner som ivaretar urbefolkningens rett til ferdsel til vanns og på land. Den samiske befolkningen har derfor utviklet et slags eiendomsforhold til områdene. Mange av disse områdene var utkantområder med spredt bebyggelse. Dette er næringssvake områder. De ble ikke betraktet som det tidligere, da man stort sett hadde naturalhusholdninger, sa Eira.

Etter hans mening var det avgjørende at man i Stortinget fikk en avklaring om samenes rettigheter til land og vann. En komité har utredet spørsmålene i nesten 20 år, men det opplegget Regjeringen la frem for Sametinget, ble totalt avvist av tinget som altfor dårlig. Sametinget ville ikke være med på noe som kan skape ytterligere konflikter

Reindriften er ofte blitt beskyldt for ikke å ville ha noen form for annen næringsvirksomhet i sine beiteområder.

- Dette er et vanskelig område, men vi må se til at mineralene ikke blir liggende ubrukt under jorda. Støtt derfor landsstyrets innstilling. Ta også opp saken i morgen når Stoltenberg kommer på landsmøtet. Vi må finne en løsning som gagnar folket. Det er ikke verre enn det, sa Eira.

Gudny Fagerhol, avd. 3 Møre og Romsdal, sa at dette spørsmålet var altfor viktig til at det var nok bare å si ja til de linjene. Hun foreslo at forslaget ble oversendt redaksjonskomiteen for at den kunne utarbeide en uttalelse.

Dirigent *Rune Sjøstad* regnet med, at siden landsstyrets innstilling skulle sendes til redigering, var det vel ikke noe i veien for at Fagerhols muntlige forslag ble oversendt samtidig. Dette ble godkjent.

FORSLAG 244

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

FORSLAG 245

Lisbeth Johansen, avd. 9 Nord, pekte på at i mange yrker ser vi at flere og flere får slitasjeskader.

- Vi ser det kanskje mest i tradisjonelle kvinneyrker, renhold, hotell- og restaurant. Det rasjonaliseres og rasjonaliseres, og vi får flere og flere også i ung alder som uføretrygges på grunn av slitasje. Flere og flere får også psykiske vansker på grunn av høyt stress i jobben. Vi har fått et hardere og rårere samfunn, der det går ut på å rekke mest mulig i full hast. Hvor lenge skal vi godta at ikke også slitasjeskader defineres som yrkeskader?

Votering.

Landsstyrets innstilling til 245 ble enstemmig vedtatt.

FORSLAG 246

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

FORSLAG 247

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

Dirigenten konstaterte at man var kommet til veis ende med dette punktet. Dirigentene hadde vurdert å starte seinere i morgen, men var kommet til at møtet skulle begynne kl. 09.00 som vanlig. - Redaksjonskomiteene er i arbeid, og det kan godt hende at noe foreligger klart til behandling allerede i morgen tidlig, uten at vi vet noe sikkert om det, sa han. Ellers anbefalte han Ivo Caprinos halvtimes film om Haugalandet som ble vist i lokaler rett over gaten.

Dirigentene takket salen for godt samarbeid og hevet møtet kl. 15.55.

Formiddagsmøtet mandag 16. juni

Landsmøtet fortsatte mandag presis kl. 09.00. Dirigent var *Helge Haukeland*. *Sven Pettersen* var på plass og ledet allsangen av «Syng høyt, kamerater».

Dirigenten kunne nå ønske *Finn Jota* fra DNA velkommen som gjest til landsmøtet.

En permisjonssøknad ble innvilget, mens en permittent var tilbake i salen. Dermed var det 251 stemmeberettigede til stede. Valgkomiteens medlemmer fikk beskjed om å stille på sitt møterom umiddelbart.

Protokollen fra søndagens møte ble lest av *Anne Brit Raaen*. Protokollen enstemmig godkjent.

Nestleder *Erna C. Dynge*, nå i egenskap av leder for redaksjonskomiteen, la frem det nye utkastet til handlingsprogram og redegjorde for hvor de enkelte forslag var plassert i innstillingen. Innstillingen hadde nå denne ordlyd.

Innstilling fra redaksjonskomiteen på nytt handlingsprogram

Norsk Arbeidsmandsforbund ble stiftet i 1895 som en fagorganisasjon først og fremst for veg- og jernbaneanleggsarbeidere. Det viste seg snart at også andre fagforeninger søkte til forbundet fordi de manglet en egnet organisasjon. Blant de første var gruvearbeiderne og stein- og jordarbeiderne. Forbundet fikk sitt nåværende navn i 1900.

NAF ble et oppsamlingsforbund for mange nye fagforeninger blant ufaglærte ved fa-

brikker og verksteder — bl.a. hermetikkarbeidere, sagbruks- og høvleriarbeidere, tekstilarbeidere, elektrokjemiske arbeidere, papir- og tremassearbeidere og kommunalt ansatte.

Særkrav fra enkeltgrupper førte etter hvert til at noen brøt ut av NAF og stiftet egne forbund, bl.a. Sag-, Tomte- og Høvleriarbeiderforbundet i 1911 og Papirindustriarbeiderforbundet i 1914. I 1919 var NAF likevel størst i LO med ca. 40.000 medlemmer.

I 1920 brøt en ny gruppe ut og stiftet Norsk Kommuneforbund. Etter at LO-kongressen i 1923 vedtok den såkalte industriforbundsformen, gikk enda flere ut og stiftet Bygningsarbeiderforbundet og Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund. Året etter ble Tekstilarbeiderforbundet og Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund dannet, og ved utgangen av 1924 var det bare 5.500 medlemmer igjen i NAF. Etter andre verdenskrig økte medlemstallet jevnt til det igjen nærmet seg 40.000 mot slutten av 1980-årene.

Formålsparagrafen

NAFs vedtekter ligger til grunn for virksomheten, og særlig § 2, den såkalte formålsparagrafen.

NAF vil motarbeide ulovlig kontraktørvirksomhet og privatisering av offentlig virksomhet. Forbundet skal, utover lønns- og arbeidsvilkår, bl.a. ivareta medlemmenes sosiale og kulturelle interesser, helse og arbeidsmiljø og likestilling mellom kjønnene, sikre frihet, rettssikkerhet og stadig utvidelse av de demokratiske rettigheter og arbeide for økonomisk demokrati.

Forbundet har rike tradisjoner i internasjonalt solidaritetsarbeid og var det første LO-forbund som nedfelte freds- og nedrustningsarbeid i vedtektene. Det skjedde på forbundets landsmøte i 1982 og gjenfinnes i formålsparagrafen.

Det internasjonale engasjementet er forankret bl.a. i økonomisk støtte til utviklingsprosjekter, gjennom bevilgninger på annen måte og via bred støtte og solidaritet med fagorganiserte i andre land.

Egen organisasjon

Debatten om LOs organisasjonsstruktur pågår uavbrutt. Flere kongresser har gjort ulike vedtak gjennom tidene, uten at det har skjedd vesentlige endringer. Noen forbund har slått seg sammen, men hovedsakelig som følge av egne initiativ.

Hvert enkelt forbund kan ikke hver for seg være sterkt uten et sterkt LO, som med tyngde kan samordne faglige og politiske mål til fellesskapets beste. NAF har siden LO-kongressen i 1989 gått inn for et forbundsløst LO. På kongressen i 1993 gikk flertallet inn for den såkalte kartellmodellen. NAF er tilsluttet tre av dem - LO Stat, LO Service og LO Industri.

Etter nærmere 30 år med oppdeling i fylkesavdelinger, ble det mot slutten av 1998 gjennomført en organisasjonsdebatt i NAFs lokalapparat. Svarene og reaksjonene forelå i et hefte framlagt på landsmøtet i 1999.

Landsmøtet vedtok å utrede endringer i forbundets organisasjon. Forbundsstyret nedsatte en utredningskomite som skulle legge fram forslag til tiltak for å styrke organisasjonen.

I juni 2001 la Utredningskomiteen fram sin innstilling til forbundsstyret og landsstyret.

Forbundsstyret vedtok følgende:

- Innen 1. januar 2004 skal sammenslåingen av avdelinger være gjennomført.
- Antallet avdelinger skal maksimalt være det komiteen har foreslått.

Landsstyret vedtok følgende:

- Landsstyret pålegger forbundsstyret å arbeide videre med organisasjonsendringer på grunnlag av rapporten fra Utredningskomiteen.
- Forbundsstyret fatter de nødvendige vedtak om sammenslåing av avdelinger, etter hvert som forholdene ligger til rette for dette.
- Forbundsstyret rapporterer til landsstyrets neste møte om utviklingen i prosessen.
- Vedtektsendringer, herunder valg av sentrale tillitsvalgte, forberedes til og behandles på vanlig måte av landsmøtet.

Forbundet vil i perioden 2003-2007 prioritere:

1. arbeidet for å ha en sterk og slagkraftig organisasjon. Virkemidler for dette kan være nært samarbeid i det praktiske, faglige arbeidet med andre forbund sentralt, også med tanke på evt. sammenslåing. Videre samarbeid med andre fagforbund lokalt særlig om kurs, medlemsverving og aktivitetsfremmende tiltak.

Informasjons- og opplysningsvirksomheten

Moderne teknologi fører til at den enkelte stiller større krav til informasjonens innhold og raske tilgjengelighet. Fagbladet, informasjonsarbeidet og opplysnings- og kursvirksomheten må tilpasses behov og ønsker fra medlemmene, men skal stå for en politisering av forbundets og fagbevegelsens mål.

«Arbeidsmanden» utgis 10 ganger i året og sendes gratis til medlemmene, slik det er gjort siden 1898. I flere mediavaneundersøkelser siden 1998 er det gitt klare signaler om at LO-familiens fagblader er blant medlemmenes viktigste informasjonskilder. NAF er utgiver av «Arbeidsmanden».

NAF har i siste periode åpnet sitt nettsted www.arbeidsmandsforbundet.no

Forbundet vil i perioden 2003-2007 prioritere:

2. å videreutvikle fagbladet og informasjonsvirksomheten
3. styrke informasjonsarbeidet overfor skoleverket, særlig overfor lærlinger og andre ungdomsgrupper

Opplysnings- og kursvirksomheten preges av et samfunn i stadige omstillinger, og endringene skjer hurtig. Nye utfordringer krever utstrakt skolering av medlemmer og tillitsvalgte for fortsatt å kunne ha samfunnsinnflytelse.

NAF har vært med i avtalen om opplysnings- og utviklingsfondet mellom LO og NHO siden starten i 1970. I tilknytning til forbundets 100-års jubileum i 1995 ble det opprettet et utdanningsfond hvor den årlige avkastningen gir kursstipend for NAFs medlemmer.

Forbundet vil i perioden 2003-2007 prioritere:

4. å utvikle kunnskapsnivået hos medlemmer og tillitsvalgte, rekruttere nye tillitsvalgte, verve og engasjere nye medlemmer.
5. å støtte tillitsvalgte i å få tilgang til og opplæring i bruk av IKT
6. å arbeide for bedre stipendordninger for deltakere på kurs i forbundets, LOs og AOFs regi

Medlemsverving skal være en høyt prioritert oppgave. I tillegg til egne kampanjer skal forbundet også delta i de sentrale (ordet utgår) opplegg LO iverksetter.

NAF prioriterer agitasjon og medlemsverving, å få etablert klubber og få valgt tillitsvalgte. Oppfølgingen etter verving skal ha høy prioritet

Forbundet vil i perioden 2003-2007 prioritere:

7. at avdelingenes ressurspersoner engasjeres sterkere i vervearbeid og besøk på arbeidsplasser og i klubber
8. at nye medlemmer følges opp innen tre måneder og at klubber/tillitsvalgte holdes informert, samt styrke oppfølgingen av medlemmer som skifter arbeid/bosted eller blir arbeidsledige
9. å bygge opp og støtte tillitsvalgte i bedrifter med tariffavtale
10. at verveaktiviteten i større grad rettes mot firmaer uten tariffavtaler og med uorganiserte arbeidstakere, herunder å opparbeide større forståelse hos den enkelte arbeidsgiver for fordelene med organisering
11. å fortsette den sentrale Verv og vinn-kampanjen med premiering

Forbundets overordnede mål er å skape trygghet og økonomisk sikkerhet i medlemmenes arbeidssituasjon. Medlemskapsfordeler utover dette kan være en hjelp til å øke medlemstallet, som igjen legger grunnlaget for en slagkraftig organisasjon.

En av forbundenes største utfordringer er å nå nye ungdomsgrupper. Utviklingen gir stadig sterkere preg av et utdanningssamfunn, og tradisjonelt håndverks- og industriarbeid er avløst av mer servicerte grupper.

Forbundet vil arbeide for rekruttering av ungdom. Innsatsen og aktiviteten på lokalt nivå vil bli avgjørende, særlig nærkontakten med ungdom der den finnes - i skole-, fritids- og lærlingemiljøene.

NAF har nesten 6.000 medlemmer under 30 år. Denne aldersgruppen må aktiviseres for å sikre nye medlemmer og kontinuitet gjennom opplæring av tillitsvalgte.

På landsmøtet i 1999 ble Det sentrale ungdomsutvalget opprettet.

Forbundet vil i perioden 2003-2007 prioritere:

12. å styrke aktiviteten i Det sentrale ungdomsutvalget, påse at alle avdelinger velger ung-

domsutvalg og få valgt inn flere unge i styrer og utvalg

13. å få opprettet flere lærlingeplasser, få nye fag inn under Lov om fagopplæring, og bevisstgjøre bedrifter sterkere om nytten av å ha faglært arbeidskraft
14. at forbundet og avdelingene skal ha ungdomsrettede aktiviteter i sine aktivitets- og handlingsplaner, samordnet med LOs ungdomsutvalgs planer på riks- og fylkesnivå, og prioritere unge søkere ved kursopptak
15. at avdelingenes ungdomskontakter brukes til informasjon om forbundet og fagbevegelsen i skolene, samt å få inntatt kunnskap om arbeidslivets lover og regler som pensum i samfunnsfag i videregående skoler

Miljøpolitikk

Arbeidsmiljø og helse henger nøye sammen. Arbeidstakernes helse, miljø og sikkerhet (HMS) må ha høy prioritet.

Omkostningene ved et dårlig arbeidsmiljø er et samfunnsansvar. Det å delta i arbeidslivet pålegger også både arbeidsgiver og den enkelte arbeidstaker et ansvar for HMS-arbeidet.

Stadig økende konkurranse og krav til økt profitt fører til et press mot dette HMS-arbeidet. Fortsatt betrakter noen arbeidsmiljøtiltak som ensidig økonomiske belastninger og konkurransehennende tiltak. Vi ser stadig hardere krav til effektivitet, men også tegn til at den enkelte arbeidstaker er villig til å påta seg større belastninger og dårligere arbeidsmiljøforhold generelt.

For NAF, med store medlemsgrupper i yrker der en er særlig utsatt for belastningslidelse, kjemisk helsefare og risiko for ulykker, må derfor HMS-arbeidet ha høy prioritet. Spesielt innenfor bransjer der virksomhetene mangler evne og/eller vilje til å følge opp på dette området.

I perioden 2003-2007 vil forbundet prioritere:

16. HMS-arbeidet gjennom Miljørådets virksomhet
17. at tillitsvalgte/verneombud får nødvendig bistand ved etablering og oppfølging av internkontroll, at opplæring av verneombud og medlemmer i arbeidsmiljøutvalg blir mer bransjerettet, med spesiell vekt på de psykososiale miljøfaktorene, og at arbeidsforholdene for tillitsvalgte og verneombud styrkes
18. at arbeidstidsordninger innen forbundets virkeområder praktiseres i samsvar med arbeidsmiljølovens bestemmelser, herunder at alt arbeid i tunneler og bergrom samt etterarbeid, skal omfattes av AML § 46.4
19. at IA-avtalen (inkluderende arbeidsliv) skal omfatte så mange bedrifter som mulig
20. arbeidet for at sykelønnsordningen ikke forringes
21. at forskriften om verne- og bedriftspersonell skal omfatte alle ansatte
22. at det blir stilt krav om dokumentert sikkerhetsopplæring når arbeidstakere skal utføre arbeid innenfor nye arbeidsområder
23. at AKAN-arbeidet i virksomhetene styrkes, bl.a. gjennom samarbeid med AKAN om opplæring og skolering av AKAN-kontakter

24. at tiltak mot all mobbing, trakassering og rasisme prioriteres høyt
25. at Arbeidstilsynet styrkes slik at det blir i stand til å oppfylle sine revisjonsplikter
26. å få opprettet RVO-ordning for renhold og i andre aktuelle bransjer innenfor forbundets organisasjonsområde

Størst mulig trygghet for helse og miljø kan ikke oppnås uten å ta hensyn til det ytre miljøet som omgir oss. Fagbevegelsens miljøpolitikk har vært drevet fram for å sikre folks helse, sikkerhet og medbestemmelse i arbeidslivet, men med ansvar også for det ytre miljøet. Verneombud må derfor få myndighet til å gripe inn overfor uheldige forhold som gir forurensninger av det ytre miljøet.

Fagbevegelsen må være pådriver overfor myndighetene som fastlegger rammebetingelsene for så vel næringslivet som forskningsmiljøene og våre egne handlinger. Det må bl.a. gjøres mer attraktivt å bruke kollektive transportmidler.

Forbundet vil prioritere satsning på mer energiøkonomisering og fornybare energikilder. Gasskraft må kunne benyttes som alternativ energikilde i Norge. Der det legges opp til alternative energikilder, må tilskuddsordninger sikres.

Internasjonal solidaritet

Fagbevegelsen har sterke tradisjoner i internasjonalt solidaritetsarbeid og samarbeid over landegrensene. Fagbevegelsen er internasjonal av natur. Dette vises best når faglige og demokratiske rettigheter for enkeltmennesker trues, og blir møtt med solidarisk støtte fra fagbevegelsen verden over. Det vises også gjennom prosjekter i utviklingsland, hvor økonomisk bedre stilte fagorganisasjoner bruker store ressurser på å sikre livsvilkårene for andre arbeidstakere.

NAF har lange tradisjoner i solidaritetsarbeid. Forbundet opprettet et Solidaritetsfond i 1983. Fondet ble vedtektsfestet på landsmøtet i 1987.

Forbundet er tilsluttet fire faglige internasjonale, dvs. ISKA (for stats- og kommuneansatte), IBTU (for bygnings- og trearbeidere), ICEM (for gruvearbeidere) og UNI (for ansatte i private servicebedrifter — med renholdere, vektere og vaktmestere). NAF er også med i europeiske og nordiske sammenslutninger for disse gruppene.

Forbundet vil i perioden 2003-2007 prioritere:

27. å støtte initiativ og aksjoner gjennom internasjonale faglige organisasjoner i praktisk solidaritetsarbeid, arbeide for fred og nedrustning og motarbeide rasisme og fremmedfrykt i enhver form
28. å støtte kampen mot barnearbeid

Tariffpolitikk og næringspolitikk

Bedring av lønns- og arbeidsvilkår er en bærebjelke i det forbundet driver med.

Siden tidlig på 1990-tallet har fagbevegelsen jobbet med en etter- og videreutdanningsreform. Ved tariffoppgjøret 1999 lyktes det å få gjennomslag for denne reformen, med del-

takelse både fra arbeidstaker- og arbeidsgiversiden og myndighetene. Kunnskapsbygging og kompetanseutvikling må fortsatt ha høy prioritet.

Tariffpolitikken gjennom 1990-årene ga, gjennom solidaritetsalternativet, det store flertall av arbeidstakerne betydelig bedre kjøpekraft og bedre levestandard, økt sysselsetting og redusert arbeidsledighet. Kravet om den 5. ferieuka ble også innfridd i denne perioden. Et viktig mål i framtidige tariffoppgjør må være å fortsette utjevningen mellom inntektsgruppene.

Et sterkt og moderne næringsliv er en forutsetning for sysselsetting og verdiskaping. Næringsstrukturen kjennetegnes bl.a. av for lite videreføring av norske ressurser her i landet. Sårbarheten overfor svingninger i markedene er stor. En større grad av industriell bearbeiding må derfor være et prioritert mål.

Forutsigbarhet og stabile rammevilkår står sentralt for næringslivets vilje til å satse i Norge. Langsiktige og konkurransedyktige rammevilkår er god distriktspolitikk. Det er samtidig viktig å sikre et balansert og variert eierskap i næringslivet hvor langsiktighet må være et nøkkelord. Her må Staten bidra - også gjennom offentlig eierskap.

Satsing på grunnforskning og forskning med langsiktig perspektiv er en forutsetning for å skape nye arbeidsplasser - både i industrien, servicesektoren og øvrig næringsvirksomhet.

Forbundet vil i perioden nedsette en arbeidsgruppe som skal utrede alternative metoder for avstemning etter tariffoppgjør. Gruppens rapport oversendes forbundsstyret til behandling.

Forbundet vil i perioden 2003-2007 prioritere:

29. et tariffpolitisk samarbeid med myndighetene, basert på garantier og gjensidige forpliktelser, der alle samfunnsgrupper underlegges like rammer
30. at tariffestede ytelser skal gjelde bare for organiserte
31. at det innføres full fradragsrett for fagforeningskontingent
32. at lavlønnsgarantien beholdes og videreutvikles
33. at opparbeidede rettigheter beholdes ved omorganiseringer og overgang til nye overenskomster
34. at faglige rettigheter/tariffavtaler sikres ved arbeid som norske firmaer har utenlands
35. å motarbeide sosial dumping

Fagbevegelsens overordnede mål er et samfunn med arbeid for alle. Ikke minst er det viktig å gi tilbud til dem som er blitt ledige og som trenger å oppdatere sin kompetanse. Fagbevegelsen har tatt dette ansvaret og etablert et utdanningsfond på nærmere 350 mill. kroner i privat sektor.

For landets økonomi og full sysselsetting er utdanning og kompetanseheving sentrale virkemidler. Utdanning er en langsiktig investering for samfunnet. Utstøtingen av eldre arbeidstakere, målt opp mot de samlede pensjonsforpliktelser samfunnet vil måtte bære, kan bare løses ved at den kompetansen og erfaringen eldre arbeidstakere sitter med, brukes aktivt gjennom å legge til rette for at de som vil, skal få anledning til å være i arbeid langt utover det som er vanlig i dag. Det må legges til rette for at alle som ønsker det, skal ha full-

dagsstilling.

Full sysselsetting er bl.a. avhengig av hvordan offentlige ressurser brukes. For NAF er det avgjørende at ressursene utnyttes effektivt for å gi de samme tilbud til folk uavhengig av bosted. En mer rettferdig skattepolitikk for pendlere er et viktig element i denne sammenhengen.

Norge må ha en sterkt utbygd offentlig sektor med etater som kan brukes som korrektiv overfor frie markedskrefter.

Forbundet vil i perioden 2003-2007 prioritere:

36. Utbygging av veg, havner, vann- og gasskraft, modernisering av linjenett og opprusting av eksisterende kraftanlegg, samt videreføring av naturgass til flere deler av landet
37. at arbeidstakernes stillingsvern styrkes gjennom lovverket, for bl.a. å stå bedre rustet til å forsvare rettigheter ved konjunktursvingninger
38. fleksibel pensjonsalder med fulle rettigheter fra 60 år, med mulighet for lavere grense for særlig belastende yrker
39. å utvikle faglig-politisk kontakt med aktuelle politiske miljøer
40. å bekjempe alle former for «svart økonomi» og sikre gjennom lovverket at offentlig og privat virksomhet bruker firmaer med ordnede lønns- og avtalevilkår

Arbeidet med å få arbeidstakere med fremmedkulturell bakgrunn sterkere inkludert i arbeids- og organisasjonslivet, skal ha høy prioritet.

For å kunne nå målet om lik lønn for likt arbeid, må vi se på det faktum at det fremdeles er tradisjonelle kvinneyrker, som i gjennomsnitt ligger lavere med hensyn til lønn. Det må derfor tilrettelegges for holdningsendringer som gir like muligheter til deltakelse på kurs og møter, i utdanning og engasjement i samfunnet, slik at det blir større valgfrihet i forhold til arbeid og familie.

Forbundet vil i perioden 2003-2007 prioritere:

41. at mer av arbeidstiden legges til normalarbeidstid
42. at overenskomstene i lavlønnsykker blir likt med gjennomsnittet i industrien
43. at reglene for omsorgspermisjon utvides
44. å bedre pensjonsrettighetene
45. å motarbeide ufrivillig deltidsarbeid
46. å velge likestillingsansvarlig både i forbundet og i avdelingene og få etablert likestillingsavtaler på flest mulig områder
47. å arbeide for å øke kvinneandelen i forbundets styrende organer

Erna C. Dynge ba til slutt om fullmakt til å gjennomgå innstillingen språklig og redigeringsmessig etter behandlingen - ikke minst av hensyn til andre vedtak som var blitt tatt under landsmøtet. Fullmakt ble gitt - med applaus.

Dirigenten takket *Erna C. Dynge* for innledningen og sa at forsamlingen nå skulle få 20 minutter til å gjennomgå innstillingen - enten det skjedde i salen eller utenfor. Møtet ville

starte igjen kl. 09.50. Møtet hevet kl. 09.25.

Møtet satt kl. 09.45. 2 permisjonssøknader ble innvilget. Dirigent *Helge Haukeland* annonserte kaffepause kl. 10.30, og at *Jens Stoltenberg* innleder til debatt kl. 11.00. En representant ble bedt om å hente kortet sitt.

Blomster til Øveraas

Forbundsleder *Arnfinn Nilsen* sa at han var blitt oppfordret til å markere at en av forbundets veteraner, som i tillegg slipper å betale pensjonistkontingent, rundet år. Det var en oppgave han tok på seg med glede.

- Tidligere forbundsleder *Harald Øveraas* runder 76 år i dag 16. juni, et sommerbarn som ikke direkte bærer preg av å være det, sa *Nilsen* og kalte *Øveraas* fram til talerstolen, takket for samarbeidet i forbundet i mange år, gratulerte på det hjerteligste med dagen og overrakte blomster.

En tydelig rørt *Harald Øveraas* takket på det varmeste kamerater og venner i salen, og sa at dette kom litt fort og overraskende på han. Det er jo ingen stor sak å bli gammel, i hvert fall ikke for dem som lever lenge nok - men det er hyggelig å få så mange gjester i selskapet!

Før landsmøtet tok fatt på behandling av Handlingsprogrammet, fikk redaksjonskomiteens leder *Erna Dynge* ordet til en kort orientering. Hun var blitt gjort oppmerksom på at to av forslagene - nr. 8 og 188 - allerede var vedtatt, mens redaksjonskomiteen satt i arbeid. Forslaget om sykelønnsordningen, fremmet av *Sagstad*, var tatt med.

Lars Børre Vangen, avd. 4 Nordland, takket for at forslaget hans var tatt med i innstillingen fra redaksjonskomiteen.

Helge Sverre Moen, avd. 3, Møre og Romsdal var også fornøyd med jobben komiteen hadde gjort og at forslag 8 var tatt inn i programmet. Forslaget falt ved avstemningen om vedtektene men ble i stedet vedtatt oversend redaksjonskomiteen for handlingsprogrammet. Det var bra at det var kommet med.

Svein Kai Fedje, avd. 6 Vest, sa at teksten i avsnittet «Miljøpolitikk» var alt for vagt formulert. Han hadde jobbet med denne saken overfor Statkraft i fem år, men intet skjedde. Det måtte stå klart og tydelig at det skal legges opp til alternative energikilder. Her må teksten forbedres og endres, sa *Fedje*. Det er akkurat som at man sier at man skal kjøre bil i 80 kilometer. Det er like fullt mulig å kjøre i 120 kilometer. Reglene må strammes inn, sa *Fedje*, som leverte følgende endringsforslag:

«Det skal legges opp til alternative energikilder og tilskuddsordninger må sikres».

Erik Molstad, avd. 5 Nord, sa henviste til handlingsprogrammet, pkt. 6 side 4. Her står det at man skal arbeide for bedre stipendordninger for deltakere på kurs i forbundets, LOs og

AOFs regi. Dette er alt for svakt formulert. Det man må arbeide for, er full lønnskompensasjon, enten man er på kurs i forbundet, LO eller AOF, om det er kurs eller tariffpolitikk. Posten har gitt noe som heter lønn pluss variable tillegg. Det må bety «litt mer». Og her holder det ikke med redigering i Akersgata.

Dirigenten sa at strek var satt.

Elisabeth Eriksen, avd. 2 Oslo/Akershus, sa at man måtte kunne forlange full lønnskompensasjon når man er på kurs. Det er et berettiget krav.

- Jeg jobbet tidligere i Posten, og når jeg var på kurs, mottok jeg full lønn med variable tillegg. Dette er en virkelighet de fleste av oss bare kan drømme om nå, men er drømmen uoppnåelig? Nei, mener avd. 2. Det overordnede målet for oss må være å få dette inn i overenskomsten, og inntil vi kan få full lønn når vi er på kurs, må vi arbeide for en overgangsordning hvor arbeidsgiver dekker forskjellen mellom stipend og lønn. Avd. 2 støtter forslaget fra avd. 5 Innlandet i denne saken. Takk!

Dirigenten etterlyste forslaget fra Egil Molstad. Det var under utarbeidelse.

Nils Jarle Solevåg, avd. 3 Møre og Romsdal, sa at man måtte legge lista høyt for dem som skulle ha full lønn under kurs. Dette måtte ikke gjelde alle på helgekurs og kveldskurs. Det var rimelig at bedriftene bidro til utdannelsen av tillitsvalgte. Hvis de ikke gjorde det og tillitsvalgte forble uskolert, ville det i neste omgang gå ut over bedriftens vekst. - Mangel på skoling av tillitsvalgte ville hindre veksten i bedriftene, sa Solevåg.

Dirigenten refererte følgende forslag fra *Erik Molstad*, avd. 5 Innlandet, til nytt pkt. 6 på side 4 i det framlagte forslaget til handlingsprogram: «*For å oppnå mulighet til å utbetale full lønnsdekning for lengre kurs og skoleringsmoduler i NAFs/LOs/AOFs regi.*»

Forslagstilleren mente videre at forslaget også burde tas med under punkt tariff.

Voteringen:

Egil Molstads forslag vedtatt med klart flertall.

Forslaget fra *Svein Kai Fedje* vedtatt med stort flertall.

Dermed ble hele forslaget til handlingsprogram tatt opp til votering, og enstemmig vedtatt med de refererte endringer.

Dagsordenen pkt. 7 Bevilgninger

Hovedkasserer Kjell Edvard Fixdal fikk ordet som leder for bevilgningskomiteen. Han sa at forslaget var utdelt, og at det ikke var noe revolusjonerende i det. Komiteen hadde fulgt de samme tradisjoner og prinsipper som tidligere. En skulle gjerne ha øket rammene i år, ikke minst til det internasjonale solidaritetsarbeidet gjennom Norsk Folkehjelp og IFS, men en hadde valgt å holde seg på et forsiktig nivå. Det totale beløpet var på ca. 1,1 millioner kroner, omtrent det samme som tidligere.

Innstillingen var som følger:

Den 15. juni 2003 ble det holdt møte i bevilgningskomiteen ved Rica Maritim Hotel, Haugegesund. Komiteen foreslår følgende bevilgninger:

Årlige bevilgninger:

Norsk Folkehjelp	kr 100 000
Internasjonal Faglig Solidaritet (IFS)	kr 50 000
AUF	kr 50 000
SV Ungdom	kr 20 000
Framfylkingen	kr 30 000
Nei til Atomvåpen	kr 10 000
Totalt	kr 260 000

Engangsbevilgninger:

Amnesty International Norge	kr 10 000
Arbeidernes Edruskapsforbund	kr 10 000
Bergmannsteateret, Løkken Verk	kr 20 000
SOS Rasisme	kr 10 000
Årets TV-aksjon - Forbundsstyret gis fullmakt til å innvilge en sum	
Totalt	kr 50 000

Kjell Edvard Fixdal Magne Berg Eva Jenssen

Elisabeth Eriksen, avd. 2 Oslo/Akershus, merket seg at det var foreslått årlige bevilgninger til AUF, SV Ungdom og Framfylkingen. - Skal vi støtte venstresidens ungdom i norsk politikk, bør vi være konsekvente, mente hun og satte fram forslag om at det bevilges 10 000 kroner til Rød Ungdom.

Votering

Elisabeth Eriksens forslag falt.

Bevilgningskomiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Dirigenten redegjorde for det videre program for dagens saksbehandlinger og hevet møtet for en kaffepause kl. 10.25.

Dagsordenen pkt. 8 - «Gjenreisning av sosialdemokratiet»

Møtet satt kl. 11.00. Dirigent Runar Sjøstad ønsket to nye gjester velkommen, Ernst Ditlefsen og Arbeiderpartiets leder Jens Stoltenberg.

Forbundsleder *Arnfinn Nilsen* sa at det har vært, og er, vanlig at DNAs leder er blitt invitert til landsmøtene i dette forbundet. Fra tid til annen har det vært diskutert om vi kunne ha hatt flere, eller andre. Der hadde han selv bestandig vært klar. Han kjente seg på trygg grunn når han sa at det er Ap som er mora, og da vet de fleste at hjemme hos mamma er det rimelig godt å være. Og om det av og til kan være litt knuffing mellom mor og sønn/datter, så bruker de å ordne opp i det, og det pleier å gå forholdsvis fort over. Dessuten var det en ekstra glede at Jens Stoltenberg, så langt han visste, besøkte forbundets landsmøte for første gang, og i hvert fall for første gang som partileder.

- Jens, salen er din!

Jens Stoltenbergs innledning

- Kamerater! Jeg er glad for å få være her på landsmøtet. Det er noe jeg alltid pleier å si, men i dag er det ekstra sant. Det er første gang jeg taler til et landsmøte i Arbeidsmandsforbundet, et forbund med lange og stolte tradisjoner, som i stor grad har vært med på å bygge landet, kjempe fram forandringer og forandre det til et velferdssamfunn.

Det tema jeg har fått oppgitt er «Gjenreis sosialdemokratiet». Det er et bra tema, det er det arbeidet vi holder på med. Vi har vært i «dødsriket», langt nede. Meningsmålingene har vært nede i 20 prosent. Vi har jobbet oss oppover igjen, men vi er på langt nær der vi skal være. Meningsmålingen i mai ga oss 26,7 prosent, og da ligger vi bare 10,2 prosent etter skjema. Men når vi har vært så langt nede, er det godt å kjenne fast grunn under føttene igjen, etter at vi en tid har ødelagt mye for oss selv.

- Jeg kan ikke så mye om gresk mytologi, men jeg har hørt om Orfeus som var i dødsriket og besøkte dama si. Betingelsen for at han skulle få komme opp igjen, var at han ikke snudde seg på veien opp. Jeg føler at vi har vært så elendig der nede, at jeg ikke vil snu meg og se tilbake på hvorfor det gikk som det gikk. Vi skal se framover, gjenreise sosialdemokratiet for folk i Norge, som trenger det. Da vil jeg trekke fram at folk er tilhengere av sosialdemokratiske ideer, også de som ikke er tilhenger av Arbeiderpartiet.

Når jeg likevel er optimist, er det to grunner til det. For det første er det slik at flertallet i det norske folk er tilhengere av de sosialdemokratiske verdiene. De ønsker ikke en utvikling i en borgerlig retning. De fleste ønsker å slutte seg til ideer som rettferdig fordeling, at alle mennesker har samme verdi, at vi skal ha en rettferdig fordeling, at vi skal løse saker i felleskap og solidaritet, ikke i konkurranse med hverandre. Alle disse verdiene står sterkt i samfunnet.

Men når folk ikke har stemt på Arbeiderpartiet, har det heller vært fordi de har tvilt på om Ap er et godt nok sosialdemokratisk parti, et godt nok verktøy for å gjennomføre en

sosialdemokratisk politikk, for verdier som gode velferdsordninger for alle m.v. Vi skal etter hvert vise at ingen er bedre enn originalen, at ingen andre kan føre en sosialdemokratisk politikk bedre enn Ap.

Den andre grunnen til at jeg er optimist, er at nettopp når det er vanskeligst, trenger vi venner. Vi har ikke alltid vært enig i enkeltsaker, partiet og fagbevegelsen, men når vi har lykket med utbyggingen av velferdsstaten i Norge, er det på grunn av en historisk sterk allianse mellom partiet og fagbevegelsen. Det er to land som har hatt dette forholdet, det er Norge og Sverige.

Mange land forlater nå ideen om det fagligpolitiske samarbeidet. Norge, Sverige - og til dels Danmark - holder på det, og dette er de land som har lykket best i å lage samfunn som er preget av rettferdighet. Høyrekreftene bruker mye tid på å angripe dette samarbeidet, nettopp fordi det utgjør et av de viktigste redskapene for motmakt mot kapitalkreftene. Det dreier seg om retningen for samfunnsutviklinga.

- Det fagligpolitiske samarbeidet har stått sentralt i 100 år, sa Stoltenberg, og trodde det ville bli viktig i mange år framover.

- Så sier noen at ord som felleskap og rettferdighet er abstrakter, det er bare ord, politikerprat. Nei, dette er grunnleggende verdier som ligger bak store og små beslutninger som former Norge. Vi bestemte oss for at vi ville ha et stort, offentlig, statlig trykkesystem, Folketrygden. Vi ville ha en sjukelønnsordning med 100 prosent dekning for alle. Vi ville ha en god offentlig skole for alle, et godt offentlig helsevesen og eldreomsorg.

Nå sier jeg ikke at alt dette er perfekt, det jeg sier er at vi vil bygge videre på dette, på fellesskap og lik rett for alle. Svaret på det som mangler, er ikke privatisering, slik at de med penger kan kjøpe seg forbi eller ut av køen. Vi er stolte av det offentlige velferdstilbudet, men vi er ikke fornøyd. Vi vil gjøre det bedre, men da trenger vi mer fellesskap, ikke mer marked. Vi trenger mer av våre tradisjonelle verdier. Nå ser vi at nettopp disse verdiene blir utfordret sterkere enn på lenge, og det er fordi vi har et storting som er blåere enn på mange år.

- Den offentlige skolen i Norge er et av de kanskje viktigste sosialdemokratiske byggverkene. Den betyr at alle har den samme rett til utdanning. Den samme skolen gir samme tilbud til alle. Det er forskjeller på skoler i Norge, men de springer ikke ut av om elevene kommer fra rike eller mindre rike familier. Dette systemet bidrar til utjevning, til et sosialt liv. Alle får omtrent de samme muligheter til utdanning.

Denne grunnleggende verdien utfordres nå av Lov om privatskoler som regjeringen får vedtatt med Fremskrittpartiets hjelp i Stortinget. Denne loven kan føre til samme utvikling som i Sverige. I Stockholm går nå 14 prosent av alle elever i privatskole, og i de rikeste bydelene nesten 50 prosent. Lærerne i disse skolene har bedre lønn, de beste ressursene trekkes dit, og dermed får du et selvforsterkende system som innebærer at barna til dem med best lønn og best utdanning systematisk går på bedre skoler. Slik vil vi ikke ha det. Jeg vil si at dette er en av de viktigste kamper vi nå står midt oppe i. Dette akter vi å slåss mot.

- Det samme ser vi i eldreomsorgen. Vi kan diskutere konkurranseutsetting av tekniske tjenester og rengjøring, men vi advarer imot konkurranseutsetting av grunnleggende velferdstjenester. Frp foreslår såkalt individualisering av Folketrygden, det betyr at pensjonistene selv i større grad skal plassere pengene sine, og dermed risikere tap. Slikt under-

graver trygghet og likeverd for alle.

Nå er det ikke slik at Norge går fra velferdsstat til et liberalisert høyresamfunn over natta. Dette kan sammenliknes med to skip som forlater samme havn med et lite kursavvik. Til å begynne med er ikke forskjellen så stor, men den øker gradvis, og over tid kan forskjellene bli store. Derfor er veivalgene viktige.

- Den kanskje aller viktigste utfordringa for de sosialdemokratiske verdiene er den stigende arbeidsledigheten. Dette er historien om en varslet krise. Høsten 2001 og våren 2002 advarte både eksperter og fagbevegelse mot en urovekkende utvikling, men regjeringen sa at vi svartmalte! Jeg kan huske at Per-Kristian Foss, i et intervju med Dagens Næringsliv, sa at han syntes innredningen på sitt kontor var dystre enn utviklingen på arbeidsmarkedet. Slik svarer en litt arrogant finansminister - og han tok virkelig feil. Hver dag siden regjeringen tiltrådte er det blitt 70-80 nye arbeidsledige i Norge. Det er ingen eksplosjon, men det er blitt rundt 100 000 ledige. Det ble reagert for seint og for svakt på utviklingen.

LO og DNA har laget et felles dokument i kampen mot ledigheten. Jeg skal nevne noen av punktene i dette. Punkt 1 er lavere rente og kronekurs.

Jeg er enig med regjeringen i at kronekursen og renta må ned. En lav rente og en lav kronekurs er også viktig for anleggssektoren, fordi en rekke investeringer er utsatt på grunn av pessimismen i bransjen. Nå ser det ut til at renta er på vei nedover sammen med kronekursen. Problemet er imidlertid at renta går ned på grunn av at ledigheten øker. Det er ikke bra.

Kronekursen er viktig for sysselsettingen. I fjor skjedde det at høy ledighet og høy kronekurs førte til lavere aktivitet og reduserte investeringer. Det er viktig at vi med pengepolitikken kan styre denne utviklingen bedre. Dette er en del av LO og partiets solidaritetsalternativ.

- Vi trenger mer nyskaping i landet. Bedrifter vil alltid forsvinne, men problemet er at det ikke skapes nok nye bedrifter. Vi trenger mer støtte til SND for nyskaping og knoppskyting. Jeg så på Kveldsnytt her forleden at Ansgar Danielsen klippet snorer på en fabrikk som skulle levere et nytt røntgenutstyr på det internasjonale markedet. Her var det fine taler etterpå. Direktøren for bedriften sa at han ville takke SND for de tilskudd på noen hundretusener og risikolån m.v. som hadde gitt grunnlaget for å etablere bedriften. Uten denne støtten hadde ikke bedriften sett dagens lys. Da så jeg også at næringsministeren ble litt stille. Han har jo halvert støtten til SND i sin tid, en halvering av tilskudd til nyskaping og knoppskyting i næringslivet.

For kort tid siden var jeg i Grenland, der man har skapt 70 ny arbeidsplasser for å lage utstyr til solcellepanel. En lignende bedrift er allerede i gang i Glomfjord. Disse arbeidsplassene hadde aldri kommet uten SND-midlene til forskning og utvikling.

I revidert budsjett fikk vi gjennomslag for økte bevilgninger til bygg og anlegg, en milliard ekstra til opprustning av gamle og bygging av nye skoler bl.a., og noe påplussing på bevilgningene til veiseaktoren. Dessverre ble vi nedstemt på Saudautbyggingen, der det ble vedtatt halv utbygging. Full utbygging, som vi foreslo, ville ha skapt flere tusen årsverk i anlegg, og tiltrengt energi.

- I går var Carl I. Hagen ute i avisa og kritiserte meg. Fremskrittspartiet skal ta opp kon-

kurransen med Arbeiderpartiet! For noen uker siden sto Hagen fram og sa at politikerne måtte slutte å angripe hverandre. Så gikk det noen uker, og så var han ute og skjelte ut Stoltenberg. Det er jeg glad for, for da står jeg fritt til å ta ham.

Men det er vanskelig å ta Fremskrittspartiet. Blir de skjelt ut for et standpunkt, så skifter de standpunkt. I partiprogrammet deres står det f. eks at de skal fjerne statsstøtten til barnehager. Så går de inn for det motsatte. Blir de kritisert for denne posten i programmet, så svarer de at det er ikke det de mener nå. Skolefritidsordningen ville ikke Hagen vite av, noe sånt var det ikke da han vokste opp. I 50-årene var Norge et av de landene der prosenten av yrkesaktive kvinner var lavest, nå er deltakelsen av de høyeste. Skolefritidsordningene er bra for ungene, for foreldrene og arbeidslivet. Og Fremskrittspartiet hopper fra det ene standpunktet til det motsatte.

Arbeiderpartiet er for statlig eierskap og å sikre viktige virksomheters forankring i Norge. Hvis vi solgte ut statens aksjer i Hydro, ville det raskt skje et oppkjøp utenfra. Fremskrittspartiet har vært i mot statlig eierskap, men på partilandsmøtet deres nå, var de for. Og så hopper de igjen, Å sikre Hafslund på norske hender via Statskraft, er de i mot. De hopper rundt. Å kritisere Fremskrittspartiet er som en olympisk gren, skyting på bevegelig mål.

Når Fremskrittspartiet sier de er for statlig eierskap, skal vi ikke tro på dem. Når de sier de er i mot, så er de liberalistiske og mer troverdige. De sosialdemokratiske ideene er best i original.

Jeg tror det er veldig mange arbeidsfolk som ikke er helt klar over hva Frp står for, at de stemmer for mange sosiale kutt. Partiet står fjernt i forhold til betydningen av fellesskap, å stå samlet, at enhet gjør sterk. Fellesskapet, en forutsetning for velferdsamfunnet. Der de ansatte i en bedrift ikke er organiserte, står arbeiderne svakt.

Frp er mot fagforeninger, tariffavtaler og faglig politisk samarbeid. Frp er altså mot landsomfattende tariffavtaler, selve grunnlaget for fagorganisering. De ønsker kutt i sykelønna - det står i Fremskrittspartiets program. Jeg er sikker på at her kommer det til å stå et stort slag om 2-3 år, anført av Høyre og Frp. Vi i Arbeiderpartiet skal slå ring om sykelønnsordningen. Bare disse to sakene skulle være mer enn nok begrunnelse for ikke å stemme Fremskrittspartiet.

I tillegg går de mot avtalefestet pensjon. Fremskrittspartiet har stemt mot flere ganger. Det er mange gode grunner til ikke å stemme Frp. Hvis man da ikke har mange campingvogner. De fjernet campingvognavgiften på 150 kroner, og hvis man f. eks. har 100 campingvogner, så blir det en slump penger. Samtidig går de altså inn for en reduksjon av sykelønna og avvikling av AFP. Hvis fagforeningsmedlemmene ikke skjønner at dette er gode nok grunner til ikke å stemme Fremskrittspartiet, så få dere sende dem på kurs på Sørmarka.

De kaller seg det nye arbeiderpartiet, men samtidig har de kuttet i karensdagene. Folk må gå fem dager før de kan få trygd. Og arbeidsledige skal ikke ha feriepengene fordi de ikke har ferie! Har dere hørt? For meg er feriepengene en del av lønna som lønnstakere har krav på. Til sammen har de gitt 15-20.000 mindre til de arbeidsledige, og de startet med kuttene akkurat på et tidspunkt da arbeidsledigheten steg raskt - i fjor høst.

- Vi fikk ikke flertall i revidert nasjonalbudsjett for alle de sakene vi forsøkte å endre. Vi

fikk til en endring i permitteringsloven slik at man unntaksvis kan bruke den gamle 52 ukers-regelen, Vi må samtidig sørge for at den også omfatter asfalt og industri. Det var en viktig endring som vi kom frem til gjennom dialog med forbundet og LO og sikret flertall.

Fagforeningsfradraget ble halvert i Stortinget, men LO sørget for å få dette økt gjennom det inntektspolitiske samarbeidet. Samtidig som de borgerlige har gått mot en heving av fagforeningsfradraget, har de gitt ut 20 milliarder kroner i skattelette til de rikeste. Det har gått på skatt på utbytte, opsjoner, formue mv. Det er derfor liten tvil om at det er viktige ideologiske skillelinjer mellom Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet.

I forbindelse med revidert nasjonalbudsjett er det blitt sagt at Arbeiderpartiet har vært for snille og har tatt omkamp i noen saker. Vi har forsøkt å få på plass noen viktige saker. Pensjonsregulering i takt med samfunnet ellers, var en slik sak. Her fikk vi til en avtale som sikret en halv milliard mer til pensjonistene. Vi fikk til en økt bokstøtte til strømfrene fra sist vinter. Vi fikk til nye tiltak for sjøfolk. Vi fikk ikke til økning i ledighetstrygden, men vi fikk til en viktig endring i permitteringsreglene. Flertall for en del, men ikke alt.

Det har vært et adelsmerke i arbeiderbevegelsen, at samtidig som vi har vært opptatt av de nære ting, hverdagspolitikken - av lønn, arbeidsmiljø, veistubber og motorveier - har vi hatt visjoner og drømmer om en høyere himmel langt der borte. Vi har kombinert hverdagspolitikk med drømmer. Dette har gjort oss til en samfunnsomformende bevegelse, alltid underveis, aldri helt i mål, stolt, ikke tilfreds, samfunnskritisk og selykritisk. Da har vi vært på vårt beste. Alle skal ha like muligheter i det sosialdemokratiske samfunn. Vi er også opptatt av et fellesskap utover landets grenser, i Norden, Europa og internasjonalt. Vi er opptatt av internasjonal solidaritet og bekjempelse av fattigdom.

- Europadebatten er i gang, enten vi ønsker det eller ikke. For meg blir spørsmålet om medlemskap et spørsmål om vi skal delta i fellesskapet eller ikke. For meg er løsnninger i fellesskap som regel bedre enn løsninger hver for seg. Det norske folk har gitt oss juling gjennom to folkeavstemninger. Den siste gangen i 1994 het det at vi spilte et spill som hette revansj. Spørsmålet er om vi orker å gå løs på dette en gang til. Jeg er så gammel at jeg husker den kalde krigen, Berlinmuren - en tid hvor Polen lå langt bak jernteppet og Warszawa-pakten var oppkalt etter hovedstaden i Polen.

Nå blir antagelig ti østeuropeiske land nye medlemmer av EU. Vi får et helt nytt fellesskap av landene i øst og vest i Europa. Spørsmålet blir da om vi skal delta i dette fellesskapet eller ikke. Jeg skal ikke mase om dette. Jeg ønsker ikke en for rask EU-debatt, men vi skal være klar over hva vi står overfor i 2005. Vi må ta inn over oss at de politiske partiene foran valget i 2005 må si fra hvor de står i EU-spørsmålet. Jeg sier ikke at det er helt utenkelig at vi skal utsette avgjørelsen til 2009, men det vil i så fall også være en beslutning. På ett eller annet tidspunkt må Norge forholde seg til det fellesskapet Europa er. Jeg mener for min del at Norge hører hjemme der, men er i tvil om det riktige tidspunktet for igjen å ta opp saken. Dette vil bli ett av de store spørsmålene om 2-3 år.

- Jeg gjør hva jeg kan for å gjenreise sosialdemokratiet, og jeg er glad for å kunne gjøre dette i samarbeid med fagbevegelsen. Vi er ikke alltid 100 prosent enige, men vi deler de samme grunnleggende verdiene, og det er disse vi må stå sammen om og slåss for.

Takk for oppmerksomheten!

Dirigenten takket Jens Stoltenberg og salen sluttet seg til med applaus.

Landsmøtet skulle nå ta en liten pause og dirigenten ba dem som ville tale om å tegne seg i løpet av denne pausen.

Møtet hevet 11.55.

Møtet ble satt igjen 12.05. En permisjonssøknad ble innvilget. Dirigenten slo fast at landsmøtet nettopp hadde vært gjennom et meget engasjerende innlegg, og det var mange som ville ha ordet. Jens måtte dra 14.15, og måtte han litt mat før han dro. For å være ferdig innen lunsj 13.30, ble taletiden satt til 3 minutter.

Debatten

Arnfinn Nilsen blir av og til spurt om hvorfor han holder fast ved Ap på den måten som han gjør, sa han. Da svarer han at det er det eneste politisk helhetlige alternativet som vi har i dette landet. Om det ikke er best på alle områder, så har det i hvert fall en politikk på alle områder. Dessuten hadde han vokst opp under og etter krigen, og husket gråheten og fattigdommen fra den tida. Det kan stå mye igjen, javel, men han trodde vi ville ha hatt en helt annen fordeling i dette landet om vi ikke hadde hatt LO og DNA og det spesielle samarbeidet mellom dem.

- Men dette er da historie, sier noen. Vel, hva vet vi om framtida uten å se på historien. De siste par tiårene har det skjedd flere store begivenheter som dels har gått over i hverandre. Vi fikk Reagan og Thatcher, statskapitalismens sammenbrudd og murens fall, framveksten av det indre marked, en utvikling med utskilling av det som ble ansett for ikke å være bedriftenes kjerneområder, privatisering av offentlig virksomhet.

Når det gjelder energiloven ville han stille et direkte spørsmål til Jens Stoltenberg:

- Er det mulig å regulere dette på en annen måte, slik at vi unngår de konsekvensene vi nå har sett? Det må for øvrig bli slutt på leflingen med partier som trur det går å leve av å klippe håret på hverandre. Vi må gjøre noe også, i dette landet.

Nilsen mente at vi har et tungt politisk problem hvis EU blir tema i de kommende valgkampene. - Om spørsmålet reises og blir stemt ned for 3. gang - da blir vi ikke tatt alvorlig på 50 år!

Bjørn Håkon Smedvold, avd. 2 Oslo/Akershus, syntes det var gode ord Stoltenberg kom med, om å gjenreise sosialdemokratiet.

- Det er godt at du vil se framover. Vi har vår historie, men verden forandrer seg. Det må lyttes til folks behov og man må bruke måleverdien livskvalitet, ikke bare kroner. Norge var tidlig ut med å skaffe viktige goder til befolkningen. Goder i verdenstoppen. Men verden forandres, det går ikke bare framover, det går også bakover. I altfor liten grad er vi klar over at store deler av Europa er gått forbi oss. Vi har dårlige ordninger for ledige. Vi har dårlige ordninger for utdanning. Selv er jeg effektivt utestengt fra mitt ønskede studieområde. I alle andre vesteuropeiske land ville jeg hatt muligheten, men i Norge gis ikke studiestipend til realfag utenlands.

Jeg har bodd i EU-land og andre nordiske land. Jeg har sett hvordan helsevesenet kan fungere, uten køer og egenandeler. For eksempel: jeg tålte ikke melk, en finsk lege fant ut dette. Jeg sleit med ryggen og en nederlandsk lege fant ut av det, sa Smedvold.

Han mente oljerikdommen var blitt en sovepute for Norge. - Vi har ikke penger å bruke på infrastruktur. Det betyr ikke at det ikke finnes penger, vi bruker dem bare ikke. Fattige Sverige bruker mye mer penger på vegnettet enn Norge. Du ser det på vegkvaliteten straks du kommer over svenskegrensen.

- Når alt handler om penger og laveste anbud, får vi dårlig kvalitet.

Tenk på det neste gang du sitter i et fly, sammensatt av tusenvis av deler: Produsert og sammensatt av dem som hadde det laveste anbudet!

Svein Westvik, RVO Distrikt 12, avd. 9, var opptatt av oppslutningen om partiet og av synliggjøring av partiets politikk.

- Vi som leser partiprogrammer kjenner partiets politikk og vet at den er god, men velgerne har vansker med å skjelne partiene fra hverandre. Mange skjønner ikke hvorfor Arbeiderpartiet reddet regjeringen nå, i forbindelse med budsjettbehandlingen. Da er det viktig å få synliggjort hva partiet har fått igjen.

En annen sak er hvordan vi skal få gjenreist aktiviteten på arbeidsplassene. Det er lenge siden jeg så en arbeider stå på stand i forbindelse med valget i mitt distrikt. Jeg har ikke noe i mot lærere, men de stiller seg ikke utenfor fabrikkporten. Og så skal AP være forsiktig med å lefle med andre partier. SV er for eksempel bra å samarbeide med for å få til ting, men det er flere felter, for eksempel kraftutbygging, som gir avstand.

Thorbjørn Jungård, avd. 9 Nord. merket seg lignelsen om dødsriket, men når partiet ser seg tilbake så handler det ikke bare om valgprosenten. De siste 20 årene har oljevirksoheten hatt enorm betydning for landet. Vi må se framover og da tenke på å utnytte de verdiene vi har.

- Mange mener at bergverkindustrien er utdøende. Den er ikke det. Det er bergverkspotensiell i pukk, mineraler, metaller. Vi må få innført prospekteringsstøtte og legge til rette for å utnytte verdiene i Norges fjell. Miljøhensyn skal ivaretas, ja, men vi kan ikke bare ha voktere av nasjonalparker her i landet.

Svein Jarl Liestøl, avd. 214 Sandbekk, merket seg at Jens i sin innledning hadde valgt ikke å se seg så langt tilbake. Selv var han av den garde som mente at det er fortida som former framtida.

- Jeg kommer fra en arbeidsplass som heter Titania, en arbeidsplass som får Thorbjørn Berntsen til å se rødt når han hører navnet. Vi hadde et hundreårsjubileum på gruva i fjor, den eneste gjenlevende gruva i Norge. Der var det mange gjester, men folk reagerte kanskje på at Arbeiderpartiets plass sto tom. Det kan kanskje skrives på tilfeldighetenes konto, men jeg traff Jens i forbindelse med problemene i industrien i Egersund. 29 år tidligere hadde jeg kunnet ønske hans far Thorvald Stoltenberg velkommen som 1. mai-taler samme sted, sa Liestøl, og ville bare si at Jens hadde mye av det samme som faren. - Slikt som dette setter varige spor i en tillitsmann, sa Liestøl.

Han følte det som, etter 30 år som tillitsmann, at han hadde gått gjennom isen mange ganger mens folk har stått og sett på uten å gripe inn. I siste liten har noen slengt ut et tau, men problemet har da vært at tauet var mørkeblått. Når man så kommer på land, står de klar til å klore ut øynene på deg.

- Jeg husker en tung industrisak som det var kamp om, utbyggingen av en ny bedrift i Tyssedal. Aps industripolitiske talskvinne Inger Lise Gjorv kalte det en industriskandale. I dag vet vi at det er etablert en genial bedrift i Tyssedal. På 80-tallet kjempet vi en hard kamp mot Arbeiderpartiet når det gjaldt utslippstillatelser. Også de borgerlige var imot slike utslipp, sa Liestøl, som nå hadde brukt opp taletiden.

Gudny Fagerhol, avd. 3 Møre og Romsdal, ville gi Jens et godt råd fra Vestlandet:

- Det er i motbakke det går oppover! Jeg har ikke noe behov for å si at jeg er medlem av Ap, det har jeg vært i hele mitt voksne liv, og det vet de fleste, sa hun. Hun ville uttrykke sin bekymring for utviklingen i en del jenteyrker. Det gjaldt i første omgang innenfor renhold og helse. I jenteyrkene blir man satt på stadig hardere prøver. Når markedet skal styre alt, blir det til at jentene skal vaske stadig flere kvadratmetre på stadig kortere tid. I helsevesenet er 90 % av de ansatte jenter. De har det så travelt at de eldre bare får bade annenhver uke.

- Jeg vil si det så sterkt at det er eldre som ikke har en hånd å holde i på 14 dager, og det er kanskje viktigere for dem å ha en hånd enn å bli nedvasket hver helg.

- Jens vet at jeg kommer fra Vegvesenet. Dette er en sektor som valget hadde en avgjørende innvirkning på. Det er nesten ikke noe vegvesen og televesen igjen i dette landet. Slik går det når folk er mer opptatt av bensinpriser, campingvognavgifter, billig tobakk. Jeg forstår ikke hvorfor Norge måtte ta de samme grepene som man har gjort i Sverige. Nå er svenskene i ferd med å reversere utviklingen og bygge vegvesenet opp igjen. Hvorfor måtte vi ta de samme grepene?

Ingar Elling Eira, avd. 9 Nord, sa at han hoppet over den svenskevitsen han satt inne med. Han sa at trangen etter kvinnfolk måtte være stor i partiet når man måtte helt ned i Dødsriket for å få tak i en kjæreste. Det var godt at Jens var på vei tilbake til vår verden. Det manglet ikke på samfunnsoppgaver.

- Vi må ta tilbake styringsviljen. Fiskeriflåten er gått til havs og fiskerinæringen satt på land, hvis dere skjønner hva jeg mener. Samtidig må vi på museum for å finne noe anleggsvirksomhet.

Før hadde vi trygge og gode arbeidsplasser i staten. De er borte. Nå må Jens snart ta penen fra de borgerlige før de raderer ut alt det som er igjen av vegvesen og televesen. Arbeiderpartiets glanstid var den gangen da landet ble bygget, men faktum er at vi har fått en masse småkapitalister på kjøpet. Det blir sagt at når finnan får sko på beina, blir de vanskelige. Ved valg har det norske folk opptrådt som nyttige idioter for kapitalistene. Det er vel ikke høyresiden i norsk politikk som forsvarer de fattige.

- Ta fatt i Finnmarksloven, Jens. Vi må avvise Regjeringens ynkelige opplegg for Finnmark. Ellers blir det bare splitt og hersk. Det er først når vi står sammen at vi blir sterke. Stå på, Jens, du er ung nok til å samle landet!

Lars Børseth, avd. 8 Midt-Norge, takket for et spennende innlegg. Han ville gripe fatt i et par ting. Han var veldig glad for at Jens sa at i EU-saken gjaldt det å ile langsomt, og videre var han glad for at Ap var opptatt av hverdagspolitikken, de nære ting.

- Nå har vi et stortingsflertall som angriper velferdsordningene med en uhyggelig effektivitet. De er slett ikke handlingslammet - det er nettopp dette de vil oppnå. Privatisering, økt ledighet. Dette rammer Velferds-Norges grunnmur.

Han refererte et forslag til uttalelse fra avd. 8 med tittelen «Nytt politisk flertall i 2005». Det er nå behov for et slikt flertall som bl a kan bekjempe den økende ledigheten. Arbeidsmandsforbundet vil yte sitt bidrag til dette. Den nye loven om arbeidslivet må utsettes inntil vi får et slikt annet flertall på Stortinget. Videre må vi unngå å fremme saker som splitter. En slik sak er EU, og det spørsmålet bør derfor utsettes. I stedet må det så fort som mulig gjøres klart for velgerne at det finnes et politisk alternativ.

Bjørn Hundhammer, avd. 2 Oslo/Akershus, mente det var fint at Ap hadde gått inn for Sauda-utbygginga, for mer enn det som regjeringen gikk inn for. Han hadde sert litt tilbake, og husket en uttalelse i en nyttårstale av Stoltenberg da han stoppet Beiarn-utbygginga. Da måtte anleggsarbeidere permitteres. Han håpet partiet nå hadde en bedre politikk for oppgradering av eksisterende kraftverk og utbygging av ny vannkraft, og at det også var positivt til oljevirksomhet i Barentshavet, noe som ville gi nye arbeidsplasser innen anlegg.

- Nå må dere stå på for dette, slik at vi slipper vinglinga fra tidligere.

Nils Jarle Solevåg, avd. 3 Møre og Romsdal, sa det var et ordtak på Vestlandet - det hjerter er fullt av, renner munnen over av. Han ville ta opp permitteringslova. Målet på anlegg er å ha arbeid hele året, og forbundet arbeider for å få til avtaler om dette. Nå er det fare for at bedriftene tar Victor Normann under sine vinger. Han er som Dickie Dick Dickens - veltalende, men meget farlig. Vi kan få oppsigelser i løpet av året, og neste år på grunn av endrede regler. Ellers ville han ha nevnt at bevilgningene til vegutbygging er altfor dårlige - så dårlige at vi snart må søke om penger fra Riksantikvaren!

Kåre Johnsen, avd. 2 Oslo/Akershus, hadde et spørsmål til Jens: - Mange har gått i tenkeboksen - men fins det noen vinduer i den? Utsikten synes ikke å være den beste. Ellers er det lettvinntenkning og dårlig planlegging som preger samfunnet. Dette gjelder f. eks. eldreomsorgen, der taleren hadde sterke erfaringer med en nærstående slektning. Han fikk på seg bleie om kvelden, og den fikk han ligge med til 8-9 neste morgen. Legen kalte det liggesår, men dette kom av bleien. De fikk ikke den hjelpen de trengte, det var sannheten.

Når det gjelder ledigheten, er det nå 100 000 mennesker uten arbeid. Det koster samfunnet omtrent 800 000 kroner dagen. Dette er penger som kastes ut gjennom vinduet, reint bortsett fra at de holder liv i de ledige. Han var selv blitt ledig, og merket at du blir giddeslaus av dette.

- Hvor lenge orker du å gå på Arbeidskontoret hver dag for å søke jobb, når du aldri får noe? Når du har passert 50, er du kommet i refusjonsalderen. De har ikke bruk for deg lenger, sa han.. Han ville også ha sagt det ble brukt for lite penger på veger i dag.

Endre Kulleseid, forbundsstyret, syntes det hadde vært kjekt å høre på Jens. Politikken fra Ap er begynt å bli ganske klar, og det setter man pris på i dette forbundet. Han hadde jo også fått pris som miljøverstering i forbindelse med Sauda. Han satte pris på det også, og håpet at det ble mange flere slike priser på Jens i årene som kommer. Det er lange tradisjoner i dette forbundet for å gå inn for vannkraftutbygging. Forbundet har også lange tradisjoner i å samarbeide med Ap, også i Stortinget. Men med dagens regjering har det vært vanskelig å påvirke budsjettet.

Han lengtet tilbake til Kjell Opseths tid, det er slike industriministre vi trenger. Vi må få bedre rammevilkår for at ungdommen skal våge å satse. Han hadde også satt pris på Stoltenbergs oppgjør med Frp. Selv pleier han å gjøre det på møter rundt omkring, og en gang holdt han på å bli kastet ut. I forbindelse med behandlingen av revidert nasjonalbudsjett hadde Aps nestleder sagt at det ikke var så nøye med penger til anlegg.

- Dette vil vi ikke høre flere ganger fra den kanten!

Jens-Petter Hermansen, avd. 2 Oslo/Akershus, takket for innlegget. Han ville ta opp noe som det ikke ble snakket så ofte om, nemlig forfallet av de norske veiene. Det er flere som har sagt at det er viktig å bygge veier, men det er også viktig å ta vare på dem som allerede er laget. Medlemmer av forbundet bygger, drifter og vedlikeholder veier, men på grunn av manglende bevilgninger fra de politiske myndighetene, preges veiene av fremskredent forfall - mens Norge bare blir rikere og rikere.

- Det som kalles «etterslepet» er nå oppe i 11 milliarder kroner. Asfalten sprekker, grøtene fylles opp, og krattet vokser inn over veikanten. Politikkerne har lovet penger flere ganger, men de kommer ikke. Løftene brytes. Det er en viktig politisk jobb å se til at pengene nå kommer, og de må komme i en jevn strøm, ikke i rykk og napp.

Distriktssekretær *Harald Bell Solaas*, avd 1 Øst, merket seg også at Jens hadde valgt ikke å se seg tilbake i forhold til partiets situasjon og de leie tingene en hadde vært gjennom.

- Det er muligens riktig, men det er viktig å huske at det var grunnfjellet i bevegelsen som sviktet, og som følte seg sviktet. Vi fikk demonstrert skjebnefellesskapet mellom den politiske og den faglige arbeiderbevegelsen. Også fagbevegelsen er blitt svekket som følge av lovgivning. Vi har fått en politikk i dette landet som ikke tar hensynt til de viktige forutsetningene for velferden - energi og industri. Det er et absolutt krav at det fagligpolitiske samarbeidet gjenreises. Det må skje på alle plan, også lokalt. Høstens lokalvalg blir en milepæl i så måte, mente han. Når det gjaldt EU: 1. mai 2004 innføres et fritt arbeidsmarked som også omfatter EØS. Han var redd for at dette ville medføre sosial dumping.

- Tida er ute, sa dirigenten og måtte avbryte der.

Dirigenten sa også at delegatene burde spise sine innlegg bedre, slik at det ble tid til en oppsummering før Jens måtte forlate landsmøtet.

Torbjörg Eigestad Støyva, avd. 6 Vest, syntes det var kjekt at Jens kom innom landsmøtet og at han stilte som statsministerkandidat. Men når han overtok om to og et halvt år, så måtte han huske at det var hun som hadde valgt ham - og ikke omvendt. Hun etterlyste

også en finansiering av videreutdanningsreformen og spurte når gratis arbeid skulle telle som ansiennitet ved opprykk.

Kåre Magnar Karlsen, avd. 2 Oslo/Akershus, sa at han var Oslo-gutt og ville ta opp noen Oslo-saker først. Han bodde på Romsås og viste til det arrogante bystyret/byrådet i Oslo. Han hadde lagt merke til at Jens allerede hadde startet valgkampen i Nittedal her forleden.

- Du må sørge for at tunnelbanen til Carl Berner blir ferdig, og du må hindre at man nedlegger Aker sykehus med 75000 pasienter, som man truer med å overføre til SIA, sa han. Dette kunne han som romsåsgutt ikke godta. Han viste videre til arbeidet med å få senketunnelen i Bjørvika på plass og finansiert.

Man måtte spørre seg hva man skal gjøre med Hagen som det ene stedet er imot salg av Hafslunds aksjer, men som ikke kan få Frp til å stemme mot i bystyret - der han også sitter.

Det er også mange problemer for dem som er på boligmarkedet. Den sosiale boligbyggingen er borte. Unge og minstepensjonister har ikke råd til å kjøpe seg leiligheter.

En annen uting han ville til livs, var at man plasserer unge funksjonshemmede på aldershjem - funksjonshemmede som ikke er multifunksjonshemmede, men kan greie seg sånn noenlunde selv. Han hadde selv sett dem på Romsås sykesenter.

- Dessuten må Arbeiderpartiet bli mer synlig, ikke minst når det gjelder sykelønnsordningen og kampen for å beholde sykepengene, sa Karlsen.

Kim Eirik Kongshaug, avd. 3 Møre og Romsdal, takket Stoltenberg for det gode faglig/politiske samarbeidet. Mye var sagt om Fremskrittspartiet. Han hadde sperret opp øynene da han leste i avisa fredag at Sjømannsforbundet bevilget støtte til Frps valgkamp.

- Jeg vil karakterisere det som å ta første spadestikket til egen grav, men Sjømannsforbundet får heller seile sin egen sjø. Arbeiderpartiet har alltid vært en god samarbeidspartner og støtte for å få gjennomført våre saker, og nå er det viktig at vi står sammen. Og det må synliggjøres at det er arbeidernes parti. «Bygg landet og trygg framtida».

Svein Kai Fedje, avd. 6 Vest, syntes Jens hadde holdt et spenstig innlegg, men savnet noe ord om distriktspolitikken - «by og land, hand i hand» - som var et slagord fra tidligere tider.

- Det trengs overføring av penger bl.a. til skoler og veier, hvis behovene skal dekkes. Storkapitalen er ikke interessert i å investere i, eller opprettholde, arbeidsplasser i distriktene. Det faglig/politiske samarbeidet må styrkes, sa han, og håpet partiet i valgkampen ville fronte skattefradrag for fagforeningskontingenten.

- Også bør dere synliggjøre hvorfor dere vil inn i EU, at det ikke dreier seg om solidaritet med storkapitalen.

Dirigenten så seg nødt til å forslå ytterligere nedsettelse av taletiden, til 2,5 minutter og fikk det vedtatt.

Karl Appelkvist, avd. 4 Nordland, merket seg det Stoltenberg sa om bygg og anlegg, men hørte ikke noe om bergverk. - Vi må få fart i fastlandsnorge, men lokale verneplaner ødelegger for bergverk, sa han, og mente Arbeiderpartiet måtte komme på banen med mer

press på regjeringa når det gjelder å få gang mineralleting. Spesielt nevnte han det store Rødbergfeltet i Nord-Trøndelag, som dessverre ligger en plass midt i området der det er planlagt nasjonalpark. Ordføreren er iallfall fornuftig nok til å ønske å holde feltet utenfor arealet for parken.

- Alt skal vernes i dag, miljøkåte politikere løper omkring. Arbeiderpartiet må få til at prospekteringsstøtten kommer tilbake.

Børge Kristoffersen, avd. 9, Nord, trodde han var blitt frelst av Stoltenberg i dag.

- Det er mulig at jeg tar en sjanse og melder meg inn i Arbeiderpartiet. Jeg mener at arbeiderbevegelsen samlet må kunne greie å ta knekken på høyrekreftene.

Inge Ramsdal, avd. 7 Sør-Vest, sa at innlegget til Stoltenberg varmet en gammel Odda-bu.

- Nå for tiden dreier det seg bare om finans og renter, det ødelegger arbeidsplassene. Ledigheten vokser. I bygg og anleggsbransjen er 80 prosent privat for byggs vedkommende.

I min bedrift er nå 650 sagt opp. Skal vi ha anleggsarbeidere i framtida, må vi sørge for å ha et inkluderende, ikke ekskluderende, arbeidsliv.

Magne Berg, landsstyret, syntes det alltid var interessant å høre sentrale personer snakke om sentrale ting - og temaet her, «gjenreising av sosialdemokratiet» var viktig.

- Det som det nå gjelder, er å komme til makt og begynne å rette opp igjen alt det gale høyrekreftene har fått i stand. Jeg føler meg sjøl som offer for den politikken, jeg jobber i Mesta der 1400 mann nå skal bort, sa han og ba landsmøtet stemme for forslaget til Børseth.

Lars Børre Vangen, avd. 4 Nordland, etterlyste noe om gjeninnføring av ungdomsgarantien i innlegget til Stoltenberg. Gerd Liv Valle hadde satt fokus på den.

- Det må være en viktig sak i det faglig/politiske samarbeidet. Hva slags signal gir politikerne de unge, når arbeidsledigheten blant ungdom er faretruende stor og stiger. Den sosiale boligbyggingen er også i høyeste grad aktuell

Geir Gamborg-Nielsen, distriktssekretær avd. 2, takket Stoltenberg for innledningen, og ville selv nå snakke på vegne av alle bransjer, om felles erfaringer i arbeidslivet, - privatisering og anbudspolitik = brutalisering av arbeidslivet.

- Hvem betaler prisen for det? Sykefraværet. Noen brukere og samfunnet betaler prisen, uansett bransje. Vi ønsker et fellesskap som tar vare på enkeltindividene. Vi krever menneskelighet tilbake i arbeidslivet.

Per Arne Berge, avd. 6 Vest, takket Jens for innledningen. Han kunne ikke dy seg, men ville lese et dikt som en veiarbeider på hans trakter hadde skrevet for 20 år siden. Han advarte forsamlingen om at diktet var skrevet på nynorsk, så man måtte høre godt etter. Diktet var en hyllest til Arbeiderpartiet som hadde skapt levelige vilkår for gud og hvermann, det var det Arbeiderpartiet som skulle ha æren av. Man skulle dessuten arbeide mot den borgerlige stand og arbeid for alle «i sør og i nord».

Jan Klemetsen, forbundsstyret, takket Jens for en glimrende innledning. Han ville rette en stor takk til vår neste statsminister. Det fagligpolitiske samarbeidet var viktig, som Jens hadde vært inne på, og den videre kampen for velferdsstaten måtte arbeiderbevegelsen kjempe sammen. Det var sagt at Manpower kunne ha skapt en bedre regjering enn den sitende. Yngve Hågensen hadde nylig blitt spurt hva han syntes om næringsminister Ansgar Gabrielsen. Yngve svarte: Jeg liker bedre Bache Gabrielsen.

- Energiloven må endres, sa Klemetsen. Vi må forlange stabile og forutsigbare priser på kraft. Videre må vi holde på enhetsskolen. Vi må også endre Gjedrems renteinstruks for å hindre at ledighet brukes til å holde renta nede. Vi må ta vare på de svakeste i samfunnet og sikre en verdig alderdom - og ikke sette bestemor på anbud. Vi må kaste byrådet ut av Rådhuset i Oslo. Vi må ikke stemme på partiet som bygger ned de faglige rettigheter som det har tatt mange tiår å kjempe frem. Vi må sikre våre rettigheter. Skal Jens danne regjering, bør det imidlertid være på bredt parlamentarisk grunnlag. Den nåværende regjeringen er så svak at du kommer til å vinne en brakseier i 2005 og parkere høyrekreftene for mange år fremover.

Klemetsen var siste inntegnede taler. Dirigenten takket delegatene for velvillighet med å korte ned innleggene. Så ga han ordet til Ap-lederen:

Stoltenbergs oppsummering

Jens Stoltenberg konstaterte at det hadde vært så mange spørsmål, kommentarer og synspunkter at han umulig kunne svare på alt. - Jeg skal bare svare på de enkle spørsmålene, sa Jens - med et smil. Han mente ikke dette bokstavelig. Han hadde tatt notater under alle innleggene. Oppsummeringen ville han bruke til å kommentere noen av hovedsakene og ikke bruke tid på det man er enige om.

- Det er jo slik i det norske samfunnet at vi er veldig for rettferdig fordeling, bortsett fra når det gjelder taletid. Jeg får tre kvarter til innledning, dere får tre minutter og så får jeg ubegrenset tid til oppsummering. Slik er det.

Energi og kraft hadde mange kommentert. Det er viktig for forbundet fordi det har med anleggsvirksomhet å gjøre. Alle har også en strømregning de skal håndtere - man kan ikke bruke pellets på alt, selv om han hadde stor tro på dette med bioenergi.

- Dere kan stole på oss i energipolitikken, vi ønsker en skånsom vannkraftutbygging i Norge, men vi må innse at de fleste vannkraftprosjekter i Norge enten er bygget ut eller vernet. Vi kommer ikke til å gå løs på verneplaner.

Når det gjaldt Sauda, var vi for at en skånsom utbygging og opprustning var riktig, fordi det ikke var snakk om store nye inngrep i naturen. Det er problematisk at vi i dette landet bruker mer kraft enn vi produserer. Vi er villige til å se på energiloven, bl.a. for å se om vi skal sette en nedre grense for nedtapping av magasiner. Det er mulig at det kan være et fornuftig tiltak.

Men vi må alle ta inn over oss det som er hovedproblemet, at det vannet som kommer ned over Norge, lager mindre kraft enn vi behøver. Det er det fysiske som er hovedproblemet. Det regner ikke nok i et normalår. Dette kan vi ikke forandre ved å endre paragrafer

eller regler. Det har bare med vannmengde og fallhøyde å gjøre. I et normalår mangler vi rundt 9 TWh eller snittproduksjonen fra 20 altakraftverk. Dette blir helt feil. Vi kan ikke basere oss på at det regner «mot normalt» hvert år.

Vi må simpelthen skaffe mer kraft. Jeg har stor tro på enøktiltak, pellets og bioenergi. Stø kurs i flisepolitikken, som man sier. Men det er ikke alt som går på pellets, ikke PC-en, ikke brødrister og vaskemaskin. Hva gjør så Norge med gassen? Vi bygger svær gassrørledning til England, Tyskland og Belgia, pluss at vi bygger svær kraftledning for å kjøpe energi tilbake fra gasskraftverkene i utlandet. Nesten alle land i Europa bygger gasskraftverk - mye basert på norsk gass. Gasskraftverk får skattefradrag i Tyskland, og flere steder har gasskraftverkene fått miljøpriser fordi de erstatter kullfyrte kraftverk.

Jeg har vært i Zeebrugge og klippet snor på et gasskraftverk noen hundre meter fra byggingen. Det blir betraktet som rent og pent i utlandet. Så bygger man en kraftledning til 8 milliarder kroner for å kunne kjøpe strøm tilbake til Norge.

- Jeg kommer aldri til å stå så tidlig opp om morgenen at jeg kan forstå at det er miljøvennlig å bygge svære gassrørledninger til utlandet, produsere elektrisk kraft på gasskraftverk i utlandet, for så å frakte det med på ny kraftledning tilbake til Norge. Det er umulig for meg å forstå at dette er miljøvennlig. Det er bare i Norge at man får dette til. Det kan ikke engang være miljøvennlig å frakte det på kabel tilbake, det blir jo stort energitap. Jeg kan ikke forstå at det å foredle norske råvarer i Norge må være verre og mer forurensende enn å kjøre alt via utlandet.

Stoltenberg ville advare dem i landsmøtet som trodde det var likegyldig hvilke partier «på venstresiden» som fikk stemmene ved valget.

- Det er av stor betydning om stemmen går til Arbeiderpartiet, SV eller Senterpartiet. Det er bare et sterkt Arbeiderparti som kan skape et samfunn som både er opptatt av å skape og å dele. Deler av venstresiden har bare vært opptatt av å dele, ikke av å skape.

For å være god til å skape, må du også være god til å dele. Troverdigheten for at du er god til å dele, vil også føre til at kaken blir større. Sosialdemokrater skjønner sammenhengen mellom det å dele og det å skape. Det er derfor ikke likegyldig hvem man gir sin stemme, sa Jens.

- EU-saken er en vanskelig sak. Men det vil være feil av meg å si at enten er vi opptatt av de nære ting eller de fjerne ting. Når det gjelder EU, ser vi at det berører svært mange hverdagsspørsmål i Norge. Som EØS-medlem er vi et fullverdig medlem av det indre marked i EU. I løpet av den tiden vi har hatt avtalen, er 4000 direktiver blitt gjennomført i Norge. Ett av disse direktivene har hindret oss i å selge billig kraft til industrien. Det er ikke lov lenger.

Jeg har en sønn på 13 år, og han er et ansvarlig menneske. Det har streift meg at jeg ønsker at han ikke skal gjøre som meg, forfalske skolebeviset og kjøpe eksport for deretter å undersøke hvor dagens fest foregår på Skillbekk. Jeg ønsker ikke at det skal bli slik. Jeg ønsker å hindre rusmisbruk blant ungdom. Her har EØS også kommet inn med sitt direktiv. Norske politikere var enige om at den nye rusbrusen måtte selges via Vinmonopolet, men EØS sa nei. Den skulle selges i vanlige butikker sammen med øl og brus. Salget av denne brusrusen øker nå kraftig, og hvem er det som drikker den? Det er 14-15-åringene. Dette er små hverdagslige spørsmål, men det er ikke fleip. Jeg mener at denne brusene skulle vært

solgt via polet.

- Distriktpolitikken er en annen ting. Nå har EU bestemt at det skal være lik arbeidsgiveravgift over hele landet - 14,1 % - bortsett fra Nord-Troms og Finnmark. Dette er et kraftig anslag mot distriktpolitikken, et tiltak som vi burde ha kjempet mye sterkere imot.

I begynnelsen av 90-tallet drøftet vi i Regjeringen om vi skulle tillate 100, 200 eller 3000 polakker å plukke jordbær inntil 3 måneder i Norge. Mange syntes tre måneder var lenge. Fra 1. juli 2004 er Polen medlem av EU, og vi kan risikere at det kommer 40 millioner polakker som da fritt kan plukke jordbær hele året!

Poenget er at vi har sagt ja til EØS-avtalen, og da er det EUs regler for arbeidsmarkedet som gjelder. Da sier jeg at vi må tenke gjennom om vi synes den avtalen gir oss den innflytelsen vi bør ha. Noen sier at det var ikke denne avtalen vi innførte. Da må vi huske på at Sverige, Østerrike og Finland har gått fra EFTA til EU. De er blitt 15, vi tre. Nå er de snart 25 i EU-pilaren. Det tidligere samarbeidet har mistet balansen, sa Stoltenberg..

EU stiller konsekvent bare med ambassadører på møtene med EFTA. Stoltenberg hadde selv ledet EFTA-møtet med Island på den ene siden og Liechtenstein på den andre, og han tenkte da at dette er en fin institusjon - det er den eneste internasjonale organisasjon der Norge er en stormakt.

- Om vi sier ja eller nei, må vi alle innse at EØS-avtalen er blitt annerledes enn vi tenkte oss. Om vi er misfornøyd med avtalen, er det to alternativ: Skal vi da si opp EØS-avtalen og nøye oss med det, eller skal vi tenke at vi får mer innflytelse som medlem av EU? Det er dette spørsmålet vi må komme tilbake til om et par år. Det grunnleggende spørsmålet er om vi tror at vi best kan løse problemene sammen eller hver for oss. Men dette er ingen sak i kommunevalget.

Ungdomsgarantien var blitt etterlyst. Den trodde han Ap var for, i hvert fall hvis det var slik at Gerd Liv Valla var for.

Et spesielt spørsmål til slutt.

Børge Kristoffersen ville melde seg inn i partiet, og var velkommen. Mange sier at de kanskje skal stemme Ap, men de er ikke sikre. De har hørt om en sak der partiet gjorde feil osv. Da ville Stoltenberg minne om at det perfekte parti finnes ikke. Ap har gjort feil, og vil gjøre nye. Han var selv ofte usikkert på hvilket standpunkt han skulle ta til en sak, det er drøsevis av vanskelige avveininger. De som venter på det perfekte ender i sofaen, og der blir de resten av livet.

Da han gikk på videregående, hadde det vært en del sjekking. På skolen hadde det vært tre flotte damer, men de var så kresne at det fantes ikke et mannebein som hadde en sjans. De gikk tre år på skolen uten at det ble noe av det, de venta på den perfekte. De var nok mye mindre lykkelige og hadde det mye mindre moro enn de som var mer vanlige og testa litt ut.

- Slik er det med politikken også. Vi må lete etter et parti der vi er enige i hovedlinjer og de grunnleggende verdiene. Da står Ap for rettferdig fordeling, solidaritet, det å løse oppgavene sammen, samarbeid med fagbevegelsen. Vi har 100 års erfaring for at det faglig-politiske samarbeidet har brakt Norge steg for steg i en retning vi er stolte av, men som vi ikke er fornøyd med.

Takk for oppmerksomheten, nå må vi få oss noe å spise!

Forbundsleder Arnfinn Nilsen var enig også i det siste, i det han overrakte blomster og gave og takket Stoltenberg på vegne av forsamlingen.

Dirigenten minnet om at starttid for ettermiddagsmøtet var kl. 15.00.

Møtet hevet kl. 13.50.

Ettermiddagsmøtet mandag 16. juni

Møtet ble satt kl. 15.00. *Sven Pettersen* ledet allsangen - «Verden er vår».

Dirigent *Helge Haukeland* sa at delen med Jens Stoltenberg ikke var helt avsluttet. Lars Børseth, avd. 8 Midt-Norge, hadde framsatt et forslag til uttalelse, som det ikke var stemt over, og det skulle skje nå. Forslaget var et oversendelsesforslag til komiteen for politiske uttalelser.

Votering

Forslaget fra avd. 8 ble enstemmig vedtatt oversendt til redaksjonskomiteen.

Dirigenten ville forøvrig si noen ord om seansen før lunsj. Ut fra sin politiske erfaring ville han gi ros til salen for debattnivået. - Både talerlista og innholdet viser at vi har utrolig mange dyktige tillitsvalgte i dette forbundet. De unge lærer slikt på skolen i dag, men for vår generasjon er det ikke fullt så lett å utforme innlegg og gå på talerstolen og framføre de.

Han ga stor ros til debattantene - det var nok rett før forbundet fikk Stoltenberg som medlem!

Hovedkasserer *Kjell Edvard Fixdal* hadde et par praktiske opplysninger om kveldens landsmøtefest.

- Den starter kl. 19.30 - og med det været som nå er, blir første sekvens tatt utendørs - apéritif på brygga. Kl. 19.50 bærer det inn i en pyntet landsmøtesal, der det serveres 3 retters middag med tilbehør. Et par «monopolpenger» ville bli utlagt på tallerkenene, lovet han. Det ville bli en landsmøtefest uten taler. All underholdning var planlagt på forhånd. I går hadde han sagt at det ikke var tale om å pynte seg til middagen. I dag sa han ikke det.

Dirigenten opplyste at dagsordenen i morgen besto av politiske uttalelser og valg. Til nå har komitemedlemmene kunnet gå fritt til og fra landsmøtesalen. Under valgene ville ikke dirigentbordet ha noe av det. Da skulle det være fullstendig registrering og eksakt tall over stemmeberettigede til stede. Som vanlig ville komiteen legge fram sitt, det blir generell debatt, og deretter en til votering. Denne gangen har vi ikke tariffrådet, bare forbundets sty-

rende organer, så det hele burde gå greit, mente dirigenten, og avsluttet med å oppfordre delegatene til å ta med seg all papirer når de gikk, av hensyn til festforberedelsene.

Møtet hevet kl. 15.15.

Formiddagsmøtet tirsdag 17. juni

Landsmøtets siste dag i Norsk Arbeidsmandsforbund åpnet litt over kl. 0900 med allsangen «Seiren følger våre faner», anført av *Sven Pettersen*, med både sang og dragspill - sangen som er bare ett eksempel på vellykket samarbeid mellom *Arne Paasche Aasen* (tekst) og *Jolly Kramer Johansen* (melodi).

Dirigent *Runar Sjøstad* ba delegasjonslederne om å levere inn sine oversikter over antall delegater. Disse måtte leveres umiddelbart.

Dirigent *Johnny Myrvoll* sa at man først skulle gjennomgå protokollen fra mandagens møte. Sekretær *Per Ørnulf Andersen* leste protokollen. Han sa at det nesten ikke var noen i sekretærkorpset som hadde stemme igjen, det var han som hadde mest og derfor leste derfor igjen protokollen.

Det var ingen merknader til protokollen, som ble enstemmig godkjent.

Dirigenten sa at rettelser til referatene fra gårsdagen måtte legges på referentenes «gamle» bord. «Stenografene» har fått fri for å rekke starten på landsmøtet i Norsk Kommune- forbund. - De har sikkert jobb nok der, sa dirigenten. Rettelsene ville senere bli tatt hensyn til i den endelige protokollen.

Han ga videre en del praktiske opplysninger: Det var satt opp to flybusser, en med avgang kl. 13.50 og en med avgang kl. 16.45.

Han refererte og fikk innvilget permisjonssøknader fra 78 Gudny Fagerhol (fylkestinget), 201 Pål Sture Nilsen (sykdom i familien) og 94 Magnar Bjørkum (rekke arbeid). Han opplyste at det nå var 250 stemmeberettigede i salen.

Morten Brenna fra Sparebank 1 hadde bedt om ordet for gi en orientering. Brenna sa at man under landsmøtet hadde hatt gående en uhytidelig konkurranse, og man hadde også delt ut et par premier. Flere burde ha vært delt ut, men man hadde også problemer med transporten til Haugesund. Nå kunne han utrope *Lars Børre Vangen* til vinner av 3000 kroner i ODIN Norge. Han ba delegaten komme opp og motta beviset på dette.

Dirigenten bemerket at landsmøtet så friskt og fint ut fra hans plass. Det var ikke sikkert det så like bra ut andre veien. Han hadde lagt merke til at blomstene var begynt å henge

litt, det gjorde det kanskje med andre også, så snart var det på tide å avslutte landsmøtet. Først skulle man imidlertid bli ferdig med dagsordenen.

Han ga så ordet til forbundsleder *Arnfinn Nilsen* som ville redegjøre for et par uttalelser fra redaksjonskomiteen for politiske saker.

De politiske uttalelsene

Arnfinn Nilsen takket alle for en fin sammenkomst kvelden før. Landsmøtefesten hadde etter hans mening forløpt meget bra. Folk hadde oppført seg pent - uten at man hadde sett utdeling av springskaller eller lignende. Jeg synes dere ser friske og pene ut, selv om det nok ble litt sent for noen. Det gjelder bl.a. meg som må innrømme at det ble så sent at det gjør litt vondt i dag.

Som leder av redaksjonskomiteen for politiske saker hadde han det oppdrag å presentere uttalelsene. Han konstaterte at gjennomsnittsalderen på dette landsmøtet var som den pleide å være, midt på 40-tallet - 44 komma noe. Desimalene var ikke så viktige når man hadde passert 44 år.

- Når man skal avgi politiske uttalelser, kan det være et argument ikke å drive det for langt. Når man konsentrerer seg om noen få saker, kan man også oppnå større tyngde. Det er også en fordel - når man nærmer seg avslutningen av landsmøtet - at man kommer med uttalelser om noe som for det aller meste har vært behandlet eller drøftet på landsmøtet, altså at det er et emne man har litt forstand på, sa *Nilsen*. Han refererte deretter den første av uttalelsene, en uttalelse hvor man er opptatt av å få folk i arbeid, men man har også egne grupper spesielt i tankene:

Bygg landet - Trygg framtida!

Norsk Arbeidsmandsforbund, samlet til landsmøte i Haugesund 12. - 17. juni 2003, drøftet den stigende arbeidsledigheten. Antall ledige er nå oppe i over 100 000. Arbeidsløse hender er den verste sløsing med ressurser vi vet om, samtidig som vi har store uløste oppgaver med landets infrastruktur.

Det som møysommelig er bygget opp gjennom generasjoner, må ikke skusles bort. Familiene og verdiene vil forvitne dersom det ikke skapes tilstrekkelig aktivitet. Uten vilje til investering vil kompetansen bygges ned, noe som vil svekke muligheten til å konkurrere i et internasjonalt marked.

Unødvendig mange liv går tapt i trafikkulykker i Norge. Vedlikehold av tidligere investert kapital i vegnettet vil få ned ulykkestallene.

Anleggsbransjen må igjen tas i bruk. Vi krever at regjeringen følger opp Nasjonal transportplan og avsetter midler til disse formålene:

- *Utbygging og forbedring av stamvegene oppprioriteres*

- Dobbeltsporutbygging av jernbane Oslo S - Ski
- Dobbeltsporutbygging av jernbane Sandnes - Stavanger
- Utbygging av Ringeriksbanen
- Utbygging av Stadtunnelen
- Oppgradering og utbygging av eldre kraftverk og fordelingsnett
- Bygging av gasskraftverk og fordelingsnett
- Utbygging av sentralhavner
- Opprioritering av fiskerihavner

Landsmøtet krever videre at Stortinget endelig avklarer spørsmålet om samiske rettigheter til land og vann. Sendrektigheten gjør at Sametinget ser seg nødt til å gå i mot all lete- og utvinningsvirksomhet. Samtidig er det et skrikende behov for arbeidsplasser i de samiske områdene.

Med bakgrunn i den moderasjonen vi viste ved tariffoppgjøret, der store grupper avsto fra lønnstillegg, krever vi at det settes i verk tiltak for å få flere hender i arbeid.

Arnfinn Nilsen kom spesielt inn på forslag 244, som var tatt opp av Ingar Eira. Man hadde hatt noen dragninger i komiteen over hvorvidt man skulle ha dette med i uttalelsen. Etersom landsmøtet hadde anbefalt forslaget og et vedtak med redigeringer, hadde man tatt med et avsnitt (nest siste avsnitt i uttalelsen) som gikk på samenes rettigheter.

Den andre uttalelsen, «Et nytt politisk flertall i 2005», tar sikte på å legge grunnlaget for en ny regjering fra 2005.

I komiteen hadde man hatt noen problemer med hvordan man da skulle håndtere EU-spørsmålet. I det forslag som var fremmet, virket det som om man allerede hadde tatt standpunkt til hovedsaken.

- Vi er redd for at den borgerlige regjeringen fortsetter hvis EU-saken blir en hovedsak i valget. Vi har ikke drøftet hvorvidt vi skulle bli medlemmer eller ikke, men vi har tatt på alvor det som er hensikten med uttalelsen, å få ny regjering, ikke stresse EU-spørsmålet unødige for stortingsvalget i 2005.

Arnfinn Nilsen ba om tillatelse til å referere den andre uttalelsen også, uten å måtte gå ned fra talerstolen først - siden jeg jo ikke er så sprek lenger. Det ble godkjent.

Med disse bemerkninger, refererte han forslaget til uttalelse:

Et nytt politisk flertall i 2005!

Den nåværende regjering er ikke villig, eller i stand til, å løse problemer fagbevegelsen står overfor. Det er tvingende nødvendig med en annen politikk og en annen sammensetning av Stortinget i neste periode. Fagbevegelsen må arbeide for et flertall som ivaretar våre interesser.

Med bakgrunn i endringene i overtidsreglene, frykter vi at regjeringen vil gå til ytterli-

gere angrep på faglige rettigheter, som sykelønnsordningen, stillingsvernet og retten til å stå i stilling ved oppsigelser.

For å oppnå et flertall som gir arbeidstakerne trygghet og gode rettigheter, må vi i valgkampen etterstrebe enighet og unngå å fremme saker som virker splittende. En sak som virker splittende er EU-saken. Blir spørsmålet om medlemskap i EU en hovedsak ved valget i 2005, kan det hindre at det skapes et reelt politisk alternativ til dagens høyredominerte Storting. Landsmøtet vil derfor advare mot dette.

Dirigenten takket Arnfinn Nilsen for presentasjonen og sa at dirigenten først inviterte landsmøtet til en generell debatt om uttalelsene.

Generell debatt

Kjell Ludvigsen, landsstyret, sa at det kunne virke som om han bare ville pirke borti formelle ting på dette landsmøtet, men det var ikke meningen. Han ville likevel påpeke at i det andre og tredje strekkpunktet i den første uttalelsen manglet det en «t». Det skal stå: «Dobbeltsporutbygging». (Rettelsene er innarbeidet i uttalelsen ovenfor).

Ingar Elling Eira, avd. 9 Nord, sa at det var veldig gledelig å se dette papiret «Bygg landet - Trygg framtida!». Som samenes representant her på landsmøtet var det en stor dag for ham. Han var stolt og glad for at en av landets største arbeidstakerorganisasjoner med sin uttalelse hadde stilt seg i spissen for samenes rettigheter, samtidig som at man tok hensyn til den øvrige befolkningen i Finnmark. Dette var derfor en stor dag for ham og for samene. - I en sterk familie tar man vel vare på alle familiemedlemmer, på barn og etterkommere. Det skal vi fortsette med i forbundet. Med denne uttalelsen om samiske rettigheter står vi støtt imot det meste, sa Eira.

Forbundsleder Arnfinn Nilsen sa at han gledet seg stort over at redaksjonskomiteens arbeid hadde fått en så god mottagelse på landsmøtet.

- Så vil jeg fortelle en historie. For mange år siden var jeg med og forhandlet for de statsansatte, det het den gangen Statstjenestemannskartellet. Nils Mugaas var forhandlingsleder og i AF hadde vi en leder som het Oddmund Harr. Det var ikke de store summene som den gangen førte til meklings, men forhandlingslederne måtte til slutt berette den sørgelige situasjon, at man igjen måtte bry Riksmeklingsmannen. Oddmund sa da at han trodde han hadde et godt tilbud i hendene, men så viste deg seg at det var en feilskrift. - Jeg liker heller ikke å bli tatt i bokstavfeil, men jeg har den fordel at jeg kan skyld på «datorane», sa han.

Votering

Uttalelsene ble tatt opp til votering. Begge uttalelsene ble enstemmig vedtatt.

Dirigent Helge Haukeland formidlet «takketale» fra hotellet. Det var bare godord å høre fra hotelledelsen når det gjaldt delegatenes bruk av fasilitetene. Man hadde også vist god oppførsel og fylt godt opp i pianobaren og på Seaside. De som angret på sine besøk, ville ikke få pengene tilbake.

Han ville nå foreslå et kvarters pause mens man delte ut valgkomiteen innstilling. Man ville også legge inn en pause senere slik at man fikk satt seg skikkelig inn i innstillingen før man fikk en generell debatt og votering.

Med disse ord hevet han møtet kl. 09.35.

Dagsordenens pkt. 10 Valg

Møtet ble satt igjen kl. 09.50, fortsatt med *Helge Haukeland* som dirigent. Han håpet at alle delegatene hadde fått valgkomiteens innstilling. Ellers hadde dirigentbordet noen ekstra innstillinger. Med disse ord foreslo han at dørene ble lukket og ordet gitt til valgkomiteens leder Kjell Borglund.

Valgkomiteens arbeid

Kjell Borglund sa at det sikkert satt mange i salen som hadde hatt en drømmejobb i tankene. De fleste fikk ikke denne jobben, men selv hadde han vært heldigere. Han hadde hatt en drømmejobb i tankene lenge, og nå han hadde fått den - som leder av valgkomiteen. Han hadde derfor tatt den.

- Nå er komiteen ferdig med sitt arbeid. Vi er oppe til eksamen, og dere på landsmøtet er sensorer.

Det er gjort mange vedtak på dette landsmøtet som direkte har påvirket komiteens arbeid, ikke minst har landsmøtet redusert plassene i diverse utvalg. Da blir det færre antall representanter. Vedtakene har hatt stor betydning og gjort vårt arbeid ganske komplisert.

For meg er det et paradoks at Arbeidsmandsforbundet, det forbundet som er mest for et forbundsløst LO, samtidig er et slags mini-LO hvor man er ekstremt fokusert på egne grupper i forbundet. Dette er forståelig, men samtidig vil denne fokuseringen på grupper gå ut over aktiviteter og ressursbruken i forbundet. Når vi skal redusere antallet representanter, må vi ta fra grupper hvor det er noe å ta av. Der det ikke er noe å hente, kan vi ikke ta noe. Når forbunds- og landsstyret er samlet til drøftelser og planlegging, snakker men først og fremst om forbundets beste og forbundets fremtid, det er som oftest også det som er best for enkeltgruppene. Vi må bidra til å fjerne gruppegrensene, ikke minst i avdelingene i tiden fremover, sa Borglund. Da vil man kunne få mer for pengene.

- Valgkomiteen har hatt et luksusproblem i og med at det har vært mange gode kandi-

dater til vervene i forbundsledelsen. Vi har gjort en grundig behandling av forslagene på kandidater. Samtlige som er foreslått har vi innkalt til intervjuer i de indre gemakker, og dette har vært svært nyttig. Vi har sortert forslag og lagt en kabal som nå er presentert for dere. Vi har i komiteen kommet til enighet på de fleste punkter, bare på ett punkt er det en delt innstilling. Selv om man kan være uenig i våre valg, har vi gjort alt i beste mening, sa Borglund.

Det er brukt et skjema under komitearbeidet denne gangen, og med et par forbedringer vil skjemaet fungere enda bedre på neste landsmøte - om fire år. Der vi har hatt minst å velge på, har vært i de yngre årsklasser. Det er en høy gjennomsnittsalder i forbundet. Ved å tøyne aldersgrensene litt, har vi kommet i mål også her. Når det gjelder kvinneandelen, er den også vanskelig. Da måtte vi i så fall ha fjernet buksene våre. I en gruppe, Renhold, er det mange kvinner/damer, mens det nesten ikke er damer i de andre gruppene. Dette gjør kvinnerepresentasjonen vanskelig. Kvinneandelen svekkes lett av dette. Dette må det gjøres noe med. Hvis man hadde vedtektsfestet spesielle prosenter, hadde det vært enda verre. Det har man da ikke gjort, og vi har kommet i mål.

Det har sittet 11 medlemmer i valgkomiteen. Etter tre dagers arbeid er vi kommet frem til en innstilling, som dere skal behandle på kort tid. Vi har sett på alle forslag fra avdelinger og grupper. Vi har vurdert kjønn, geografi, gruppestørrelse, kvalifikasjoner m.v. og lagt frem det vi mener er det best mulige resultatet for forbundet sa Borglund.

Han ville takke komiteen for godt og lærerikt samarbeid og ville spesielt fremheve sekretær Anne Lise Thorskes innsats med databehandlingen.

- Uten henne og hennes PC vet vi ikke hvordan det hadde gått. Jeg overlater med dette innstillingen til dere. Det hadde selvsagt vært sterke meningsutvekslinger i komiteen, men det var til å leve med. Han takket også de andre i komiteen for et godt og lærerikt samarbeid. Takk for oppmerksomheten! Innstillingen hadde følgende ordlyd:

Valgkomiteens innstilling

Forbundets ledelse

Leder:	Erna C. Dynge
Nestleder/leder tariff:	Endre Kulleseid
Organisasjonsleder:	Kirsti Mandal
Forbundssekretær:	Svein Johansen
Forbundssekretær:	Lise Solvang
Forbundssekretær:	Trond Karlsen
Forbundssekretær:	Nils Jarle Solevåg (7) / Per Arne Berge (4)

Forbundsstyret

Representanter:

Erna C. Dynge, leder	Forbundet
Endre Kulleseid, nestleder	Forbundet
Kirsti Mandal	Forbundet
Svein Johansen	Forbundet

	Avdeling	Faggr.:
Kjell Borglund 2846 Bøverebu	Innlandet	E
Truls S. Nilsen 5306 Ask	Vest	P
Tommy Nymo 8540 Ballangen	Nordland	B
Lisbeth Johansen 9415 Breivika	Nord	R
Jan Klemetsen 3041 Drammen	Oslo/Akershus	C
Karl S Olsen 6290 Haramsøy	Møre & Romsdal	H
Olav Lien 7397 Rennebu	Midt-Norge	V

Vararepresentanter:

	Avdeling	Faggr.:
Lise Solvang	Forbundet	
Trond Karlsen	Forbundet	
Anders Lefstad 7224 Melhus	Midt-Norge	E
Inge Ramsdal 4309 Sandnes	Sør-Vest	P
Johnny Gotteberg 6700 Måløy	Vest	B
May Brit Nakken 6013 Ålesund	Møre & Romsdal	R
Terje Mikkelsen 4054 Tjelta	Sør-Vest	C
Hilde Thue 6900 Florø	Vest	L
Ingolf Rotlid 3658 Miland	Øst	V

Landsstyret

Representanter:

	Avd.:	Faggr.:
Sissel Tønnessen 4014 Stavanger	Sør-Vest	R
Eva Jensen 7228 Kvål	Midt-Norge	R
Steve Mutch 1667 Rolvsøy	Øst	R
Thorbjørn Mortensen 9910 Bjørnevatn	Nord	V
Odd Lyngås 7650 Verdal	Midt-Norge	V
Rolf Madsen 2070 Råholdt	Oslo/Akershus	A
Elisabeth Eriksen 2014 Blystadlia	Oslo/Akershus	C
Svein Taule 1667 Rolvsøy	Vest	P
Anita Johansen 9171 Longyearbyen	Svalbard	B
Heidi Mortensen 8160 Glømfjord	Nordland	R
Thorbjørn Jungård 9513 Alta	Nord	B
Martin Skårstad 8543 Kjeldebotn	Nordland	E

Vararepresentanter

	Avd.:	Faggr.:
Anne Karin Johannesen 4014 Stavanger	Sør-Vest	R
Berit Hovden 6900 Florø	Vest	R
Thorunn Nerby 2013 Skjetten	Oslo/Akershus	R
Sigmund Steinnes 9143 Skibotn	Nord	V
Kjell Arne Kolden 1890 Rakkestad	Øst	V
Terje Tyrriberget 2330 Vallset	Innlandet	V

Vararepresentanter

Landsstyret	Avd.:	Faggr.:
Pål Framnes 0107 Oslo	Oslo/Akershus	P
Geir Wiggo Hanssen 0474 Oslo	Oslo/Akershus	C
Tormod Iddeland 4580 Lyngdal	Sør Vest	H
Halldor Skutlaberg 5363 Ågotnes	Vest	B
Asbjørn Fritsen 8520 Ankenesstrand	Nordland	P
Reidun Rødseth 6007 Ålesund	Møre & Romsdal	C

Kontrollkomiteen

Representanter:	Avd.:	Faggr.:
Leder Helge Haukeland 5986 Hosteland	Vest	V
Liv Randi Matre 5516 Haugesund	Sør-Vest	R
May Pedersen 9751 Honningsvåg	Nord	H

Vararepresentanter:	Avd.:	Faggr.:
Gudny Fagerhol 6160 Hovdebygda	Møre & Romsdal	V
Per Idar Johansen 7977 Høylandet	Midt-Norge	E
Bjørn Bratseth 3263 Larvik	Øst	F

Ungdomsutvalget

Representanter:	Avd.:	Faggr.:
Lars Børre Vangen 8015 Bodø	Nordland	V
Helene Moe 4013 Stavanger	Sør-Vest	C
Monica Nervik 9018 Tromsø	Nord	C
Hans Tåle Willerud 2848 Skreia	Innlandet	E
Anna Nordlund 0168 Oslo	Oslo/Akershus	C

Vararepresentanter:	Avd.:	Faggr.:
Fatima Demic 5515 Haugesund	Sør-Vest	R
Kim Eirik Kongshaug 6020 Ålesund	Møre & Romsdal	A
Pål Sture Nilsen 7020 Trondheim	Midt-Norge	C
Katrine Toftevåg 5073 Bergen	Vest	C
Ayna Lund 0198 Oslo	Oslo/Akershus	C

LO Stats Representantskap

Representanter:	Avd.:	Faggr.
Erna C. Dynge	Forbundet	
Endre Kulleseid	Forbundet	
Thorbjørn Mortensen		
9910 Bjørnevatn	Nord	V
Kristoffer Skjørestad		
4328 Sandnes	Sør-Vest	V
Karl S. Olsen		
6290 Haramsøy	Møre & Romsdal	H
Lars Børseth		
7052 Trondheim	Midt-Norge	V
Gudny Fagerhol		
6160 Hovdebygda	Møre & Romsdal	V

Vararepresentanter:	Avd.:	Faggr.
Kirsti Mandal	Forbundet	
Svein Johansen	Forbundet	
Britt Larsen		
6003 Ålesund	Møre & Romsdal	H
Torgeir Nygård		
6900 Florø	Vest	H
Jens Magnar Lindland		
4849 Arendal	Sør-Vest	V
Runar Engebretsen		
1710 Sarpsborg	Øst	V

LOs Representantskap

Representanter:	Avd.:	Faggr.:
Endre Kulleseid	Forbundet	
Kjell Borglund		
2846 Bøverbu	Innlandet	E
Helge Haukeland		
5986 Hosteland	Vest	V
Jan Klemetsen		
3041 Drammen	Oslo/Akershus	C
Eva Jenssen		
722 Kvål	Midt-Norge	R

Vararepresentanter:	Avd.:	Faggr.:
Tommy Nymo		
8540 Ballangen	Nordland	B
Børge Kristoffersen		
9322 Karlstad	Nord	E
Kjell Magne Svensen		
4325 Sandnes	Sør-Vest	V
Elisabeth Eriksen		
2014 Blystadlia	Oslo/Akershus	C
Arvid Thue		
6146 Åheim	Møre & Romsdal	B

LO Industri - Styret

Representant: Endre Kulleseid
Vararepresentant: Erna C. Dynge

LO Service - Styret

Representant: Erna C. Dynge
Vararepresentant: Endre Kulleseid

Møtet skulle nå heves for et kvarters pause. Dirigenten ba dem som ville delta i den generelle debatt om innstillingen, om å tegne seg i pausen. Møtet ble hevet kl. 10.00.

Generell debatt

Møtet ble satt igjen kl. 10.15, og man startet en generell debatt på valgkomiteens innstilling.

Odd Olsen, valgkomiteen, sa at landsmøtet nå var samlet for å avgjøre valgene. Han representerte mindretallet i komiteen, som foreslo Per Arne Berge som forbundssekretær i stedet for Nils Jarle Solevåg, som flertallet gikk inn for. Han fremhevet at Berge kommer fra den nest største gruppen i forbundet - nemlig Veg. Han syntes ikke denne gruppen skulle finne seg i å bli skviset ut når det gjaldt forbundssekretær. Riktignok kunne man si at man hadde Endre Kulleseid som nestleder i forbundet, men allikevel. Det var ingen som nektet renhold en forbundssekretær da Erna C. Dyrne ble valgt til nestleder.

Formannen i valgkomiteen hadde sagt at man hadde tatt hensyn til gruppenes størrelse. Hvorfor fikk da ikke en gruppe som telte 19 prosent av forbundets medlemmer en egen forbundssekretær? Private anlegg hadde en representant i Svein Johnsen, mens Nils Solevåg kom fra Asfalt (2,5 % av medlemmene i forbundet).

- Mange av medlemmene innenfor Veg har det vanskelig nok fra før. Mange medlemmer ligger med brukket rygg allerede. Det er stor usikkerhet på arbeidsplassene. Jeg kan vanskelig reise hjem til disse medlemmene og si at landsmøtet ikke vil støtte dem.

Jeg har fått en bordfane i gave, og i morges satt jeg og så på denne. Her står det bl.a.: Gjør din plikt! Vi i vegsektoren har stilt opp for forbundet i 100 år, økonomisk og ressursmessig. Vi har gjort vår andel, og det håper jeg forbundet har satt pris på. Det står også noe annet på bordfanen: Krev din rett! Det er det jeg gjør. Jeg gjør ikke noe annet. Jeg krever bare vår rett, ikke noe annet.

Jeg har vært medlem i dette forbundet i 38 år, og dette er nok mitt siste landsmøte. Jeg trodde ikke jeg skulle oppleve at et flertall i valgkomiteen ikke vil ha oss med i forbundsledelsen. Jeg håper derimot at landsmøtet skjønner at valgkomiteen her har gjort en liten feil, og at landsmøtet retter den opp. Våre medlemmer fortjener det, sa han, og hadde den tillit til landsmøtet at de tok hensyn til hans synspunkter.

Distriktssekretær *Kjell Sagstad*, sa at han ikke hadde tenkt å ta ordet, men gjorde det likevel fordi han - som forrige taler - mente det var galt å trekke ekspertise ut fra forbundet, når det gjelder overenskomsten. Dette gjelder både særavtalen i Statens Vegvesen og de ansatte i Mesta.

- Endre Kulleseid vil ikke rekke, med alle de oppgavene han er pålagt som nestleder, å ivareta våre interesser, mente Sagstad. Han hadde stor respekt for Solevåg og Asfalt. Men han trodde landsmøtet var i ferd med å gjøre en stor feil hvis de fulgte valgkomiteens flertall.

- Tenk dere grundig om!

Forbundsleder *Arnfinn Nilsen*, sa at han nå skulle gjøre noe han hadde gjort en gang før.

- Det var uvanlig den gangen, og det vil være enda mer uvanlig nå, ettersom jeg øyeblikkelig er i ferd med å gå ut på dato.

Arbeiderbevegelsen hadde lært ham at han skulle gå ut med rett rygg. Han ville ikke blande seg direkte opp i valgkomiteens innstilling. Han hadde funnet ut at det var like godt å blande seg inn i debatten. Alternativet var ikke noe særlig bedre. Han syntes valgkomiteen hadde gjort en god jobb, men han hadde særlig konsentrert seg om de to første sidene i innstillingen.

- Her ser det bra og trygt ut.

De siste årene har jeg som kjent vært opptatt av å reise organisasjonen som en del av det folkevalgte apparatet og å gjøre organisasjonen mer synlig. Da Kirsti Mandal kom inn i forbundet, var jeg bl.a. opptatt av at jeg var for lite offentlig. Jeg er veldig glad for at Kirsti Mandal nå er foreslått som organisasjonsleder. Hun kom inn som informasjonssekretær, men hun kunne, som poteten, stelle med mye forskjellig i forbundet, og alt i forhold til leder. Jeg er derfor glad for at hun er foreslått og har sagt ja til jobben som organisasjonsleder.

Som Odd Olsen ville han heller ikke blande seg opp i noen personstrid, selv om han kunne ha sagt seg enig med Olsens forslag.

- Jeg ber om ikke å bli misforstått. Jeg tenker på forbundets forvaltning, eller for å si det på en annen måte: Jeg ville reise organisasjonen og gi tilstrekkelig rom for det folkevalgte apparatet.

Da jeg ble engasjert i forbundet i begynnelsen av 70-åra, pågikk det en voldsom organisasjonsdebatt med utgangspunkt i at man skulle lage et stort statsforbund. Alle statsfolka ville da ha gått ut av forbundet, og man ville ha ligget med brukket rygg.

Når det gjaldt organisasjonsutviklingen, hadde det pågått en voldsom prosess. Man var gjenstand for mer og mer avfolkning. Arnfinn Nilsen hadde det håp at anlegg og vedlikehold likevel kunne beholdes i forbundets system.

- I tillegg er det slik at vi har fått regiontillitsvalgte. Man fjerner seg mer og mer fra forbundet. Hvis Veg ikke får en representant, vil det forsterke denne tendensen. Dette er et område hvor det er et gult forbund som stjeler og stjeler medlemmer. Jeg håper med dette at dere tar et visst omsyn til det jeg har sagt, sa Arnfinn Nilsen.

Dirigenten sa at Stein Taule hadde bedt om ordet, men bare for å gi følgende opplysninger. I innstillingen sto han oppført som Stein Taule, Rolvsøy. Han ønsket å endre dette til Stein Taule, 6827 Breim.

Anita Johansen, avd. 142 Longyearbyen, sa at man nå skulle velge ledelse for fire år. Valgkomiteen har hatt en tøff og vanskelig jobb.

- Vi i bergverk har stor utfordringer i tiden fremover og vi ønsker oss også en forbundssekretær, ikke for at vi trenger det til tariffavtale, pensjonsavtale eller samarbeidsforhold, men for i det hele tatt å ha noen å samarbeide med. Vi har vært medlemmer i NAF i 100 år. Det er nyttig å ha en forbundssekretær som kan jobbe politisk for oss, en som kan synliggjøre utfordringene.

Ingar Elling Eira, avd. 9 Nord, takket valgkomiteen for den jobben som var gjort. Han var klar over at de hadde hatt en vanskelig jobb. Det er ikke alltid man kommer i mål, og det

hadde ikke valgkomiteen heller, etter hans mening.

- Vi vet at dette forbundet består av folk som fra små kår har arbeidet seg oppover. De har slitt med dårlige boforhold, dårlige arbeidsforhold, dårligere arbeidsgivere. Det har renholderne gjort, det har vekterne, og ikke minst anleggsfolkene gjort. De har levd som reven, under et furutre uten nåler. Anleggsfolk og veifolk har også store problemer for tida, både i Statens Vegvesen og Mesta. Det vil være helt galt hvis vi nå skal følge høyrebølgen og velge splitt og hersk-taktikken, en taktikk som høyrekreftene alltid har brukt mot oss. Vi har bøyd nakken og fått han svidd. Dere må ikke la dere manipulere av høyrekreftene når vi nå går til valg. De føler at de har hele samfunnet mot seg for tida, sa Eira.

Martin Skårstad, avd. 4 Nordland, sa at man nå hadde fått utdelt valgkomiteens innstilling. Når man så på den, var det akkurat som å se en dårlig værmelding.

- Når det var dårlig vær sørpå, var det gjerne godt vær nordpå og omvendt. Nå er det meldt om godt vær fra Trøndelag og nordover fra i morgen, og det er veldig bra. Men det må også fremgå av innstillingen.

Vi har også kvaliteter nordpå. Ikke så å forstå at vi mener kandidatene sørfra er dårlige, men vi har gode nordfra også. Vi vil foreslå Thorbjørn Jungård som ny forbundssekretær. Han støttes av min avdeling og antageligvis hans egen avdeling, sa Skårstad.

Terje Mikkelsen, avd. 7 Sør-Vest, ville takke valgkomiteen for jobben, men han var ikke like fornøyd med innstillingen på alle plasser. Valgkomiteens leder hadde sagt at man hadde et luksusproblem med mange og gode kandidater. Man måtte gi og ta, noen må ut, andre inn.

- Vi skal nå velge mannskap til 2007, og da må gruppen som er i størst vekst, også være representert. Vakt kommer til å bli en dominerende gruppe på landsmøtet i 2007, men i valgkomiteens innstilling har vi kommet dårlig ut.

Vi har et kombinert forslag fra avd. 7 og Vakt på Christian Heinecke. Vi mener at han har frontet kontrollkomiteen bra på dette landsmøtet. Han bør derfor velges til kontrollkomiteen også på dette landsmøtet, sa Mikkelsen.

Kristoffer Skjørestad, avd. 7 Sør-Vest, sa at hovedargumentene for hans syn var vel ivare tatt av tidligere talere. Han kom selv fra forvaltningssiden i Statens vegvesen og her hadde man 600 medlemmer. Innenfor Kystverket er det vel ca. 250 medlemmer slik at man til sammen er rundt 1000 medlemmer. Mesta har 4-5000 ansatte.

Vi forventer at de får en saksbehandler som kan ivareta staten i forbundet, ikke bare private anlegg og asfalt. Vi skal også nedbemanne, som i Mesta. Hvis vei eller stat forsvinner ut, får jeg problemer med å forklare medlemmene mine hva som har skjedd. Stem derfor på Odd Olsens forslag, sa han.

Han ba også om skriftlig avstemning på 1. side i innstillingen. Han viste til forretningsorden § 6, hvor det heter at man kan kreve *skriftlig avstemning* hvis 10 delegater krever det. Han ba dirigenten ta opp dette spørsmålet med landsmøtet. Det holdt at ni til støttet hans syn.

Christian Heinecke, kontrollkomiteen, sa at han representerte avd. 7 Vest pluss gruppen Vakt. Han syntes Vakt burde ha riktig representasjon, også geografisk. Nå var det slik at de som representerte Vakt, alle kom fra ett geografisk område i Norge. Dette kunne ikke være riktig. Han ville foreslå at Terje Mikkelsen, lederen for avd 7 som er hovedtillitsvalgt i Securitas.

- Han har god kontakt med vaktbransjen, og han bør bli forbundsstyreprerentant.

Som vararepresentant til landsstyret hadde komiteen foreslått Geir Wiggo Hanssen.

- Han er en kjempedyktig representant, han er hovedverneombud på Securitas, men han har sagt nei. Hvorfor da foreslå ham? Jeg vil foreslå Eirik Kristoffersen. Her må vi velge de villige! Han kunne ikke forstå valgkomiteen på dette punktet.

Bjørn Sørli, avd. 1 Øst, sa at han som gammel veimann, var enig i mye av det som hadde vært sagt mot valgkomiteens innstilling. Han kom dessuten fra det blå fylket Vestfold, hvor en forening som heter Veiteknisk forening stjeler medlemmer ved å slå på knappen på støvsugeren. De verver rent politisk fordi få i Vestfold kan si at de ikke er politisk enige med dem. Vi bør derfor ha en saksbehandler.

Han var selv plutselig blitt medlem av en storavdeling, 1 Øst, en avdeling som strakte seg fra Svinesund i øst til Hardangervidda i vest - både i Buskerud og Telemark. Han ville foreslå Ingolf Rotlid til forbundsstyret istedenfor Olav O. Lien. Han ville også foreslå Ivar Agnalt som landsstyremedlem i stedet for Eva Jenssen. Som ungdomskandidat ville han foreslå Ingvill Aadna fra storavdelingen, avd 1 Øst, satt opp mot Monica Nervik

Distriktssekretær *Per Ørnulf Andersen* sa at Nils Jarle Solevåg var en erfaren tillitsvalgt. Han var hovedtillitsvalgt og hadde langt erfaring fra asfalt og veivedlikehold samt organisasjons- og miljøarbeid, noe som ville komme godt med i saksbehandlingen som forbundssekretær.

- Det er ikke slik lenger at alle grupper kan være representert i forbundsstyret. De som er med der må basere seg på å jobbe for flere grupper. Solevåg vil også være en god representant for dem som arbeider i Mesta. Vi må være klar over at Mesta ikke lenger reguleres av statlige avtaler eller lovverk. Mesta er ikke lenger en statsbedrift, men et privat aksjeselskap.

Dirigenten sa at den generelle debatten var over. Han gjorde oppmerksom på at man måtte avklare en eventuell skriftlig votering på den delte innstillingen, slik Kristoffer Skjørestad hadde foreslått. Han viste også til forslaget på Thorbjørn Jungård på samme plass.

Martin Skårstad, avd. 4 Nordland, presiserte at forslaget på Thorbjørn Jungård var satt opp mot forslagene på Per Arne Berge og Nils Jarle Solevåg.

Dirigenten spurte hvor mange som ville ha skriftlig votering på dette punktet, og det ble flere enn 10 - altså skriftlig votering.

Votering

Forbundets ledelse

Dirigenten refererte navn for navn fra innstillingen:

Leder *Erna C. Dyng*e, nestleder *Endre Kulleseid*, organisasjonsleder *Kirsti Mandal* og forbundssekretærene *Svein Johansen*, *Lise Solvang* og *Trond Karlsen* ble alle valgt med akklamasjon - etter valgkomiteens innstilling.

Det ble foretatt skriftlig votering mellom kandidatene Nils Jarle Solevåg, Per Arne Berge og Thorbjørn Jungård.

Per Arne Berge ble valgt allerede i første avstemning med 133 stemmer. Nils Jarle Solevåg fikk 83 stemmer og Thorbjørn Jungård 31 stemmer. Berge fikk mer enn 64 %.

Forbundsstyret

Dirigenten foreslo nå tre minutters taletid. Det ble vedtatt.

*Bjørn Sørli*e, Avd. 1 Øst, sa at som han tidligere hadde annonsert at ville han foreslå Ingolf Rotlid fra avd Øst opp mot Olav O. Lien fra avd. 8 Midt-Norge.

Helene Moe, avd. 7 Sør-Vest, sa at man ønsket Terje Mikkelsen inn fra Vakt, satt opp mot Jan Klemetsen i flertallsinnstillingen.

Begge var fra Vakt, men man ønsket en bedre geografisk spredning, derfor Mikkelsen. Hun ba samtidig om skriftlig avstemming.

Gudny Fagerhol, avd. 3 Møre og Romsdal, sa at det var mange ting å ta hensyn til ved valg av forbundsstyre. Etter hennes mening burde forbundsstyret representere folk fra alle deler av landet. Hun sa at det ikke var så enkelt, som leder av valgkomiteen hadde sagt, at mennene bare kunne ta av seg buksa, for å bedre kvinneprosenten. De måtte opereres også. Forbundsstyret skal tjene folket over det ganske land og må ha god geografisk spredning. Hun støttet imidlertid komiteens forslag på Olav Lien fra Midt-Norge.

Sverre Nesheim, avd. 1 Øst, hadde bedt om ordet «i grevens tid». Han kunne også kvalifisere til lege, etter skriftbildet å dømme, sa dirigenten.

Nesheim sa at han ville stemme for Ingolf Rotlid, avd. 1 Øst. Han representerer en stor avdeling og bør være i forbundsstyret.

Dirigenten tok opp spørsmålet om voteringen mellom Jan Klemetsen og Terje Mikkelsen skulle være skriftlig. Det ble vedtatt skriftlig avstemming - med mer enn 10 stemmer.

Det ble *ikke* vedtatt skriftlig avstemming i voteringen mellom Lien og Rotlid. Her skulle det voteres på vanlig måte.

Representantene Erna C. Dyng, Endre Kulleseid, Kirsti Mandal, Svein Johansen, Kjell Borglund, Truls S. Nilsen, Tommy Nymo og Lisbeth Johansen ble enstemmig valgt - etter innstillingen.

Det ble foretatt skriftlig votering mellom Jan Klemetsen og Terje Mikkelsen. *Terje Mikkelsen* ble valgt med 133 stemmer. Jan Klemetsen fikk 106 stemmer, en stemme ble forkastet og en stemme var blank.

Karl S. Olsen ble enstemmig valgt etter innstillingen.

Ingolf Rotlid ble satt opp mot Olav Lien.

Olav Lien ble valgt.

Dirigenten hevet nå møtet slik at delegatene kunne rydde rommene/sjekke ut fra hotellet. Møtet hevet 11.55.

Møtet ble satt igjen kl. 12.15 med *Helge Haukeland* som dirigent. Han håpet at man for resten av voteringen kunne slippe skriftlig votering. Det var flybusser og annet som man skulle rekke, og man tålte ikke for lange voteringer. Han refererte så et par permisjons-søknader.

Valgkomiteens leder, *Kjell Borglund*, sa at komiteen ville foreslå *Jan Klemetsen* som vara til forbundsstyret, i stedet for *Terje Mikkelsen*, som nå var valgt inn som medlem.

Votering

Varamedlemmer til forbundsstyret

Innstillingen fra valgkomiteen, med den endring som Kjell Borglund nettopp hadde referert, ble vedtatt samlet og enstemmig.

Jan Klemetsen ble altså valgt som vararepresentant for Terje Mikkelsen.

Landsstyret

Bjørn Sørli, avd. 1 Øst, foreslo Ivar Agnalt som landsstyremedlem i stedet for Martin Skårstad.

Dirigenten sa at det ble satt *strek* under neste taler.

Jan Klemetsen, forbundsstyret, sa at han hadde snakket med Geir Wiggo Hanssen. Han var kandidat som vararepresentant til landsstyret. Noen hadde stilt spørsmålstegn ved dette under den generelle debatten, at han angivelig hadde sagt nei. Men Klemetsen hadde snakket med Hansen og saken var klar: Han er kandidat.

Votering

Innstillingen fra valgkomiteen ble fulgt på alle punkter. Voteringen ble foretatt navn for navn. Alle ble valgt enstemmig, med unntak av Martin Skårstad.

Forslaget på Ivar Agnalt ble satt opp mot Martin Skårstad. Martin Skårstad ble valgt med stort flertall.

Vararepresentanter til landsstyret.

Dirigenten spurte om han kunne ta opp hele gruppen av vararepresentanter samlet. Det ble godkjent.

Alle ble enstemmig valgt i samsvar med innstillingen.

Kontrollkomiteen

Her foreslo *Geir Andersson*, avd. 7 Sør-Vest, at nåværende medlem i kontrollkomiteen, Christian Heinecke, ble gjenvalgt. Han hadde vist gjennom sin fremtreden på landsmøtet at man hadde fått rett mann på rett plass.

- Derfor :stem på Christian!

Han ble foreslått opp mot May Pedersen

Ved voteringen ble *Helge Haukeland* og *Liv Randi Matre* enstemmig valgt. *May Pedersen* ble valgt i kamp med Christian Heinecke.

Vararepresentantene *Gudny Fagerhol*, *Per Idar Johansen* og *Bjørn Bratseth* ble enstemmig valgt - etter innstillingen.

Ungdomsutvalget

Heidi Mortensen, avd. 4 Nordland, sa at hun hadde tatt på seg en ny hatt, nå var hun pensjonert medlem av det gamle ungdomsutvalget. På det siste møtet i det gamle utvalget hadde man oppsummert og evaluert arbeidet i perioden og levert en protokoll til det nye ungdomsutvalget. Fire av medlemmene gikk nå. Derfor syntes hun at en kunne representere kontinuiteten i utvalget. Hun foreslo Mats Engeberg fra avd. 6 Vest, satt opp mot Helene Moe.

Bjørn Sørli, avd. Øst, foreslo Ingvill Aadna mot Monica Nervik. Han kunne opplyse at dette var denne «møteplagerens» siste innlegg på dette landsmøtet.

Odd Olsen, valgkomiteen, sa at han hadde problemer med å fjerne den yngste i det foreslåtte ungdomsutvalget. Monica Nervik var en av de yngste. Ellers hadde man måttet bruke vel «topptunge» folk på de andre plassene - for i det hele tatt å finne folk.

Lars Børre Vangen ble enstemmig valgt - etter innstillingen.

Helene Moe ble valgt i kamp med Mats Engeberg

Monica Nervik ble valgt i kamp med Ingvill Aadna.

Hans Tåle Willerud ble enstemmig valgt - etter innstillingen.

Anna Nordlund ble enstemmig valgt - etter innstillingen.

Vararepresentantene ble enstemmig valgt samlet - etter innstillingen.

LO Stats representantskap

Representanter og vara ble tatt opp samlet til avstemning.

Enstemmig valgt etter innstillingen.

LOs representantskap

Representanter og vara ble stemt over samlet.

Enstemmig valgt etter innstillingen.

LO Industri - Styret

Enstemmig valgt etter innstillingen.

LO Service - Styret

Enstemmig valgt etter innstillingen.

Dagsorden pkt. 11 - Avslutning

Voteringene var dermed over og dirigenten gjorde seg klar for avslutning. Han ga ordet til Karl-Gøran Mattson fra det svenske SEKO-forbundet.

Gjestene takker for seg

Karl-Gøran Mattson, SEKO, ville på vegne av sin hustru og seg selv takke for en flott uke i Haugesund. Han takket forbundet for den store gjestfriheten de var blitt til del. Han var også begeistret for det vakre landskapet rundt Haugesund, noe han ikke hadde sett før. Han hilste også på vegne av de svenske forbundene som hadde vært gjester, det var Metall, Svensk Byggnadsarbeidareforbund, Fastighetsanstalldas Forbund og SEKO, som han representerte. Han hadde allerede dagen før bestilt blomster til Erna C. Dynge fordi han på forhånd visste at hun skulle bli valgt som leder.

Han håpet på en god utvikling for forbundet de neste fire år. Det nordiske samarbeidet ble nok stadig viktigere, ikke minst fordi det ville bli mer vandring av arbeidskraft over grenser, både i Norden og i Europa for øvrig. Han var sikker på at man ville få et godt samarbeid med den nye ledelsen i forbundet, som man hadde hatt med den gamle.

- Når jeg visste hvem som skulle velges på landsmøtet, har det sammenheng med at jeg har en medarbeider, Roald Hansen fra Tromsø, som sa at Erna skulle velges, og jeg regnet med at andre nordmenn var like fornuftige og ville velge Erna.

Han ønsket den nye forbundslederen lykke til med oppgaven og overrakte blomsterbukett og en stor klem.

Erna Dynge takket for blomstene og sa at dette kom veldig overraskende. Hun ba ham ta med stor takk tilbake til Sverige.

Dirigentene takket dermed for seg, etter tur. Runar Sjøstad sa at det hadde vært spennende, utfordrende og trivelig. Heidi Mortensen sa at hun ikke minst hadde lært seg noen nye dialekter. Helge Haukeland sa at landsmøtet hadde vært gode medspillere. Han takket for en trivelig uke og Johnny Myrvold sa, som Jannike Kruse hadde sunget første landsmøtedagen til landsmøtet: «You're simply the best».

En leder takker av

Avgående forbundsleder *Arnfinn Nilsen* fikk ordet og sa at det hadde vært et fint landsmøte som krevde en skikkelig avslutning. Rent personlig ville ha si, som på 60-årsdagen, at når folk begynte å grue seg for fredagen p.g.a. dårlig hjemmebrent, var det på tide å gi seg. Han hadde det litt slik nå.

Han takket landsmøtet, forbundets administrasjon, funksjonærene og de ansatte på landsmøtet for meget godt arbeid. Han takket også de to - nå tre - som var igjen på forbundets kontor. Uten dem kunne ikke forbundet ha tatt ansvaret for utviklingen her i Haugesund. Når et forbund presenterer seg på et landsmøte, er det også viktig at en har forbundsledelse som ikke springer opp og ned på talerstolen hver gang det er noe man ikke liker. Men noen ganger er sakene av en slik karakter at det er nødvendig å ta ordet. - Jeg tror at landsstyret på dette landsmøtet er overkjørt et passe antall ganger, slik at landsmøtet føler at det er et viktig organ.

Han viste til tre enkeltvedtak på landsmøtet, som han mente var særlig viktige. Det første var ansettelse av en ansvarlig redaktør i Arbeidsmanden, basert på redaktørplakaten. Dette understreker den tilliten som må være mellom redaktør og forbundsledelse. Han ville anbefale at lederen tok denne saken opp på første forbundsstyremøte, og han hadde sagt at han gjerne ville bidra hvis forbundslederen trenger hjelp med en så vanskelig sak som dette.

- Jeg vil gjerne gjøre det, sa Nilsen.

Det andre vedtaket han ville understreke, var at man la vekt på å holde på folkedemokratiet også i fagbevegelsen. Det hadde vært mange gode innlegg på landsmøtet. Det var også riktig som mange hadde påpekt, at fastlønte er en ressurs for forbundet. De regionale verneombudene var behørig nevnt, og dette var nok også riktig. Han ville imidlertid minne om - og det er ikke vondt ment - at det ikke kan være et flertall fastlønte i de folkevalgte organene forbundet velger. Da vil ikke organene virke etter hensikten - som folkedemokratiske organer. - Det følger av demokratiske prinsipper. Jeg er nemlig opptatt av at de folkevalgte organer skal virke etter hensikten.

Han ville samtidig håpe at RVO-ene i forbundet, som hadde opplevd litt knuffing med forbundslederen gjennom tidene, nå kunne legge dette bak seg, slik at man beholdt bare de gode minnene fra forbundet.

Det tredje viktige vedtaket på landsmøtet, var pensjonistkontingent.

- Hvis man gjør slike vedtak i seineste laget, vil noe av handlingsrommet bli borte. Jeg vil derfor takke dere for dette vedtaket som vil gjøre godt for forbundets økonomi. Dette er godt for huset og for medlemmene. Kanskje kan vi også få rom til både det ene og det andre i forbundet etter dette. Da kan man også tillate seg den type sosial tenkning som kom frem i debatten om pensjonistkontingenten, sa Nilsen.

Avslutningsvis ville han si at det var tre personer som nå ble helt borte i Møllergata. Han hadde bladd i papirene og hadde til sin forundring ikke funnet sitt navn noen steder. Den andre som ville forlate Møllergata var *Toralf Årdal*.

- Han kom til Møllergata etter landsmøtet i 1987. Han ble valgt da, men hadde vært i tvil om han skulle takke ja. Han skal visstnok ha lelt etter meg hele natta - uten å finne meg. Han har i første rekke vært tillitsvalgt for sin gruppe i forbundet, og det har han tatt godt vare på. Mellom oss har det utviklet seg til et godt og fortløplig forhold. Det er kjekt for en leder - uten bakdør - å ha lojale medarbeidere man kan rådføre seg ordentlig med. Det har vært av uvurderlig verdi. Han har også alltid vært lojal overfor vedtak, selv om han ikke alltid har vært enig på forhånd, enten han har likt dem eller ikke. Takk for alle år i forbundet og på det personlige plan!

Om avgående hovedkasserer *Kjell Edvard Fixdal* ville han si at han var - før han begynte i forbundet i 2001 - det nærmeste man kan komme en prest uten kall. Etter at han ble hovedkasserer i forbundet, har han hatt et kall, som han har betjent godt.

- Jeg traff ham vel i forbindelse med landsmøtet i 1991, på gata utenfor Justisen, hvor vi snakket om ymse. Vi gikk ikke inn. Jeg hadde vært opptatt av å få ham over i forbundet. Tidligere traff jeg ham første gang som historielærer på Sørmarka, hvor han brølte og skrek som en villmann., sa Nilsen. Fixdal hadde representert et annet og bredere erfaringsgrunnlag enn grovarbeiderne i forbundet ellers. Nå skulle man ikke skjennes over det, men han syntes det var viktig med erfaringsbredde. *Kirsti Mandal* representerer på samme måte en større bredde enn medlemmene og ledelsen flest.

- Dette er viktig, for hvis vi bli for like, kan vi lett bli enøydige. Kjell Edvard har representert forbundet på en god måte, av og til på en for god måte fordi det har vært umulig å snakke med ham hvis han er opptatt av en ting. Da er det viktig å vente til at denne tingen blir gjort. Og det blir den.

- Den faglige og politiske arbeiderbevegelsen har lært meg mye. Gjennom mange landsmøter i det meste av mitt voksne liv, har jeg lært at jeg kan gå med rak rygg. Det har jeg også gjort. Det takker jeg også hele arbeiderbevegelsen for.

Landsmøtet hadde vært godt, konstaterer han. Slike øyeblikk som dette er vemodige, men når det har gått noen uker med urolige netter og tanker, vil det gi seg og man blir ferdig med det. Han håpet at han i pensjonisttilværelsen ville spørre seg hvordan han noen gang hadde tid til å gå på jobb. Han hadde gratulert den nye forbundsledelsen, nærmest kinn imot kinn, for tilliten fra landsmøtet.

- Jeg gratulerer igjen hele den valgte forbundsledelsen og ber dere ta godt vare på arven som «henger i veggene i Møllergata 3». Gratulerer med dagen!

- En del folk går ut av forbundets øverste organer for godt - etter lang og tro tjeneste. Vi bruker å si det med blomster og jeg ber dem komme opp her - samtidig som vi tar bilder. Så skal vi avslutte med *Sven Pettersen* og *Internasjonalen*. Jeg skal ikke glemme det denne gangen.

Han foreslo som arbeidsdeling at han som avgått forbundsleder leste navnene, og at Erna delte ut blomstene. Det var følgende som gikk ut forbundsstyret:

Arnfinn Nilsen, Toralf Årdal, Kjell Edvard Fixdal, Lise Solvang, Eva Jenssen, Gunnar Sørensen, Thorbjørn Mortensen.

Ut av landsstyret gikk følgende: *Vidar Graven, Magne Berg, Kjell G. Ludvigsen, Rita Skogly, Karin Fossheim, Berit Hovden, Tor Øyvind Ljosland, Helge Haukeland, Kari Engan, Aud Synnøve Skjelvan, Åsmund Nilsen, Steinar Berthelsen, Charlotte Magnus, Odd Joar Hjelde og Rune Dale.*

Fra kontrollkomiteen forsvant *Jon Berger, Torill B. Viken og Christian Heinecke.*

Jan Klemetsen ble også oppkalt, selv om ledelsen ikke hadde regnet med at han falt ut av forbundsstyret.

Alle fikk blomster og avtroppende forbundsleder overlot klubba til den nyvalgte lederen Erna C. Dynge.

Takk for tilliten

Erna C. Dynge takket landsmøtet for tilliten hun var vist ved å bli valgt som forbundsleder av Norsk Arbeidsmandsforbund. Hun var klar over at hun hadde påtatt seg en ansvarsfull oppgave. Hun takket også på vegne av de andre som var valgt til forskjellige verv i forbundet for den tillit de hadde fått av landsmøtet.

Det 35. ordinære landsmøtet hadde vært et godt landsmøte. Hun ville i første rekke takke avgående forbundsleder Arnfinn Nilsen, som hadde vært leder i 12 år, og i denne tiden hadde vært selve symbolet på «Arbeidsmanden» på Youngstorget, stor og ruvende, tryggheten, soliditeten og solidariteten selv.

- Han har markert seg som en leder med beina trygt plantet på jorda. Han har lært oss at vi skal bry oss om dem som er verre stilt enn oss. Han har vært en leder som aldri har glemt de svakeste. Han mente også at vi skulle vise storsinn overfor andre - og våge å tenke store tanker.

- Som fersking i forbundet har det vært godt og trygt for meg å ha deg som leder. Som ingen andre har du vært i stand til å trekke de store linjene, både bakover og fremover. Du har stor evne til bekymring, men er samtidig flink til å finne løsninger. Du har aldri sviktet oss, og det vil ta tid før vi kan fylle dine sko, på mer enn en måte

Forbundsledelsen vil finne en passende anledning til å hylle deg og de andre i forbundsledelsen som nå slutter. Det vil bli en markering av dette senere. En stor takk til dere alle. En hilsen også til kona di, Arnfinn, «binna» som du kaller henne - for at vi har kunnet bruke deg så mye i alle disse årene. Vi håper at dere i din pensjonisttilværelse får mer tid til å kose dere, med mange aktiviteter, bl.a. båtliv i Bamble. Hjertelig takk!

- Takk til delegatene for et aktivt og godt landsmøte! Debatten, vedtakene og uttalelsene har vist kraft og vilje til å gå løs på oppgavene i en ny landsmøteperiode. Vi er klar over hva

fremtiden krever av oss. Nå har vi staket ut kursen for fire år fremover. Vi skal sette i stand organisasjonen slik at vi kan løse oppgavene. Utfordringene er store for oss og for de 30.000 medlemmene i forbundet. De skal få vite at de blir hørt. De tillitsvalgte er selve ryggraden i organisasjonen vår.

Jeg lover å gjøre mitt beste for at vi skal nå de mål og forventninger som ligger foran oss. Jeg vet at vi kommer til å møter utfordringer og motbakker. På vegne av det nye forbunds- og landsstyret vil jeg takke dere alle for seks arbeidsomme dager. Takk til dirigenter og sekretærer, til alle funksjonærene, til referentene, alle på hotellet, alle gjester og delegatene på landsmøtet. Jeg takker for gode debatter og kloke vedtak. Det har vært et meget vellykket landsmøte.

Jeg vil også takke Sven Pettersen for jobben som forsanger og akkompagnatør under hele landsmøte. Nå gjenstår bare en jobb til for ham her. Med disse ord overlater jeg til ham å lede oss gjennom «Internasjonalen» til slutt.

Med dette erklærer jeg Norsk Arbeidsmandsforbunds 35. ordinære landsmøte for avsluttet.

Landsmøtet ble hevet kl. 13.00 og, tradisjonen tro, avrundet med Internasjonalen.

Landsmøtets deltakere

Forbundsstyret

Arnfinn Nilsen

Erna C. Dynge

Kjell Edvard Fixdal

Toralf Årdal

Endre Kulleseid

Jan Arthur Klemetsen

Tommy Nymo

Kjell Borglund

Truls Strand Nilsen

Eva Jenssen

Gunnar Sørensen

Thorbjørn Mortensen

Lise Solvang

Bente Blindheim Hansen

Leder

Nestleder

Hovedkasserer

Seksjonsleder

Forbundssekretær

Ansattes representant

Landsstyret

Rita Skogly

Steve John Mutch

Kjell G. Ludvigsen

Kari Engan

Rune Dale

Charlotte Magnus

Åsmund Nilsen

Vidar Graven

Svein Taule

Thorunn Nerby

Helge Haukeland

Berit Hovden

Sissel Tønnesen

Tor Øyvind Ljosland

Magne Berg

Aud Synnøve Skjelvan

Steinar Berthelsen

Odd Joar Hjelde

Kontrollkomitéen

Jon Berger

Torill B. Viken

Christian Heinecke

Øvrige i forbundet

Elisabeth Haaversen
Svein Johansen
Kirsti Mandal
Oddbjørn Nilsen
Odd Arne Olafsen

Forbundssekretær (forfall)
Forbundssekretær
Informasjonssekretær
Organisasjonssekretær
Redaktør Arbeidsmanden

Distriktssekretærer

Wenche Iversen
Harald Bell Solaas
Alex Jessen
Geir Gamborg-Nielsen
Per Ørnulf Andersen
Monrad Sletteng
Roy Olav Olsen
Sven Pettersen
Kjell Sagstad
Jarle Dalberg
Ole Jarl Madland
Kjell Iversen
Bjørn Tiller
Runar Sjøstad

(forfall)

Øvrige i forbundet

Egon Christensen
Lars Gunnulf Tveiten
Reidar Solvang
Arvid Dyng
Arve Morgan Ruste
Nils Graskopf
Øystein Mediå
Kjell Harry Prestmo
Knut Jarle Rødseth
Mats Idland
Oddvar Guttormsen
Kjell Hovin
Svein Westvik

(forfall)

Representanter fra avdelingene

Koder for faggruppene

A = Asfalt	M = Flyvedlikehold
B = Bergindustrien	N = Forbygning (NVE)
C = Vakt	O = Kraftlinje
D = Forbundsansatte	P = Private anlegg
E = Maskin	Q = Industri/service
F = Vaktmester	R = Renhold
G = Parkering	S = Svalbard div. faggruppe 1
H = Kystverket	T = Svalbard div. faggruppe 2
I = Fritidsanlegg	V = Veg
K = Statnett	W = Skadedyr/skadesanering
L = Bom/bru/tunnel	Æ = Skianlegg

Norsk Arbeidsmandsforbund avd. 1 Øst

Delegatnr.	Navn	Faggruppe
1.	Ingvill Aadna	V
2.	Ivar Yngve Agnalt	E
3.	Bjarne Bentehaugen	V
4.	Bjørn Bratseth	R
5.	Jan Eriksen	V
6.	May Helen Firingen	R
7.	Forfall	R
8.	Roy Gulli	L
9.	Liv Edith Gustavsen	R
10.	Kjell Hammersborg	V
11.	Forfall	R
12.	Trond Horntvedt	B
13.	Einar Helge Johannessen	C
14.	Kjell Arne Kolden	V
15.	Erik Lund	C
16.	Solveig Luraas	C
17.	Thorbjørg Michelsen	G
18.	Johnny Myrvold	P
19.	Sverre Nesheim	P
20.	Bjørg Refvem Olausen	R

Delegatnr.	Navn	Faggruppe
21.	Beathe Pettersen	.R
22.	Britt Rogn	.R
23.	Ingolf Rotlid	.V
24.	Forfall	.R
25.	Oddgeir Schei	.R
26.	Lise Severinsen	.R
27.	Tone Lisbeth Stabell	.R
28.	Bjørn Sørli	.V
29.	Ragnhild Talmo	.R
30.	Vegard Tokerud	.V
31.	Olav Veslestaul	.V
32.	Ingunn Marie Vikje	.R

Norsk Arbeidsmandsforbund avd. 2 Oslo/Akershus

33.	Geir Damsgaard	.C
34.	Elisabeth Hagen Eriksen	.C
35.	Halvor Berg Erlid	.G
36.	Arne Fosstveit	.E
37.	Paal Framnes	.P
38.	Kim Gjulem	.C
39.	Forfall	.R
40.	Geir-Wiggo Hanssen	.C
41.	Jens-Petter Hermansen	.V
42.	Gunnar Holm	.P
43.	Bjørn Hundhammer	.P
44.	Mette Johansen	.R
45.	Kåre Johnsen	.P
46.	Kåre Magnar Karlsen	.B
47.	Magnar Karlsen	.A
48.	Trond Karlsen	.C
49.	Ole Kristoffersen	.P
50.	Bjørn Tore Lindberg	.E
51.	May Sofie Lindås	.C
52.	Anya Lund	.C
53.	Gerd Unni Løberg	.R
54.	Per-Erik Lønnkvist	.C
55.	Rolf Martin Madsen	.A
56.	Rita Morell	.R
57.	Tove Helene Mortensen	.C
58.	Rashid Nawaz	.R
59.	Jan Erik Fredlund	.R

Delegatnr.	Navn	Faggruppe
60.	Berit Anna Nielsen	.R
61.	Bjørn Nordby	.R
62.	Anna U. Nordlund	.C
63.	Jan Erik Holgersen Opsahl	.R
64.	Tore B. Pedersen	.C
65.	Jan Pettersen	.R
66.	Trude Sandvold	.R
67.	Thor Sannæss	.C
68.	Ronny Slettestøl	.P
69.	Bjørn Håkon Smevold	.C
70.	Line Støvind	.R
71.	Tom Søberg	.V
72.	John Thue	.C
73.	Jan Åge Vik	.P
74.	Christian Von Harling	.C
75.	Truls Wettre	.V

Norsk Arbeidsmandsforbund avd. 3 Møre og Romsdal

76.	Tore Andersen	.V
77.	Knut Ståle Berge	.E
78.	Gudny Fagerhol	.V
79.	Frits Henry Gravrok	.O
80.	Kim Eirik Kongshaug	.A
81.	Gerd I. Koppen	.R
82.	Britt Larsen	.H
83.	Helge Sverre Moen	.B
84.	May-Britt Nakken	.R
85.	Kåre Naustdal	.B
86.	Karl Severin Olsen	.H
87.	Reidun Rødseth	.C
88.	Nils Jarle Solevåg	.A
89.	Arvid Thue	.B
90.	Magne Venås	.P

Norsk Arbeidsmandsforbund avd. 4 Nordland

91.	Karl M. Appelkvist	.B
92.	Erling M. Berglund	.H
93.	Gustav J. Bjørknes	.V
94.	Magnar Bjørknes	.B
95.	Ronald Breivik	.V

Delegatnr.	Navn	Faggruppe
96.	Eilif Eide	E
97.	Asbjørn Fritsen	P
98.	Ingeborg Høgås	R
99.	Karl Arne Kjeldsen	E
100.	Roy-Kato Lorentsen	V
101.	Heidi Mortensen	R
102.	Leif Arnfinn Nilsen	E
103.	Henry Olsen	P
104.	Geir Pedersen	A
105.	Jan H. Pettersen	C
106.	Linda Petterson	R
107.	Martin Skårstad	E
108.	Sissel Storvik	R
109.	Lars Børre Vangen	V

Norsk Arbeidsmandsforbund avd. 5 Innlandet

110.	Frode Aalerud	V
111.	Oddgeir P. Blikken	P
112.	Stig Morten Borglund	E
113.	Oddbjørn Disserud	E
114.	Tor Harald Heggelund	R
115.	Iver Ole Iversen	B
116.	Tormod Kindem	C
117.	Forfall	B
118.	Arne Krogh	V
119.	Rolf Larsen	R
120.	Erik Molstad	C
121.	Marit Moren	R
122.	Arne Fredriksen	V
123.	Hilde Syversrud	R
124.	Karen Marie Tvedt	V
125.	Terje Tyriberget	V
126.	Tone Viken	R

Norsk Arbeidsmandsforbund avd. 6 Vest

127.	Forfall	R
128.	Forfall	V
129.	Per Arne Berge	V
130.	Ellinor Eggen	R
131.	Svein Kai Fedje	V

Delegatnr.	Navn	Faggruppe
132.	Erik Johan Furdal	V
133.	Johnny Gotteberg	B
134.	Hallgeir Ole Haveland	P
135.	Marit O. Hilton	R
136.	Ilo A. Hjelmeland	R
137.	Elvedina Islamagic	R
138.	Aud Jektevik	R
139.	Otto Magne Kleiven	V
140.	Svein Magne Lie	V
141.	Geir Merkesdal	C
142.	Berner Midthjell	V
143.	Svein Arne Nordvik	P
144.	Odd Ottosen	V
145.	Halldor Arne Skutlaberg	B
146.	Sten Ove Stenhjem	C
147.	Torbjørn Eigestad Støyva	R
148.	Else Marie Krey Hansen	R
149.	Hilde Kathrine Thue	L
150.	Toril Torsvik	R
151.	Alfred Trengereid	P
152.	Vidar Trengereid	P
153.	Børre Tverberg	H
154.	Jørgen Valdernes	W
155.	Elisabeth Andersen	C

Norsk Arbeidsmandsforbund avd. 7 Sør-Vest

156.	Geir Andersson	C
157.	Gudrun Bergerud	W
158.	Svein Kåre Berget	B
159.	Eirik Christophersen	C
160.	Fatima Høving Demic	R
161.	Gerd Inger Handal	R
162.	Brit Haver	R
163.	Anna Grethe Hulthin	R
164.	Tormod H. Iddeland	H
165.	Anne-Karin Johannessen	R
166.	Helge Johnsen	V
167.	Else Ingjerd Klubben	R
168.	Astrid Martnes	R
169.	Liv Randi Matre	R
170.	Terje Mikkelsen	C

Delegatnr.	Navn	Faggruppe
171.	Helene Moe	.C
172.	Ivar Natvik	.B
173.	Øyvind Olsen	.C
174.	Inge Ramsdal	.P
175.	Kristoffer Skjørestad	.V
176.	Jan Stomnås	.V
177.	Finn Stoveland	.V
178.	Kjell Magne Svensen	.V
179.	Sverre Morten Søraas	.E
180.	Nina Tønnesland Torsberg	.R
181.	Olav S. Tørresdal	.V
182.	Odd Martin Viste	.R

Norsk Arbeidsmandsforbund avd. 8 Midt-Norge

183.	Jan Athammer	.V
184.	Snorre Bragstad	.A
185.	Olav Bye	.V
186.	Lars Børseth	.V
187.	Kjell Egil Dahl	.B
188.	Jan Fredrik Egseth	.R
189.	Astrid Hahn	.R
190.	Brit Aas Hovde	.C
191.	Petra Hoviosen	.V
192.	Knut Johnsen	.C
193.	Odd Eilert Jønsson	.B
194.	Arild Kjelebotn	.E
195.	Per T. Krogstad	.E
196.	Jo Larsen	.B
197.	Anders Lefstad	.E
198.	Olav O. Lien	.V
199.	Odd Erling Lyngås	.V
200.	Øystein Mølslett	.E
201.	Pål Sture Nilsen	.C
202.	Wenche Ottesen	.R
203.	Anne Brit Raaen	.R
204.	Mette Irene Stenbro	.R
205.	Roger Stenersen	.A
206.	Anna Sørdal	.R
207.	May Helen Østvik	.R

Norsk Arbeidsmandsforbund avd. 9 Nord

Delegatnr.	Navn	Faggruppe
208.	Eivind Andreassen	.B
209.	Ingar Elling Eira	.V
210.	Forfall	.E
211.	Lisbeth Johansen	.R
212.	Thorbjørn Jungård	.B
213.	Thorleiv Olai Kjøsterud	.R
214.	Atle Kristoffersen	.E
215.	Børge Kristoffersen	.E
216.	Trygve Olav Kvisterø	.P
217.	Jan Lind	.V
218.	Marit Nilsen	.C
219.	Ann Kristin Olsen	.R
220.	Odd Bjørnar Olsen	.V
221.	Oddvar Wilhelm Ongamo	.V
222.	May Hilde Pedersen	.H
223.	Sigmund Steinnes	.V

Norsk Arbeidsmandsforbund avd. 142 Longyearbyen Arbeiderforening

224.	Odd Gunnar B. Braathen	.E
225.	Heidi Jorunn Brun	.D
226.	Ståle Dahle	.B
227.	Anita Paula Johansen	.B

Norsk Arbeidsmandsforbund avd. 214 Sandbekk

228.	Svein Jarle Liestøl	.B
229.	Oddvar Peder Støle	.B

Norsk Arbeidsmandsforbund avd. 220 Linjearbeiderforeningen

230.	Forfall	
------	---------	--

Talerliste

- Andersen, Per Ørnulfs. 140
Andersson, Geirs. 164
Appelkvist, Karls. 161
- Berg, Magnes. 141
Berge, Per Arnes. 61, 141
Berger, Jons. 27
Borglund, Kjells. 36, 49, 150
Brevik, Ronalds. 41, 46, 74, 82, 83, 110
Brenna, Mortens. 146
Børseth, Larss. 80, 105, 138
- Damsgaard, Geirs. 73
Dyng, Ernas. 49, 58, 87, 119, 169
- Eira, Ingar Ellings. 42, 63, 118, 137, 149, 159
Eriksen, Elisabeths. 22, 30, 41, 46, 47, 48, 67, 68, 72, 82,
85, 113, 128, 129
- Fagerhol, Gudnys. 41, 61, 100, 105, 106, 118, 137, 162
Fedje, Svein Kais. 29, 58, 100, 106, 127, 140
Fixdal, Kjell Edvards. 24, 29, 37, 75, 76, 86, 112, 129
Fosstveit, Arnes. 70
Framnes, Paals. 79
- Gamborg-Nielsen, Geirs. 62, 141
- Haukeland, Helges. 39, 61, 68, 85, 105
Heinecke, Christians. 82, 102, 103, 161
Hermansen, Jens-Petters. 139
Hundhammer, Bjørns. 138
- Jenssen, Evas. 43, 47, 101
Jessen, Alexs. 81, 100
Johansen, Anitas. 99, 159
Johansen, Lisbeths. 118
Johnsen, Kåres. 29, 62, 138
Jungård, Thorbjørns. 41, 59, 83, 136
- Karlsen, Kåre Magnars. 140
Karlsen, Tronds. 75, 80
- Klemetsen, Jans. 28, 30, 43, 58, 70, 81, 83, 105, 142, 164
Kongshaug, Kim Eiriks. 140
Kristoffersen, Børges. 141
Kristoffersen, Oles. 43, 59, 67, 108, 117
Kullseid, Endres. 60, 105, 139
- Liestøl, Svein Jarls. 28, 35, 42, 44, 74, 136
Ludvigsen, Kjells. 149
- Mandal, Kirstis. 78, 80, 86, 109
Mattson, Karl-Görans. 166
Mikkelsen, Terjes. 49, 101, 103, 160
Moe, Helenes. 162
Moen, Helge Sverres. 127
Molstad, Eriks. 113, 127
Mortensen, Heidis. 105, 165
Mortensen, Thorbjørns. 110
- Nakken, May Britts. 73
Nesheim, Sverres. 162
Nilsen, Arnfinns. 7, 9, 19, 20, 31, 35, 44, 66, 70, 127,
130, 135, 147, 149, 158, 167
Nilsen, Oddbjørns. 62, 113
Nilsen, Pål Stures. 104
Nordvik, Sveins. 63
- Olsen, Odds. 158, 165
- Pedersen, Tore B.s. 72, 105
- Ramsdal, Inges. 141
- Sagstad, Kjells. 43, 80, 81, 117, 158
Skjørestad, Kristoffers. 73, 115, 160
Skårstad, Martins. 31, 160, 161
Smevold, Bjørn Håkons. 22, 100, 135
Solevåg, Nils Jarles. 128, 138
Solvang, Lises. 58, 82
Solaas, Harald Bells. 28, 34, 59, 83, 101, 111, 139
Steinnes, Sigmunds. 74
Stoltenberg, Jenss. 130, 142
Støyva, Torbjørg Eigerstad ...s. 105, 139
Svendsen, Kjell Magnes. 42, 46, 67

Sørli, Bjørns. 42, 60, 161, 162, 165

Thue, Arvids. 77

Trengereid, Vidars. 116

Tyriberget, Terjes. 60, 81, 82, 109

Undheim, Livs. 17

Valla, Gerd Livs. 51, 63

Vangen, Lars Børres. 99, 127, 141

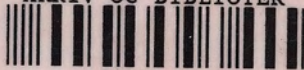
Venås, Magnes. 109

Westvik, Sveins. 136

Øhlund, Hanss. 17

Øveraas, Haralds. 127

ARBEIDERBEVEGELSENS
ARKIV OG BIBLIOTEK

70985177